

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

AYRANCI (KARAMAN) YÖRESİ AĞIZLARI
(İnceleme – Metinler – Sözlük)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Ahat ÜSTÜNER

HAZIRLAYAN

Ünal YILDIRIM

ELAZIĞ – 2007

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VI
KISALTMALAR.....	VIII
METİNLERDE KULLANILAN TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ.....	IX

BİRİNCİ BÖLÜM

1.YÖRENİN TANITILMASI.....	1
1.1.BÖLGENİN TARİHİ	2
1.2. COĞRAFİ DURUMU VE İKLİMİ.....	4
1.3. EKONOMİSİ.....	7
1.3.1.Hayvancılık.....	7
1.3.2. Tarım.....	9
1.4. BÖLGENİN SOSYO – KÜLTÜREL DURUMU.....	10
1.5.AYRANCI İLÇESİ KÖYLERİ.....	12
1.6. ETNİK DURUMU.....	19

İKİNCİ BÖLÜM

2.İNCELEME.....	20
2.1. SES BİLGİSİ (FONETİK).....	21
2.1.1.Ünlüler ve Özellikleri.....	21
2.1.1.1. Türkiye Türkçesi Yazı Dilinde Bulunmayan Ünlüler.....	21
2.1.1.2.Ünlüler ve Boğumlanmaları.....	23
2.1.1.2.1. Normal Süreli Ünlüler	23
2.1.1.2.1.1. Yazı Diliyle Ortak Normal Süreli Ünlüler.....	23
2.1.1.2.1.2.Yazı Dilinde Kullanılmayan Normal Süreli Ünlüler.....	24
2.1.1.2.1.3.Yabancı Dillerden Alınan Kelimelerdeki Uzun Ünlülerin Normal Süreli Ünlülere Dönüşmesi.....	24
2.1.1.2.2.Uzun Ünlüler.....	25
2.1.1.2.2.1.Ünlem Görevindeki Kelimelerde Görülen Uzunluklar.....	25
2.1.1.2.2.2.Yabancı Dillerden Türkçe'ye Girmiş ve Bünyesinde Asli Uzunluk Bulunduran Sözcüklerde Kullanılan Uzunluklar.....	25

2.1.1.2.2.3. Ünsüz Düşmesi sonucu Oluşan Uzunluklar.....	25
2.1.1.2.2.4.Hece Düşmesi ile Oluşan Uzunluklar.....	26
2.1.1.2.2.5.Hece Kaynaşması Sonucu Oluşan Uzunluklar.....	26
2.1.1.2.2.6.İkiz Ünlülerin Tekleşmesiyle Oluşan Uzunluklar.....	26
2.1.1.2.3. Kısa Ünlüler.....	26
2.1.1.2.3.1. i-mek Ekfiiliyle Oluşan Kısa Ünlüler.....	27
2.1.1.2.3.2.Ünlü Karşılaşmasıyla Oluşan Kısa Ünlüler.....	27
2.1.1.2.3.3.Ünlü Türemesiyle Oluşan Kısa Ünlüler.....	27
2.1.1.2.4. İkiz Ünlüler (Diftong).....	27
2.1.1.3.Ünlü Uyumu.....	28
2.1.1.3.1. Kalınlık-İncelik Uyumu.....	28
2.1.1.3.1.1.Yabancı Kelimelerde Kalınlık İncelik Uyumu.....	29
2.1.1.3.1.1.1.İlerleyici Ünlü Benzeşmesi ile.....	29
2.1.1.3.1.1.2.Gerileyici Ünlü Benzeşmesi ile.....	29
2.1.1.3.1.1.3.İlerleyici-Gerileyici Ünlü Benzeşmesi ile.....	29
2.1.1.3.1.2.İmlada Uyumdan Kaçınan Türkçe Kelimelerin Durumu.....	29
2.1.1.3.1.3Kalınlık-İncelik Uyumunun Bozulması.....	29
2.1.1.3.1.3.1.Yabancı Kelimelerde Bozulma.....	29
2.1.1.3.1.3.2.i-mek Yardımcı Fiilinde (ekfiil) Bozulma.....	30
2.1.1.3.1.3.3.Kelime Başında Ünlü Türetilmesiyle Bozulma.....	30
2.1.1.3.1.3.4.Eklerde Bozulma.....	30
2.1.1.3.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu.....	30
2.1.1.3.2.1.Düzlük-Yuvarlaklık Uyumunun Bozulması.....	31
2.1.1.3.2.1.1.Yabancı Kelimelerde Görülen Düzlük-Yuvarlaklık Uyumunun Bozulması.....	31
2.1.1.3.2.1.2.Eklerde Görülen Düzlük-Yuvarlaklık Uyumunun Bozulması.....	31
2.1.1.3.2.1.2.1.Şimdiki Zaman Ekinde Bozulma.....	31
2.1.1.3.2.1.2.2.Yapım Eklerinde Görülen Düzlük-Yuvarlaklık Uyumunun Bozulması.....	32
2.1.1.4.Ünlü Değişmeleri.....	32
2.1.1.4.1.Kalın Ünlülerin İncelmesi.....	32

2.1.1.4.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması	33
2.1.1.4.3. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması.....	34
2.1.1.4.4. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi.....	34
2.1.1.4.5. Geniş Ünlülerin Daralması.....	35
2.1.1.4.6. Dar Ünlülerin Genişlemesi.....	35
2.1.1.5. Ünlü Düşmesi.....	35
2.1.1.6. Ünlü Türemesi.....	36
2.1.1.6.1. Kelime Başında Ünlü Türemesi	36
2.1.1.6.2. İç Seste Ünlü Türemesi.....	36
2.1.1.6.3. Son Seste Ünlü Türemesi.....	36
2.1.1.7. Ünlü Daralması	36
2.1.2. Ünsüzler ve Özellikleri.....	37
2.1.2.1. Türkiye Türkçesi Yazı Dilinde Bulunmayan Ünsüzler.....	37
2.1.2.2. Ünlü Ünsüz İlişkileri.....	39
2.1.2.2.1. Ünlü-Ünsüz Uyumu.....	39
2.1.2.2.2. Ünlü-Ünsüz Uyumunun Bozulması	39
2.1.2.3. Ünsüz İlişkileri.....	40
2.1.2.3.1. Ünsüz Benzeşmesi (Assimilation).....	40
2.1.2.3.1.1. İlerleyici Benzeşme.....	40
2.1.2.3.1.2. Gerileyici Benzeşme.....	40
2.1.2.3.1.3. Tam Benzeşme.....	40
2.1.2.3.1.4. Yarım Benzeşme.....	40
2.1.2.3.2. Ünsüz Uyumu.....	41
2.1.2.3.3. Ünsüz Uyumsuzluğu.....	41
2.1.2.3.4. Ünsüz Değişmeleri.....	41
2.1.2.4. Ünsüz Türemesi.....	44
2.1.2.5. Ünsüzlerin Yer Değiştirmesi (Metathese).....	45
2.1.2.6. Aykırılışma.....	45
2.1.2.7. Ünsüz İkizleşmesi.....	45
2.1.2.8. İkiz Ünsüzlerin Tekleşmesi.....	45
2.1.2.9. Ünsüz Düşmesi.....	46
2.2. ŞEKİL BİLGİSİ (MORFOLOJİ).....	47
2.2.1. İsimler.....	47
2.2.1.1. İsim Çekim ekleri.....	47

2.2.1.1.1. İsim Hal Ekleri.....	47
2.2.1.1.1.1. Yalın Hal (Nominatif)	47
2.2.1.1.1.2. Yükleme Hali (Akkuzatif).....	47
2.2.1.1.1.3. Yönelme Hali (Datif).....	47
2.2.1.1.1.4. Bulunma Hali (Lokatif).....	47
2.2.1.1.1.5. Uzaklaşma Hali (Ablatif).....	47
2.2.1.1.1.6. İlgi Hali (Genetif).....	47
2.2.1.1.1.7. Vasıta Hali (İnstrumental).....	47
2.2.1.1.1.8. Eşitlik Hali (Evatif).....	48
2.2.1.1.1.9. Yön Gösterme Hali (Direktif).....	48
2.2.1.1.2. İyelik Ekleri.....	48
2.2.1.1.3. Çokluk Ekleri.....	48
2.2.1.1.4. Soru Ekleri.....	49
2.2.2. Sıfatlar.....	49
2.2.2.1. Niteleme Sıfatları.....	49
2.2.2.2. Belirtme Sıfatları.....	49
2.2.2.2.1. İşaret Sıfatları.....	49
2.2.2.2.2. Sayı Sıfatları.....	50
2.2.2.2.3. Belgisiz Sıfatlar.....	50
2.2.2.2.4. Soru Sıfatları	50
2.2.2.2.5. Ünvan Sıfatları	50
2.2.3. Zamirler.....	50
2.2.3.1. Şahıs(kişi) Zamirleri.....	50
2.2.3.2. Dönüşlülük Zamiri.....	51
2.2.3.3. İşaret Zamiri.....	51
2.2.3.4. Belgisiz Zamir.....	51
2.2.3.5. Soru Zamiri.....	51
2.2.4. Zarflar.....	51
2.2.4.1. Durum Zarfları.....	51
2.2.4.2. Zaman Zarfları.....	51
2.2.4.3. Yer ve Yön Zarfları.....	52
2.2.4.4. Azlık-çokluk Zarfları.....	52
2.2.4.5. Soru Zarfları.....	52
2.2.5. Fiiller.....	52

2.2.5.1.Çekimli Fiiller.....	52
2.2.5.1.1.Haber Kipleri.....	52
2.2.5.1.1.1.Anlatılan Geçmiş Zaman.....	52
2.2.5.1.1.2.Görülen Geçmiş Zaman.....	53
2.2.5.1.1.3.Geniş Zaman.....	53
2.2.5.1.1.4.Şimdiki Zaman.....	54
2.2.5.1.1.5.Gelecek Zaman.....	54
2.2.5.1.2.Tasarlama Kipleri.....	55
2.2.5.1.2.1.İstek Kipi.....	55
2.2.5.1.2.2.Dilek-Şart Kipi.....	55
2.2.5.1.2.3.Emir kipi.....	56
2.2.5.1.2.4.Gereklilik Kipi.....	56
2.2.5.2. Fiilimsiler	56
2.2.5.2.1.İsim-fiiller.....	57
2.2.5.2.2.Sıfat-fiiller.....	57
2.2.5.2.3.Zarf-fiiller.....	57
2.2.6. Edatlar.....	57
2.2.7 Deyimler.....	58
2.2.8.İkilemeler.....	58
2.2.8.1. Aynı ya da Eşanlımlı Kelimeler	58
2.2.8.2. Yakın Anlamlı İkilemeler.....	58
2.2.8.3. İkinci Kelimenin Başına “m” Sesi Getirilerek Yapılan İkilemeler.....	58
2.2.8.4. Anlamsız Kelimeler Oluşan İkilemeler.....	58

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. METİNLER.....	59
------------------	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.SÖZLÜK.....	200
SONUÇ.....	209
KAYNAKLAR.....	212
AĞIZ BÖLGESİ HARİTASI.....	213
EKLER.....	214

ÖN SÖZ

**“Şimden girü hiç kimesne kapuda ve dîvanda mecâlis
ve seyrânda Türkî dilinden gayrı dil söylemeye”**

Karamanoğlu Mehmed Bey

İnsanı var eden ve ona millet olma bilincini aşıl原因an unsurlardan biri de dildir. İnsanlar arasında iletişimi sağlayan dil, millet olmanın da olmazsa olmazıdır. Düşünceyi sarıp sarmalayan ve ona adeta bir beden olan dil, “bilkuvve” olan düşünceyi “bilfiil” hale getirerek, insanı varlık âlemi içerisinde zirveye taşır.

Bilindiği gibi dilin iki yönü vardır. Biri insanların karşılıklı birebir ilişkilerde kullandıkları konuşma dili; diğeri ise yazı dilidir. Konuşma dilinde sosyal çevreye bağlı olarak birtakım farklılıklar görülür. Bu farklar esas itibariyle kelimeleri söyleyiş ile bazı ses ve şekil ayrılıkları etrafında toplanır. Böylece bir dilin lehçeleri, şiveleri ve ağızları oluşur.

XI. yüzyıldan itibaren Anadolu’ya akın eden Türk Milleti, geniş coğrafya ve iklimin etkisiyle farklı ağız özelliklerini oluşturmuştur. Bu farklılaşmanın bir sebebi de diğeri dillerin etkisidir.

Kültür değerlerimizin daha da zenginleşmesine vesile olan ağızlar, yazı dilinin bozulmuş şekli olarak düşünülmemelidir. Zira ağızlar, yazı dilinin nesiller boyu devam eden zengin dil değerleridir. Ağız çalışmaları sözlü kültürümüzün unutulmaya yüz tutmuş birçok kültür ögesinin gün ışığına çıkmasını sağlamaktadır.

Çalışma bölgemiz Ayrancı İlçesi ve buraya bağlı köylerdir. Çalışmamıza metin derleyerek başladık. Araştırmamızda 10 adet kaset kullandık. Derlemeyi yaptığımız kaynak şahısları malzemelerin kullanılabilir olması için genelde yöreden dışarı pek çıkmamış, yörenin ağız özelliklerini iyi yansıtan yaşlı kişilerden seçmeye çalıştık. Derlediğimiz 108 metnin fonetik farklılıklarını dikkate alarak çeviriyazı (fonetik transkripsiyon) işaretleriyle kasetten yazıya geçirdik. İnceleme sırasında kolaylık sağlanması açısından metinleri konularına göre numaralandırıp her metni kendi içerisinde beşer satırlar halinde bölümlere

ayırdık. Sonra da belli başlı kelimeleri ele alarak fonetik (ses bilgisi) ve morfolojik (kelime, yapı bilgisi) özelliklerini incelemeye çalıştık.

Çeviriyazı alfabesindeki Ç F K K P T S Ş gibi büyük harflerin her birinin farklı ses değerinin olmasından dolayı bir karışıklığa mahal vermemek için metinlerde cümle başları ve özel adlar da dahil olmak üzere büyük harf kullanmadık.

Çalışmamız genel olarak; “yörenin tanıtılması, inceleme, metinler ve sözlük” olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Yörenin ağızını temsil edeceğine inandığımız bu derlemenin eksiksiz bir çalışma olduğu iddiasında değiliz. Bilhassa metinlerin yazıya aktarılması esnasında doğabilecek yanlışlıklardan dolayı başışlanacağımızı umarız.

Metinleri derlerken benimle köy köy dolaşan babam ve ağabeyim’e, kaynak şahıslara, çalışmamın hazırlanmasında büyük yardımları bulunan, burada adını sayamadığım pek çok kişiye, bütün bunların fevkinde beni böyle bir çalışmaya sevk ederek yardım ve önerileriyle bana ışık tutan değerli Hocam **Doç. Dr. Ahat ÜSTÜNER**’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ünal YILDIRIM
ELAZIĞ-2007

KISALTMALAR

C.	:	Cilt
Çev.	:	Çeviren
Ç.	:	Çoğul
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
S.	:	Sayı
s.	:	Sayfa
Ş.	:	Şahıs
TDK	:	Türk Dil Kurumu
vd.	:	Ve diğerleri
vs.	:	Vesaire
Yay.	:	Yayınları

METİNLERDE KULLANILAN TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

ÜNLÜLER

- (¯) : Ünlüler üzerinde uzunluk işareti
ā : uzun a
ē : uzun e
ī : uzun ı
î : uzun i
ū : uzun ü
û : uzun u
ō : uzun ö
ē̄ : uzun kapalı e
- (ˇ) : Ünlüler üzerinde kısalık işareti
ĩ : kısa ı
ũ : kısa u
ĩ̇ : kısa i
ũ̇ : kısa ü
- (˘) : Kalın ünlüler üzerinde yarı incelme işareti
á : a-e arası ünlü
í : ı-i arası ünlü
ó : o-ö arası ünlü
ú : u-ü arası ünlü
- (°) : Ünlüler üzerinde yarı yuvarlaklaşma işareti
ï̇ : i-ü arası ünlü
ê̇ : e-ö arası ünlü
û̇ : u-o arası ünlü
- (è) : e-i arası ünlü (kapalı e)
- (˘) : Ünlüler üzerinde damaksallık işareti
- (˘) : Diftong işareti
- (˘) : Ulama işareti

ÜNSÜZLER

- (ğ) : arka damak g'si
(k̄) : arka damak k'si
(ñ) : damak (nazal) n'si
(h) : sızıcı h
(.) : Ünsüzler altında belirsizlik (düşmek üzere oluş) işareti
(Ç) : ç-c arası ünsüz
(K) : k-g arası ünsüz
(K̄) : k̄-ğ arası ünsüz
(F) : f-v arası ünsüz
(P) : p-b arası ünsüz
(S) : s-z arası ünsüz
(Ş) : ş-j arası ünsüz
(T) : t-d arası ünsüz

Özet

Yüksek Lisans Tezi

Ayrancı (Karaman) Yöresi Ağızları (İnceleme-Metinler- Sözlük)

Ünal YILDIRIM

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

2007; Sayfa : X + 221

İnsanı var eden ve ona millet olma bilincini aşıl原因an en önemli unsurlardan biri de dildir. Dil de yazı dili ve konuşma dili olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Konuşma dilinde sosyal çevreye bağlı olarak birtakım farklılıklar görülür. Bu farklılıklar esas itibariyle kelimeleri söyleyiş ile bazı ses ve şekil ayrılıkları etrafında toplanır. Böylece bir dilin lehçeleri, şiveleri ve ağızları oluşur. Ağız çalışmaları da dilde meydana gelen bu farklılaşmayı konu almaktadır. Ağız çalışmaları, sözlü kültürümüzün kaybolmaya yüz tutmuş zengin dil değerlerini gün ışığına çıkararak yazı diline kazandırılmasını ve nesilden nesile aktarılmasını amaçlamaktadır. Yapılan ağız çalışmaları ile dil zenginleşmekte ve kelime hazinesi genişlemektedir. Bir dilin bilinmeyen yönlerine ışık tutan ağız çalışmalarının bu açıdan çok büyük bir önemi vardır. Biz de bu çalışmamızda Türk dili açısından oldukça önemli bir yere sahip olan Karaman ilinin Ayrancı ilçesi ağızlarını derleyerek, bu yörenin karakteristik dil özelliklerini tespit etmeye ve tespit edilen bu özellikleri gramatikal açıdan incelemeye çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Ağız çalışmaları, Ayrancı yöresi, fonetik, morfolojik.

ABSTRACT

Master Thesis

Dialects of Ayrancı (Karaman) (Study-Texts-Dictionary)

Ünal YILDIRIM

Fırat University
The Institute of Social Science
Institute of Turkish Language and Literature

2007- Page: X+221

Language is one of the most important factors which make human conscious of himself as an individual and a member of a nation. A language is divided into two groups as written language and spoken language. Spoken language has some differences in it depending on social circumstances and environment. These differences are the ones in the pronunciation and phonetics of words. A language has some dialects and accent due to these differences. Studies on dialects deal with such differences in a language. These studies also aim at bringing out the linguistic values of our oral culture which is about to be forgotten and making them to be used in written language by the next generations. Dialectic studies have some important roles in the vocabular progress of a language. In this study we collected the dialects of Ayrancı, a district of Karaman and analysed of their linguistic and grammatical structures.

Key Words: Dialectic studies, Ayrancı District, Phonetics, Morphology

BİRİNCİ BÖLÜM
(YÖRENİN TANITILMASI)

1.1. BÖLGENİN TARİHİ

Ayrancı İlçesi hakkında yeterli araştırma ve kazı çalışmaları yapılmadığından bölgenin tarihsel geçmişi hakkında bilgi edinmek için bölgenin tarihini, aynı hat üzerinde yer alan komşuları Karaman ve Ereğli'nin tarihsel geçmişi ile birlikte ele almak daha yararlı olacaktır. İlk çağlardaki durumu hakkında detaylı bilgi edinemediğimiz Ayrancı ve çevresinin, Hititler devrinde Ereğli ve çevresine hâkim olan Tuvana Krallığı'nın egemenliği altında olduğu kabul görmektedir. Karaman sınırlarındaki Karadağ ve Kızıldağ'da bulunan Hititlerden kalma kitabe ve rölyefler ile Ereğli İvriz Kaya kabartması bu tezi desteklemektedir.

M.Ö. 2000 yılının başlarında doğudan gelerek Anadolu'ya yerleşen Hititler, M.Ö. 1200'lü yıllarda, batıdan gelen Frigler tarafından yıkılmıştır. Bu yıkılmanın neticesinde Geç-Hitit devletleri olarak adlandırılan krallıklar görülmeye başlar. Bu krallıklardan biri de Karaman Gülek Boğazı, Toros Dağları, Bor ve Koçhisar'ın da içinde bulunduğu geniş bir alanda hükümlanlığını devam ettiren, merkezi "Cybistra" (Ereğli) olan Tuvana Krallığı'dır. (İlçemiz Ayrancı Yıllığı,1990-1991)

Ereğli ve yöresi bundan sonra Asurlular, Akamenitler, Kimmerler, Lidyalılar ve Perslerin hegemonyası altında kalmıştır. Daha sonra Makedonya Kralı Büyük İskender'in egemenliği altına giren yöre toprakları, Büyük İskender'in ölümünden (M.Ö. 323) sonra generalleri tarafından paylaşılmıştır.

Büyük İskender'den sonra Romalılar ve Bizanslıların egemenliğine giren bu yöre, aynı dönemde Müslüman Arapların da saldırılarına hedef olmuştur. Bu akınlardan korunmak için, Ayrancı'nın Ambar Köyü'ne (Sidemara) askeri bir üs kurulmuştur. Bu döneme ait en önemli buluntu ise, zamanın büyük bir yerleşim merkezi olan Sidemara kentinden çıkarılan Sidemara Lahti'dir.

Bundan sonra birçok kez el değiştiren bu yöre, 1077'de Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından Bizanslılardan alınmasıyla Müslüman Türklerin egemenliğine girmiştir. Haçlı seferlerinden büyük zarar gören bu yöre, aynı zamanda önemli uğrak yerlerinden biri olmuştur. 1101 yılında Anadolu'ya gelen Haçlı ordusunu I. Kılıçarslan ile Melik Gazi Ereğli'de bozguna uğrattınca Kont De Navar komutasındaki 20000 kişilik ordu, Ayrancı'ya gelerek Kâfir Yazısı (Gavur

Yazısı) denilen mevkide toplanmışlar, sonra da Divle Deresi ve Çat Köyü üzerinden Torosları aşarak Tarsus'a inmişlerdir.

Selçuklu Devleti yıkıldıktan sonra Osmanlı Devleti'nin fethine kadar Karamanoğulları Beyliği'ne bağlı kalan Ayrancı ve yöresi, bu arada Moğolların yağma ve yıkımına da maruz kalmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu zamanında da stratejik önemini koruyan yörenin en önemli merkezi Divle Sancağı'dır. Karamanoğulları ve Osmanlılar döneminde Divle'nin çiftliği olarak kullanılan Ayrancı ve çevresi, bazı kaynaklara göre Karaman beylerince yazlık olarak kullanılmıştır.

1903'te Osmanlı Padişahı II. Abdülhamid ve Rus Çarı II. Nikolay arasında yapılan anlaşmaya göre Kırım'dan Osmanlı topraklarına göç etmek üzere 210 hanelik Kırım Türk'ü (Tatarlar) İstanbul'a getirilir. Daha sonra ödeyebildikleri paraya göre Eskişehir, Konya veya İskenderun'a yönlendirilmişlerdir. Konya'ya gelen göçmenler için;

1.Konya / Kirlıkuyu Köyü

2.Konya-Akşehir / Kaha ve Dursunlu Köyleri

3.Konya-Aksaray / Alaca Köyü

4.Konya / Mandason Köyü

5.Konya-Ereğli / Ayrancı Derbent olmak üzere 5 ayrı yerleşim yeri

tespit edilerek, tercihlerini belirlemek üzere bu bölgelere heyetler gönderilmiştir. Ayrancı Derbent bölgesine gelen dört kişilik heyetin bölge hakkında "ormansız, kayalık dağlarla çevrili, oldukça geniş bir ova, deresinden bolca su aktığından köy olmak için müsait" şeklinde görüş bildirmeleri üzerine buraya yerleşmek üzere 200 hane ayrılmış ve kabul edilmiştir. 13 Haziran 1903 günü bugünkü ilçe merkezinin bulunduğu bölgeye gelen Kırım Türkleri, başlangıçta çadırlara yerleşmiştir, ancak daha sonra yeterli yiyecek ve içecek su bulunmaması sebebiyle hastalık ve çocuk ölümleri görülmeye başlanmıştır. O zamanlar Divle Nahiyesi'nin çiftliği olarak kullanılan Ayrancı'nın toprakları, Kırım Türkleri geldiğinde her aileye bir ev yeri ve 40 dekar ekim alanı olacak şekilde dağıtılmıştır. Evleri yapılmaya kadar halk, çadırlarda ve kayaların altındaki inlerde yaşamıştır. Ev yapımında Divle ve çevre halkı, yardımlarını esirgemeyip, misafirperverliklerini göstermişlerdir. (www.ayranci.org).

"Osmaniye" adı verilen bu yerleşim yerinin ilk muhtarı Ceyhanlı Hasan Efendi'dir. Yol üstünde olması ve ulaşım kolaylığı gibi nedenlerle, Divle

ve çevreden de ailelerin gelmesiyle burası zamanla nahiye (1913), Divle ise köy olmuştur. İlk nahiye müdürü olarak da kaynaklarda Giritli Cemil Bey ismi geçmektedir.

1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile yerleşim yerlerine isimler verilirken, Konya İl Genel Meclisi tarafından, "Ayran Dede Efsanesi"nden esinlenerek "Osmaniye" olan ismi Ayrancı olarak değiştirilmiştir.

Üç defa, nüfusunun azalmasıyla belediyelikten düşen Ayrancı, 1968 yılında yakın köylerin mahalle olarak Ayrancı'ya bağlanmasıyla tekrar belde olur. Konya ili, Ereğli ilçesine bağlı bir belde iken 1987 yılında ilçe yapılan Ayrancı, 1989 yılında da Karaman'ın il olmasıyla Karaman'a bağlanmıştır.

1.2. COĞRAFİ DURUMU VE İKLİMİ

Ayrancı, 33.41° doğu enlem ve 37.22° kuzey boylamları üzerinde yer alır. Yüzölçümü 2489 km² olan Ayrancı'nın deniz seviyesinden ortalama yüksekliği 1199 metredir. En çukur noktası 997 metre ile Akgöl'dür. İç Anadolu Bölgesi'nin güneydoğusunda yer alan Ayrancı, doğusunda Ereğli, batısında Karaman, güneyinde Mersin, kuzeyinde ise Karapınar ile komşudur.

Ön Toroslar'ın kuzey eteklerinde yer alan Ayrancı'nın büyük bir bölümü, Karaman ovası üzerinde yer almakta olup, önemli dağları Bolkar, Bozoğlan, Musa, Meke ve Çakırdağ uzantılarıdır. İlçe merkezi yakınlarında ise Kiraz Dağı ve Yurtluk Tepesi yer alır.

Türkiye'nin en az yağış alan bölgesinde kurulu olması nedeniyle önemli bir akarsuyu yoktur. Güneydeki Toroslardan kaynaklanarak Berendi-Kıraman-Üçharman (Divle) vadisi boyunca uzanan Divle Deresi ile Kayaönü ve Küçükkoraş'tan doğarak kuzeye doğru uzanan Buğdaylı Deresi'nin birleşerek oluşturduğu Koca Dere, Ayrancı Barajı'nı besleyen akarsulardır. Bu akarsular bahar aylarında dağlardaki karların erimesi ve yağmurların yağması ile kabarır ve baraj gölünü besler. Yaz aylarında azalan suların, bazı yıllarda yok denecek kadar azaldıkları görülür. Ayrıca, Pınarkaya köyü sınırları içerisinde bulunan Hışılalık yer altı suyunun 1292 metre uzunluğunda 3 metre çapındaki "Hışılalık Mağarası Kaynak Geliştirilmesi Tüneli" ve sonrasında 17 km'lik "Hışılalık Derivasyon Kanalı" ile Buğdaylı Deresi'ne dökülerek Ayrancı Barajına ulaştırılması ile barajın kaynağına katkı sağlanmıştır.

Akgöl

Doğa harikası bu göl, Ayrancı ilçe sınırlarında bulunmaktadır. Yüzölçümü 29,8 km²'dir. En derin noktası 2 metredir. Denizden yüksekliği 990 metre olan bu göle, Ereğli'nin tahliye sularının karışması sonucu, göl bir bataklık haline gelmiştir. Doğal bir kuş cenneti olan gölde önceleri 300'e yakın kuş türü olduğu saptanmıştır. Doğal özelliklerini yitirme tehlikesiyle karşı karşıya kalan göl, Karaman Valiliği'nin girişimleri sonucunda Bakanlar Kurulu'na koruma altına alınmış, av yasağı getirilerek 1995 yılında "Milli Park" kapsamına alınmıştır.

Dokuzyol Göleti

Ayrancı ilçe sınırları içinde, Dokuzyol Köyü yakınlarında sulama amaçlı olarak yapılan gölet, 1991 yılında işletmeye açılmıştır. Homojen dolgu tipinde yapılan göletin yüksekliği temelden 16 metre, talvegden 11,5 metre, dolgu hacmi 97,500 m³, maksimum hacim 390,000 m³ olup, 30 hektarlık alanı sulama kapasitesine sahiptir. Ancak düzenli bir su kaynağının bulunmaması ve yetersiz yağış nedeniyle su toplanamadığından atıl durumdadır.

Ayrancı Barajı

Ayrancı ilçesi sınırları içinde, Koca Dere üzerinde sulama ve taşkın koruma amaçlı toprak dolgu tipinde yapılan barajın inşaatı 1954 yılında başlamış ve 1958 yılında tamamlanmıştır. Su kaynağı Üçtepeler ve Berendi havzalarının sularını toplayan Divle Deresi ile Küçükkoraş, Kayaönü havzalarının sularını taşıyan Buğdaylı derelerinin Ayrancı Barajı Kavaklığı (İnönü) mevkiinde birleşmeleri ile oluşan Koca Dere'dir.

Ayrancı Barajı'nın istatistikî bilgilerini aşağıdaki tabloda detaylı olarak verilmiştir.

Ayrancı Barajı Karakteristikleri	
Rezervuar	
Max.İşl.Kotu Göl Alanı	210 Km2
Azami Göl Uzunluğu	4 km
Drenaj Sahası	1390 km2
Dolusavak Kret Kotu	1194,00 m
Dolusavak Eşik Kotu	1193,30 m
Maximum Su Kotu	1194,00 m
Max. İşletme Kotu	1193,30 m
Min. İşletme Kotu	1170,00 m
Max.Rezervuar Kapasitesi	30.898.000 m3
Ölü Hacim Kapasitesi	710,000 m3
Faydalanılabilir hacim	28.860.000 m3
Gövde Karakteristikleri	
Tipi	Toprak Dolgu
Kret Uzunluğu	2,030 m
Kret Genişliği	9 m
Kret Kotu	1,198 m
Talvekten Yüksekliği	36 m
Gövde Hacmi	2.307.500 m3
Dolusavak Kret uzunluğu	90 m
Dipsavak Tünel boyu	410 m
Dipsavak Tünel çapı	3 m

Ayrancı Sulaması Karakteristikleri	
Ana Kanallar	
Sağ Anakanal	24,712 m
Sol Anakanal	12,225 m
Tersiyer Kanallar	252,500 m
Kaplamalı	17,600 m
Kaplamasız	234,900 m

Ayrancı Barajı Su Paylaşımı	
Hissedarlar	Oranı (%)
Ayrancı	19,5
Akçaşehir	14,0
Ambar	14,0
Kavuklar	10,5
Hüyükburun	9,0
Böğecik	7,0
Dokuzyol	7,0
Ağızboğaz	6,0
Karaağaç	6,0
Kale	4,0
Saray	3,0

1.3. EKONOMİSİ

Küçük çaplı veya bireysel işletmeler dışında hiçbir sanayi tesisi bulunmayan Ayrancı'da, gelir düzeyinin düşüklüğü nedeniyle ticaret de fazla gelişmemiştir. Dokumacılık ve el sanatları bazı köylerde ticari olarak değerlendirilmekle birlikte, genel ekonomik faaliyetler içinde ağırlığı azdır. Ayrancı ve köylerinin ekonomisi büyük ölçüde tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.

1.3.1. Hayvancılık

Anadolu'nun pek çok kırsal yerinde olduğu gibi, Ayrancı yöresinde de hayvancılık en önemli geçim kaynaklarından biridir. Yöre halkı hayvancılıktan elde ettiği ürünlerle kendi ihtiyaçlarını karşıladığı gibi ticari olarak da değerlendirip geçimini sağlamaktadır. Çok verimli olmamakla birlikte, mera arazilerinin genişliği nedeniyle, yörede yaygın olarak küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır. Özellikle dağlara yakın köylerde, mera yetersizliği nedeniyle yaz aylarında yüksek yaylalara göç edilmektedir. Üretilen sütler, teneke ve tulum peyniri ya da yoğurt yapılarak değerlendirilmektedir.

Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ağırlığını korumakla birlikte son yıllarda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu vasıtasıyla dağıtılan büyükbaş hayvanların örnek olması ve Üçharman Kıraman Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi'nin çok başarılı ve örnek olan büyükbaş hayvancılık projesi ile daha modern şekilde büyükbaş hayvan yetiştiriciliği uygulamaları başlamıştır.

Kale-Saray-Karaağaç Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi de koyunculuk konusunda bir projeyi gerçekleştirme aşamasında olup, ahırların yapımı tamamlanmış, elli aileye ellişer koyun verilmesi için ihale aşamasına gelinmiştir. Her iki proje de devlet tarafından çok uygun geri ödeme ve faiz şartları ile desteklenmekte olup, üyelerine ve köylere çok büyük katkı sağlayacağı kesindir.

Söz konusu kooperatif uygulamaları örnek olmakla birlikte hayvancılık faaliyetleri hala küçük çaplı aile işletmeleri şeklinde ve bireysel olarak yapılmakta olup, ürünlerin değerlendirilmesinde sorun yaşanmaktadır. Üretilen sütler, çevredeki çoğunluğu Ayrancı kökenli kişilerce kurulmuş olan mandıra ve süt fabrikaları tarafından toplanmakta, hayvan kesim faaliyetleri ise bireysel satışlar şeklinde çevre il ve ilçelerdeki kesimhanelerde yapılmaktadır.(www.ayranci.org).

Hayvan Varlığı (2004 yılı)

Köyün Adı	Büyükbaş Hayvan Sayısı	Küçükbaş Hayvan Sayısı
Ayrancı (Merkez)	273	8523
Ağızboğaz	107	7502
Akpınar	8	7740
Ambar	42	6675
Berendi	316	38780
Böğecik	92	4380
Buğdaylı	21	3070
Büyükkoraş	2	4813
Çat	12	8495
Dokuzyol	165	6888
Hüyükburun	45	4738
Kale	15	2480
Karaağaç	19	4552
Kavaközü	2	5633
Kavuklar	103	3697
Kayaönü	72	7269
Kıraman	292	10225
Küçükkoraş	54	5750
Melikli	16	8935
Pınarkaya	15	12838
Saray	67	5385
Üçharman	73	5271
Yarıkkuyu	9	7711

1.3.2. Tarım

Yörede tarımsal faaliyetlerin geçmişi oldukça eski olmasına rağmen, Türkiye'nin en kurak bölgesinde yer alması nedeniyle zaman içinde fazla gelişme gösterememiştir. Uzun yıllardır yaşanan kuraklık ve sıkça görülmeye başlayan soğuk vurması (don) gibi doğal afetlerin yanı sıra, tarım ve hayvancılıkta gelişen yeni yöntem ve teknolojilerin yeterince kullanılmaması nedeniyle verimlilik ve elde edilen gelir yetersiz kalmakta ve gelir düzeyi gerilemektedir. Bu nedenle, ilçede de hızlı bir göç yaşanmış, çok sayıda ilçe genci okuma veya iş bulma amacıyla büyük şehirlere göç etmiştir.

Ayrancı genel olarak düzlük bir arazi üzerine kurulmuş olması nedeniyle geniş bir arazi varlığına sahiptir. Ancak, kuraklık ve sulama olanaklarının kısıtlılığı nedeniyle zirai faaliyetler kısıtlı alanlarda sürdürülmektedir.

Sulama olanağının olmadığı veya kısıtlı olduğu yerlerde tarlacılık önem kazanmıştır. Kıraç arazilerde geleneksel tarım ürünleri olan arpa ve buğday ekilirken, nispeten sulanabilir arazilerde bunlara ek olarak yulaf, çavdar gibi ürünler ekilmektedir. Sulama imkânı olan yerlerde ise şeker pancarı, fasulye, mısır ve çeşitli yem bitkileri (yonca, silajlık mısır, vb.) gibi ürünler önem kazanmaktadır.

Kuyu açarak yeraltı suyundan yararlanma olanağı olan yerlerde yağmurlama veya damlama gibi daha modern yöntemlerle sulama yapılarak, çok daha az su ile verimliliği daha yüksek ürünler yetiştirilebilmektedir. Son yıllarda bu yöntemleri kullanarak üretim yapanların sayısında artış görülmekle birlikte, uygulama hâlen bireysel düzeydedir.

Meyvecilik, yörede ilk olarak Kırım'dan göç ederek bölgeye yerleşen Kırım Türklerinin oluşturdukları bahçelerle başlamıştır. Yazlık ve kışlık elma çeşitleri şafran, sinad, bomojni, amasya, gönen, kumpanya (İngiliz), kaba elma, beyaz ve kırmızı kiraz, aşılı vişne ve kayısı çeşitlerinin (Tokaloğlu) fidanları getirilerek meyve çeşitleri çoğaltılmıştır. Bu meyvelerden özellikle yöreye iyi uyum sağlayan ve kendine özgü lezzetleriyle ün salan beyaz kiraz ve tokaloğlu kaysısı bütün bölgeye hatta Türkiye'ye yayılmıştır.

Dikilen bahçelerden iyi verim alınması ve kaliteli ürünler elde edilmesi nedeniyle, meyvecilik sulanabilir alanlarda yaygınlaşmaya başlamış, barajın ve kanalların yapılması ile sulanabilir alanların genişlemesi de meyveciliğin yaygınlaşmasına katkı sağlamıştır.

Kuraklık endişesi ile bahçelerin yenilenememesi nedeniyle bahçecilik özellikle Ayrancı'da önceki cazibesini yitirmiş olmakla birlikte, halen de yörenin önemli geçim kaynaklarındandır.

1.4. BÖLGENİN SOSYO – KÜLTÜREL DURUMU

Ayrancı'nın Nüfusu 13,212 olup, bunun 3,153 kişisi merkezde, 10,059 kişisi ise ilçeye bağlı 22 köyde kayıtlıdır.

İlçeye bağlı bütün köylerde elektrik ve içme suyu şebekesi mevcuttur. Ayrancı'da eğitim faaliyetleri, Kırım Türklerinin (Tatarların) 1903 yılında buraya iskânı ile Ayrancı'nın kurulmasından iki yıl sonra medrese eğitimi şeklinde başlamıştır. Daha sonra Kırım Türklerinden Abdülgaffar Tutaysalgır (Gaffar Hoca) ilk ilkokulu açmıştır.

1938 yılında, Ayrancı Dede mezarlığı'nın yanında, yeni okul binası inşaatı başlamış, birçok altyapı işinde olduğu gibi halkın imece usulü ile çalışmasıyla 1941 yılında iki katlı, on dokuz odalı ilkokul binası tamamlanarak hizmete açılmıştır.

Bugün ilçenin bütün köylerinde okul mevcuttur, fakat bazı köylerde öğrenci azlığından dolayı taşınmalı sistemle sürdürmektedirler

İlçede sağlık hizmetleri, merkez ve dört köyde bulunan sağlık ocakları ile merkezde kurulmuş olan 112 acil servis tarafından yürütülmektedir. Sağlık ocaklarında birinci basamak olarak koruyucu sağlık hizmetleri sunulmaktadır. Tedavisi yapılamayan hastalar Karaman Devlet Hastanesi'ne sevk edilmektedir. Sağlık ocaklarında toplam 12 doktor, 1 diş hekimi, 5 hemşire, 7 ebe, 2 sağlık memuru, 1 çevre sağlığı teknisyeni ve 10 acil tıp teknisyeni yer almaktadır. Ortalama hasta sayısı aylık 2500–3000 civarındadır. Sağlık ocağı bulunmayan köylerin on ikisinde sağlık evi yer almaktadır. (www.ayranci.org).

Ayrancı merkez sağlık ocağı ve 112 acil servis'inde acil hastalar ve köy gezileri için kullanılan 2 adet tam donanımlı ambulans bulunmaktadır. Ayrıca 2002 yılında sağlık ocağı ek binasının yapılması ile laboratuvar da kurulmuş, bu da teşhis ve tedavide olumlu katkılar sağlamıştır.

Ayrancı ve köylerinin nüfusunu gösteren tablo

Köyün Adı	Nüfus Sayısı	Köyün Adı	Nüfus Sayısı
Ağızboğaz	410	Karaağaç	344
Akpınar	227	Kavuklar	234
Ambar	2,021	Kavaközü	327
Berendi	958	Kayaönü	562
Böğecik	362	Kıraman	938
Buğdaylı	147	Küçükkoraş	326
Büyükkoraş	253	Melikli	319
Çat	351	Pınarkaya	475
Dokuzyol	435	Saray	242
Hüyükburun	299	Üçharman	411
Kale	170	Yarıkkuyu	248
		Köyler Toplam	10,059
		Merkez	3,153
		Genel Toplam	13,212

1.5.AYRANCI İLÇESİ KÖYLERİ

Ağzboğaz

İlçe merkezine 15 km uzakta bulunan köy, batısında ilçe merkezi, doğusunda Berendi ve Ereğli, Kuzeyinde Böğecik, güneyde ise Üçharman (Divle) ile çevrilidir. Kabaktepe'nin yamacında 1913 yılında kurulmuştur.

Geliri, tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Yerleşim yerlerinin kıraç yanında düz arazileri Ayrancı Barajı'ndan sulanmaktadır. Geniş dağlık arazileri hayvancılığa elverişlidir. Saraycık yaylası en güzel yaylalarından birisidir. İçme suyu da buradan gelmektedir.

Akpınar

1968 yılında Çat Köyü'nden ayrılıp, Andıkara mahallesi ile birleşerek kurulmuştur, Ayrancı'nın güneyinde, Akkoya tepesinin yamacında kurulmuştur. İlçe merkezine uzaklığı 37 km'dir. Doğusu Çat, batısı Melikli, kuzeyi Üçharman (Divle) güneyi Kayaönü ve Küçükkoruş köyleri ile çevrilidir.

Bulunduğu yerin konumu nedeniyle tarımdan çok hayvancılıkla geçinir. Koyuncululuğun yaygın olduğu köyün geniş yaylaları vardır.

Ambar

Tarihi Sidemara kentinin olduğu yere kurulan bir köydür. Yaklaşık 160 yıl öncesine kadar Divle'nin (Üçharman) çiftliği ve tahıl ambarı olarak kullanıldığından köy "Ambar" adını oradan almıştır.

Ayrancı'nın 18 km kuzeydoğusunda yer alan köy, doğusunda Böğecik ve Akgöl, batısında Akçaşehir kasabası, kuzeyinde Kavuklar ve güneyinde Kale köyü ile çevrilmiştir. Etrafı küçük tepelerle çevrili olan köyde, orman ve akarsu yoktur. Ancak bahçeciliğe önem verilmesi nedeniyle köy yemyeşil bir görüntüye sahiptir. Köyün 6 km doğusunda Akgöl ve Düden vardır.

Geniş ve verimli topraklara sahip olan köy halkı, çoğunlukla tarımla uğraşmakta, büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığın yanı sıra bahçeciliğe de büyük önem vermektedir. Ayrancı barajından gelen suyun yanında Sulama Kooperatifi aracılığıyla açılan yeraltı su kuyularından da yararlanmasıyla köyün ekonomisi zenginleşmiştir

Berendi

Berendi, kelime anlamı olarak, keskin olan hançer, kılıç, pala v.b. aletlere verilen genel isimdir. Berendi, Ayrancı'nın Toroslar ve Bolkar dağları eteklerindeki son köyüdür. Soğuğu bol, ayazı keskin, kışı çetin anlamında köye, "Berendi" adı verilmiştir.

Toros Dağlarının yamaçlarında yer alan köy, beş mahalleden oluşmakta ve tek muhtarlıkla idare edilmektedir. Diğer mahalleleri; Keşir, Akoluk, Aşağı Kırmanoğlu ve Yukarı Kırmanoğlu'dur.

Uludere'nin karşılıklı yamaçlarına yerleşen köyün doğusunda Ereğli, batısında Kıraman, kuzeyinde Ağızboğaz, güneyinde ise Mersin yer alır. Orta Torosların Bolkar Dağları mevkiinde etrafı dağlarla çevrili olan bir vadi eteğine kurulmuş olan köyün rakımı 1165 metredir.

Ekonomik yönden geri kalan köyün en büyük gelir kaynağını küçükbaş hayvancılık oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra mandıracılık, halıcılık ve arıcılık da yapılmaktadır. Küçükbaş hayvan sayısının çok fazla olması nedeniyle, yayla göçebeliği yapılmaktadır. Köy halkının ticarete yatkın olması nedeniyle ünlüdür.

Bögecik

Ayrancı'ya 18 km uzaklıkta olan köyün doğusunda Karaburun (Ereğli), batısında Ambar, kuzeydoğusunda Adabağ, güneyinde ise Ağızboğaz bulunmaktadır.

Bir tepenin eteğinde kurulan köyde orman ve devamlı bir akarsu olmamakla birlikte, Ayrancı ve İvriz (Ereğli) barajından gelen sularla köyde bahçecilik gelişmiştir. Köyün kuzeyinde bataklık ve sazlık bir alan vardır.

Köyün en önemli gelir kaynakları, tarım ve hayvancılıktır. Sulanabilen arazilerdeki bahçeciliğe önem verilirken kıraç arazilerde verimlilik yıllık yağış durumuna göre değişmektedir. Köyün en önemli gelir kaynağını küçükbaş hayvancılık oluşturmaktadır.

Köyün Ambar tarafında, Düden'in 2,5 km doğusunda Düden Yaylası veya Düden Mahallesi denilen bir de mahallesi vardır. 1949 yılında Honamlı Yörüklerinin yerleşimi ile kurulan mahalle, gelenlerin zamanla çoğalarak Savran soyadını almaları ile Savran Mahallesi olarak adlandırılmıştır.

Buğdaylı

Yarıkkuyu köyünün mahallesi iken 1969 yılında köye dönüşen Buğdaylı, Sarı Keçili ve Horzam Yörükleri tarafından kurulmuştur.

Ayrancı'ya 15 km uzaklıkta olan köyün doğusunda Üçharman, batısında Yarıkkuyu, kuzeyinde Musa Mahallesi, güneyinde ise Kavaközü yer alır.

Halkın en büyük gelir kaynakları, tarım ve hayvancılıktır. Arazi yapısının uygun olması nedeniyle küçükbaş hayvancılığa önem verilir. Sulanabilir vadi içerisindeki arazilerde bahçecilik özellikle son yıllarda büyük önem kazanmıştır. Vadi içerisinde çok sayıda servi ağacı da yetişmektedir. Kıraç araziler ve sulanabilir arazilerin bir kısmında da hububat ekimi yapılır. Halı dokumacılığı da köy halkına ekonomik katkı sağlamaktadır.

Büyükkoraş

Önceleri Kayaönü ve Melikli köyleriyle birlikte bir muhtarlık tarafından yönetilen, sonraları ayrı muhtarlık haline gelen köyün Ayrancı'ya uzaklığı 30 km'dir. Köyün doğusunda Pınarkaya, batısında Taşkale, kuzeyinde Yarıkkuyu, güneyinde Mersin yer almaktadır. Bir vadinin içinde kurulmuş olan köyün ortasından aynı adı taşıyan bir dere akmaktadır.

Tarım ve hayvancılığın en büyük gelir kaynağını oluşturduğu köyde bahçecilik ve halıcılık da köy halkına önemli katkı sağlamaktadır. Özellikle küçükbaş hayvancılığın yapıldığı köyde sulu tarım yanında, kıraç arazilerde hububat ekimi yapılmaktadır.

Çat

Akpınar köyünden ayrılarak 1976 yılında müstakil köy olmuştur. Ayrancı'nın 33 km güneydoğusunda bulunan köy, Toros Dağlarının eteğinde kurulmuştur. Köyün doğusunda Kıraman, batısında Melikli, kuzeyinde Üçharman (Divle) ve güneyinde Mersin bulunmaktadır.

Devamlı bir akarsuyu olmamakla beraber, köyün güneyinde ve doğusunda çok sayıda pınar bulunmaktadır. Dağlık bir arazi üzerinde kurulu olan köyün güneyinde Ardıç ormanları vardır.

Arazi yapısının uygunluğu nedeniyle köy halkı geçimini daha çok küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ile sağlamakta olup, yaz aylarında yaylalara

göçmektedirler. Ayrıca halı dokumacılığı da köyün ekonomisine küçümsenmeyecek ölçüde katkı sağlamaktadır.

1890'lı yıllarda padişahlık idaresinin bozulması, savaşların verdiği sıkıntılar ve köyün Ereğli'den başlayarak Mersin'e giden İpek Yolu üzerinde olması nedeniyle asker kaçakları ve yoldan geçerken köy halkını rahatsız edenlerden kurtulmak amacıyla, yola biraz daha uzak ve sapa olan Güzeller kurularak köyün ismi Çat Güzeller köyü olarak adlandırılmış, Güzeller daha sonra mahalle olarak ayrılmıştır.

Dokuzyol

İlçeye 9 km uzaklıkta olan köyün doğusunda Ayrancı, kuzeydoğusunda Hüyükburun, kuzeyinde Karaağaç, batısında Sudurağı ve güneyinde Taşkale kasabası yer almaktadır.

Tarım alanlarının genişliğine rağmen, düzenli sulama ve yağış olmaması nedeniyle verim düşük olmaktadır. Bu nedenle köyde hayvancılığa büyük önem verilmektedir. Köyün merasının ve ekim alanlarının geniş olması da hayvancılığın ilerlemesine yardımcı olmuştur.

Hüyükburun

Ayrancı'nın kuzeybatısında, bir tepenin güney yamacında kurulan köyün doğusunda Saray ve istasyon, batısında Adatepe ve Sudurağı, kuzeybatısında Karaağaç, güneyinde Yarıkkuyu ve güneybatısında Dokuzyol yer almaktadır.

Geniş tarım arazilerine sahip olması nedeniyle, en önemli geçim kaynağı tarımdır. Ayrancı Barajı'ndan gelen su ile sulanabilen arazilerde sulu tarım ve bahçecilik yapılmaktadır. Ayrıca, bireysel olarak açtırılan yeraltı su kuyuları ile modern yöntemlerle tarım ve bahçecilik konusunda örnek bireysel girişimler vardır. Ayrıca, küçükbaş hayvancılık da gelişmiş durumdadır.

Kale

İlçeye 13 km uzaklıktaki köyün doğusunda Ambar, batısında Karaağaç, güneyinde Saray ve kuzeyinde Kavuklar yer alır.

Genel olarak düzlük bir araziye sahip olan köyün devamlı bir akarsuyu yoktur, ancak yer altı suyu yönünden zengin olması ve açılan kuyular nedeniyle

tarım ve bahçecilik gelişmiştir. Ayrıca, hayvancılığın da köy ekonomisine katkısı büyüktür.

Karaağaç

Ayrancı'ya 13 km uzaklıkta olan köyün doğusunda Kale, batısında Sudurağı, güneyinde Hüyükburun, kuzeyinde ise Akçaşehir yer almaktadır.

Düz bir arazide yer alan köy, Ayrancı barajının suyundan yararlanmasının yanı sıra yeraltı suyu yönünden de zengindir. Sulama kooperatifi aracılığıyla açılan artezyen kuyuları, tarımsal faaliyetleri çeşitlendirerek geliştirmiş ve verimliliği arttırmıştır. Hayvancılık ve halıcılık da önemli geçim kaynaklarındandır.

Kavaközü

1968 yılında doğal afet sebebiyle devlet tarafından yaptırılan 80 haneyle kurulmuştur. İlçeye 23 km uzaklıkta bulunan köyün doğusunda Melikli, batısında Taşkale, güneyinde Pınarkaya ve Büyükkoraş, kuzeyinde ise Buğdaylı yer almaktadır.

Köyün en önemli geçim kaynağı, küçükbaş hayvancılıktır. Bunun yanı sıra, kıraç araziler üzerinde hububat ve nohut ekimi yapılmaktadır. Halı okumacılığı da önemli bir geçim kaynağıdır.

Kavuklar

Ayrancı'ya 27 km uzaklıkta olan köyün doğusu Akgöl, batısı Akçaşehir, güneyi Anbar, kuzeyi ise Karapınar ilçesi ile çevrilidir. Ayrancı-Karapınar yolu üzerindedir.

Köyün önemli gelir kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Arazileri düz ve tarıma elverişli olmasına rağmen, sulama olanakları kısıtlıdır.

Kayaönü

Ayrancı'ya 38 km uzaklıkta olan köy 1954 yılında Küçükkoraş ve Melikli Köylerinden ayrılanlar tarafından kurulmuştur. Köyün doğusunda Akpınar, batısında Küçükkoraş, güneyinde Mersin, kuzeyinde Melikli yer almaktadır.

Ekilebilir arazi az olup, genellikle kıraç ekim yapılmaktadır. Bir orman köyü olmasının yanı sıra küçükbaş hayvancılığa önem verilmesi nedeniyle, yaz aylarında hayvanları otlatmak için göç edilir.

Kıraman

Ayrancı'ya 25 km uzaklıkta, vadi içine kurulmuş bir köydür. Doğusunda Berendi, batısında Üçharman, güneyinde Çat, kuzeyinde Ağızboğaz ile çevrilidir. Berendi'den doğarak Ayrancı Barajı'na kadar uzanan dere, köyün kurulu olduğu vadi içerisinden geçer. Vadi içerisinde yetişen çok sayıda servi ve söğüt ağacının yanı sıra meyve bahçeleri de kurulmuştur. Dağlık alanlarda ise kıraç hububat ekimi yapılmaktadır.

Kıraman-Üçharman Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi'nin kurulmasından sonra, TEMA Vakfı'nın desteğiyle gerçekleştirilen büyükbaş hayvan yetiştiriciliği projesi ve buna bağlı olarak yem bitkileri üretimi, köyün geçim kaynakları arasında ağırlık kazanmıştır. Küçükbaş hayvancılığın da yaygın olduğu köyde, yaz aylarında yayla göçü yaşanır.

Küçükkoraş

Ayrancı'nın 35 km güneydoğusunda Toros dağlarının eteğinde yer alan köyün doğusunda Kayaönü, batısında Kavaközü, kuzeyinde Çat, güneyinde ise Toroslar ve Mersin yer almaktadır.

Köyde küçükbaş hayvancılığa önem verildiğinden, yaz aylarında yayla göçebeliği yapılmaktadır. Sulanabilir arazisi kısıtlı olan köyde kıraç alanlarda ekim yapılmakta olup, kuraklık nedeniyle verim düşük olmaktadır. Halıcılık da önemli bir gelir kaynağıdır. Bazı şirketlere sözleşmeli olarak halı dokunmaktadır.

Melikli

İlçeye 29 km uzaklıkta bulunan köyün doğusunda Akpınar, batısında Kavaközü, kuzeyinde Üçharman, güneyinde de Kayaönü yer almaktadır.

Arazi yapısı nedeniyle genelde küçükbaş hayvancılık yapılmakta ve yaz aylarında yaylalara göç edilmektedir. Kıraç arazilerde çoğunlukla arpa ve buğday ekimi yapılırken, vadi içerisindeki sulanabilir arazilerde kavak ve meyve ağaçları dikilidir.

Pınarkaya

Eski adı “Divaz” olan köyün ilçeye uzaklığı 38 km’dir. Köyün doğusunda Küçükkoras, batısında Büyükkoras ve Taşkale, kuzeyinde Kavaközü, güneyinde ise Toroslar ve Mersin yer almaktadır.

Kısıtlı olan tarım arazilerinde kıraç alanlarda tahıl üretimi yapılırken, vadi içerisindeki sulanabilir arazilerde kavak üretimi ve meyveciliğe önem verilmektedir.

Arazi yapısının uygunluğu nedeniyle, köy halkının en önemli gelir kaynağı küçükbaş hayvan besiciliğidir. Yine halıcılık da köyün ekonomisine katkı sağlamaktadır.

Saray

İlçeye 4 km uzaklıkta bulunan köy, 1906 yılında kurulmuştur. Köyün doğusunda Ağızboğaz, batısında Hüyükburun, güneyinde Ayrancı, kuzeyinde ise Ambar yer almaktadır.

Geniş bir arazi yapısına sahip olan köyün arazilerinin kısıtlı bir bölümü Ayrancı Barajı’ndan sulanmaktadır. Sulak alanlarda bahçeciliğin yanı sıra fasulye, mısır, vb. tarla bitkileri yaygındır. Kıraç arazilerde ise arpa ve buğday yetiştirilir. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği de köyün önemli bir gelir kaynağıdır.

Üçharman

İlçeye 15 km. uzaklıkta olan köyün tarihi çok eskidir, civarda kurulan yeni köylerin tamamına yakını, zamanında Divle’nin çiftliği idi., Torosların kuzey yamaçlarında yer alan, kuzeyi ve güneyi sarp kayalıklarla çevrili bir vadi içerisinde dağınık bir şekilde kurulan köyün doğusunda Kıraman, kuzeybatısında Ayrancı, kuzeyinde Ağızboğaz ve güneyinde Çat yer almaktadır.

Sulanamayan kıraç arazilerde tarla bitkileri ekilirken, vadi içindeki sulanabilir arazilerde meyve bahçeleri, kavak ve söğüt gibi ağaçlar ile özellikle son yıllarda yem bitkileri üretimi yaygınlık kazanmıştır.

Küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin yaygın olduğu köyde, özellikle Kıraman-Üçharman köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi’nin gerçekleştirdiği inekçilik projesinden sonra büyükbaş hayvan yetiştiriciliği de önem kazanmış, köy ekonomisine önemli katkı sağlamıştır.

Köy ekonomisine önemli bir katkı sağlayan, köyün yurt içi ve yurt dışında tanınmasını sağlayan diğer bir kaynak da ünlü obruğu ve bu obrukta bekletilen tulum peynirleridir.

Yarıkkuyu

Antalya yöresinden gelen Sarıkeçili Yörükleri tarafından kurulan köy, ilçeye 22 km uzaklıktadır. Köyün doğusunda Buğdaylı, batısında Taşkale, güneyinde Kavaközü, kuzeyinde ise Dokuzyol yer almaktadır.

Bir derenin kenarına kurulmuş olan köyün arazileri genelde kıraç olup, bu arazilerde hububat ekimi yapılmaktadır. Köyün en büyük gelir kaynağını ise hayvancılık oluşturmaktadır.

1.6. ETNİK DURUMU

1903'te Kırım'dan gelen Kırım Türkleri ve başta Divle olmak üzere çevreden gelen halklarla kurulan Ayrancı, köylerinde birçok Yörük boyunu barındırmaktadır. Bunlar arasında; Böğecik'te Honamlı Yörükleri'ni, Melikli'de Erdemli ve Keşli Yörükleri'ni, Yarıkkuyuda ise Sarıkeçili Yörükleri'ni sayabiliriz. Bu Yörük boyları yaşadıkları yörenin halkıyla bütünleşmiş, aynı örf, adet, gelenek ve görenekleriyle bir kültür harmanlaması oluşturmuşlardır.

Ayrancı ve yöresinde anlatılan efsanelerin genelinde Türk – İslam motifleri, İslami inanış tarzı hâkimdir. Bu da bize farklı bölgelerden gelen Türkmen boylarının etkileri olduğunu düşündürmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM
(İNCELEME)

á ünlüsü: a ile e arası yarı kalın yarı ince bir sestir. Her iki sestten de dönüşüm olduğundan kesin bir kuraldan söz etmek mümkün değildir. Yöre ağzında bolca kullanılan bu sesin inceliği kendisinden önce gelen ünsüz harfle ortaya çıkmaktadır.

sanatgár (II-12) gávura (XI-3) barıngáh (LVI-69)
láhTi (XXIII-11) harekátı (XLIV-8) garergáh (L-35)
zulumkár (LIV-64) Tökkáncılığ (LXXXII-50)

Yöre ağzında dilimize Arapça'dan girmiş “şikâyet” sözcüğünün hece düşmesi sonucu şikát şeklinde kullanılmaktadır.

Ayrıca iki kelimenin birleşmesi neticesinde oluşan hece düşmesi ve hece kaynaşmasıyla á sesinin ortaya çıktığını görmekteyiz.

hallálardan (XCV-3) nárasın (CVIII-117) haválin (LXVII-4)

ê ünlüsü: e ile ö arası yarı yuvarlak bir ünlüdür. Yöre ağzında fazla kullanılmayan ünlü genelde ses ve hece düşmesi neticesinde ortaya çıkmaktadır.

bêle (XXXVIII-23) şeile (LIX-24) nêrdüñ (LVI-65)
arefên (LIV-67) bêyle (LXXX-17)

í ünlüsü: ı ile i arasında yarı kalın yarı ince bir ünlüdür. Yöre ağzında az rastladığımız bu ses genelde hece kaynaşmasıyla ortaya çıkmaktadır.

rakıçellerdi (XXXVIII-56) babasıl (CLI-10) aşgıya (LI-29)

ú ünlüsü: u ile ü arası yarı kalın yarı ince bir ünlüdür. Yöre ağzının özelliği olarak ses ve hece kaynaşması neticesinde görülmektedir.

dún (XXIII-27) ikún (XLVII-52) yúseldillerimiş (LVI-91)

û ünlüsü: u ile o arası berraklığını kaybetmiş yuvarlak kalın ünlüdür. Metinlerde sadece bir yerde geçmektedir.

bûdar (LIX-50)

ï ünlüsü: i ile ü arası yarı yuvarlak, ince, dar bir ünlüdür. Yine yörede çok kullanılmayan bir sestir.

yedînnük (LIX-40) ikiç (LXXII-1)

ĩ ünlüsü: Ses yolunda hiçbir engele uğramadan çıkan normal ı'dan daha kısa bir ünlüdür. Genelde alıntı kelimelerde görülmektedir.

arızalım (XLVII-47) sítalin (XI-52), fırisdiyannar (XXXII-22)

ğırız (LVI-49) ğırallar (LXXIX-4) fıransızlar (L-32)

İ ünlüsü: Ses yolunda hiçbir engele uğramadan çıkan normal i'den daha kısa bir ünlüdür. Yöre ağzında az rastladığımız bir ünlüdür.

ğağğiren (LI-32)

ü ünlüsü: Ses yolunda hiçbir engele uğramadan çıkan normal i'den daha kısa bir ünlüdür.

ğürüP (XII-2) pürofösör (XII-39) pürojesi (LXXXII-5)
ğontürol (LXXXVI-34)

ó ünlüsü: o ile ö arası yarı kalın, yuvarlak, geniş bir ünlüdür.

góbudaqlarıñ (XXIII-9) kóyümüz (XXXVIII-1) óñ (CVI-15),
kópek (CVIII-44)

2.1.1.2.Ünlüler ve Boğumlanmaları

Türkiye Türkçesi yazı dili aydın konuşmasını dikkate alarak yaptığımız araştırmada yöre ağzında ünlülerin ortak özelliği, geniş ünlü olan e'nin daha dar bir şekilde boğumlanmasıdır. Yine a sesine karşılık ince a (á) sesi sıkça görülmektedir.

Buraya kadar Türkiye Türkçesi yazı dilinde bulunmayan ünlüler başlığı altında çalışma yöremiz ağzında birtakım fonetik olaylar sonucu oluşan ünlüleri incelemeye çalıştık. Şimdi ise diğer sesleri de değerlendirmeye çalışalım.

2.1.1.2.1. Normal Süreli Ünlüler

Konuşma esnasında normal bir tonda normal bir sürede boğumlanan ünlülere normal süreli ünlüler denir. Araştırma yaptığımız yöre ağzında çoğunlukla yazı dili aydın konuşmasının normal süreli ünlüleri kullanılmasına rağmen birtakım ses olayları, özentisi ve başka dillerden alıntılarda ünlülerin boğumlanmaları normalden uzun ya da kısa olabilmektedir.

2.1.1.2.1.1. Yazı Diliyle Ortak Normal Süreli Ünlüler

Yazı dili, aydın konuşmasının normal süreli ünlüleri temel sekiz ünlüdür. Bunlar bilindiği üzere a,ı,o,u,e,i,ö,ü ünlüleridir. Bu ünlüler, yöre ağzında da normal boğumlanma biçiminde kullanılmaktadırlar.

barınacağ (I-6)

görmedi (LIX-83)

isminde (VII-6)	asgere (LXXXVI-11)
kirlisini (XLII-35)	muhtar (XC-34)
olunca (XLVIII-53)	kilisesi (CIV-3)
türkiye (CVIII-110)	

2.1.1.2.1.2.Yazı Dilinde Kullanılmayan Normal Süreli Ünlüler

Yöre ağızında birtakım ses olayları neticesinde ortaya çıkan berrak olmayan bu ünlüler boğumlanma süresi bakımından temel ünlülerle hemen de aynıdır.

ê : vèrdiler (XXX-15)	şèye (LXXXVI-46)
á : kemál (X-1)	nikáh (XLI-27)
ê : bèle (XXXVIII-23)	şêle (LIX-24)
í : aşgiya (LI-29)	rakiçellerdi (XXXVIII-56)
û : bûdar (LIX-50)	
î : ikiç (LXXIII-1)	
ú : ikún (XLVII-52)	
ó : ó güne (L-27)	

2.1.1.2.1.3.Yabancı Dillerden Alınan Kelimelerdeki Uzun Ünlülerin Normal Süreli Ünlülere Dönüşmesi

Türkiye Türkçesi aydın konuşmasında yabancı dillerden bilhassa Arapça ve Farsça'dan alınan kelimeler genel olarak dil kaidelerimize uysa da asli şekillerini korudukları da olmuştur.

Yöre ağızında özellikle bu Arapça ve Farsça'dan alınan kelimelerdeki uzun ünlüler diğer ünlülere uyularak kısaltılmıştır.

ikram (VI-39)	imzasınıñ (X-2)
ilham (III-49)	nihayet (XI-6)
vasita (XXIV-5)	aciz (XLVIII-44)
eşya (XI-81)	

2.1.1.2.2.Uzun Ünlüler

Boğumlanma süreleri normal süreli ünlülere göre biraz daha uzun olan ünlülerdir. Dilimizde ünlüler uzun ya da kısa diye sınıflandırılmamıştır. Çünkü Türkiye Türkçesi'nde bugün asli uzun ünlü yoktur (Ergin,1999:43). Fakat birtakım ses olaylarında özellikle de ses düşmelerinde ve birleşmelerinde görülen ünlüler geçici uzun ünlülerdir. Ayrıca bazı ünlemlerde ve ses taklitlerinde uzun ünlüler görülmektedir. Yine bunlar da kalıcı bir uzunluk değildir.

Yöre ağızında uzun ünlüler bolca kullanılmakla beraber bunlar dediğimiz gibi kalıcı uzun ünlüler değil, birtakım ses olayları ile ortaya çıkan uzun ünlülerdir.

Yöre ağızındaki uzun ünlüleri derlediğimiz metinlere göre şöyle inceleyebiliriz:

2.1.1.2.2.1.Ünlem Görevindeki Kelimelerde Görülen Uzunluklar

Herhangi beklenmedik bir olay karşısında çıkardığımız seslerdeki uzunluklardır. Bu kısa sözcüklere anlamı tam yükleyebilmek için ünlüler uzatılarak söylenmektedir.

yō (XXXVIII-40)	yūh (LII-15)
hī (LII-28)	bōv (LIX-105)
hō (LIX-84)	mā (LIX-106)

2.1.1.2.2.2.Yabancı Dillerden Türkçe'ye Girmiş ve Bünyesinde Asli Uzunluk Bulunduran Sözcüklerde Kullanılan Uzunluklar

Yöre ağızında yabancı kelimelerdeki asli uzunluklar çoğunlukla korunmakla beraber bazı durumlarda ise Türkçe söylenişine uygun kullanılmaktadır.

virāneler (II-16)	ziyāfet (VII-16)
rüyā (III-27)	hikāyesi (VIII-10)
metānet (XII-70)	kuyūdatını (LI-3)
zāhire (LV-8)	sermāye (XL-5)

2.1.1.2.2.3. Ünsüz Düşmesi sonucu Oluşan Uzunluklar

Yöre ağızında bazı ünsüzlerin özellikle “ğ” ve “h” ünsüzlerinin düşmesiyle uzun ünlüler ortaya çıkmaktadırlar. Ancak bu düşüşler kural gereği değildir.

gōsüne (III-42)	bāçecilik (VI-57)
izā etdim (VI-97)	erēli (VI-112)
bāķuru (XI-37)	şēri (XII-93)
māsul (XXIV-7)	ōlen (XXIV-20)
tāsil (XXXVI-35)	māzemeleri (LXXVII-14)
pilē (CVII-3)	afūn'e (CVIII-113)

2.1.1.2.2.4. Hece Düşmesi ile Oluşan Uzunluklar

Yöre ağızında bazı hecelerin düşmesiyle birtakım uzunluklar görülmektedir. Bu heceler çoğunlukla “-gı, -gi, -ģu, -ģü”dür.

olmadıçin ((II-4)	çōmuş (III-23)
temizliñe (IV-43)	gōrmēcem (VIII-9)
bacanām (XII-122)	māraları (LV-6)
oturdūmuz ((XI-6)	vermicez (XI-39)
dērmen (XXXVIII-23)	

2.1.1.2.2.5. Hece Kaynaşması Sonucu Oluşan Uzunluklar

Anadolu ağızlarının genelinde görülen ses olayıdır. Bazı seslerin eriyerek yok olması sonucunda yanındaki ünlünün uzadığı görülür. Bu ses olayı derleme yaptığımız yöre ağızında da görülmektedir.

yūsāne (XXXVI-10)
nārasın (CVIII-117)

2.1.1.2.2.6. İkiz Ünlülerin Tekleşmesiyle Oluşan Uzunluklar

Yabancı asıllı kelimelerde çift ünlülerden birinin düşmesi sonucu diğer ünlü de uzunluk meydana gelmektedir.

zirāt (IV-46)	inşātlarınıñ (VI-70)
sāt (III-32)	mūrācāt (XI-42)
şir (XXV-20)	ģōparatif (XXIV-13)

2.1.1.2.3. Kısa Ünlüler

Ünlüler, çıkış noktalarındaki birtakım engellerden dolayı kısa ve uzun söylenmektedirler. Bir ünlünün kısalık ve uzunluğu o ünlünün boğumlanma

müddetine bağlıdır. Ünlünün teşekkülünde boğumlanma müddeti uzunsa ünlü uzun, boğumlanma müddeti kısaysa ünlü kısa olur. (Ergin,1999:42)

Kısa ünlülerin oluşmasındaki sebepler şunlardır:

2.1.1.2.3.1. i-mek Ekfüliyle Oluşan Kısa Ünlüler

i-mek yardımcı fiilin ekleşmeye girmediği durumlarda “i” sesinin kısaldığı görülür. Bu, yöre ağzında fazla görülmeyen bir ses olayıdır. Yöre ağzında ya ekleşmeye uğramış ya da normal ünlü halini korumuştur.

güvvetli idi (LXI-6)

2.1.1.2.3.2.Ünlü Karşılaşmasıyla Oluşan Kısa Ünlüler

Arka arkaya gelen iki kelimedenden birinci kelimenin son ünlüsü ile ondan sonra gelen ikinci kelimenin ön sesi çift ünlü halini aldıklarında iki ünlüde kısalma olur.

doğuzuz_ellî iki (XXX-4) püsküllü ipler (L-17)

boyü inceliniñ (LXIII-1)

2.1.1.2.3.3.Ünlü Türemesiyle Oluşan Kısa Ünlüler

Yabancı dillerden alınan kelimelerin, ünlü bulunmayan iki ünsüz arasında kısa bir ünlü türetilmiştir. Genellikle ilk hecede görülür.

göntürol (LXXXVI-34) ğırız (LVI-49)

tîren (XI-99) fîrsdiyannar (XXXII-22)

sîpor (XLIII-53) ğangîren (LI-32)

fîransızlar (L-32)

2.1.1.2.4. İkiz Ünlüler (Diftong)

Yan yana bulunan iki ünlünün ayrı heceler meydana getirmeden bir nefes baskısıyla çıkarılmasına ikiz ünlü denir. İkizleşmede yan yana iki ünlünün söylenmesi esnasında uzuvların hareketi aynı istikamettedir. Çıkış noktaları birleşen ikiz ünlüler, böylece ikizleşmenin başlangıcında ilk ünlü, bitişinde de ikinci ünlü sesi çıkarılır. Böylece bir hecede iki sesi meydana getirirler. Dolayısıyla Türkçe’de ikizleşme olayı yoktur (Ergin,1999:64)

Derleme yaptığımız yöre ağzında kimi zaman ikiz ünlülerin kullanımından kaçınılsa da çoğunlukla kullanılmıştır.

cemaatı (XI-1)

sual (L-38)

muazzam (XXIII-11) saā t (XLII-17)
taā rruzda (XLVII-6)

Bazı kelimelerde de ünsüzlerin düşürülmesi ile ikiz ünlülerin oluşturulduğunu görmekteyiz.

ğabaa t (II-4) maā llesinde (XLV-2)
niāyet (XI-87)

Bazı ikiz ünlülü kelimeler de ya araya bir sessiz harf girerek ya da ünlülerden birinin düşürülüp diğer ünlünün uzatılmasıyla ikiz ünlülükten kurtarılmıştır.

zirāt (IV-46) āyileleriniñ (IX-4)
sāt (III-32) mayışını (XXX-2)
suval (LVIII-16) tabiyat (XCVIII-3)
zaiyyat (CVI-22) āyit (XXIII-34)

2.1.1.3.Ünlü Uyumu

Bir kelimedeki ünlülerin birtakım olaylarla birbirine uyması hadisesine ünlü uyumu denir. Türkçe bir kelimedede hem kök hem de eklerdeki ünlüler çeşitli bakımlardan birbirine benzer. Bir kelimenin kökündeki ilk hecesinin ünlüsü nasıl bir yapıdaysa sonra gelen hecelerin ünlüleri de ona uygun olur. Kısacası kelimelerin ünlüleri arasında bir uyum vardır. (Ergin,1999:70)

Türkçe’de ünlü uyumları iki türdür:

1. Kalınlık-incelik uyumu (büyük ünlü uyumu)
2. Düzlük-yuvarlaklık uyumu (küçük ünlü uyumu)

2.1.1.3.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Türkçe’nin çok eski bir kuralı olarak kadar devam etmiştir. Türkçe bir kelimedede ünlülerin hepsi ya kalın ya da ince olmak zorundadır. Dolayısıyla aynı kelimedede hem ince hem kalın ünlüler yer alamaz.

Kelimenin köküne getirilen eklerin ünlüleri, kökün ünlüsüne kalınlık-incelik bakımından uymak zorundadır. Dolayısıyla ekler tabi olan, kökler tabi olunandır.

İnceleme yaptığımız yöre ağzında bu kuralı bozan bazı durumlar olmasına rağmen kalınlık-incelik uyumu sağlamdır.

2.1.1.3.1.1.Yabancı Kelimelerde Kalınlık İncelik Uyumu

Dilimizde yabancı dillerden, özellikle Arapça ve Farsça'dan, girmiş pek çok kelime vardır. İnceleme yaptığımız yöre ağızında bu kelimelerin çoğu kalınlık-incecik uyumuna uğratılarak kullanılmaktadır.

Dilimize değişik dönemlerde farklı dillerden giren bu kelimeler, yöre ağızında ya benzeşme yoluyla ya da izah edilemeyen yollarla kalınlık-incecik uyumuna sokulmaktadır.

2.1.1.3.1.1.1.İlerleyici Ünlü Benzeşmesi ile

Kelimenin ilk hecesindeki ünlünün kendinden sonra gelen hecenin ünlüsünü kalınlık-incecik bakımından kendine benzetmesidir.

mezeri (XIII-29)	kenerinde (XLIII-4)
nüzül (LIV-35)	zulum (LI-7)
ezeni (LXI-24)	rahım (LIX-62)

2.1.1.3.1.1.2.Gerileyici Ünlü Benzeşmesi ile

Kelimenin bir önceki hece ünlüsünün kendinden sonraki hecenin ünlüsüne benzemesidir.

vucütunu (LXXIV-39)	comaa tıñ (LVI-49)
hesebiyle (LXI-32)	dağar (CIII-15)

2.1.1.3.1.1.3.İlerleyici-Gerileyici Ünlü Benzeşmesi ile

barabar (CVIII-32)	merhemetsiz (LXXX-9)
ısmayıl (XXX-11)	

2.1.1.3.1.2.İmlada Uyumdan Kaçınan Türkçe Kelimelerin Durumu

Aslen Türkçe olup yazı dilinde uyuma girmeyen kelimeler yöre ağızında da kimi zaman uyuma girer kimi zaman da uyumdan çıkar.

anası (XLV-3)	ğardeşim (LIX-4)
ğardaşı (CVIII-37)	elma (XXXVI-51)

2.1.1.3.1.3.Kalınlık-İncelik Uyumunun Bozulması

Kalınlık-incecik uyumuna uygunluk gösteren yöre ağızının, genelde açıklanamayan sebeplerle uyumdan kaçtığı da görülmektedir.

2.1.1.3.1.3.1.Yabancı Kelimelerde Bozulma

Asli şekilleri kalınlık-incecik uyumuna uygun olan bazı kelimeler yöre ağızında uyumdan çıkarılabilmektedir.

vetandaş (LXXIV-45)	temam (LXXIII-14)
zeman (XLIII-39)	hedāye (XLVIII-57)
tesbif (L-21)	eylulda (LXVII-1)

2.1.1.3.1.3.2.i-mek Yardımcı Fiilinde (ekfiil) Bozulma

Yöre ağızında i-mek yardımcı fiili genelde uyuma girmektedir.
oyma idi (XCII-34)

2.1.1.3.1.3.3.Kelime Başında Ünlü Türetilmesiyle Bozulma

Yörede “I” sesiyle başlayan kelimelerin önüne “i” sesi getirilir. Eğer kelime kalın ünlü bulunduruyorsa bu “i” sesi uyumu bozar.

ilāzım (LXXXIII-8)	iledin (LI-50)
--------------------	----------------

2.1.1.3.1.3.4.Eklerde Bozulma

Türkçe’de bazı ekler incelik kalınlaşamadıklarından eklendikleri sözcüğü kalınlık-incelik uyumuna uydurmayabilirler.

yağlaşırkene (XV-39)	oğurken (XCIV-2)
buradaki (XXIV-25)	yaPmış ki (XXXVII-9)
giriyor (XLIII-29)	geliyor (XLIII-57)

2.1.1.3.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Aynı kelimedeki ünlülerin düzlük-yuvarlaklık bakımından birbirine uyma hadisesidir. Türkçe bir kelimenin hem kökünde hem de eklerinde düzlük-yuvarlaklık bakımından çoğunlukla bir uygunluk vardır.

Eski Türkçe’de bugünkü gibi düzlük-yuvarlaklık uyumunun olmadığını bilmekteyiz. Ayrıca diğer Türk şivelerinde de durum pek farklı değildir. Özellikle Kazakça ve Kırgızca gibi ünlüleri yuvarlaklaştıran Türk şivelerinin uyumla hiç alakaları yoktur. Eski Anadolu Türkçesi’nde de görülmeyen uyum Osmanlıca’nın son dönemlerinden itibaren düzenli bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır (Ergin, 1999:72)

Düzlük-yuvarlaklık uyumuna göre Türkçe bir kelimenin ilk hecesinde düz ünlü (a,e,ı,i) bulunuyorsa ondan sonraki hece veya hecelerdeki ünlülerde düz ünlü; ilk hecesinde yuvarlak ünlü (o,ö,u,ü) bulunuyorsa ondan sonraki hece veya hecelerde de ya dar-yuvarlak (u,ü) ya da düz geniş (a,e) ünlüleri bulunmalıdır. Bu ünlülerin içerisinde hem kalın hem de ince ünlüler bulunmasından dolayı kalınlık-incelik bakımından da bir uyum söz konusudur.

Yöre ağızında düzlük-yuvarlaklık uyumu çok sağlam görülmemekle birlikte kimi uymayan kelimeler de birtakım fonetik değişikliklerle uyuma sokulmuşlardır.

böyütmeyelim (III-41)	boynumuñ (XXV-57)
hoyraz (CIII-22)	horda (LXXX-3)
köyümüzünñ (LXII-9)	torunnarıma (XCIII-38)

Türkiye Türkçesi yazı dilinde düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmeyen birtakım yabancı ve Türkçe kelimeler, yöre ağızında uyuma sokularak kullanılmaktadırlar.

hamır (LXXXIII-6)	ğalbıra (XCII-48)
ğambır (LI-53)	mazut (XL-13)
doğdur (LXXXIII-11)	lodusu (CII-20)
havlısı (LVI-85)	

Ayrıca yörede düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayan bazı yuvarlak ünlülü heceler düzleştirilerek uyuma sokulmaktadır.

ğavrılır (LX-10)	savırır (LXXXIII-1)
------------------	---------------------

2.1.1.3.2.1.Düzlük-Yuvarlaklık Uyumunun Bozulması

Daha önce de belirttiğimiz gibi yöre ağızında düzlük-yuvarlaklık uyumu çok sağlam değildir. Kurala uymayan bazı ek ve kelimeler vardır.

2.1.1.3.2.1.1.Yabancı Kelimelerde Görülen Düzlük-Yuvarlaklık Uyumunun Bozulması

Yabancı dillerden alınan uyuma girmeyen bazı kelimeler olduğu gibi kullanılmış bazıları ise birtakım ses değişimleriyle kullanılmıştır.

ķurban (IX-1)	doğdor (VI-68)
mazlum (LI-28)	isodesyonun (VI-98)
ķadro (C-27)	pisköet (CI-4)
tekerrür (VIII-8)	salon (XV-33)
sahuru (XLVII-51)	

2.1.1.3.2.1.2.Eklerde Görülen Düzlük-Yuvarlaklık Uyumunun Bozulması

2.1.1.3.2.1.2.1.Şimdiki Zaman Ekinde Bozulma

Düzlük-yuvarlaklık uyumunu bozan şimdiki zaman eki “-yor” yöre ağzında da bazen olduğu gibi bazen de fonetik değişmelerle kullanılmaktadır. “yor” ekinden sonra gelen hecedeki ünlüler uyum olarak onu takip etmektedir.

yiymuşlar (XVIII-8)	pişiriyorlar ((XV-5)
suluyo (LXXX-60)	ğalıyo (LXXVI-5)
biçiyoduğ (LXXX-42)	alıyom (LXIII-3)
biliyom (LXXVI-14)	bilmiyom (LXXX-91)

2.1.1.3.2.1.2.2.Yapım Eklerinde Görülen Düzlük-Yuvarlaklı Uyumunun Bozulması

fotufcı (CIX-4)
ıÇcuğ (LXXX-8)

2.1.1.4.Ünlü Değişmeleri

Yöre ağzında yaptığımız incelemelerde ünlü ve ünsüz benzeşmeleri ve ünlü uyumlarının etkileri gibi hadiseler neticesinde ön, iç ve son seslerde birtakım fonetik değişmeler görülmektedir. Bunları şu şekilde maddeler halinde sıralayabiliriz:

2.1.1.4.1.Kalın Ünlülerin İncelmesi

a>e değişmesi

tene (V-9)	hesebiyle (LXI-32)
zeman (XLIII-39)	selevat (XLVIII-48)
cüzden (LIX-15)	ezeni (LXI-24)
temam (LXXIII-14)	merhemetsiz (LXV-9)

a>á değişmesi

ikámet (LI-3)	kemál (X-1)
Tükkáncılık (LXXXII-50)	lázım (VI-78)
nikáh (XLI-27)	mehtáP (XCIX-4)

ı>i değişmesi

sáli (LIX-8)

u>i değişmesi

mevzişi (LVI-73)	filer (XI-77)
------------------	---------------

u>ü değişmesi

nüzül (LIV-27) hücüma (LIV-27)
hüdüdündeydik (LXXVI-65) müse (LXXX-98)
selçüklüler (XCII-42)

o>e değişmesi

külemetre (XLIV-27)

o>ö değişmesi

ğomposdö (LXXVII-20)

2.1.1.4.2.İnce Ünlülerin Kalınlaşması

e>a değişmesi

aşğıyalar ((VII-4) ayşam (XXVIII-13)
artazıyan (XLIII-47) bahcamız (XLIV-24)
fasülla (XLVI-4) ataş ((LII-41)
zafarı (XLVII-5) mahanasına (LII-33)
sandalyanın (LXXVII-27) dağar (CIII-15)
barabar (CVIII-32)

i>ı değişimi

yanımdağı (XXV-146) zalım (XXIX-10)
fağır (XLVI-15) ısmayıl (XXXVI-1)
hañğı (XXXVI-11) tesbıh (L-21)
zafarı (XLVII-5) vağıt (XLVII-24)

i>u değişmesi

uçün (IV-53)

ü>u değişmesi

eylulda (LXVII-1) bürğu (XXVIII-13)
zulüm (LI-7) ğuTdüm (XLVII-24)
vucütunu (LXXIV-99) mubaşir (LXIV-4)
otobusuna (LXXVI-96)

e>ı değişimi

alıvıdı (LXXVI-101) ğapıvıdı (LXXX-74)
atıvıdı (LXXX-75)

ö>o değişimi

obür (LII-11)

kofdü (CI-7)

i>a değişimi

hedāye (XLVIII-57)

sahaPları (LXXVI-58)

2.1.1.4.3.Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması

a>o değişimi

tellol (XI-90)

tomarım (XXII6)

bobamgil (LXXVI-5)

a>u,û değişimi

buruya (XLIII-60)

bubañıla (III-46)

muhalleler (XLV-15)

bulubilirsem (LIX-114)

oruyu (LXXX-28)

oturduyun (LXXX-13)

bûdar (LIX-50)

e>ö değişimi

pürofösör (XII-39)

ı>u değişimi

havuz (XXXVI-19)

ğaygum (XCVI-10)

ıÇcuğ (LXXX-8)

randumannı (XLIII-52)

ağlayu (LVIII-4)

aluvurur (XXV-9)

e>ü değişimi

metrü (LXXX-49)

i>ü değişimi

müsāfir (III-17)

müzük (XXXIX-19)

mevkü (XXXVII-38)

mütüş (XLI-24)

külemetre (XLIV -27)

ğarabüber (LXXVII-15)

cumartesü (LXXVII-22)

sünnüler (LVI-76)

2.1.1.4.4.Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi

ü>i değişmesi

pir (LII-10)

minevver'îñ (LIX-52)

u>ı değişmesi

avcına (XXXV-14)	pambık (LXXIV-19)
çibîni ((LI-53)	havlısı (LVI-85)
yolından (LIX-42)	hamır (LXXXIII-6)
ğalbıra (XCIII-48)	yavırım (LX-1)

2.1.1.4.5. Geniş Ünlülerin Daralması

a>ı değişmesi

çığırñ (XLVI-28)	yatır (LI-23)
arabıyla (LXXX-42)	ıÇcıķ (LI-60)

e>i değişmesi

patetis (LXXXIII-20)	finikeliler (LXXXII-43)
deyi (CVIII-5)	

o>u değişmesi

motur (XLIII-12)	buğa (LXXVIII-16)
depu (XLIII-64)	telefon (XLVIII-42)
buğaz (XLVII-3)	mulla (L-4)
sufra (LIV-12)	fotufcı (CIV-4)
merunus (LXXXII-35)	

2.1.1.4.6. Dar Ünlülerin Genişlemesi

i>e değişmesi

gederdi (IV-10)	eyiyiz (LXXVI-89)
verān (XLV-28)	sivrelmeye (CVIII-98)
bere (CVIII-19)	

ü>o değişmesi

böyütmeyelim (III-41)	hökümet-i şūrāni (LXXIV- 6)
göverçin (XXIV-12)	hökmüder (LX-75)
gōya XXVIII-19)	

2.1.1.5. Ünlü Düşmesi

Yöre ağzında ünlü düşmeleri genellikle iç seslerde, bazı kelimelerde ise son seste görülmektedir.

yönnü (I-6) azcık (LVI-5)
ollarda (XLV-8) yanı (LX-77)
ey (LI-48)

Bazı yabancı kelimelerde de ünlü düşmesi görülmektedir.

zekerya (XXV-45) sukasde (IX-1)
vasda (CVIII-56) dağga (III-50)
vesaresi (I-5)

2.1.1.6.Ünlü Türemesi

Yöre ağızında ünlü türemelerine çok fazla rastlamaktayız.

2.1.1.6.1.Kelime Başında Ünlü Türemesi

Türkçe’de istisnalar haricinde kelime başında “ı” sesi bulunmaz. İnceleme yaptığımız yöre ağızında bu tür kelimeler başlarına bir ünlü getirilerek söylenmektedirler.

ilenin (XXXV-11) iledin (LI-50)
ilâzım (LXXXIII-8)

2.1.1.6.2. İç Seste Ünlü Türemesi

Türkçe kelimelerde de görülmesine rağmen genelde alıntı kelimelerde görülmektedir.

artazıyan (XLIII-47) hıdırellezler (XVII)
telğırafin (XV-17) medereseler (XLV-16)
ğısraqları (LI-15) keziban (LIII-2)
afiyon (XCIII-29) edirafı (XCII-14)

2.1.1.6.3. Son Seste Ünlü Türemesi

hemi (LXXVI-47) artıķı (XI-2)
yaklaşırkene (XV-39)
giderkene (XVI-1)

2.1.1.7.Ünlü Daralması

Son hecesinde düz-geniş (a e) sesleri bulunan fiil kök ve gövdelerine şimdiki zaman eki “-yor” eklendiğinde “a, e” seslileri daralarak “ı, i, u, ü” olur.

İnceleme bölgemizde ünlü daralmasını pek göremiyoruz. Kelimeler daralmaya uğramadan düz- geniş şekilleriyle kullanılıyor.

bilmeyorum (II-18)	çalışamıyor (XLII-8),
bilmeyoruz (XXXIX-8)	davranmıyor (LII-29),
etmüyor (XL-7)	bilmeyor musuñ? (LXXIV-26)
isteyordu (L-6)	

2.1.2.ÜNSÜZLER VE ÖZELLİKLERİ

2.1.2.1. Türkiye Türkçesi Yazı Dilinde Bulunmayan Ünsüzler

Ayrancı yöresi ağızlarında, Türkiye Türkçesi yazı dilinde kullanılan 21 temel ünsüzün dışında transkripsiyon alfabesinde farklı şekillerde gösterdiğimiz bazı sessiz harfler de kullanılmaktadır. Çıkış esnasında değişik özellik kazanan bu seslerden yörede en çok kullanılanı arka damak “ğ”sidir.

Farklı özelliklere sahip bu ünsüzleri şu şekilde inceleyebiliriz:

ğ ünsüzü: Yöre ağızında çokça kullanılan bu ses damağın arka kısmında telaffuz edilir.

ğaşşıkla (XXIV-24)	ğagdılar (XXX-7)
ğoyuyoruz (XXXV-15)	ğaralı (LXV-7)
ğayfada (LXXX-52)	ğorquylan (LXXXIV-7)
ğuraıklık (XC-18)	

ķ ünsüzü: Dilin arka tarafının, damağın yumuşak kısmına ses yolunu kapatacak bir şekilde temasıyla çıkan ünsüzdür.

yanımdaķı (XXV-16)	faķır (XLVI-15)
hayvancılık (XCIII-16)	çalışırķana (CIV-2)
ķırķ (LII-5)	yaķışıklıymışımış (LI-74)
aşlık (XLVII-29)	bayāķı (XXXVII-16)
yoķarıya (XXXVII-8)	ķalkıyollar (VII-30)

h ünsüzü : Yöre ağızında nadiren kullanılan hırıltılı bir gırtlak ünsüzdür. Normal “h” sessizinin biraz daha baskılı halidir.

<u>h</u> āne (XI-1)	<u>h</u> ırısıdiyannar (XXXII-22)
ķa <u>h</u> ıda (LXXVI-11)	

ñ ünsüzü: Yöre ağzında çok kullanılan ünsüzlerden biridir. Yumuşak damağa dilin arka tarafının temasıyla oluşur.

arçadaşñ (XXV-16)	ğaçaçañ (CII-23)
araziniñ (XXXIII-3)	önündeñ (XCIII-1)
biñ (XXXVI-39)	köyüñ (XLIII-57)
aşiretiñ (LVI-62)	obanıñ (LXIII-4)
yuñurur (LXXXIII-6)	

Ç ünsüzü: “ç” ile “c” yarı tonlu bir sestir. Bu ses genelde kelime ortalarında görülmektedir.

üÇcüz (II-6)	ağaÇcılığ (XCIII-14)
güÇcük (LXXIV-52)	aÇcık (LXXXVI-67)
ıÇcık (LI-59)	

T ünsüzü: “t” ile “d” arası yarı tonlu bir ünsüzdür. Yöre ağzında kelimenin her yerinde bulunmakla birlikte en çok kelime ortalarında görülür.

haTdā (LIV-10)	müTdet (LVI-58)
Tükkāncılığ (LXXXII-50)	güTdük (LIX-7)
zabaTdan (LIX-54)	rāfeTdin (LIX-91)
marTda (LXXIII-1)	

F ünsüzü: “f” ile “v” arası bir sestir. Bu sese inceleme yaptığımız yörede pek rastlanmamaktadır.

ğāFe (LI-67)	keFen (LXXVI-48)
--------------	------------------

P ünsüzü: “b” ile “b” arası yarı tonlu bir çift dudak ünsüzüdür. Bu ses inceleme yaptığımız yöre ağzında bolca kullanılan bir sestir.

hebiPler (LXXVI-6)	iPrām (XC-8)
aPlamıla (LXXVI-47)	göPlüsüne (XCI-37)
ğuPguru (LXXVI-72)	tePsiyenen (LXXVII-28)
ğaPrisdannık (XCII-1)	sePse (LXXXVI-6)

S ünsüzü: “s” ile “z” arası bir ünsüzdür. Genelde son seste görülmektedir.

geliyoruS (I-11)	isdiyoruS (LXXXII-35)
ğalmaS (III-27)	olmaSsa (XXX-4)
duruyorS (V-4)	herkeS (IV-42)
sekiS (LIX-12)	yuñururuS (LXXXIII-5)

busâne (LXXXV-13)

Ş ünsüzü: “ş” ile “j” arası bir ünsüzdür. İnceleme yaptığımız yöre ağzında pek kullanılmamaktadır.

herkeŞ (XXXV-12) peŞmurde (LIX-5)

hiŞ (XXXV-13)

K ünsüzü: “k” ile “g” arası bir ünsüzdür. Bu iki ünsüzün iki ayrı kelimedede birinin son ses birinin ön ses olduğu durumda ortaya çıkmaktadır.

ilK gelen (LXXXVI-15) gelinniK gündurası (LXXXVI-6)

çoK güzel (LXXXII-46) olaraK geçmiş (LXXIX-2)

bölüK gomutanı (LXXXVI-36)

2.1.2.2. Ünlü Ünsüz İlişkileri

2.1.2.2.1. Ünlü-Ünsüz Uyumu

Türkçe’de kalın bir ünlünün yanındaki ünsüz kalın, ince bir ünlünün yanındaki, ünsüz de ince olur. Yani ön ve arka damak ünsüzleriyle ön ve arka damak ünlülerinin birbirine uyumudur. Bu kurala da ünlü-ünsüz uyumu adı verilmektedir.

Bu uyuma göre “k,g,ğ, ince l” ünsüzleri “e,i,ö,ü” ünlüleriyle; “k,ğ, kalın l” ünsüzleri de “a,ı,o,u” ünlüleriyle beraber aynı kelimedede kullanılabilirler.

İnceleme yaptığımız yöre ağzı da genel olarak ünlü-ünsüz uyumuna bağlıdır.

katılırdı (XI-74) guzgunnar (LIX-94)

gelirken (XXXIV-5) çoğunuzu (LXVI-3)

memleket (I-4) topalağ (LXXXI-4)

dağğı (LX-60) ekseriyet (CV-6)

2.1.2.2.2. Ünlü-Ünsüz Uyumunun Bozulması

İnceleme yaptığımız yöre ağzında uyumun özellikle yabancı kelimelerde bozulduğu görülmektedir.

tellol (XI-90) kaneatli (LXXIV-19)

fasülla (XLVI-4)

2.1.2.3.Ünsüz İlişkileri

2.1.2.3.1.Ünsüz Benzeşmesi (Assimilation)

Bir kelimedeki ünsüzün aynı kelimedeki kendine komşu olan veya olmayan başka ünsüzü boğumlanma yeri ve niteliği bakımından kısmen ya da tamamen kendisine benzetmesidir.

2.1.2.3.1.1.İlerleyici Benzeşme

Aynı keklime içinde yer alan bir ünsüzün kendisinden sonra gelen başka bir ünsüzü etkileyerek kendisine benzetmesidir.

memmun (I-10)	şennik (II-10)
öldürenneri (LI-24)	onnarı (III-34)
nişannıyı (LI-77)	gidenneri (IV-20)
eşşâlar (LX-2)	

2.1.2.3.1.2.Gerileyici Benzeşme

Aynı kelime içerisindeki bir ünsüzün kendinden önceki ünsüzü etkileyerek kendisine benzetmesidir.

tallaları (CVIII-54)	rubbeñ (XLI-27)
yassı (LXI-24)	bekliyollar (III-21)
ğannı (XLV-20)	kifayessiz (XI-10)
olmassa (XI-46)	

2.1.2.3.1.3.Tam Benzeşme

Bir ünsüzün başka bir ünsüzü tamamen kendine benzetmesi hadisesidir.

inne (XLVIII-7)	onnarı (III-21)
tebbir (LXII-9)	annat (III-23)
içeller (II-11)	

2.1.2.3.1.4.Yarım Benzeşme

Bir sessizin başka bir sessizi kendine benzeyen başka bir sese dönüştürmesidir.

om beş (III-1)	bem bellem ((III-64)
----------------	----------------------

2.1.2.3.2.Ünsüz Uyumu

Türkçe bir kelimeye getirilen ünsüzle başlayan bir ekin ünsüzünün kelimenin son ünsüzü ile seda bakımından birbirine uymasındır. Yani tonsuz (sert) ünsüzlerden sonra tonsuz, tonlu (yumuşak) ünsüzlerden sonra tonlu ünsüz gelmesi kuralıdır. Bu kural özellikle kelimelere getirilen eklerde aranır. Bundan dolayı Türkçe'deki hecelerin hem tonlu hem de tonsuz şekilleri mevcuttur. Bu uyum incele yaptığımız yörede çok sağlam değildir.

büyüdükçe (XXXVI-26) geçtik (XI-22)
çıkılmıştır (XXXII-19)

2.1.2.3.3.Ünsüz Uyumsuzluğu

İnceleme yaptığımız yörenin ağızında çokça rastlanmaktadır.

tüfekcilerin (LI-47) huşukcumuz (XXIII-24)
fotufcı (CIV-4) kavuşduk (VI-108)
genişçe (L-19)

2.1.2.3.4.Ünsüz Değişimleri

Bir kelime içindeki ünsüzün kelime içindeki başka bir ünsüze dönüşmesi hadisesine ünsüz değişmesi denmektedir. Yöre ağızında çokça görülen bir hadisedir. Ünsüz değişimlerinde genel olarak belli bir kuralın ve ses hadisesinin olmamasından gruplara ayırmadan vereceğiz.

t>d değişimi

fesdival (II-9) duzunu (CXXVI-7)
dabanca (V-10) hasdalandım (IV-46)
üsdünü (VII-14) ihdiyaşlarını (XXXVI-45)
davşanı (XXXVII-3) dabı (LVI-26)

k>g değişimi

mahgemeye (I-9) silifge (VII-7)
giraz (II-15) asger (IX-1)
regdör (XII-75) bisgüvi (LXXVI-5)
teşgil (LVI-34)

g>k değişimi

bölkesi (XLVII-31) kölgelikleri (LXXXII-32)

kıdıriller (LXXVIII-21)

j>c değişimi

barac (II-9)

candarma (XXIV-3)

proce (XLIII-34)

öce (XXVIII-17)

meşacı (XXXIV-13)

c>j değişimi

mejbur (XI-36)

sejdeye (XCI-29)

s>z değişimi

herkeziñ (II-6)

zePze (XLII-6)

zopayı (XLII-7)

zaban (LXXX-39)

zabahleyin (XXV-16)

otus (VI-12)

ķ>ğ değişimi

başga (III-14)

ğıymetliydi (I-21)

ğıPlasında (LVI-32)

ğuzine (LXXXI-3)

ğ>ķ değişimi

ķama (XLIX-19)

ķonca (XCIX-27)

ç>ř değişimi

hiş (III-37)

genşler (III-35)

üş (III-43)

kerpişlerinen ((XI-9)

kireşlerle (XXXII-17)

işgi (XXIV-24)

ğ>y değişimi

deyil (VI-27)

ereyli (XII-92)

diyer (LXI-20)

uyultu (LIII-6)

buydaylı (XLIII-38)

bileyi (XCIV-24)

ç>c değişimi

türkce (XLV-22)

cizme (LIX-105)

bekciye (LXV-4)

ceyizlik (LXXXII-20)

sādıc (LX-37)

fotufcı (CIV-4)

c>ç değişimi

köyçü (LXIX-1)

çeket (LXXXVI-25)

göverçin (XXXIV-12)

çaydın mı? (XCIX- 7)

oyunçular (XLI-23)

f>v değişimi

keşve (XXXIII-8)
tüvek (LXXVIII-14)
musdava (CVIII-68)

havuz (XXXVI-19)
müsēvir (CVIII-14)

ş>h değişimi

hurdan (XLIV-27)
hindi (XLIV-36)

hullarda (XLVII-5)
horda (LXXX-3)

p>b değişimi

bahalı (XL-8)
tesbıh (L-21)

basdırmasa (XLVIII-40)
bazarda (XLIV-25)

b>p değişimi

mepusu (VI-71)

v>ğ değişimi

göğerçin (XCII-4)

ğ>v değişimi

çavrı (CVIII-38)

b>k değişimi

kibi (XI-24)

h>ķ değişimi

ķıdırellezde (XXII-3)

h>y değişimi

daya (XII-111)

j>ş değişimi

baraşdan (XXIV-12)

p>f değişimi

raforda (XLIII-52)

ķ>ğ değişimi

yoğ (III-13)

m>ñ değişimi

ğoñşu (XXIII-22)

v>h değişimi

hotla (LXII-15)

n>h değişimi

mıhdanımı (LXXII-5)

n>t değişimi

o zamat (LIX-73)

b>m değişimi

mahanasına (LII-33)

p>h değişimi

hoyraz (CII-22)

f>p değişimi

permanı (XCIII-30)

g>y değişimi

tataliyilden (XLV-3)

ę>g değişimi

ęögsümde (XCV-17)

h>f değişimi

çufa (XXXIV -4)

r>l değişimi

ęöPlüsüne (XCI-32)

ç>j değişimi

hij (XLV-32)

r>ķ değişimi

ęadaķ (LXXVI-101)

c>ř değişimi

meşlise (CVIII-105)

s>ř değişimi

herkeş (CII-3)

l>t değişimi

utaşmas (XLVI-27)

2.1.2.4.Ünsüz Türemesi

Yöre ağzında fazla görülmeyen bir ses hadisesidir.

n türemesi

ikindin (VII-6)

birazın (XXIII-7)

gibin (XCI-33)

h türemesi

helbet (XCVI-14) hibibikler (XCVIII-12)

r türemesi

horşaf (XLVI-11)

y türemesi

hayla (XC-33)

b türemesi

pambık (XCII-48)

2.1.2.5.Ünsüzlerin Yer Değiştirmesi (Metathese)

Aynı kelimedeki iki ünsüzün yer değiştirmesidir. Yöre ağzındaki bu yer değiştirmeler yan yana olan sessizlerde görölmektedir.

melmekeTde (XLIII-32)	tahrana (LXXXIII-2)
orbuğa LXXIII-6)	pevrāsızca (XCVI-6)
kevrana (LXXV-13)	görpüsü (CVIII-12)

2.1.2.6. Aykırılışma

Aynı kelimedede yan yana gelen aynı iki sestten birinin başkalaşarak ikizleşmeden kaçması hadisesidir.

haTdā (XLVII-31)

2.1.2.7. Ünsüz İkizleşmesi

Kelimedeki bir ünsüzün iki kere kullanılmasıdır. Daha çok “S ř C G M Z” seslerinde görölmektedir.

eşşek (VIII-5)	ęařşıkla (XXIV-24)
güççügęoraş (XXV-32)	eşşığı (XLVI-3)
fişşekler (LII-16)	azzık (LVII-4)
hoşşaf (LX-7)	bilezzik (LXXVII-28)
dağğı (LX-60)	

2.1.2.8. İkiz Ünsüzlerin Tekleşmesi

bünyesinde ikiz ünlü bulduran kimi kelimelerde zaman zaman ünsüzlerden birinin düştüğü görölür. Yöre ağzında pek rastlanılmayan bir ses hadisesidir.

evel (LII-45)	eveliyatını (LIV-5)
---------------	---------------------

2.1.2.9. Ünsüz Düşmesi

Yörede çokça görülen bir ses hadisesidir. Genelde “L T H N V R K Ğ” sesleri düşmektedir.

l düşmesi

ānadiñ mı? (I-2)	ğagdıķ (III-28)
nası (VII-12)	māzemeleri (LXXVII-14)
aba (LI-37)	

t düşmesi

rasgelirse (V-19)	serbesmiş (VI-2)
ķominisler (XI-3)	dürüs (XII-93)
ğadosro (XXXVI-50)	

h düşmesi

meşur (V-16)	izā eTdim (VI-97)
şēri (XII-93)	tāsil (XXXVI-35)
mütüş (XLI-24)	üseyinnen (LIX-88)

n düşmesi

var_ike (XXX-24)
zāte (XL-17)
piriç (CVII-2)

y düşmesi

ilaniñ (XXXVII-33)	ihā (XLVII-23)
afün'e (CVII-113)	

r düşmesi

bi (XII-11)	biliyosuñ (XII-57)
-------------	--------------------

k düşmesi

anca (XI-35)	yúseldik (LVI-90)
--------------	-------------------

ğ düşmesi

ōlen (XXIV-20)

v düşmesi

pilā (LX-22)

f düşmesi

çitliliklen (XI-23)

2.2. ŞEKİL BİLGİSİ (MORFOLOJİ)

2.2.1.İSİMLER

Canlı, cansız bütün varlıkları, kavramları tanıtmaya yarayan kelimelere isim denir. Biz isimleri çeşitli yönlerden sınıflandırıp ele alıp incelemeyeceğiz. Yöre ağzında yazı dilinde kullandığımız canlı cansız, soyut somut bütün isimler kullanılmaktadır.

2.2.1.1.İsim Çekim ekleri

2.2.1.1.1.İsim Hal Ekleri

2.2.1.1.1.1.Yalın Hal (Nominatif)

arkadaşım (IV-46), suyumuz (LXXX-48)
gişi (XLVI-9)

2.2.1.1.1.2.Yükleme Hali (Akkuzatif)

durumları (II-7) hareketleri (XXI-2)
sürüleri (XLIII-25) elmayı (LXXVI-58)

2.2.1.1.1.3.Yönelme Hali (Datif)

evine (CVII-14) görüye (XLV-10)
geline (LXVII-2) buraya (XXIII-6)

2.2.1.1.1.4.Bulunma Hali (Lokatif)

köylerde (VI-6) konularında (XII-6)
kenerinde (XLIII-40) yoğarlarda (LVI-59)

2.2.1.1.1.5.Uzaklaşma Hali (Ablatif)

aşiretlerden (LVI-70) keresdesinden (LVI-54)
yaylasından (III-3) usdaldan (LXXVI-20)

2.2.1.1.1.6.İlgi Hali (Genetif)

dedelerinin (CVIII-24) selçüklülerin (XCII-42)
gayaların (LV-7) odunnarın (V-17)

2.2.1.1.1.7.Vasıta Hali (İnstrumental)

Yazı dilinde kullanılan “ile” edatının ekleşmiş biçimi “+la, +le”nin kullanımının yanında ile edatı yöre ağzında “-nan,-nen” şekliyle de kullanılmaktadır.

ortayla (XCIII-39) kuyularla (VI-104)

vāsıtaynan (XXIII-10) hatcaynan (LVI-95)

2.2.1.1.1.8.Eşitlik Hali (Evatif)

geniścē (L-19)

2.2.1.1.1.9.Yön Gösterme Hali (Direktif)

içerisine (LVI-6), yoğarıısından (LI-31)

2.2.1.1.2.İyelik Ekleri

İsimlerin ve isim soylu kelimelerin sonuna gelerek onların sahiplerini, ait oldukları kişileri belirten eklerdir.

Birinci tekil şahıs :

babam (LXI-4) nenem (CV-5)
gözlerim (XCIX-21) rüyamda (LXI-25)

İkinci tekil şahıs

efendiñ (LIX-106) dedeñ (III-43)
amcañla (III-46)

Üçüncü tekil şahıs :

buharisinden (LXI-20) tarlasınıñ (CII-3)
vefası (XCIX-32)

Birinci çoğul şahıs :

aslımız (I-1) ğannımızda (III-57)
tayinimizi (V-7)

İkinci çoğul şahıs :

koğunuzu (LXVI-4) parañızı (LXII-14)
hekkánızı (XLIV-41)

Üçüncü çoğul şahıs :

yollarını (CIII-13) arkadaşları (LXXVII-28)

2.2.1.1.3.Çokluk Ekleri

Yörede çokluk eki, yazı dilindeki gibi “+ler,+ lar”dır. Çift şekli ile kalınlık-incelik uyumuna da girer.

tatarlar (XV-10) tātacılar (LXXXVI-45)
adamlar (XC-16) şeyler (XCII-32)
çeşmeler (CV-2) yerler (XXXVII-10)

Yalnız “n” ünsüzünden sonra gelen “+ler,+lar” eki çoğunlukla ünsüz benzeşmesine uğrayarak “+ner,+nar” şeklini alır

bunnar (XC-12) insannar (XXXVIII-12)
dügünner (XXXVIII-42) gelenneri (LX-66)

2.2.1.1.4.Soru Ekleri

Yöre ağızındaki soru ekleri yazı dilindeki şekliyle kullanılmaktadır. Bu ekler kalınlık-incelik uyumuna girmektedirler.

düşünebiliyor musun? (XII-108)
hayırsız tükenir mi? (LVI-20)
getirdiñ mi? (LXIX-4)
değil misin? (LXXIV-49)

2.2.2.SIFATLAR

İsimleri renk, biçim hareket, durum olarak niteleyen, sayılarının yerlerini belirten kelimelere sıfat denir. Yöre ağızında sıfatlar sıkça kullanılır.

2.2.2.1.Niteleme Sıfatları

İsimlerin şeklini, durumunu, niteliğini, hareketini gösteren sıfatlardır. Bölgemiz ağızında kullanılan niteleme sıfatları şu şekildedir.

siyah ğuzu (L-19) ince yolağ (LVI-16)
beyaz kiraz (XII-24) büyük üzüm (XII-27)

2.2.2.2.Belirtme Sıfatları

İsimleri sayı, soru, işaret yoluyla kesin olmayacak şekilde belgisiz olarak belirten sıfatlardır. İncelenen yöre ağızındaki belirtme sıfatlarında ufak çaplı fonetik farklılıklar vardır.

2.2.2.2.1.İşaret Sıfatları

şu şekilde (VI-12) bu mesleki (LXXV-3)
şu ğızıñızı (XC-4) o yanna (LIX-80)

2.2.2.2.2.Sayı Sıfatları

iki gün (II-14)	om beş (III-1)
birinci ordu (IV-2)	bin doquzzüz yetmiş (XCIV-8)

2.2.2.2.3.Belgisiz Sıfatlar :

hişbir guşa (L-27)	hiçbir zaman (XCIV-6)
birkaç gün (VII-32)	bir gün (C-28)

2.2.2.2.4.Soru Sıfatları

ğas sene (LVI-64)	hangi caddenin (VI-71)
-------------------	------------------------

2.2.2.2.5.Ünvan Sıfatları :

hacı yünus efendi (LI-2)	sarı helim (VII-6)
havuz ahmet (XXXVI-19)	mulla memeT (LI-11)

2.2.3.ZAMİRLER

İsmin yerini tutan, isim olmadığı halde isim gibi kullanılan kelimelere zamir denir. Yöre ağzında zamirlerin kullanılmasında bazı fonetik farklılıklar vardır.

2.2.3.1.Şahıs(kişi) Zamirleri

Kişi isimlerinin yerini tutan zamirlerdir.

1.Tekil şahıs:

ben (XXXVII-20) baña (LXXII-101) benim (LXXVI-77)

2.Tekil şahıs:

sen(XXXIV-8) senün_üçün (LXXIV-40) seniñ (CI-1)

3.Tekil şahıs:

onuñ (XXXVI-56) ona (XC-9) ondan (XLVII-5)

1.Çoğul şahıs:

biz (LIII-20) bizim (LIII-3) bizde (CII-27)

2.Çoğul şahıs:

siz (CIV-6) siziñ (XLI-5) sizden (LXV-5)

3.Çoğul şahıs:

onnariñ (LI-24) onnar (XLIII-1) onlardan (LX-38)

2.2.3.2.Dönüşlülük Zamiri

şahısları pekiştirerek belirten ve fiildeki işin yapana dönüşünü bildiren zamirdir. Yazı dilinde dönüşlülük zamiri “kendi”dir. İncelenen yöre ağızında genellikle “gendi” şeklinde kullanılmasına karşın “kendi”li şekilleri de vardır.

gendi (XXXVIII-36)	kendi (LXXX-56)
gendimiz (LXXIII-5)	kendileri (XC-6)

2.2.3.3.İşaret Zamiri

bunnar (XCII-5)	öteki (LI-83)
şunu (XC-13)	şunlarda (XLIX-6)

2.2.3.4. Belgisiz Zamir

herkes (LX-61)	herkez (CIII-5)
hePsi (XXXIX-18)	felan (XLV-24)
şeyler (XLV-43)	řē (LI-80)

2.2.3.5.Soru Zamiri

ne gördümü (L-1)	hangisi (XV-40)
ne bellediñ? (LXXIV-27)	kime (LXXXIII-44)

2.2.4.ZARFLAR

Cümle içinde sıfatın, fiilin veya başka bir zarfın anlamını çeşitli yönlerden tamamlayan isim soylu kelime ya da kelime gruplarıdır.

2.2.4.1.Durum Zarfları

böyle ölürlermiş (XI-12)	iyi diyorlar (XI-51)
şöle (XXXVI-55)	zengin olamadık (XII-100)
çat çat yapıyordun (XV-3)	

2.2.4.2.Zaman Zarfları

sonra (I-2)	gece (LIII-6)	şindi (LXXXII-59)
-------------	---------------	-------------------

āşam (CVIII-14) evel (LXXXVI-21) zabahleyin (XLII-8)

2.2.4.3.Yer ve Yön Zarfları

aşā (VI-104) aşıākı (LVI-48)
geri (LXI-8) ileri (XIX-1)
beri (LXXIX-18)

2.2.4.4.Azlık-çokluk Zarfları

birez (XLIV-34) biraz (III-26)
ceviz gadar (LXI-10) çok istenirdi (XXIII-34)

2.2.4.5.Soru Zarfları

nası yaPdın? (VII-28) na zaman görüvêrden (LXXX-82)

2.2.5.FİİLLER

2.2.5.1.Çekimli Fiiller

Genel olarak yazı dili ile aynı olan çekimli fiiller, bazı eklerle kullanıldıklarında fonetik farklılıklara uğramkatadırlar.

2.2.5.1.1.Haber Kipleri

Yöre ağızında yazı dilinden farklılık gösteren durumların başında fiil çekim ekleri gelir. Fiil çekimlerinde hem zaman, hem de şahıs eklerinde yazı dilinden farklı şekiller meydana gelmiştir.

2.2.5.1.1.1.Anlatılan Geçmiş Zaman

Yöre ağızındaki eki “-mış/-miş,-muş/-müş”tür. Farklı kullanımlarıyla kalınlık-incelik uyumuna uymaktadır.

deggelmiş (CVIII-106) gelmiş (VIII-13)
kesilmiş (XCII-49) sormuşler (XXI-4)
Olumsuz hali –me/-ma ile yapılır.
bırakmamışlar (LIX-27) verilmemiş (XII-69)
çekmemiş (LXXX-96)

Şahıslara göre çekimi ise şöyledir:

- 1.T.Ş. gelmişim, gelmişşin
- 2.T.Ş. gelmişsin, gelmişsiñ
- 3.T.Ş. gelmiş
- 1.Ç.Ş. gelmişiz, gelmişşiz
- 2.Ç.Ş. gelmişsiniz, gelmişsiñiz
- 3.Ç.Ş. gelmişler

2.2.5.1.1.2.Görülen Geçmiş Zaman

Eki “-dı/-di,-du/-dü”dür. Görülen geçmiş zaman eki, fonksiyon olarak farklı değildir, ancak bazı fonetik farklılıklarla karşımıza çıkar.

yazdım (XXV-21)	getirdiler (LXXX-97)
güderdim (LXXVI-47)	göşdüük (LIX-81)

Olumsuz şekli -me/-ma ekiyle yapılır.

indirmedim (LIX-38)	ğalmadı (XXIV-18)

Şahıslara göre çekimi ise şöyledir:

- 1.T.Ş. göşdüüm
- 2.T.Ş. göşdüün, göşdüüñ
- 3.T.Ş. göşdüü
- 1.Ç.Ş. göşdüük
- 2.Ç.Ş. göşdüünüz, göşdüüñüz
- 3.Ç.Ş. göşdüüler

2.2.5.1.1.3.Geniş Zaman

İnceleme yapılan yörede geniş zaman eki “-r,-ar/-er,-ur/-ür”dür.

oğurum (XXV-1)	olurum (XI-45)
ğıyarız (LXXVI-2)	görünür (LXXVI-48)

Olumsuzu -ma/-me ekiyle yapılır.

evlenmez (XII-121)

Şahıslara göre çekimi ise şöyledir:

- 1.T.Ş. görünürüm
- 2.T.Ş. görünürsün, görünürsüñ

- 3.T.Ş. görünür
- 1.Ç.Ş. görünürüz
- 2.Ç.Ş. görünürsünüz, görünürsünüz
- 3.Ç.Ş. görünürler

Yöre ağzında benzeşme sonucu r sesinin l'ye dönüştüğü görülür.

varıllar (XXXVII-27) isdeller (XLVI-1)

2.2.5.1.1.4.Şimdiki Zaman

Şimdiki zaman fiil çekiminde birtakım farklılıklar görülür. Yörede şimdiki zaman eki “-yor”dur.

sulanıyordu (XLI-13) oturuyordu (LXXVI-3)
şüpelenebilirsiniz (LXVII-4)

Hece yitimine bağlı olarak bazı farklılıklar oluşur.

yapıyoz (LXXVI-7) görmüyoñ (LXXX-100)
dutyom (LVI-41) oturuyom (LVI-26)

Olumsuz -ma/-me ekiyle yapılır.

ğalmıyor (XXIV-18)

Şahıslara göre çekimi ise şöyledir:

- 1.T.Ş. dutyorum, dutyom
- 2.T.Ş. dutyorsun, dutyoñ
- 3.T.Ş. dutyor
- 1.Ç.Ş. dutyoruz
- 2.Ç.Ş. dutyorsunuz, dutyorsunuz
- 3.Ç.Ş. dutyorlar, dutyollar

2.2.5.1.1.5.Gelecek Zaman

Yörede gelecek zaman eki “-acak/-ecek”tir.

görürecek (IX-26) everecek (LXVII-1)
gidecek (LIX-81) dikeceğim (LXXV-11)

Gelecek zaman ekinin bazı ses ve hece yitimleri neticesinde farklılıklar oluşur.

yolacāz (XVI-36) oğuyacañ (L-25)

Olumsuz -ma/-me ekiyle yapılır
gelmecek (VLIV-19)

Şahıslara göre çekimi ise şöyledir:

- 1.T.Ş. okuyacağım, okuyacan, okuyacam
- 2.T.Ş. okuyacaksın, okuyacañ
- 3.T.Ş. okuyacak
- 1.Ç.Ş. okuyacağız, okuyacaz
- 2.Ç.Ş. okuyacaksınız, okuyacaksınız
- 3.Ç.Ş. okuyacaklar

2.2.5.1.2.Tasarlama Kipleri

2.2.5.1.2.1.İstek Kipi

Eki –“a/-e”dir.

okudayın (L-24) dutalım (LXI-21)
atladayın (LXV-2)

Şahıslara göre çekimi ise şöyledir:

- 1.T.Ş. okudayın, okudayım
- 2.T.Ş. okudasın, okudasıñ
- 3.T.Ş. okuda
- 1.Ç.Ş. okudalım
- 2.Ç.Ş. okudasınız, okudasıñız
- 3.Ç.Ş. okudalar

2.2.5.1.2.2.Dilek-Şart Kipi

Eki –“sa/-se”dir.

damlatsağ (LXI-12) olursa (LX-47)
başarsan (LXV-10)

Şahıslara göre çekimi ise şöyledir:

- 1.T.Ş. damlatsam
- 2.T.Ş. damlatsan, damlatsañ
- 3.T.Ş. damlatsa
- 1.Ç.Ş. damlatsağ

- 2.Ç.Ş. damlatsanız, damlatsaңыз
3.Ç.Ş. damlatsalar

2.2.5.1.2.3.Emir kipi

Kullanımı yazı diliyle aynıdır. I. tekil ve çoğul şahısların çekimi yoktur.

gel (LXXIV-35) gidin (L-46)

Şahıslara göre çekimi ise şöyledir:

- 1.T.Ş. —
2.T.Ş. gel
3.T.Ş. gelsin
1.Ç.Ş. —
2.Ç.Ş. gelin, geliñ
3.Ç.Ş. gelsinler, gelsinner

2.2.5.1.2.4.Gereklilik Kipi

Metinlerdeki örneklerde gereklilik kipi olarak “-meli/-malı” eki kullanılmıştır, fakat yörede bu amaçla “gerek” kelimesi de kullanılır.

olmalı (XCVII-17) kılmalı (XCVII-18)
varmalı (XCVII-19) olsa gerek (XXXVIII-18)
olsam gerek (LXI-7)

Şahıslara göre çekimi ise şöyledir:

- 1.T.Ş. olmalıyım
2.T.Ş. olmalısın, olmalısıñ
3.T.Ş. olmalı
1.Ç.Ş. olmalıyız
2.Ç.Ş. olmalısınız, olmalısıңыз
3.Ç.Ş. olmalılar

2.2.5.2.Filimsiler

Fiilden türeyip cümlede isim, sıfat, zarf görevlerinde kullanılan, yan cümlecik kuran kelimelere filimsi denir. Yöre ağzında filimsiler sıkça kullanılır.

2.2.5.2.1.İsim-fiiller

Fiillerin isim gibi kullanılan şekilleridir.

guruluşu (LVI-94)	konuşmalar (LII-26)
oğumaya (XII-35)	kaynaşmaya (XII-50)
yaşamağ (XXVII-14)	bağmağ (XXV-56)

2.2.5.2.2.Sıfat-fiiller

İsimleri sıfat göreviyle niteleyen ve yan cümlecik kurabilen kelimelerdir.

beceren insanlar (VI-76)	sığınacağı mağaralar (VI-86)
çıkıldığı zaman (XI-37)	doğunacağı sözde (L-39)

2.2.5.2.3.Zarf-fiiller

Bir cümleyi başka bir cümleye bağlayan cümlede fiili zaman ve durum yönleriyle niteleyen kelimelerdir.

girer girmez (VI-24)	görünce (VII-8)
beklemeden (V-19)	yerleşip (LXXXII-12)
ıķılamadan (LVI-92)	geçerken (IV-26)

-Inca, -Unca zarf-fiil ekinin yörede –Incak, Uncak ve -Incal, -Uncal şekillerinde kullanıldığını görmekteyiz.

gelincek (LXXX-5)	déyincek (XLII-42)
patlayıncağ (LXXX-30)	ölünceğ (LXXX-11)
binincel (LX-7)	olmayıncal (LVII-14)

2.2.6. EDATLAR

Tek başına anlamı olmayan kelimelerdir. Yöre ağzında birtakım farklılıklar birlikte türkçe yazı diliyle hemen hemen aynı edatlar kullanılmaktadır.

fağat (XII-19)	velâkin (XC-24)
lâkin (CVIII-108)	anca (XI-35)
amma (LVI-77)	ama (LXI-10)
gibin (XCI-33)	kibi (XI-24)

Ayrıca yörede şu edatlar da kullanılmaktadır:

yö (XXXVIII-40)	yüh (LII-15)
uy (LII-15)	böv (LIX-105)

vay (LXIII-4)

ey (LXXV-19)

2.2.7 DEYİMLER

Deyimler genelde gerçek anlamından uzaklaşıp yeni anlamlar kazanmış kalıplaşmış söz öbekleridir. Derlediğimiz metinlerde geçen deyimler şunlardır:

mariz atmak (LIII-10) “dayak atmak”

döl düşmek (LIX-49) “koyunların kuzulamaya başlaması”

söz yerine yıkılma (L-49) “konuşulanların yerine getirilmesi”

ğarnında bulgur pilavı erimeden geri gelmek (LXXX-35) “gidilen yerden tez dönmek”

beş parasız bırakma (XII-72)

ağla gelen başa gelmek (XLII-25) “düşünülen şeyin başa gelmesi”

dal fes gitmek (LI-40) “çok güzel giyinip bir yere gitmek”

2.2.8. İKİLEMELER

Anlamı pekiştirmek için kullanılan ikilemeler yörede çokça kullanılmaktadır.

2.2.8.1. Aynı ya da Eşanlamlı Kelimeler

hemen hemen (VI-49)

hafif hafif (XII-50)

usul usul (XXV-37)

tıkr tıkr (XLII-17)

2.2.8.2. Yakın Anlamlı İkilemeler

döru dürüs (XII-93)

dövüş çekiş (LXVI-2)

ufağ tefek (VI-100)

evimizi barçımızı (VI-30)

2.2.8.3. İkinci Kelimenin Başına “m” Sesi Getirilerek Yapılan İkilemeler

doğuzu moğuzu (III-24)

dama mama (XLIII-28)

duvağ muvağ (XLVI-5)

kemire memire (LIX-55)

iP miP (XLIII-11)

salon malon (XV-33)

2.2.8.4. Anlamsız Kelimelerden Oluşan İkilemeler

dambüdü dümbüdü (LXXX-100) dagidik dikidik (XLVII-26)

vırt zırt (V-9)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
(METİNLER)

I

Adı Soyadı : Hakkı Atak

Doğum Yeri : Ayrancı

Doğum Tarihi : 1932

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

ayrancı'nın yerlisiyim, aslımız mısır'dan gelme. dedemin kardeşi yüzbaşımıñ anadın mı? ondan sonra efendim buraya gelmişler. göçebe olmuş kurulmuşuS. aslımız bir ucumuz yörük, bir ucumuz türk. nasıl diyeyim gayri. ayrancı'ya yerleşmişiz amma keşge yerleşmez olaydık. ayrancı iyi bir memleket, çok güzel suyu var, topra var, vesâresi var, geliri yok. devlet tarafından hiç bakım yok. yönü dönüP de devlet bu ayrancı'ya bi yardım etmiyor. bi hükümet gonā yaPdılar ondan sonra burdā hükümet gonānda barınacak savcısını, hâkimini de götürdü giTdiler. ayrancı'ya en büyük zararı yaPdılar. nasıl yaPdılar. bugün gâraman'a gidecek fuğâre mahgemeye burda beş lira harcıyorsa orda ellira harcar. biz devletden hiç memmun değiliz. süriye'ye şeker satıyorlar, hatay'dan şeker otus beş biñ liraya alıP geliyoruS, ama gendi memleketimizde yüz bin liraya yiyoruS. olur mu böyle şey? içme suyumuzuñ hiç hayrı yok. devletiñ raporu da var içilmez bu su di. kullanılıyor mecbur.

II

Adı Soyadı : Ali Elvan

Doğum Yeri : Ayrancı

Doğum Tarihi : 1927

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

divle'den göşmüş gelmişler oraya yurt tutmuşlar dedelerimiz. (kaç senelik?) aşā yoğarı işde yüz_ellī iki yüz senelik ondan sonra şimdi ise göyunculukla geçim yapıyorlar, göyunculuk fazlaca çifçilik yok uzun boylu. tarla gısa tarla yok tarla toprak olmadıçin olsa da bitmiyor. guraK gidiyor. su yok susuzluk başda gaba t. fazlaca göyunculukla geçiniyor köylü. fakir yok fazla iki gişi var fakir. yarısı hepsi varlı i. yüz_iki yüz göyünü var. herkeziñ üçcüz dördüz göyünü olan da var. iler,

10 durumları i yāni şimdilik geliP geçiyorlar. (yaz kış hep köyde mi kalıyorlar?) köyde yayla bilmezler devamlı ğış da yaz da köydeler. (köyün böyle eğlencesi, festivali var mı?) var, baraç var ğarşıda barajıñ oldū yerde her sene bir fesdival ğurulur. bütün on sekiz yirmi köy ora toplanır. orda şennik yapılır. (bu şenliklerde neler yapılır?) vāli gelir, ğaymaçam gelir, orda muabbet edeller, yeller, içeller, çalallar, çārıllar. ğız gelir, sanatğar ğızlar gelir türkū söyler orda. ora elence yeri ğayri. bütün yirmi iki köy oraya toplanır. çadırlar ğurulur, ekmekler,yemekler yapılır. sığmalar, börekler, çörekler yenir, içilir orda. orda bir_ iki ğün devam eder ora. (her yıl yapılıyor mu?) 15 her yıl yapılır. şimdi giraz dağı var. dağıñ başında yıķıklar var, virāneler var. o virāneler surla çevrili dağıñ başı, ğalenıñ başı. (orada kale mi var?) ğale var, ğale var orda çevrili sūr içerisinde (şu an yıkıntıları var mı?) var yıkıntıları var şu anda sūr içerisinde dağıñ başı bu ğadar. (bu surlar kimlerden kalmış?) bilmeyorum ben onları bilemiyorum nerden ğaldını bilemiyorum. köyden önce vardır o surlar eski çok eski.

III

Adı Soyadı : H.Ali Vural

Doğum Yeri : Ayrancı

Doğum Tarihi : 1929

Tahsil Durumu : Orta Tahsil

Konu : Ormancı Hatırası

5 dokuz yüz_elli yedi om beş eylunda istambul'dan buraya geldim gendi istēmile. bir tāne anlatacām doğuz yüz_elli sekiz om beş eylunda geldik baharın. o mıntıķaya bir tek sefer ğiTdim. mıntıķa ayrı ayrı o zaman. herkeziñ bölümü var. lüzum eTdi mi yardım ederiz birbirimize. o dā arķadaş ğiTdi ara acemi bir arķadaş gelmiş ben izine ğiTdim, izinden geldim, o zamannar depo yaPTırüz kıru odunnardan yığdırırız iki yüz_elli üçcüz ton yüz_elli ton onu dāyire ihtiyaçlarının normal bir fiyatına ucuz fiyata bize māl oldū şekilde dayirelerinkini veririz, üs ğalanını da bir tüccara satarız üş beş kārla. şimdi bölge şefi dedi ki ben ermeneg'den gelince seniñ depo iymiş amma dedi öbür depo azmış. oranın ki daha çoğ_olması 10 lāzım, o yanda daha orman kıuvvetli. o biraz bizden elli yüz ton fazla yapar. odası yōmuş onnara bi yardım_et dedi. ben izine geTdimde de silahlarımı hem av tūfemi hem devletiñ verdi mavzeri bi eve bırağdım. ev sāhibi vefāt eder, çoluķ çocū da

yaylaya gider. tüfek yoğ_elimizde. yaylayı da bölge şefi öyle deyince biz
küçükkoraş'a vardık. başga bi bölüm başga bi köy. ora vardık, akşam namazı
15 yakın.yağincılar olur bāzen burda az olur ya her taraf ormanın kuvvetli oldū
yerlerde çoğ_olurdu. yağıncı var o köyden yandā arkadaşlar dā acemi pek şēTdi
yoğ. ben vardım müsāfir oldūmuz eve, olacāmız. dedi sekiz doğuz tāne araba lāzım.
ne olacağ birisi ihbār etmiş. hağgaddan çōmuş kesilen kiriş, ağaç çoğ. e biz dedim
varasıya onnar duracağ mı orda. acemiler ya adamlar gece ğaldırır gider. yoğ dedi
20 çok amma biz varasıya duracağ mı onnar bekledecekler mi dēdim adamlar uyuyacağ
mı yāni dēdim ben yāni ormancılar gelse bunu toplasın dī bizi bekliyollar mı orda
dēdim. e işde çoğ çoğ. sen çō mō birağ hele bi namaz ğılayın geleyin dēdim. arada
bir yol var cāmiyle. ufağ bir cāmi var. namazı ğıldık ğeldik sen annat bağalım şimdi
o doğuzu moğuzu birağ, bir tek araba bul dēdim, bir tek. benim niyetim şimdi hem
25 ormancıyı, yağıncıyı, ormancıyı bilhassa hem de köylüyü ğurtarmağ. yāni bir tek
arabayla biraz şey buluP yoğ çoğ. sen çō birağ sen dēdim. lan sen varasıya orda bir
şey ğalmaS. bilmiyor tabī adam ne olacağ. cenāb-ı allah gece bir rüyā gördüm, pek
hoşuma gitmedi. şafā da ğağdık, at_arabayı da goğduk. biraz da seriñledi hava, yayla
da olunca. temmuzuñ soñları veya ağustos beş on bilmiyorum. biz yaylaya vardık.
30 bize yā filan ğoydular ya ben de yağı pek yiyemem, midemden biraz rahatsızım o
zaman. işde çay filan işdik, allah ne verdise. başga bir köyüñ yaylasından ğeşdik. o
ikinci üçüncü köye gidecēz. ğuşluk vardık, doğuz_on sāt hani nerdeydi ağaşlar,
kirişler şurda var, yoğ şurda var yoğ hani hani beğenmedi veya ğaldıramadıkları ğısa
ağaşlar var. biz onnarı toPlamaya başladık. derken om beş yirmişi on ikile on sekiz
35 yaş arasında ğenşler, işlerinde bi tek yaşlı var. silah ve sapan daşıyla hücum. yanımda
yağıncı zāten evel birisini vurmuş burda dizinden. elimizde bi şey var dolma çiftE
amma iñgiliz çiftesi i bir sığı varısa hiş diñlemez adamı öldürür. ötekiler bir öldürür
ya iñgiliz çifteleri meşur biraz ondan. dēdi dabanca var mı yoğ dēdim, dēdi atacām,
atma dēdim, atacağ. ondan sonra onnar da bizi şēdecek om beş yirmi ğişi adamca
40 hePsi de cāhil, ağılı başında birisi olsa da ya bizden birisi öldü neyse işi
böyütmeyelim falan diyecek bi adam yoğ. ver tūfē baña dēdim. tūfē aldım içe
yağlaşdılar. yağlaşıncağ birisiniñ ğösüne dēdim nişan aldım elim tetiğe ğalacağ
ğadar bi şey ğaldı, burayı şevki dedeñ rahmetliğe de annaTdım. bunnar üş tāneydi,
üçünü de annaTdım. o dēdi bunnarı bi daha annatma kimseye. dedeñi hatırlañ heralda

45 biraz. ben onuñula bi yerde arkadaşımıdı. yaşlıydı amma ğonuşma cihetinden benim arkadaşımıdı. e biz altay işde amcañla bubañla otururduķ, ondan sonra onuñula otururduķ. orda bir dñni mesele oldu filan hāfiz emmiñ varıdı. yoķ dedi ben çocūñ dedi dōru dedi bana. tabi dedeñ de boyna mehmed-i vehbi'niñ tefsirlerini filan oķuyor. orda cenāb-ı allah baña bir ilham verdi, bi şeyler belletti. tūfē aTmadan şöyle

50 bi ğırķ beş daĝĝa dōndüm, o ilham gene var. bıraĝdım tūfē, yañĝıncıya verdim, atma tūfē dedim. o tabi baña ne oldūnu, ne olacānı bilmiyor ya. ondan sonra tābi biz alTdan aldık geliñ işde tūfek mavzer mi istersiniñiz? mavzer zāten yoķ. mavzer olsa biz onnarı yanaşdırmayız. mavzer mi istersiniñiz, at_araba mı istersiniñiz? bi at_araba var, şunu mu istersiniñiz filan derken içinden o yaşlı olanı ben tanıdım dedi evel dedi

55 bir_iki seslendim felan filan bir tek sefer vardım oraya ben vazifeye, tanıdıkları yoķ. ondan sonra pişman oldular, bizi çārdılar fēlan. onnar ormancı oldūnu bilemedik filan dediler, amma bildiler amma bilemediler bilmiyorum. eve vardık, bizim ğannımız da aç da sigara istedim ben adamlardan. sigaram bitmiş sigara istedim. çıkardı birisi birkaç sigara verdi. çadıra çārdılar işde yā, yumurta allah ne verdiyse hemen bu sör

60 işi şeyine dōndürdüler. bu defā bizim o kıavĝa eden, bir ğün evel kıavĝa eden arkadaş gelmiş ben şu atları vurayın amma nērden ğaçayın. bizim atları vuracaK gene ğaçāĝcı atları sanıyor. ben şu atları vurayın amma nērden ğaçayın? heP gidecē yer yayla üzeri, yaylalar olunca. bu sör arkadaşñ geldi dediler. çāriñ gelsin, gelmedi. şaPĝayı gönderdim, yine gelmedi. benim maĝsadam ordā topluluñ birazını bem bellēm

65 birazını da sen belle. öyle ya, gelmedi yav. ben bunuñ_uçu çārdımıdı filan dedim. ondan sonra adamları bi mahgemeye verdik. yirmi beş sene ũĝraştılar ğurtaramadılar. ondan sonra bizim bölge vazgeçivērelim dedi, bi şey dedi, yirmi beş sene. (dava o kadar mı sürdü? o dāva sürdü. hiş öle bi dāva sürmeS. şimdi biz ordan diPķutrunu ölçerek ben bir zabıt duttum. dutmuşum fazla şeyi fazla bi af çıkıyor amma onu

70 dutmuyor. meselā diyor beş metre küpe veyā om metre küpe orda var kırķ_elli metre küp. e olunca toPlu bi şey ona af dutmadı. ũş beş sefer af ğeşdi üstünden. avuķat duttular, meşşur avuķatları, suāvı'yi bilmem neyi filan filan. yirmi beş sene sürünce bölge şefi dedi ğāri biz bundan vazgeçelim. bilmem ben şefim dedim. başĝa arkadaşlar da gitti. zāten burada ben yirmi sene ğaldım o zabiti dutan bi ben varın

75 burda. zāten bir arkadaş varıdı yanımda. bōle bi şey de başımızdan ğeşdi.

IV

Adı Soyadı : H.Ali Vural

Konu : Askerlik hatırası

İstanbul Yıldız Muharebe Taburunda o tabur bizim zamanımızda üç taneydi. Türkiye'de bir birinci ordu motorlu muharebe taburu Yıldız'da, iki Konya'da. İkinci ordu motorlu muharebe taburu, üç Erzurum'da. Üçüncü ordunun o taburlarda bir özellik vardı yanıbaşımızda om beş muharebe taburu vardı bize uymazdı. Bizimki 5 bir özellik vardı. Giyimi, bakımı, her şeyi. Orda dördüncü bölüğe yazıcılık yaptık. yazıcılık yaparken bir işletme fakültesi yedek subayla biraz çalıştım. çalışınca ondan da bir şeyler öğrenmişiz biz. yüzbaşı bağı bağı şöyle yüzbaşı LasTigden imza yaptırmış. zaten mühür benim yanımda bağı bağı ölüm dedi tabura giden yazıları yaz, tabura giden yazılar dedi. bizim işte özellik var dedik ya. taburdan çıktı mı 10 yazı döru orduya giderdi. koldu, tümen yağdı bizde. ordudan çıktı mı şeyden çıktı mı taburdan döru onun için bir harfe şey vur yanlış vur beş-altı sayfa, sekiz-on sayfa da olsa onu değiştirdi. birinde bağıdım başçavuş silcem diyor ne siler bunu bize yüzbaşı yazdıracak yeniden dedim ne olacak. ya görürse yazdırır bize bunu görmeSse gider ne yapalım dedi ya sekiz-on sayfa var şu dedi. ondan 15 sonra biz de alıştık. bazı bağıdım olur ya a'ya vuracana be'ye vurun veyâ ce'ye vurun. sonra biz yazıcılığdan çıktık gitmedik, köy çöçüyoruz. orda alıştık, orda baş yazıcı olduk. şimdi yüzbaşı bağı bağı dedi ölüm tabura giden yazıları yaz. tabur komutanından bir şey istene veyâ tabur komutanına cevap vereceñ. mesuliyeti selâhati yüzbaşının imzası orda, mühürü orda. ben olmadım zaman yaz tabura 20 gideneri dedi. (mühür sizde mi?) mühür benim odada durur, dâimâ yazânede durur mühür. imzayı yüzbaşı oldu mu gendi atar, olmayınca LasTigden imza yaptırmış biz çağırıyoruz imzasını, LasTigden imzayı basıyoruz gidiyor. o gendi imzası olunca, ben olmadım zaman tabura giden yazıyı yaz dedi. o işte işletme fakültesi astemenin yanında ben biraz da şeyim olunca, eski tasilim ben onnara yetişmişiz ki bir parça 25 tabura giden, tabur komutanından bir şey isteyeceksin tabur komutanının yazısına cevap vereceksiñ. e bunnar geçdi geçerken selimiye'den otuz gadar bize şey geldi, kadro fazlası selimiye gışlası'ndan. biz Yıldız'dayız. muharebeden, ordan çınar yüzbaşı de birisi varmış. orda birisiyle dövüşmüş, orda galan antalyalı'ymış. o antalyalılar ekseri onnari sevketmiş oraya. ben buradan gidince size eziyet edeller diye. 30 kurmaydan birisiyle dövüşmüş çınar diye yüzbaşı, biz geldikten üç dört sene sonra. o

bi rüyā o bu sör geldi o adamları gönderdi bölüğe, yere, tabura. geldi şöle dosyaya bağdım aqşehirli, erēlili, qaramanlı, alanyalı, alanya da bize hudut. ora biz çok gider geliriz de alış verişe, çalışmaya, işçilne. ulan dedim heP bizim hemşeriler buradalar toPlanmışlar hayırlısı allah'dan. ben biraz gOUşa geç vardım. gOUşda bir bayram

35 havası var. ne o dedim hayrola düğün değil, bayram değil, gOUşda bayram havası var falan dedim. dedi ki ordan bir_arkadaş yā dedi ābi bize sürgün geldi bize şimdiden sonra nöbet yok, aňgar yok. ē dedim nasıl olur yā. ulan gelen müsāfire dedim müslümannıgda ikrām edilir, onnara üç dört gün vazife verılmaz. ē siz nöbet yok, aňgar yoğ falan filan. ben içimden fenā söyledim de onnara tabi esgere söylemedim.

40 onu bilecōlan benim dedim. ben yazıcıyım ya. nöbeti aňgara işi yazacōlan benim. şimdi bu arada alanya'nıñ yakınından köyü ismi hatırıma gelmedi bilal kök isminde bir arkadaşısı iki sefer beş nöbetine yazmışım. onnara da gızdım ya. e beş de herkeS gağar mıntıka temizliñe gider. o da nöbete gider, o nöbetten gelir. yemēñ başına onnar vazifeden gelir. ārif çavuş vardı, gene oralı kesTel köyü'nden alanya'nıñ

45 yakınındalar bunnar. geçen haTdā çārdılar giTdim geldim. gene bi belki bayramdan sonra gidecēm. gāzipāşa'da da bi zirāt oğul arkadaşım var. o, hasdalandım gel dedi. vardıK geldik gene niyetimiz bu bayramdan, ramazan bayramından sonra bi gitmek, o arkadaşlarıñ yanına gitmek. bilal kök ārif çavuş'a sormuş yā bizim yazıcınıñ aklı ermiyor mu, be dā ömrümde beş yedi nöbeti görmedim demiş. kolay nöbet ē iki sefer

50 beni üsdüsde beş yedi nöbetine yazdı. onnar navālı dēller bizim ermenē. ermenek, bozqır, hadim o taraf navā dēr. izmir, aydın tarafı gırlı dēr, mersin tarafı rumlu dēr. (ermeneklilere mi?) ermenek, hadim, bozqır o çalışmaya varannara. orda çok var ya ondan o yazıcı da sen gibi budalaları bildi, onuñ_uçün yazıverdi dēr. böyle bu gadar bi şeyler başımızdan geçdi. uzun hePsini şey etmeyelim.

V

Adı Soyadı : M.Ali Vural

Konu : Karışık

bin doquzzüz elli dört senesi qastamonu alaç orada açılan ilk orman oğulundan mēzun oldum. on_altı ağustos bin doquzzüz_elli dörTde isdambul yeniğapı'ya şey_éTdiler. orda bekliyoruS yirmaltı filan arkadaş. oğul birincisi de içimizde. ordan bekleyiP duruyor uS bi vazife verilmedi, şey_olmadı. bizi sözcü

5 olaraK gönderdiler. bizi müdüre gönderdiler. müdür de zeki sert memedölu, ismi
gibi biraz da sert adam. bi şeyler söyledi, olmadı. kethüdalık yaPma dedi. neyse
ondan sōra tayinimizi yaPdı beykoz'a. bir arkadaş vardı gendi köylüm berāber
vêrdiler. daha silah yok. bölge şefiniñ māviniyle bir gün gezmeye giTdik, kaçakçıları
şey_étmeye. iki tene ağaç yüklü araba yaçaladık. öbür arkadaşlar vırt zırT dedi.
10 neyse biz götürürS, yalnız silah yok bizde. bölge şefi māvini dabancasını vêrdi.
epeyce giTdik, şehire ileTdik. ileTdım anda bölge şefi de geldi, çocuklarıñ başına bir
şey gelir diye. bu başımızdan geçdi. bir de gene bu sefer bölge şefi māvini de var,
bölge şefi de var, berāber yaçalamaya, kıorumaya. bi yerden bi çeki ğadar odun var,
arabanıñ içine aTdık. hā giderken daha bir araba geldi biz o arabayla çekişdik,
15 döğüşeyazdık. ortaçeşme deller, belālı bi yer. isdambul'da zāten ortaçeşme,
paşabahçe böyle bāzı meşur yerler var, serseri yatakları. ortaçeşme'de biz bırakmak
istemedik. ama depoya yıķ dedi, bırakıvêrdik. derken odunlarıñ sahiPleri gelmemiş,
ekrem de arkadaşısı da yok. ben biraz ğabaca iy_olmuş dedim. o dedi ki ne demek bu
filan. fakat benim cevap vèrmemi beklemeden bölge şefi dedi ki yav bi dā rasgelirse
20 bi diyecek sözü olmaz demesini istiyor dedi.

VI

Adı Soyadı : İsmet Set

Doğum Yeri : Ayrancı

Doğum Tarihi : 1926

Tahsil Durumu : Orta tahsil

Konu : Karışık

şimdi efendim ben biraz daha gerilerden başlayayım. ergeneķon'dan itibāren
anadolu'ya yedi yüz_atmış sekiS türkmen boyu gelmiş yerleşmiş. bugünkü misāk-ı
milli sınırlarımız içerisine. bunlardan bir kılda kıradeniz üzerinden kıırım yarım
adasına yerleşmiş. bunlar tatar türkmenleri diye geçer tārihde. bin sekizzüz
5 yetmiş_altı osmanlı döneminde birinci meşrutiyeTde osmanlı paTişahlıyla rusya
arasında bir anlaşma üzerine kıırım türkmenleri türkiye'ye göç anlaşması yapılmış. ve
bin doquzzüz iki tarihinde tatar türkmenleri türkiye'ye gelmişler. bunlardan aşā
yuķarı üçcüs hāneye yakın bir kısmı esgiden buraya derbenT dellerimiş, ayrancı
deyil de derbenT dellerimiş. kâfir yazısı dedimiz mevkiye kıaraman'la ereli arasındaki
10 bu alana bu kıırım türkmenleri yerleşdirilmiş. ve divle'den, ulu saray'dan,

musaköy'den gelen yerli geçmiş türkmenlerle birleşmişler, ortak bi nâhiye kurulmuş
ayrancı'ya. buranın isminin ayrancı olması şu şekilde oluyor. toroslardan itibâren
yuğarda bizim berendi köyü'müz var, berendi'den gelen bi dere kıraman, divle
üzerinden bir kol dere de toroslardan yine divle'niñ altında birleşir. bugünkü ayrancı
15 dedimiz yerden geçen aşâ köylere kadar yâni sekiz_on kilometre ayrancı'niñ aşâsına
bu dağılır. bu derenin üzerine selçuklu zamânında om bir tâne kemer köprü yapılmış.
bugün bunlardan beş_altısı hayaTda, diğeri tamâmen yıkılmış. bunlardan ilkinde
bugün merkez ayrancı'ya altı yedi kilometre aşâda ziyâfendi köprüsü. burada
ziyâfendi isminde bir zat yatar. yavuz sultan selim çaldıran seferi'ne giderken
20 buradan geçecek, orada asgeri konaqlama yapıyor köprünün başında. köprüden de
büyük bi sel, su geçiyor o anda dereden. o ziyâfendi dede yavuz sultan selim'e
asgeriniñ köprüden geçmesine müsâde etmiyor. müsâde etmeyince yavuz sultan
selim de hiTdetlenerek,

geşme nâmert köprüsünden

25 kō beni seller alsın, diyor atını suya sürüyor, dereye sürüyor. ve arkasına da
bütün asgerler karşı tarafa geçiyollar. geçdigden sōra o ziyâfendi dede paTişaha
yaklaşıyor şeyfetlim diyor ben seni para istedimden deyil diyor fakat diyor senin
içinde bāzı komutanlarıñ diyor asgerleriñ arasına nifağ soğuyollar, bozgunculuğ
yapacagdı. biz dün herhangi bi yerden seferden geldik bugün tekrar sefere çıkıyoruz,
30 çolūmuzı çocūmuzı evimizi barķımız görmedik diyollar. bunlar asgere
bozgunculuğ yapacaklardı, isyan çıkaracaklardı. onları da sel götürdü, sel aldı diyor.
dört beş tānesini sel götürmüş atlarıyla berāber. şimdi sen temizlendiñ diyor. hadi
yoluñ açık_olsun kazañ mübārek_olsun diyor, paTişahı uğurluyor. ve o arada yavuz
sultan selim'iñ ordusunun bir sağ kol da derbenT dedimiz yerde bir köprü daha var.
35 bes sekiz kişilik bir kuvvet o köprüden geçmek üzere, o da iki köprünüñ arası
beş_altı kilometre filan ordan geliyollar, o derbenT de istirāt ediyollar. konaqlama
yeri var bi in, mağara var. orda konaqlıyorlar. hikmet ismindeki o ziyâfendi'niñ
kardeşi hikmet ismindeki dede tağva bir adammış o da komutana diyor ki asgerlere
bir ayran ikram ediyim diyor. ordan bir helki deriz biz, esgiden helki, bakraç veyā bir
40 bakraç ayran yapıyor, getiriyor. orda bir taş var, soğu taşı deller, içerisi oyuğ. işde bi
tenēke filan su olacak şeyde içerisi oyuğ. bu taşın içerisine ayranı döküyor, bir de tas
koyuyor başına buyursun asgerler içsin diyor şimdi orda asgerden bāzıları
gülümsüyollar bir bakraç ayran kime yetecek diyor. netice içiyollar içiyollar ayranıñ

yarısı tekrar artıyor. onun üzerine o dede hikmet dede'nin ismi ayrıncı dede olarak
45 kalıyor. ve bugünkü ayrıncı ilçesi'ne de isim oradan kalıyor. ayrıncı nahiye olarak
kuruluyor bin dokuzuz ikide. bizim ayrıncı'nın yedi sekiz kilometre yukarısında
divle köyü var. bu da karamolu zamanında sancaqlıkmış bu divle de. efendim evliya
çelebi'nin seyahatnamesi'nde bin dokuzuzle bin dokuzuz_on yedi arasında bu
divle'nin nüfusu hemen hemen yirmi bine yakınmış, on dokuz bin sekizzüz. evliya
50 çelebi'nin seyahatnamesi'nde yazıyor bu. aş köyler oradan dağılma, divle'den
dağılma. bir kısmı tatar türkmenleriyle ayrıncı'da isgân oluyollar, bir kısmı da işde
aşşada ambar, hüyükburun, ağızboğaz, böğecik, kavuqlar vesaire bu köyler teşkil
ediyor, bu köyler kuruluyor. bu dedelerden bir tanesi de bolşar dağı'nda, torosların
zirvesinde bozolan dede isminde, bunlar üç kardeş üçü de hat üzerinde yatıyor. işde
55 ayrıncı'nın kuruluşu bu. bin dokuzuz ikide tatarların gelmesiyle buraya isgân
edilmesiyle ayrıncı kuruluyor. işde ayrıncı'nın kültürel yapısı kurulduğdan söra o
tatarlar ayrıncı'da efendim bāçecilik içaT_ediyyollar. kıırım'dan aşısını getirdikleri
beyaz kirazın vesairenin burada ayrıncı'da bāçecilik meydana getiriyollar. ayrıncı'da
bāçecilik hani bugüne gadar çok meşurdu yāni. iklim şartları dolayısıyla kuruyor
60 vesaire suyu, yağışları az oluyor bu yıllar. bāçecilik tatarlardan kalıyor. geçim şartları
bāçecilik, tarım, hayvancılā dayalı. kültürel yapısı ayrıncı merkez olarak cumhuriyet
kuruldü dönemden bu yana merkez olarak kız erkek hePsi yüzde doğsan dokuz hePsi
oğur yazar. dokuzuz_elli beşde ayrıncı'ya ortoqlul ilk_açıldı. açılınca köylerde
dāhil_olmağ_üzere ayrıncı merkezinde yüzde yetmişi ortoqlul mēzunu. atmış altıda
65 lise açılmasıyla berāber yüzde ellisi de lise mēzunu. bu yüzde ellinin de hemen
hemen yüzde yirmisi yüzde otuzu büyük üniversite, yüksekoğula devam etmekte.
şimdi türkiye'nin neresine giderseñ git ayrıncı'dan her türlü mēmurumuz var.
öretmen, polis, mālilyeci, subay, doğdor, hākim, savcı, ne isderseñ her şeyimiz var.
ayrıncı'nın yapısı da bu. kıırım türkmenlerinin ayrıncı'ya gelişlerinde onları isgân
70 inşatlarının pılanını çizen divleli, bin dokuzuz sekiz meşrutiyyetinde isTambul
mepusu sālīm hoca adıyla māruf sālīm erel. ayrıncı'nın o günkü şartlarda hangi
caddesinin başından bakarsañ bağ karşı taraf görünür böle muntazam bir şekilde
yapılmış. onun zamanında yapılmış pılan da. şimdi dedik ki orta asya'dan, oranın
kuraqlığıyla ergeneğon'dan çıkışdan itibāren yedi yüz_atmış sekis türkmen boyu
75 anadolu'ya yerleşmişler. bunu da ben şurdan edindim elazıqlı bir şeyhin_ölu, emekli

albay otuz sene araştırma yapıyor, araştırma neticesinde bunu kitabından okudum. “türkiye’de saklanan gerçekler” diye. (albayın ismi neydi?) şimdi hatırımda deyil. kitabı var, elazığlıların bunu çok iyi bilmesi lazım firat ünüversitesi. elazığlı şeyhiñ ölü, babası şeyhmiş. kendi emekli bir albay. yirmi beş otuz sene araştırma

80 yaPmış. meselâ biz şimdi türklere onuñ tabiri şöyle geçiyor kırmanca türkmenleri diye geçiyor onuñ kitabında. bunu polis teşkilâtı, asgeriye teşkilâtı filan bu kitabı çok iyi bilmesi lazım. şimdi ne kadar anadolu’ya yerleşim varısa bunlar tek tek sıralanmış, yazılmış. ayrıncı’nuñ yukarı köylerindeniz biz. berendi, kıraman, divle, büyüğgoraş buralarıñ târihi daha esgi ayrıncı’dan. belki bunlar bin yılı aşğın. çünkü

85 niye orta asya’dan göşden itibâren buralarda yerleşim alanları müsâyit, çünkü dere kenarı, yeşillik, sığınacaq mağaralar, inler veşaireler var. tabî gelen insan da geçinmek için, sığınmak için, korunmak için evelâ bi yerleşim bölgesi arar. buralar da buna müsâyit olduğu için berendi, kıraman, divle, büyüğgoraş buralarda yerleşim bin yılı aşğın zamandır var. yâni târihini terekesini bilmiyoruz çok esgi

90 buralarıñ kuruluşu. ayrıncı’nuñ on misli daha ilerde kuruluşu var bunlarıñ. o zaman ayrıncı’da bi şey yoğ da derbenT var. o zaman dere içerisinde yerleşim var, ayrıncı ovasında yerleşim yoğ. berendi deresi’nden tut ayrıncı ziyâfendi’ye kadar yerleşim buralarda. ekim sahası var burdan su geçdiği için kenarlarında da inler, mağaralar var. yerleşim buralarda var. bu ovada yerleşim yoğ. meselâ musaköy yedi sekizzüS

95 senelik târihi var, musaköy’de inler varmış, kenarlarına üş beş evle yerleşmişler. divle kezâ öyle yerleşmiş, kıraman kezâ yine öyle yerleşmiş, berendi yine kezâ öyle. işde ayrıncı’nuñ ayrıncı olmasının sebebi izâ eTdim. o hikmet dede’nuñ ayrıncıdan mütevellit derbenTmiş. şimdi isdesyonuñ adı ayrıncı derbenT olarak geçer. ayrıncı’nuñ içerisinde devlet kara yolu geçer, tîren yolu geçer. çevresinde yirmi köy

100 var. işde bu bakımdan ayrıncı köyleriyle ilişki olduğu için ufağ defek ticâret sahası da olmuş oluyor. ayrıncı’da barajımız var, otuz milyon metre küPlük bir barajımız var. yani baraj mı diyelim gölet mi diyelim işde. fağat kifâyessiz iklim şartları yağışlar azaldığı için ayrıncı çok gurağlık çekmekte. merkezde yer altı suyu da yoğ. meselâ aş köylerimizde artezyen kuyularla sağlanıyor. içme sularımız bu. daha

105 önceleri ağan derelerden mâsen tâbir ederdik, mâsenler vardı, mâsenlerde doldururduk, onlardan içerdik. şimdi derin kuyudan alıyoruz. ayrıncı’da doğuzzü-atmış sekizde ilk belediye kuruldu. belediye kurulduğdan sora efendim

elekdirē o zaman yeni kavuşduk. evlerimizde şebeke suyuna yeni kavuşduk. nüfusu da iklim şartları, ekonomik durumu zayıf olduğu için göç almıyor gerisi de dışarı gidiyor. bi defā okuyan çocuklarımız tamāmen dışarda, hiç birisi dönmüyor. yok, çünkü gelir yok ayrıncı'da. nüfusu işde yıllardan beri hālā üş bin çevresinde döner durur. ama dışarda otus kırk bin nüfusumuz var. meselā bugün erēli ilçesi'nde yirmi üş bin kişi var.

VII

Adı Soyadı : İsmet Set

Konu : Helimoğlu Hikayesi

esgiden biliyorsañuz vālilik deyil de şeyde büyük birimlerde ağalık varımış. divle'de de işde ağalık bugünüñ vāliliği varımış. halkınıñ da ekserişi esnafla ticāretle uğraşanlar ermeni'ymiş. ermeni nüfusu da fazlaymış divle'de. bir gün divle'yi aşğıyalar basmış. o günüñ ağasına demiş ki kırk atıma kırk kısrak, kırk asgerime kırk tāne kadın tēmin etmesseñ divle'yi bu gece yaķacān demiş. ağa şaşırmış tabi kolay mesele değil. ikindin üzeri olmuş o ağanıñ da sarı helim isminde bir çobanı varımış. bu çoban da şeyden gelmiş, silifge taşucu'ndan gelmiş. sālīm hocagiliñ қолundan. ikindin қoyundan dönünce helim çok uyanık bi adammış, ağayı böyle üzgün görünce ağa ne hayır nē üzgünsün filan demiş. helim sorma demiş. böyle böyle divle'yi aşğıyalar basdı. aşğıya başı kırk atıma kırk kısrak, kırk asgerime kırk kadın tēmin etmesseñ bu divle'yi yaķarım dedi. şaşırđım demiş ne yapacam. tamam merak_ etme demiş ben o işi hallederim. nası halleden? sen benim üzerime düzgün bi elbise giydir. işde ben seniñ kehyañ oluyum yahuT da yāveriñ oluyum o günkü şartlarda. ağa seviniyor, tamam diyor. hemen sarı helim'iñ üzerini üsdünü başını tertemiz giydiriyor. bana bir de māvin bul diyor bir de māvin alıyor kendine uygun sarı helim. aķşam üzeri oluyor. қoyunlar kesiliyor қuzular kesiliyor. geniş bi oda da ziyāfet veriliyor. oturmuş o asgerler hePsi yiyollar içiyollar. sāt om bir on_ikiye geliyor. sıra gelince sarı helim içeri giriyor. ağa diyor her şey tamam müsāfirlerimizi yerleştirelim diyor. tabi hePsi bir arada olmadığı için teker teker götürüP müsāfirleri yerleştirelim diyor. şimdi o asgerler de seviniyorlar. tamam bizim isteklerimiz yerine geldi. şimdi sarı helim birer birer çağırıyor, hemen қalkıyor o oturduқları, ziyāfet çekilen odaya yaқın bir yere de, yirmi yirmi beş metre ilerde yine büyük bi ev dā bulmuş adam. o yāverini қapınıñ arқasına durutmuş o eviñ, benim getirdiğim adamı

25 içeriye girer girmez eline de keskin bi şey vermiş. o zamanın behrinde kılıç mı artık
neyse satır mı bi şey vermiş eline. birer birer o asgerleri çağırmiş götürmüş o eve
soğmuş. o kapıdan içeri girince o māvin olan kişi de vurmuş boynuna kelle bi yana
gövde bi yana. bir saTda bunları temizlemiş. ondan sōra gelmiş, ağa tamam demiş,
yerleştirdim hePsini demiş. ölüm nası yaPdın bi sātın içerisinde. divle'de uzun bi
30 derenin içerisinde yāni buna imkán yok. bir sātda nası halleTdiñ bu işi. geliñ
göstereyim diyor. neyse içerde oturanlar kalkıyollar on yirmi metre ilerdeki o eve,
dama varyollar. kapıyı bi açsa başsa ki gövde bi yana kelle bi yana, bütün asgerler
kesilmiş. köylü kırtulmuş yāni. aradan birkaç gün geçdigden sōra divleli ayağlanmış.
demişler ki bu adam bizim nāmusumuzu, şerefimizi, malımızı, canımızı kırtardı.
şeydelim ağa o olsun, bunu yapalım. sarı helim onun üzerine ağa oluyor, divle'niñ
35 ağası o oluyor. bir zaman idāre ediyor. ve aradan zaman geçiyor. şöyle bi şey dā
anlatılır onun anısına.

VIII

Adı Soyadı : İsmet Set

Konu : Kanlı Ceviz Hikayesi

köylüler birkaç tānesi gelmiş bir gün ağaya şikāyeTde bulunmuşlar. ağa
demişler filan ermeni'niñ merkebi öğlen ezanı okunurken her gün eşeği anırdıyor.
yāni ezana şirk koşuyor demişler. yav nasıl olur. e dinle kendiñ de tākiP_et demişler.
sarı helim bir gün dinlemiş. hağgaTdan öyle. öğlene hoca allā ekber diye ezana
5 başlayınca o ermeni'niñ evinden eşşek başlamış anırmaya. adamlarına emir vermiş o
ermeni'yi alıñ geliñ eşşele berāber. gelmiş, götürüñ bu eşşē şimdi divle'de mevcut o
ceviz, kanlı ceviz deller o cevize, tağın demiş, cevize asıñ demiş eşşē ve ondan sōra
şunu söylemiş ermeni'ye, baş bir da tekerrür ederse eşşek yerine seniñ kendiñi asarın
demiş. bir daha görmēcem bunu demiş. yāni islāmiyet'e karşı bu kadar terbiyesizlik
10 olmaz demiş. böyle de bir hikāyesi var onuñ.

IX

Adı Soyadı : İsmet Set

Konu : Helimoğlu'nun Öldürülmesi

aradan zaman geçer böyle idāresine rağmen sūkasde kıurban gidiyor. bir asger
çağırmişlar, bir devre asger. araya da bayram gelmiş, ramazan bayramı mı kıurban

bayramı mı bir bayram yaklaşmış. bayrama iki gün kalmış. yāverine demiş git asgere gidecekler var araya bayram giriyor söyle kendilerine evli olanlar āyileleriniñ yanında kalsın, olmayanlar analarınıñ babalarınıñ yanında kalsın. bayram geçene kadar onlara müsāde, bayram geçene kadar onları göndermēcem, gitmesinler rahat etsinler demiş. o yāveri olan adam da münāfıK gidiyor diyor ki bir sāt zarfında herkez hazırlanacak, asgere gidecek ya deyilse hePsini o eşşek gibi ağaca taçar asarım dedi diyor. yalan konuşuyor karşı tarafa. ağa da aqşam sohbeTden dönerken 10 aqşamları sāt sekize doqruza kadar genşleriñ içerisinde durmuş ondan sōra da ona om bire kadar on_ikiye kadar ihtiyarlarla sohbeTde bulunurmuş. ihtiyarlarla sohbeTden çıkıP da evine geçerken şimdi divle'de meşur köprü var ya o köprüden geçerken oraya tuzak kurmuşlar adamı bir tek tüfekte vurup öldürmüşler. divle'niñ de şeyi kaderi bu.

X

Adı Soyadı : İsmet Set

Konu : Namık Kemal'in İmzası

namık kemāl'iñ babası van vālisiyken divaz'dan geçmiş, divaz'dan geçişinde, divaz'da yer_altı şehri var. ve orda namık kemāl'iñ imzasınıñ oldūnu söyliyollar. bunu da bana anlatan bir ilkoqul müfettişi.

XI

Adı Soyadı : Ali Çağlar(Tatar)

Doğum Yeri : Ayrancı

Doğum Tarihi : 1922

Tahsil Durumu : Orta Tahsil

Konu : Karışık

şimdi bizim tatar cemaatı kırım'ın kapusgay köyünde iki yüz kırk fāne efendim. o zaman türkiye'ye hani dış devletlere gitmek serbesmiş. artıqı biz bir müslūman ūlkenin içinde yaşācāz. gāvura asger vermicez. qominisler gelirse bizim işde mülkiyet haqqımız qalkacaq diye odese limanı'ndan hareket etmişler. 5 ıstambul'a, ıstambul'dan efendim bursa, eskişehir derken e bu ayrancı bir çöl hālindeymiş o zaman oturdūmuz, isqān edildimiz yer. nihayet buradan isqān etmişler bizim tatar cemaatını. isqān ettigden soñra tabi e ev veşāire şu bu yaPsa da devlet

yalnız işde içine girmek mümkün olmamış. kış içerisinde böyle kerpişlerinen, yaş kerpişlerinen evler yapılmış. kimisi hani keçesi olan keçesini, kilimi olan kilimini
10 kapı pencere dâhi yokmuş. yâni büyüklerden dinnedîmiz intibâlar bunnar. artıki onları tutmak sûretiyle o kışın baharı bulmuşlar ama birçoK gençler, soğukluğdan bütün hasdalanmış, baharın günde üş beş tâne deliқанlılar böyle ölürlermiş, ama ertesini sene artıki hâli vağtı müsait olannar bursa'ya, eskişehir gibi yerlere göç etmiş gitmişler bizim bu tatar cemaatından. işde hâli vağtı müsait olmayan burada kalmış
15 artıki. e buradakınnar da işde bugüne kadar zâten e tabî bizim tatar cemaatını bin doKuz yüz üş senesinde gelmişler buraya. bin doKuz yüz üş senesinde gelmişler. o sene bu sene derken ğayri bizim tatar cemaatından burada pek fazla kalan olmamış. çocuklarını okutanlar bütün benim yedi çocuğum var yedisi de dışarıda. balıkesir'de efendim, anKara'da, karaman'da efendim göğecik'Te böyle az buçuk bi tahsilleri
20 vardı. onnar oralara yerleşdiler. artıki işde biz de burda yaşımız aşâ yukarı şimdi segsen üş benim yaşım, bin üçcüz otuz sekiz esgi târihe göre. yâni yeni şeye göre segsen üş yaşında olmuş oluyoruz. işde biz de iyi kötü bugüne kadar geldiK geçtik. bundan sonra artıki bâlîliklan bâçeliklen bizim bâçecilik ve çifçiliklen uğraşmışlar gelenlerimiz ve bizler de. sene sene artıki buranıñ tabî esgi ki kibi yâmurunu yaşı
25 olmadığından işde bayâ bir kuraqlık hüküm sürüyor ayrıncı bölgemizde. haTdâ karaman'dan itibaren artıki işde bu kuraqlığı da devletimiz allah razı olsun yine devletine çifçisine hani hayvancılına önem veriyor, yardımda bulunuyor. bu sebeple işde geçiniP gidiyor cemaatımız. sonra burada bir orta okulumuz açıldı, senesini pek hatırlamıyorum. imece sûretiyle yaPmışlardı, vağtı zamânında halk partisi devrinde.
30 oradan bu okuldan işde orta okuldan birçoK mēzunnar meydana geldi. bunnar dışarılarda okudu. sonra ayrıncımıza ufağ da olsa bir barajımız yapıldı. bu barajıñ sayesinde bizim ayrıncımızını yüzde segseni aşâ yukarı yâni emekli ama az ama çok işde geri kalanı da iyi kötü işde gendini idâre ediP gidiyor bizim gibiler. ben emekli değilim şimdi hâlihazırda çifçi bākuruna şey yatırıyorum, pîrim yatırıyorum. gerçi
35 biz emekli olmamıza imқан yok. om beş senede anca emekli olabiliyorsun ama lakin işde biz hasdalık münâsebetiyle yeniden çifçi bākuruna girmeye mejbur kaldık. vağtı zamânında bin doKuz yüz segsen beş senesindeydi ğâlibâ bu çifçi bākuru çığığı zaman itiraz ettik hani. yâni araş gereçimizi dağıTdık, dağıTdım diyereğden itiraz ettim ben. elhâsıl kelam çocuklarımin bākımıyla anca ayağda durabiliyorum dedim.

40 çocuklarım da hePsi kimi mēmur, kimisi işde օretmen böyle. onlar emekli olunca
şimdi artıķı baba dediler siz yāni böyle bir hasdalıķ meydana geldi. epī bir uğraş
oldu. hasdalıķlan yeniden bāķura hani mūrācāt edin de çifçi bāķuruna iki seneden
beri çifçi bāķuruna mūrācāt ettik. işde oradan iyi kötü ayda yetmiş beş lira
yatırıyorum da daha iki senelik e işde. yāni buradan ben om beş sene pīrim yatırırım
45 da efendim emekli olurum diye bir şeyim yok, ümidim yok. yaşımız gelmiş segsen
üşe. yalnız işde herhangi bir hasdalıķ olduğu zaman e hiç olmasa böyle bir
dayanağın oldu mu bir kısmını devlet ödüyor. velhāsıl bunnarı anca
hatırlayabiliyorum yāni beyin kınaması geçirdiğimden, hani her şey de aklımda
kalmıyor. işde aklımda kalannar bunnar. (tatar türklerinin çektiği sıkıntılar nelerdir?)
50 onnarı efendim işde biz görmedig de bizden soñrakinner gördü. bizden soñra hani
meydana gelenler orada kalannar yāni. yāni türkiye'ye göç etmeyiP de kalannar çok
sıkıntı çekdiler. onuñ birçoğunu özbekistan'a sürdüler. sitalin zamānında ikinci
dünya harbinde almannarınan şey olduğu zaman yāni alman-rus harbi olduğu zaman
siz efendim almannarınan berāber olduñuz diye orada sitalin zamānında bizim o tatar
55 köylerini tamāmen yāni ufaķ defek kabahatı olannarı sibirya'ya sürdüler. efendim hiş
kabahatı olmayannarı da özbekistan'a sürdüler. oralarda çok sıkıntılar çekdiler. bir
rivāyete göre hani e musdafa cemiloğlu diye bir kardeş çıgdı oradan. kırk sene felan
orda kaldılar. özbekistan'da kaldılar. o musdafa cemiloğlu tabī artıķı epī bir
mūrācātta bulundu. hata yaPdıysa bizim dedelerimiz babalarımız yaptı. bizim ne
60 suçumuz var diye. şimdi bi derece onları yāni rusya'ya girmeye kabul edildi. e bi
derece iyi diyorlar, bazı geliP gidenner var. onlar hani şey yaPmıyor yine hani
memleketlerine ana vatannarına dönüş yapıyorlar bu şekilde. (buraya gelince çok
sıkıntı çekmişler mi?) buraya geldiğimizde bizim zamānımızda mağaralarda filan
kalmadık. yalnız evet ilK geldikleri zaman işkan edilecekleri sene burada şu
65 kayaların altında bāzı inlerde filan kalmışlar ama yaz mevsiminde kalmışlar. baharın
gelmişler buraya. artıķı işde kışa kadar da evler tamāmen yapılıP şey yapılmamış
itam bulmamış. işde o yaş kerpişlerle beraber bunun içinde kapı yok pencere yok
hani kimisi çulunu çekmiş, kilimini çekmiş, keçesini böyle. bütün hasdalıķlar da
buradan meydāna gelmiş. çok gençlerimiz öldü diye bizim babalarımız annelerimiz
70 anlatırlardı. (burada yaşattığınız adetleriniz var mı?) ādetlerimiz işde bizim yāni
yaşantımız aşā yukarı işde tatar cemaā tının belli hāla o gelenekleri görenekleri

sürdüren komşularımızdan var. yāni esgi o kırim ādetlerine göre fırınlarımız olurdu. fırınlarımızda yāni ekmeklerimizi gendi fırınlarımıza atardık. velhasıl kelam işde üş beş göyun olsa çoban tutulurdu. çobaniñ önüne katılırdı. arqası kelam herkes hāline göre geçimini sürdürürdü bu şekilde. tatar düğünleri olduğu zaman şimdi bir deliқанlıyı bir ata bindirirler. öyle ev ev çārmazlar. dāvetiye usulleri yoğdu. şimdi ata bindirilir atıñ boynuna da başına da bir mendil filer bağlarlar yazma veyaut. işde e ihtiyarlarımız қahve içmeye gençlerimiz қahve dövme şeklinde böyle çārılırdı. işde bütün gölum gömşu tabı düğün hayırlamaya gelillerdi. geldikleri zaman işde 80 beş_on lira neyse de o zaman berrinde geçirili. ādetler böyleydi. para verirlerdi düğün sahibine yāni böyle eşya değıl de sādece para verilirdi. bu da yāni düğün sahibine bi katkı da olsun şeklinde ādetimiz buyudu. yāni diyeceğimiz bu. bunnarı biz gördüğ de ona göre anlatıyorum yāni duymaca başğa. қına geceleri efendim şöyle olurdu. yāni her iki taraf da birbirine düğün hayırlamaya giderlerdi. başda bir sini 85 düzerler erkek tarafı қız tarafına o siniyi götürür. ondan soñra o sininin қarşılığı қız tarafı aynıyeten bir sini yapar hani düğününüz mubārek olsun der қutlu olsun der şeklinde böyle bir ādet usul varıdı. қarşılıklı olurdu bu işler. niāyet işde üş gün düğün yapılırdı. yemek verilirdi yāni öyle. şo adamı çārmış da bu adamı çārmamış şeklinde değıldi bizim ādetlerimiz. ata binerdi bütün köy halkını böyle soқақ soқақ 90 tellol çārır gibi böyle ilānāt ederdi de böyle toPlanırdık. hayırlardı düğünlerini.

XII

Adı Soyadı : Arif Kayalı(Tatar)

Doğum Yeri : Ayrancı

Doğum Tarihi : 1942

Tahsil Durumu : Orta Tahsil

Konu : Karışık

қırım түрklери bin sekiz yüz yetmiş bu doğsan_üç harbi dedimiz harPden sonra қırımlılar ruslar tarafından sürülüyollar. çok büyük bi ğūruP, ğūruPlar hālinde bunlar bi kısmı romanya üzerinden bulgarisdan, romanya ondan sonra almanya'ya қadar haTdā ordan da ameriқа'ya қadar büyük bi bölümü gidiyor. bi kısmı da 5 isdambul'dan қарadeniz'den ondan sonra bu қars tarafından falan ğuruPlar hālinde, sūlāleler halinde түrkiye'ye giriyollar. bunlar büyük bi bölümü bizim yāni benim sūlālemiñ geldі bölümü anlatıyorum ben. onların anlattına göre. isdambul'da epeyce bi süre қalıyollar. tabı devlet tarafından besleniyollar. osmanlı devleti tarafından

ondan sonra anadolu'nun çeşitli yörelerinde yerleştirilmek için gönderiliyolar tabi
10 sülâle sülâle yâni. e orda da tabi kırim'da da meselâ benim sülâle kırim'in kerîç
nâhiyesinde bi sülâle hoca bi sülâleymiş. bunlar geliyolar bi kısmı bandırma'ya
çorağaylar sülâlesi. bu çorağaylar işde bizim bi kısmı isdambul'da kalıyor, bi kısmı e
bandırma, gönen ondan sonra balıkesir, eskişehir kısmına bi bölümü de bu anadolu
şey bu artık ne diyim koñya'nın bazı yörelerine yerleştirilir. meselâ benim sülâle
15 geliyor, bu yañlız benim sülâle değil bunnan berâber diğêr tatarlar da geliyor. iki yüz
kırk fâne buraya ayrıncı'ya yerleşiyolar. burda hiş bi şey yok tabi. burası bomboş bi
vaha, arâzi. burada devlet onlara işde parselliyor. bahçe yerleri, ev yerleri falan
veriyolar, tarla veriyolar devlet tarafından. ondan sonra hayvan yardımı yapıyor.
fağat kırim tartarlarınıñ özelli biraz şey insanlardır, böyle geçmişe temelde meselâ
20 kırim'da yetiştirdi mala çok bağılıdır. ordan yetiştirdi gidim yerde bulamam diye
onun tohumlarını mutlaka götürmüşler yâni, meyva tohumları, sePze tohumları.
meselâ burada pomarcin elması deriz türkiye'niñ hiş bir yerinde yetişmez, meselâ
şafrañ deriz türkiye'nin hiş bir yerinde yetişmez ayrıncı'da yetişir. ondan sonra
beyaz kiraz türkiye'ye kırim tatarları tarafından getirilmiştir tâ o devirlerde. ilg defa
25 ayrıncı'ya meselâ gelmiş ordan çevreye yayılmış. şimdi beyaz kiraz her tarafda
yayıldı. buna benzer meselâ daldabir elması, toğololu kıaysısı bunlar heP kırim'dan
gelme. ondan sonra o büyük üzümler var meselâ isimleri şimdi unuTduk ya büssürü
çeşit çeşit üzümler. bunlarıñ çoğuş kırim'dan gelme ve burada yetişir. burada bir çöp
yok burada. biliyorsañ koñya'nın en kıurak yeri burası. ağaç yok bi şey yok. işde bi
30 dere varmış burada ağıar tamam o dere bize yeter demişler. orda bizi çorağ yere götür
demişler, çorağ deyince onlarıñ orda kırim'da ağaçlık büyük şeyler yemyeşil olan
yerlere çorağ derlermiş. orda çorağ bunlara türkiye'de de çorağ anlamı kııraç. hiş bi
ağaç bahçe olmasın demiş anlamışlar getirmiş buraya yerleştirmişler. görüyorsun
dağlar da bomboş, yâni bi tâne ağaç yok. velhasıl o tarihlerde getirdi şeylerle
35 düzenini kıurmuş adamlar işde bu evlerini yaPmışlar. bizim tatar milleti okumaya çok
düşgündür yâni. iki yüz kırk fânede şu anda bağı bin doğuz yüz üşde kıuruldu türkiye.
işde bu dâlma, gelme falan derken bin doğuz yüz üşde ayrıncı'ya gelebilmişler bu
insanlar. bin doğuz yüz üşde kıurmuşlar ayrıncı kıasabasını o devirde. diğêr sülâleler
meselâ bizim şey var fâreTdin kerimgökay duyar mısıñ ordunas pürofösör? isdambul
40 vâlisi, isdambul dekanı felan yaPdı. fâreTdin kerimgökay o belediye başkanı felan

yaPdı. ordunas pürofösör ilk türkiye'nin ordunas pürofösörü. o benim akrabām, çok yakınımdı. meselā hasan polatқан asıldı. mālīye baқanlī felan yaPmıŝdı hatırlar mısıñ bilmem. (o da tatar mı) tabı benim dayım öz annemle dayı çocukları onlar. tabı menderes'le berāber asdılar adamları işde ve çok oқumaya kültüre düşgün insanlar.

45 burda gelmişler yerleşdigden sonra işde bizim dedeler o sırada balқан harbi çıkıyor, dedem, abeyi gibi bi çokları harbe gidiyor. arқasından dūñyā savaşı çıkıyor on dörTde. o savaşlara gidiyor bi kısmı orda қalıyor. geri қalan çocuklar da işde burada çifçilikle bahçecilikle falan geçiniP gidellerken divle halkı da қarışıyor buraya, onlar da göçüP geliyollar. burada divle diye bi köy var. çok esgi bi köy yāni. onlardan da

50 geçiP gelenlerle hafif hafif қaynaşmaya başlıyollar. velhāsıl kelam bu oқumaya düşgün oldu için biraz da қuraқlık tabı bullarda vatandaş tamāmen kendini oқumaya veriyor, tahsil yaPmaya yāni. öretmen olur gidiyor, polis oluP gidiyor, müendis oluP gidiyor, doğdor oluP gidiyor. oluyor herkeS yāni. her sülālede iki üş tāne kaÇ çocuk var, beş beşi de oқuyor. meselā ben beş қardeşim, erkek қardeşiS bi tek ben burada

55 қaldım. herkeS dāldı giTdi. işini bulan aşımı bulan giTdi. ve iki yüz kırık fāneden şu anda on doқuz tāne felan var işde, tatar olarak ayrıncı'da. gidenner gelmediler çüñkü mesleği var, қazancı var ve yerleşmiş. ne demiş atalar biliyosuñ yāni қarnıñ nerde doyuyorsa vatan orası. gelillerse de işde babalarınıñ mezarlarını bayramdan bayrama bi ziyārete geliller. dolanır geçer gideller yāni hePsi bu. (biraz kırım'ın ādetlerinden

60 bahsedelim) tabı esgiden hePsi yapılıyordu. şimdi vallā ben şimdi o evlenme dāvalarını felan pek bilemem. çüñkü diyorum ya yeme қonularında meselā kırım'daki dāvalarını aynen sürdürmüşler adamlar sürdürdüler yāni. buranın halkının yaPmış oldū yemeklerde fazla bi ilgileri yok. (ne çeşit yemekler yaparlar?) daha çok hamır_іші yaPmışlar. kırım hamırı işlerine meselā çiberek derler, köpete derler, sarıқ

65 burma derler bunlar oranın yiyecekleri yāni yemekleri, omaç çorbası derler meselā, anam çok yapıyordu. ondan sonra işde buna benzer bi çok yiyecekleri var da biz tabı şimdi şeyimiz қalmadı yāni dā yüz kūsür sene geçmiş. gelenner de sefālet içerisinde gelmişler buraya, sürgün gibi işde aslında ne diyelim, bereket devlet el uzatmış o zaman. o yoқluklarda böyle fazla şeylere önem verilmemiş yāni sürdürülmesine fazla

70 metānet verilmemiş. çüñkü herkeS derT de çaba da geçim derdinde. қolay değıl gül gibi memlekeTden sürülüP böyle kırım gibi bi yer o қadar nefis, verimli topraқları olan bi yerden sen қocā bir nāhiyeye sür, zengin insanı götür ve beş parasız bırakıverirse ne yapar bu insan. gene de dirāyetlerinden, çalışқанlıқlarından zeki

olmalarınıñ faydasını görmüşler. adamlarınıñ hepİsi çocū çolū oqumuş kırtulmuşlar.

75 şimdi yüzlerce müendis, doğdor işde benim kardeşim regdör, pürofösör, niğde üniversitesi'nde. yāni buna benzer yüzlerce çocuklarımızıñ çoğdu doğdor meselā hemen hemen hepİsi doğdor, müendis. hiş küçük tahsil yapan yok. ne bilim ē bu biraz da fākirliğin o yokluğun verdiği hırs. çocukları bu şekilde oqumaya yöneltmişler ve hepİsinden memmunuz meselā. diyecem tatarlar geleneklerini

80 sürdürmesinde fazla bi etgen olmadı ayrıncı'da ama başğa yeri bilmiyorum. şöyle bu çevreden gelen köylüler şimdi bura ayrıncı'yı yeşillendirince birdembire bi vahamıñ içerisi çölün içinde yemyeşil bi bahçe toplulū, ağaç toplulū meydana gelince om beş yirmi sene içerisinde çevredeki bütün o meselā kıaraman, kıoça kıaraman'da bi ağaç yok. çevre köylerde bi tāne ağaç yok ağaç. buraya yemyeşil bi şey yaPmış bu

85 insannar kıuraq çoraq bi yere. bütün insanlar buraya hücum eTdiler. yāni çevreden de gelen çok_ oldu. yāni iki yüz kırk fāne tatar varısa beşşüS fāne şey geldi, çevre köylerden buranıñ yerli insanları geldi yerleşdiler. ve birden bire de kıaynaşma oldu, samİmiyet oldu. şimdi gelen insanlar da biraz da o çevreden gelen insanlar da tatarlar'dan örnek almışlar. temizlınden, çalışkanlından, bu ağaç yetiştirmesinden bi

90 de ellerinde bi ton becerikler var insanlarıñ. o ordan gelen insanlarıñ yaPmış olduğı ālet edevatlar, arabacılık şunu bunu. her şeyini beceren insanlar. bunu gören çevre vatandaşlar örnek aldılar, bahçe yaPmaya başladılar. meselā ereyli çok sulaq hāla dā yemyeşil, türkiye'nin en güzel şeri. her tarafı su, orda bile dōru dürüs ağaç yok. buradan da örnek alaraq, buradan şey alıP fidanlar getirTdirilerek tüm çevreye dāldı

95 meselā. şimdi onlar bizi geşdiler. neden çüñkü su yok ayrıncı'da. kıuraqlık çöğdü hālā işde biliyorsuñuz içanadolu çölleşiyor artık. dağlarda ağaç bırakmamışlar zamanında. şimdi yağışda yok onun için ne yapıyor gene biz bak yetiştirmeye uğraşiyoruz zarla zorla şerle. ben öretmenlik yaPdım yirmi sekiS sene, on yıl da belediye başğanlı yaPdım. şimdi rahatın içerisinde böyle geziyorum tozuyorum,

100 günlerimi tamamlıyorum. öteki geşmişde onlar şu olmuş bu olmuş hiç hatırlamıyorum yāni. çüñkü fazla zengin olmadık. o esgi tatarların yaPdİ şeyleri sürdürelim diye zaman bulunamadı. birdembire de entegre olunca buranın ādetlerine uyduq biz. kendi ādetlerimiz kıalmamış, bitmiş o zaman. ilK geldi zamanlar yapılmış. yāni ilK geldi zamanlar bunlar uygulanmış meselā çüñkü başğa kimse yok. on_om

105 beş sene sonra bu dedim ya ağaçlandırma, meyvā çeşitleri felan çoğaldı zaman bütün millet çevreden hücum etmişler. diyorum bak iki yüz kırk fāne diğēr beşşüS fāne binaley sekiz yüz fāneye çıgmış. köy_iken kasaba olmuş, nahiye yaPmişlar merkez düşünabiliyor musuñ? kısacık bi dönem otuz kırk yıl içerisinde bunlar yapılıyor. bu nedir halkın çalışkanlı, çevreye vermiş oldu görgü, bilinç, yönlendirme bunları
110 yaPmiş adamlar. kavğa bilmez, dövüş bilmez hayaTda, hırsızlık bilmezler. bi kararı evlendimidi o kadın öldüğden sonra kocası da evlenmez. kadın, kocası ölmüşse kadın hayaTda evlenmez. (bu oradan gelen bir ādet mi?) tabii oradan gelen. kesinlikle hayaTda evlenmezler. (bu ādet şimdi de devam ediyor mu?) var tabii olmaz mı canım aynı devam eder. meselā benim babam bin dokuz yüz_ellaltıda öldü. anam o zaman
115 kırk beş yaşında felandı işde kırk beş kırk yedi yaşında. kadın doğsan_altı yaşına kadar yaşadı hayaTda evlenme yok. düşünabiliyor musuñ? bak meselā dolu burda hep de kadınlar duldur bak. burda şimdi on dokuz fāne dedim ya bunun heralda on tānesi dul, dul_avrat. dul_avrat deriz biz. on tānesi dul kadın kocaları ölmüşdür, tā bundan on sene, om beş sene, yirmi sene önce ölmüşdür hālā dul dā yaşar
120 evlenmezler. kocası da aynıdır yāni bin de bir çıkar içerisinde kocanın da. çok geçdir veyā artık mecburdur öyle onun hāricinde kolay kolay erkek de evlenmez yāni. işde benim bacanam var üç tane dört dene çocu var burda. şimdi amerika'ya gitti. işde orda akrabaları felan var. yüzlerce kişi istedi geniş kadın, güzel, geniş genişdi. şimdi de atmış küsur yaşına geldi de yāni kocası öldünde çok genişdi. yüzlerce kişi de istedi
125 imkāni yok evlenmez. bak benim hā emmimiñ kıızı var meselā evlenmez. gePgenşdi kocası da otuz yaşında felandı öldünde kocası mümkün değil yāni. vuracañ daha iyi evlenmesi için. o ādet öyle.

XIII

Adı Soyadı : Yüksel Kayalı(Tatar)

Doğum Yeri : Ayrancı

Doğum Tarihi : 1947

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Kissa

egmek yaPmişlar işde köye gitmiş bunnar divle'ye. çarmışlar yemek yemeye yufkaları koymuşlar. o da peçete belleyiP hemen dizlerine koymuşlar. peçete

zannetmiş yufkayı peçete gibi sarıP koymuşlar, dizlerine koymuşlar bekliyormuşlar.
bi dā onnar yiyince alıP yemeye başlamış onlar da. egmē peçete gibi görmüşler.

XIV

Adı Soyadı : Aliye Neyişçi(Tatar)

Doğum Yeri : Ayrancı

Doğum Tarihi : 1932

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Şiir

mendem bişi bekleye
ara sıra pekō tegli apında
üstümden çekli ati mēken yā raPbim
öz oğluna atminsete

5 toydan toyđa cürsün dePmen ğariPke
tayminsete abımıP sürünüP ölsün deP
öz oğluna cıllı cımşak iberek aş ata
boyu sün dePmen ğaripke
aTdı uTdu boğluğ tüylük ölsün deP

10 sōra da neler vardı ğıy ağlımı gelmiyor ki hemen.
azan et aşkan soğanı yok
öz başına toya soğan toğanı yok

aşığ bōrek ingen aş baysalması
olay mı ev yapıP ız_ alması

XV

Adı Soyadı : Safiye Güngör(Tatar)

Doğum Yeri : Ayrancı

Doğum Tarihi : 1939

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

bizim tatarların geleneksel bi yemē var, göbete diyorlar. tavuğ etinden pirincinen yapılıyor. onu her zaman çok güzeldir misâfirlerinde filan yaparlar ya bi de genellikle yılbaşlarında yaparmışlar. onu kat kat yapıyorsun, içini pirinçle, tavuğla dolduruyorsun, yāni yıl dolu gelsin, bereketli olsun diye, bol olsun diye ekseri
5 yılbaşlarında yapıyormuşlar onu. sōra çiberek pişiriyorlar çiberek değil o da şiberekmiş, şiberek hani çiberek diyorlar ya şiberek diyorlarmış ondan sōra o da güzel geleneksel yemek. (nasıl yapılıyor?) e hamurunu yoğuruyorlar güzel küçük küçük açıyorlar işde kıyma, soğan bi şeyler koyuP yağda kızartıyorlar. çok güzel biz her sene hıdırellezde yapıyoruz. (hıdırellezde başka neler yapıyorsunuz?) tatarların
10 şimdi burda zāten tatarlar ğalmadı. om bir hāne bi şey var, biz de yazın geliyoruz kışın gidiyoruz, oturmuyoruz burda zaten. şimdi hıdırellezler şimdi biz o zamānı bilmiyoruz da buraya yeni geldiklerinde bizim çocuklarımız hıdırellezde herkeS böyle evlerini temizler, kapılarının önünü temizler her zaman o kadar güzeldi ki bu köy şimdi ğarışdı. herkeS bembeyaz badana yapardı her taraflarını bir gün evel
15 hazırlanırdı. ğalağay pişirilirdi. hıdırellez ğalağayı diyorlar, bişiriyordular. hadi ziyāret vardı ziyāfendi, binerdiler efedersiniz öküz_arabalarına at_arabalarına şeylere şey yaP. gençler çok güzel böyle telğırafin tellerine kuşlar mı konar, akasyalar açarken türküleri söyleyiP oynayıP giderlerdi. yaşlılar duā ederdi, gençler eğlenirdiler. bir de ğalağay pişirirler böyle büyük bi tāne. ğalağay hıdırellez şeyi. onu
20 ya allah bismillah dėyiP şöyle ekin tarlasına yuvarlardılar, yuvarlardılar. o ekmek şöyle yüzüstü düşerse bereket olacak bu sene, ters düşerse üzülürmüşler yokluğ olacak diye. ondan sōra onu da aқarsuya atardılar. balıklar, kırtlar kuşlar yesin diye öyle bi gelenegdi işde. düğünden üç gün evel ğağve gecesi yaparlardı. çārırdılar milleti işde ğağveler dolaPlarda ğavrulurdu güzel çekilirdi, türküler, bādeler
25 söylenirdi. ertesi gün artık komşular toPlanırdı, yemekler hazırlanırdı. bütün köye yemek verirdiler olan_evi. ğız_evi olan_evini çārırdı. sini yapıyordular. o siniye çok böyle çerezler, bi şeyler, olana işde hediyeler koyulurdu. onu da üsdünü süslerdiler. bir genç başına alırdı, çalgıynan düğünnen ğız_evine şey giderdi, hediye giderdi sini. ha ertesü günü de ğız_evinden olan_evine giderdi heP çalgıyla düğünle
30 olurdu böyle. ğına gecesi oluyordu tabi, ğınasını yapıyordular. herkeS māniler söylüyordular. ğına gecesinde yatıyordular sabaha ğadar ğızın arkadaşları o çerezleri yiyordular. heP māniler türküler söylüyordular. ondan sōra da ertesi gün artık böyle

bir salonda malonda değil güzel bir toPlanır düğün yapardılar. üçüncü günü de haydi arabalar, at_arabaları koşulurdu. at_arabasına möğürdek arabası diyordular, böyle üsdü kapalı. gelini oraya bindirirdiler, yanına da gızıñ yengelerini hadi bir dolaştırırdılar. böyle bir ayran dede'yi işde barajı dolandırır gelirdiler. sağdıç geliniñ de oluyor, olanıñ da olur. arkadaşlarından oluyor, yakın teyzelerinden oluyor. dāmadıñ da öyle arkadaşlarından. bi de lamba yakıverirdiler arabalarda. ondan söra şey şimdi gelini böyle arabası yaklaşırkene atlıñıñ bi tānesi müjdecı yarış ederdiler. 40 iküç atlı ama hangisi önce gelirse ona doğuz diyordular. doğuz çeşit çorabı, gömleği, çamaşırı neyisi o atıñ boynuna bağlardılar, müjdecı geldi diye. tağı ellerinden geldi ğadar bi şeyler herkeS yapıyordular. o zamannar tatarlar'da bayrağ yogdu, bayrağ dikilmezdi.

XVI

Adı Soyadı : Safiye Güngör

Konu : Tatar Fıkrası

iki tatar ihdiyarlar oduna gitmişler öküz_arabasıyla. yolda giderkene bi tānesiniñ tekeri kırılmış. şimdi gel diyormuş arkadaşası diyormuş. tekere de köçer diyormuşlar. seniñ köçeri benimkine tağayığ, seninkine bi çāre tapayığ diyormuş.

XVII

Adı Soyadı : Safiye Güngör

Konu : Tatar Fıkrası

bi köyden bi köye akrabālarını ziyārete gitmek istemişler. bi yaşlı akrabaları varımış, ahmet_ağa. hadi gidelim onu ziyāret edelim, möğürdek arabası da biñgenner. möğürdeg de at_arabasına möğürdek arabası diyormuşlar üsdü örtük. gitmişler, konuşmuşlar güzelcene aytmışlar. konuşmuşlar, eğlenmişler haydi 5 dōneceklerinde evlerine ahmet_ağa'nıñ apağayı birazcığ dā otursaydıñız ya, güzel aytaydığ söyleyēdik demiş. ondan sonra onnar da vay biraz dā oturalım bāri demişler. kadın şaşmış böyle yāni o nezāketen öyle demiş, ama ağan ağızımı aşayım, hazır turākenner dā bunnar da demiş.

XVIII

Adı Soyadı : Safiye Güngör
Konu : Tatar Fıkrası

tatarları buralara işkân etmişler ama çok korkak, ürkekmişler böyle hani çekiniyormuşlar yaban bi yerden gelince. e böyle pencerelerden bakışıyormuşlar. şey ediyormuşlar milleT de onnara bir_acayıP bakıyormuş böyle çok çekinirmişler. komşunuñ bi tãnesi kapının_önüne bi ocağ yağmış, saç kurmuş sığma pişiriyormuş. 5 çocuklar böyle çıkıP çıkıP bakıyõmuşlar o ne pişiriyola bir_uşdan da yiyormuşlar. geliñ çocüm geliñ demiş, alıñ sığma yiyiñ demişler. onnar da küçük küçükmüşler heP almışlar sığma yiyiñ deyince ondan sõra sıgmayı bilmiyõmuşlar, şöyle yiyormuşlar sıgmadan, sıgmadan böyle yiyormuşlar. görkuyormuşlar sıgmayı sığma yiyiñ deyince. öyle ondan sõra işde.

XIX

Adı Soyadı : Safiye Güngör
Konu : Tatar Fıkrası

e gelmişler yemē çärmış meselâ köyüñ ileri gelen adamları goymuşlar ortaya sofrayı. böyle kırım peşkirleri serermişler bizim hâlen dâ var biz de o peşkirlerden oturdular mı yâni gelenek görenek dizlerine. şimdi peçete göyar gibi yufğa ekmekleri de güzel ince ince yaPmışlar. şöyle katlı koyunca onnar da açmışlar dizlerine 5 bekliyormuşlar. e şimdi ekmek gelecek yiyecēz veyâhut kaşık gelecek yiyecēz diye bakışıP oturuyormuşlar. ev sâhibi diyormuş ki haydi yiyiñ. ne yiyecez neynen yiyecez deyince hemen annamış yufğanıñ ucundan koparmış böyle kaşık gibi yaPmış böyle almış yemē başlayınca ondan sõra başlamışlar yemeğe bilmiyormuşlar

XX

Adı Soyadı : Safiye Güngör
Konu : Şiir

şimdiki caşlar қаPdan giyye
қаşlarına cağa giyye caşlar ondaysa oyun süyye
hadi meggen ce raPbım
bolsa bolsa benim yaşım otuz_iki
5 kız arkadaşım tez ağardı samay saçım
hadi meggen ce raPbım.

ķazan ķazan et asķan soğanı yoğdur
öz başına toyya toğanı yoğdur

XXI

Adı Soyadı : Saime Meydanizi(Tatar)

Doğum Yeri : Ayrancı

Doğum Tarihi : 1927

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Kıssa

gelmiş bizim halk tatarlar buraya köylüyle annaşamıyorlarmış. onnarıñ giysileri hareketleri başka onnarın ki başka birbirlerine yabancı yabancı baķıyorlarmıř. ordan da ķırım'la bunnar telefonnaşıyorlarmış, konuşuyorlarmış. nasıl durumuñuz nasıl iyi misiñiz filan diye sormuşlar. rahatımız iyi yā

5 oturđanımız saray
cađđanımız da ķoray
aķsam bolsa pencereden ayular ķaray

XXII

Adı Soyadı : Necibe Güngör(Tatar)

Doğum Yeri : Ayrancı

Doğum Tarihi : 1960

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Türkü

deliķanlı söylüyor:

ayıt babana daş versin ün salayım

ķıdırellezde ayttırıP güzde alayım

ķız cevaP veriyor:

5 aytsam babam hiķ vermez

yetmiş iki tomarım birisi ivmez

deliķanlı cevaP veriyor:

denekeden değerick demirden tay av

senin_ için gederim sibirya'ya cayav

10 “söyle babana daş versin ev yapayım. hıdırellezde istetiP güzün alayım, deliқанlının söyledi. қızın söylesem babam hiç vermez yetmiş iki damarım hiç hareket etmez yāni umutsuzlūnu belirtiyor. deliқанlı cevaP veriyor tenekeden ayakқabı, demirden āsa senin için giderim sibirya’ya yaya.”

XXIII

Adı Soyadı : Durmuş Gökgözoğlu

Doğum Yeri : Ambar

Doğum Tarihi : 1937

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

uş biñ yıl öncesi yerleşim bölgesi olan romalılarıñ yerleşim bölgesine divle köyü’nden göçepe hālinde gelmişler buraya yerleşmişler. tahmīni biñ sekizzüS atmışlarda. yüz_elli yıllık bir tārihi var. benim büyüklerimden duyduğum böyle bi tārihidi. divle’den geldik, divle’den gelinmiş. bütün tarlalarımız filan varıdı bizim, 5 ben de bilirim yāni dedemgiliñ tarlalarıñ divle’de oldūnu. bilāhire büyüklerimiz orda saTdılar veyaut birağdılar geldiler buraya. (şimdi o romalılardan kalıntı var mı?) romalılardan қалıntı çok eserler var burda. birazın en kıymetli eser isTambul arқoloji müzesi’nde. e biñ seküzzüSleriñ içinde cāmi çevresinde. bizim cāmi var, cāmi çevresinde bir ğazı esnāsında çıkarılmış. bunu ereyli’den deli musdafa göbbudaқlarıñ 10 babası deli musdafa onuñ vasıtaynan ğoñya müzesi’ne götürülmüş. bogünkü şartlarda büyük isgender lāhTi. bizzat orda giTdim ben de gördüm defālarca. çok muazzam bi şey. bunnarı lāhit olarak orda arқoloji müzesi’nde duruyor. oyma ğayalar işde ğarşıda mezarlıñ üsdünde şeyler varıdı, morқ_olarak cenāzeleri қaleniñ büyük ğüşlü nüfusu oldū zamannar oraya biraқıllarımış. ondan soñra ğabire ğollarımış cenāzeleri. şu anda 15 duruyor yāni yıkılmadı duruyor. birazına bi hasar vėrdiler bilmeyerek soñra boşlatıldı. (ambar ismi nereden geliyor?) ambar ismi de işde dedim gibi divle’den geliller buraya burda bi ufaқ şey varımış çuқur. o çuқuru tol yaPmişlar. bütün halkıñ e burda beş_on çifçi olarak mallarını buraya ğollarımış. soñra orayı gelişdirmişler biraz büyütmişler. ambar ismi de ordan ğalmış. ambar olaraқ ğullanırlarımış orayı, 20 bi būday ambarı olaraқ. köyüñ ismi de ordan ğalmış. geçim ğaynaқları birincisi çifçilik efendim hububat ekeriz arpa, būday, pancar ekeriz, hayvancılığ da ğoyun, az da olsa inek var. işde bunnarı yeterince daşıyor ğoñşu olanı ihdiyacı olannar,

genc_olannar bilhassa. genşlimiz ekseri isTambul'da. isTambul'da kunduracı, sanatgár çoğu. işde õretmenimiz var yüz kadar. tāsilli gişimiz çoğ. huķuķcumuz var
25 altı sekis. en az sekiz_on arasında huķuķcumuz var. dā yüksek işletmeyi bitirenlerimiz var beř_altı tāne. bunnar alışıyollar işde çevrede. bañķacı var beř_altı tāne. dūn gelenekleri işde ğız_evine gidilir olan tarafından. ğız isdenir. evelā görüşmeler olur, annaşılırsa bilāhire nişan yapılır. (kız istemeye kimler gider?) ğız isdemeye olan tarafınıñ yaķınınarı. kadın erkek bilhassa erkek olur tercihan. soñra
30 kadınlar da girer. işi gelişdiriller, gelişdigden soñra nişan yapılır. (tatlı yeme oluyor mu?) yemek töreni değil de işde bi nişan töreni olur. taķı olur. yemek töreni yoķ bizde. işde yemek dūnde olur. (başlık parası var mı sizde?) başlık yoķ bizde. gelenek olarak evelden beri başlık yoķ. faķat ağır şekilde altın vardır, altın taķı, taķı çoę istenirdi. yalıñız geline āyit_olur. (düğünlerde eğlence olur mu?) oynama, eylence
35 olur. Çalgıcı getirilir dışardan. işde isdeyen oynar genç erkek kadınlar kendi başına ayrı bi salonda eylence yapallar. yasavalarında dışarda yapallar, yaz günneri. böyle bi düzen olur. anaęgale'de sekiz tāne şehidimiz var köyden. bunuñ üçü benim yaķınınarım. birisi dedem, ikisi amcam. beş tāne de goñşudan. anaęgale'de şehiT_olmuşlar. giTdim bu sene yirmi beş marTda onnarı ziyareT_éTdim geldim.

XXIV

Adı Soyadı : Hasan Tuncer

Doğum Yeri : Ambar

Doğum Tarihi : 1938

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

atmış yedi yaşındayım. ambar'ıñ yērlisiyim. dedelerim divle'den gelmiş. burda ifçilile ūrařmış, hayvancılıķla ūrařmış biz de hāla devam_ēdiyoruz. asgerliimi řirt'de yaPdım. biñ doķuzzelli sekiSde giTdim. candarma olarak yaPdım otuz_ay. ordan geldigden soñra gine biz de aynı esgi meslek devam_éTdik. köye bi ğantar
5 ğurduk, vāsıta ğantarı. yāni halka hizmet olarak işde devam_ēdiyor on senedir, doğsam beşdem beri. durum böyle. şimdi millet sıķıntılı biraz, ifçi bayā sıķıntılı. māsul para étmiyor. hepimiziñ başında hayvancı öyle. dört beşşüS hāneye yaķın

hâne, nüfus olarak iki biñe yakını köyde oturuyor. dâ bundan fazlası isTambul'da, çocuklar isTambul'da. yâni ekserîsi isTambul'da. orda sanaTda ũraşıyor. işde
10 kunda üzerine ekserîsi. gençlerimiz ekserîsi orda. durumu çok_iyi olannar var. zayıf olannar da var. geçim ğaynâ tarım, hayvancılık bayâ hemen hemen biTdi oldu. yer_altı suları tamam, su baraşdan gelirdi bize ayrancı barajı'ndan gelir. ha gine gelir olursa. yağış da olmayınca baraşda suda olmuyor. şimdi ğöparatif var. bizim su ğöparatifi. bu üçcüz küsür üyesi var, ben de dâhil içinde. otuz küsür ğuyu var,
15 yer_altı ğuyusu. (kuyular devlet tarafından mı açılıyor?) devlet tarafından, devlet su işleri yok şahıs değil, devlet tarafından bu ğöparatife âyit. devlet vurdu, devlet su işleri vurdurdu. hâla hizmeT devam_êdiyor. yalnız sular burada çekiliyor. boru indiriyollar su ğalmadı dî o da gine ğalmıyor. yâni durum pek iç_açıcı değil. taşımali oğulumuz var burda. sekiz yıllık ğale köyü, kavuğlar köyü'nün çocukları buraya
20 gelir. òlen yemek vèrir, devlet vèriyor bunu, millî eğitim vèriyor. köyümüzün durumu çok_iyiydi. amma şu sıralar biraz bozuğ. dún dernek fazla bi değişiklik yok bu çevrenin aynısı. meselâ perşembe günü bayrak dikeller başlanır. pazar gün gelin alınır. çalgısı var, esgiden ğadın ğız getirilirdi, şimdi o yok yalnız. bunu ğoñyalılar ğaşşıkla oynadılarıdı ya evel vardı, şimdi yok. şimdi çalgı olur. işgi de çok_olurdu
25 şimdi biraz azaldı, o da pek ğalmadı. gençlik olmayınca esas burdaki ğalannarı gendiñ biliyoñ hemen hemen yaşlı ğişiler görüyoñ. gençlik yok ne yapacañ? durum böyle yeýen.

XXV

Adı Soyadı : Osman Urul

Doğum Yeri : Ambar

Doğum Tarihi : 1943

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Hatıraları ve Şiirleri

ben ambar köyünden şâyir osman. gendim yazar gendim oğurum. ben ambar'da çifçilik yapmağdayım. saman yaparız, berendi'ye saman daşırđık. şimdi berendi'de sekiz_on ğişiyeye saman vèrdik vâdeli vèresiye. bir gün berendi'niñ otobüsüynen para toPlamaya giTdik. vardık bütün alacağlarıñ hePsini tek tek gezdik,
5 kimseden para vèren yok. aqşam oldu, orda bir hacemminiñ evine müsâfir olduğ. o

hacemminiñ evine de şevkâ dî bi köyüñ ağası geldi. bütün evde oturan müsâfirler
lorP ayâ ğağdılar şevkâ'yı görünce. şevkâ hoşbeşden soñra dēdi ki ne hayır
müsâfirler dēdi. biz de işde biz de para alacağlarımızıñ hePsini dolaşdıq parayı
alamayınca ben acabā bu adamı herkes sayıP seviyor, belki bu adam aluvurur dî bi
10 ğafamdan şē yalan uydurdum. dēdim ki şevkâ dēdim, hacemmi dēdim ayrıncı'ya
geliyoruz saşın berendililere vèresiye vèrmeyiñ dî öñümüze geçiyollar,
tembiñ_ēdiyollar dēdim. yalan aslında bu. divle'ye geldim, divleliler
tembiñ_ēdiyollar dēdim. şimdi bunu, hacemmi'yi adam aşıllı ğızdırdıq. hacemmi
dēdi ki divle'den kim dēdi. haşat memeT dēdim. vay dēdi anasını avradını dēdi buna
15 bi ğapaTdı. ondan soñra dēdi ölüm seniñ alacāñ kimde. felan felan şahıslarıñ
isimlerini okudum. ordan bi arğadaşñ birini çārdı, git bunnarı çār gel. yanımdağı
arğadaşñ da alacağlarımı o da okudu, onu da çārdı geldi. tüm toPlandılar, hacemmi'yi
görünce herkes evine varıP da para almadımız adamlar tıq tıq cēbinden parayı saydı.
alacāmızı o oturdumuz yèrde toPladıq. zabahleyin de arabaya bindik, köyümüze
20 geldik. berendi'ye hacemmi'niñ sāyesinde para aldım için biraz ğızğınım. bi şır
yazdım ayrıncı'nıñ köyleri için

çoq daraldı şu ambar'ıñ merası

ğale'yle çoq yaqındır arası

ğavuğlar köyü ambar'ıñ başınıñ belası

25 ğaraāş'da fazla durma hemşerim

hoyuğburnu'na vardım gördüm saray'ı

uluköy musaköy ile aşmış arayı

divle ğıraman doldurmuş ğoca dereyi

berendi'ye varmadan döñ gel hemşerim

30 büyüğğoraş ğarşısına almış divaz'ı

meşur olur ğayañü'nüñ ayazı

çoK güzel olur güççüğğoraş'ıñ ğızı

ğavaközü'nden usul usul iñ gel hemşerim

orzala'niñ üsTünde var yarığğuyu

35 ağızboğaz'ınan böğeciğ'ıñ yok içecek suyu

bir dereniñ dibinde ğalmış melikli köyü
çat köyü'ne ben de varmadım hemşerim.

dı bir şir yazdıķ ayrancı'nıñ hıdırellez bayramında da oķuduķ, bütün köylere
ġarşı, vāli bey de varıdı tabı. orda bu şiri yazınca řēden berendi'den hikmet ayġın dı
40 bi arķadař bunu diñlemıř ereyli televizyonunda. bem bu adamı baā gösderiñ bem bu
adamı dövecem dēmiř. berendi'yi kötölüyor dēmiř. ġaraāř'dan ġaraāř muġdarı birķaç
ġiři de ordan o sebePden onnar da dövmeğe ġaġdılar beni. ġavuķlar burdan ġızdı.
şimdi hikmet ayġın bi arķadařım var zekerya tekin dı dēmiř yā siziñ köyde bi řāyir
var. e o hikmet ayġın'ıñ da arķadařımıř. dēdi yā seni hikmet ayġın sordu dēdi baā.
45 ben hikmet ayġın'ı şahsen tanıımıyom. hē dēdim onuñ haberini aldım zekerya dēdim.
bu adam beni dövecēmiř dēdim. dēdi ki yā nası döver dēdi bizim bu ġomiser. vallā
bilmem baā haber göndermiş dēdim. sen buna dēdi bir şir yaz da ben onu yarın
véreyin dēdi. ereyli'de bi dún salonunda oturuyoruz, dún var. baā káġıt ġalem
getirdi, orda ona bi dörtlük yazdım.

50 ben řāyirim kimseye boyun eġemem
para véreseñ berendi'yi övemem
hikmet bey ne ġadar zengin olursañ ol
sen de řāyir osman'ı dövemeñ.

dı yazdım gönderdim. arķadař almış varmış. dēmiř yā sen bunu
55 dövecēmiřiñ, yoķ yav o dövülür mü dēmiř yav. ona dörT dörtlük baķmaķ, ivriz'de
bi baķmaķ benim boynumuñ borcu dēmiř yāni hikmet bey de.

XXVI

Adı Soyadı : Osman Urul

Konu : şiir

káġıt üzerinde ġuř cenneti

gören eder nefreti

atamızıñ emāneti

gel de bir baķ çöle döndü.

5 üzerinde ġuř dönerdi

çevresinde ğuzu melerdi
duzunu ğoyun yalardı
şimdi ağgöl çöle döndü

10 ıssız ğaldı çopur ğayam
gelsin görsün üş ğaymaşam
bir de gelsin çevreci başkan
şimdi ağgöl çöle döndü

15 biterdi ılgın çalıısı
çevresinde yayılırdı ğoyun sürüsü
gelsin kıaraman kıonya vālisi
cennet şimdi çöle döndü.

20 ilham alır da yazardım.
iner çevresinde gezerdim
girer içine yüzerdim
şimdi ağgöl çöle döndü.

geliñ görüñ çekiñ resmini
bulalım bunuñ hasmını
ağaçla otla örtelim üsdünü
bizim ağgöl çöle döndü

25 ağgöl'ün suyu biTdi
ğırk biñ çeşit ğuşu giTdi
bu iş artık cana yeTdi
şimdi ağgöl çöle döndü

30 lodos alır toprağını
poyraz ğırdı yaprağını
kıarşısında düden dağını
gel de gör çöle döndü

XXVII

Adı Soyadı : Osman Urul

Konu : Şiir

çoban göyün güder gürtlar peşinde
fâkir et yiyor sâde düşünde
kendi sarık takmış türban eşinde
bunnara diyecek sözüm ğalmadı

5 mēm̄ur boyk̄ot işçi ğırevde
çoluğ çocuğ ekmek bekliyor evde
bir ğuru ekmekle durur mu ğosgoca gövde
işçiniñ hağğını soran ğalmadı

10 bunlar işçi mēm̄uru ayırdı
bilemedim ben de kimi ğayırdı
çifçiniñ gözünü toprak_ile doyurdu
çifçiniñ hālını soran ğalmadı.

15 oğul_ile hasdānaler olmuş özel
parañ varsa dosdum yaşamaK güzel
çopur osman size oğusun ğazel
hasdaniñ hālını soran ğalmadı

20 size derim ey ağalar ey beyler
fâkir ekmek peşinde zengin gönlünü eyler
çopur osman size dertli dertli söyler
çopur'uñ hālını soran ğalmadı.

XXVIII

Adı Soyadı : Osman Urul

Konu : Şiir

haftada bir gün çamaşır yıkar
günde üç öğün soğağa çıkar
ayşam loğmasını boğaziña dıkar
işde böyle bizim köyüñ ğadını.

5 çoraP giymez çıPlak gezer ayağı
geçi gibi gezer sarpı ğoyağı
günde üç öğün hağğıdır ğoca dayağı
işde böyle bizim köyüñ ğadını

10 dezgáhda doğur kilimle halı
en çok kıymetli tavuğdur malı
kimisi ağıllı kimisi deli
işde böyle bizim köyüñ ğadını

15 bacağında şalvar başında bürgü
hiş boş durmaz elinde örgü
bir noğsanı var bilmezler görgü
işde böyle bizim köyüñ ğadını

20 dudağında öce yoğ suratı istemez boya
dün var deseñiz çıkarlar aya
onnar ğadın da biz de erkeğiz ğöya
işde böyle bizim köyüñ ğadını

bu ğadinnardan biri de bende
turP sürtmēçin elleri rende
ölmez ğocasından önce ğalıllar soñda
işde öyle bizim köyüñ ğadını

XXIX

Adı Soyadı : Osman Urul
Konu : Şiir

oturduğum yaylanıñ yoğdur tapusu
çoğ sālamdır eviñ demir ğapısı
benim deyil bu çardāñ hepisi
yandıñ osman yandıñ bir daha yandıñ

5 ğoyuna esirim ğuzuya köle
sabahdan bağarım ben de ağgöle
noda da samanı aldırdım yele
yandıñ çopur yandıñ bir daha yandıñ

10 yağdı yağmur her taraf gölet
ben ne yaPdım saña be zalım felek
üç öğün yediğın çayla çökelek
yandıñ çopur osman bir daha yandıñ

15 kızandığım masrafıma yetmiyor
çoban duTdum çoban ğoyun ğütmüyor
köylünüñ çilesi ölmeyince bitmiyor
yandıñ osman yandıñ bir daha yandıñ

XXX

Adı Soyadı : Osman Urul

Konu : Şiir

köyde erkekler tüm öldü. sadece dul_avratlar ğaldı. dul_avratlar şimdi evli erkeklerden ğadınnardan zengin, her tarafı para. ğocası emekli mayışını alıyor. şu anda parayı da harcamıyorlar. ben de bunnara bir şır yazdım.

5 sögdürdü ğamışı yaPdırdı çatı
ülker'den yer ğaraman'ıñ ğofreti kötü
ğuzeti yerim yenmiyor geçiniñ_eti
ğocam öldü oh ğaldım ben de dul
balğona yaPdırdı tuvālet ile bañyoyu
rahat gezerim istambul ile ğoñya'yı
10 yüz yaşına ğelsem terketmem bu dūñyayı,

gocam öldü oh ğaldım ben de dul

yaPdırdım çatı damı aķmasın
gölgede oturrum güneş yaķmasın
tāze et yerim bayatlayıP ķoķmasın
15 gocam öldü oh ğaldım ben de dul

findıķ_ıçı ile yerim ben muzı
ne dizimde ağrı ķaldı ne bacağda sızı
unuttum ben banane olanı ğızı
gocam öldü oh ğaldım ben de dul

20 Şimdi işler olmuş oķ pıratik
baharın dobolam toPlarım ğışın örerim patik
bangadan aldım bir bañķamatik
gocam öldü oh ğaldım ben de dul

25 gocam var_ıke böyle bir ğün görmedim
gocam öleli böyle bir sefā sürmedim
ğayri çapa yaPmam çoraP örmem
gocam öldü oh ğaldım ben de dul

XXXI

Adı Soyadı : İlhami KuŐak

Doğum Yeri : Kavuklar

Doğum Tarihi : 1940

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Köyün Kuruluşu ve Köyün İsmi Nereden Aldığı

babamın babası divle'den ķavuklar'a eveliden ē Şey olarak tol olarak gelmişler buraya. bilāhire onlar burayı köy olarak ğurmuşlar, yerleşmişler. yāni babamın babasıyıl. ondan soñra üçüncü ķuŐak işde biziz Şimdi burda. burası köy olmuş ķavuklar köyü. burda işde divle'den gelme ekin eker, mal daŐır. köy olarak

5 burda işde buraya birikmiş yāni. köyüñ ismi bu ğaPrisdan kavuqlardağı bulunan
ğaPrisdanıñ kavuqlu dedelerden diyelim ğayri dedelerden alma. kavuqlu oldüçin
dedeleriñ başları sarış ondan kavuqlu köyü ismini ondan alma. (kaç yıllık bu
kavuklar?) ē yıllık deyince heralda yüz yıllık var yāni şimdi üç řē olunca yüzyıllış
var. kavuqlar yüzyıllış var yāni. öte yanni tol olarak veyauT da bu ğaPrisdan daha
10 evel. bunuñ dışında meselā aynı ğabirlerden var. meselā ğüÇçük kavuqlar dēnir orada
da kavuqlu var. işde ğalşanni ğaPrisdanı dēriz e ařā yoşarı birer buçuk ikişer
kilemetre gelir buraya aynı. aynı kavuqlu orda da varıdı fağat onnar tāriP_ ēTdiler,
sögdüler mögdüler. yāni şimdi orda o ğabirler ğalmadı yāni bitirdiler oranıñkini.
(köyde dedeleriniz geldiği zaman bu kavuklar var mıydı?) işde kavuqlar o zaman tol
15 olarak gelmişler buraya yāni bura bi çitlik, çitlik niyetine gelmişler. köyüñ nüfusu
şimdi heralda beşşüz_altı yüz var da, hāne olarak oturan elli hāne atmiş hāne var.
fağaT dışarıda esgiden çoğudu şimdi dağıldı. yūs segsen filan seçmen şeyimiz var.
köyüñ geçim ğaynā işde reşberlik, bāçecilimiz de var. işde zePze ekeriz. malcılığ da
var. mal ğoyun, sığır taşıyoruz malcılığ da var.

XXXII

Adı Soyadı : Talha Aksoy

Doğum Yeri : Kavuklar

Doğum Tarihi : 1960

Tahsil Durumu : Orta Tahsil

Konu : Köyün Tarihi

şimdi köyümüzüñ ismi kavuqlar denilen ğaPrimizde yatan dört tāne devriniñ
ālim oldü zannedilen sarışlı zātiñ mezarlarından alınmışdır. ğabirlerden hePsiniñ
üsdünde kelime-i tevhit, lā ilāhe illallah muhammedurrasülullah yazmağdadır,
birisinde cihanşah ilyas bey ve doşuzzüz_ellī iki hicri senesinde vefat_ētmiř olan
5 alaā Tdin isminde asger kökenli bir şomutan oldü tahmin edilen zātiñ da ğaPri
vardır. bunuñ hāricinde e burada ğaramanoğulları'yla osmanlı imparatorlū arasında
beylik ve devlet arası meselelerden dolayı büyük bir savaş olmuşdur. ğalşanlı hemen
köyüñ üş dört kilometre dışında ğalşanlı mezarlī denilen bir bölümünde asgerler
burda savaşmışdır. şu anda köyüñ içinde oturan řahıslarıñ ğabirlerine başıldığında
10 yüz yirmi, yüz_otuz senelik ğabirler bulunmağdadır. bundan evveli bilinmemegdedir

fağat diğ̈er kavuğlu zatlariñ mezarları tağriben g̈un̈m̈uz itib̈ariyle d̈ord̈uz yetmiş senelik old̈u tahin edilmektedir. mermer taşlar e yapımı bunnariñ bu b̈olge esgiden f̈ir̈sdiyannara āyit old̈u tahmin edilmegdedir. bir çoğ haç fig̈ur̈, freksler çığmışdır. bu da k̈üçük kavuğlar mezarlı denilen esgi b̈olgeden getiriliP buralarda 15 g̈ullanılmışdır, mezar yapımında. (burda başka bir mezar daha varmış) var, k̈oÿüñ tağriben bi beş kilometre dışında k̈üçük kavuğlar diye atlandırılan bir mezarlığ d̈a vardır. bu b̈olgede temel de bulunmuşdur. b̈uÿk kireşlerle yapılmış bin̈a temelleri çığmışdır tarla s̈ur̈l̈rken. onuñ ḧaricinde k̈oÿl̈ b̈uÿk şaraP k̈üPleri içine d̈ort beş ẗane b̈uÿk yetişkin řahsıñ girebileceği şekilde şaraP k̈üPleri de çığmıştır. ve ḧala 20 s̈alam bir şekilde bunnar muhafaza edilmegdedir. evet ğayri m̈uslimlerden şaraP şeyi old̈u için tabi bir m̈sl̈man bunu yaPmayacağı için. esgiden buraniñ yerleřiminiñ f̈ir̈sdiyannar tarafından g̈uruld̈u tahmin edilmegdedir. k̈oÿm̈uzde ḧala b̈oÿle k̈üPlerden muhafaza edilmegdedir.

XXXIII

Adı Soyadı : Turgut Samur

Doğum Yeri : Karaağaç

Doğum Tarihi : 1945

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : K̈oÿn Adının nereden Geldiği

o bizim buraniñ evelden beri ğaraāç divle'den gelme buraya yerleşiP ÿani ğaraāç k̈oÿü'n̈u ğaraāç'dan bizim k̈oÿm̈uzüñ adı ğaraāç ğalması ÿani ğaraāç k̈oÿü olması bu ğaraāçlardan. ar̈ziniñ içerisi ẗm ğaraāç bizim. e bura işde o çinnasın'da bizim öte yanda çinnasın d̈i bi çitlimiz var. o itlimizde işde orada zam̈anında bir 5 ören yeri ÿani bir g̈uruluşumuş bir parti altıymış ÿani bir amma kimler gelmiş kimler geçmiş onları bilmiyoruz. çoğ esgi hani o çinnasın şeyi oraniñ ğadınıñ ğadı o zaman ğaraman'dan mı gelmiş ğayri ğoñya'dan mı geliyor ğadı. gelirke halıyı sermiş ağa innesin d̈emiş ğahr_ėtmiř ÿani keşve gelmiş o çinnasın meselesi de ondan ğalmış. ẗarihi b̈oÿle bizim buramız. on_üş dene ğuyumuz var, yer_altı ğuyumuz üş çitlimiz 10 var. innasın, zeyne, k̈oÿ olmak şartıynan. zeyne'ynen çinnasın ř̈eden içer barajdan su olursa. (barajın suyu buraya da geliyor mu?) gelir, üçüne de gelir de biz o iki yerde zeyne'yne çinnasın'da su g̈ullanıyoruz. bi zeyne d̈i çitlimiz var bi de çinnasın

dî çitlimiz var. bunnar tüm ören bullar. e burayı da on_üş dene gıyumuz var babam o on_üş gıyumuzdan işde idāre ēdiyoruz baçalım. Őimdiķal yāni başa bir gelirimiz 15 olarağdan bāça, işde ğoparatif, işde ğalkınma ğoparatifimiz var bizim. köyüñ hem toprak sulama hem de ğalkınma ğoparatifi, ğoyun, hayvancılık, iki biñ beşŞüS ğoyun yüz ğoç aldık biz, tāhirova ğoyunnarı. ğaraāç köyü muhdarı turgut samur, yaş atmış.

XXXIV

Adı Soyadı : Mustafa Savcı

Doğum Yeri : Karaağaç

Doğum Tarihi : 1940

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Köyün İsmine Veriliş Hikayesi

çinnasın'da bir ağa varımış yāni bey varımış, bi bey varımış. bu beyi bu çinnasın'ıñ insanları çekememiŐler. tabi o zaman ğadı ğoñya'daymıŐ. ğoñya'ya Őikāyete gitmişler ğadıya. ğadı bu Őikāyeteñ üzerine ğaraman'a gelmiş. ğaraman'a bu 5 bey de o ğadıyı ğarŐılamaya varmış. haTdā bi çufa dokuTdurmuŐ ki atınıñ ayāniñ altına onu seriP gelirken ğadı dēmiŐ ki ğaldır dēmiŐ o da dēmiŐ ki çinnensin dēmiŐ. ve Şeye gelmişler, çinnasın'a gelmişler. çinnasın ismi o çinnensinden ğalmış. ondan soñra tabi ğadı bi halkı dinliyor bi ağayı dinliyor. akşam ađanıñ yanında ğalıyor, beyiñ yanında ğalıyor. tabi bağıyor duruma diyor ki sen burayı terkēt git diyor. bu adam da tabi onuñ sözüne icābet_ ediyor. bir ğün gece her Şeyini toparlıyor, gece 10 çıkıyor ve ğoyup gidiyor. ondan soñra tabi oranıñ halkı ağa çıkıyor allah_allah diyollar ya bu niye çıkıyor. ađanıñ da bi hayat ğapısı varımış, örtülüymüŐ. ğapıyı açıyollar ortada bir sele, seleniñ altında iki ğöverçin seleyi ğaldırınca ğanatlı ğöverçin uçuyor, ğanatsız ğöverçin orda ğalıyor. yāni ki ağa orda Şu meşacı vermiş, oranıñ beyi, burdan ğanatlanan gitsin diye. ve de orası o Şekilde dālmıŐ gitmiş. Şu 15 anda kimse yok. sādece mezerleri, ğuyuları ve işde bazı daşları filan böyle delikli ve yalağ yaPmişlar, daşdan oyma yalağ yaPmişlar. sādece bi onnar ğaldı.

XXXV

Adı Soyadı : Gülseren Savcı

Doğum Yeri : Karaağaç

Doğum Tarihi : 1942

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Kız İsteme ve Düğün Gelenekleri

şimdi ğız isdemeye giderke üş dört ğişi gideriz. ğadın da olur erkek de. iki erkek iki ğadın gideriz. varrız neyse çay, ğāfe ikram_édeller. işdigden soñra dürlük yaparız. başlarız işde allāñ emri peygamberiñ ğavli ğızıña düñür geldik. neyse o da işde olursa allāñ tağdiri, yazmıssa ğaderi olursa olur, olmaSsa ne diyelim dēniyor.

5 neyse ordan adamlar ikramını ēdiyor, ğakıP geliyoruz. bir_ıkūn soñra mühlet vériyollar, diyollar üş beş ğün soñra bi dā geliñ. emmisine danışalım, dayısına danışalım, ğardaşına danışalım tamam. eğer olucu bi şıse geliñ olacağ diyollar, olucu bi şı dēlise gelmeñ olmācağ tamam o iş biTdi diyollar. e işde dūn olacağ olursa meselā dūn başlıyor. işde köy dāvet oluyor, bārekmē vériyor. arçasına ğınacı

10 gidiyor. millet toplanıyor. ğına işde varıyoruz ğız_evine, toPlanıyoruz orda yemek vériyollar. orda çalıyollar, oynuyollar. geline ğına yağıyoruz. oturduyoruz ilēniñ altına. tabi türkū filan sōlüyollar işde. herkeş aqlına ne gelirse onu sōlüyor ya ben sōleyemem ben onnarı bilemem, hiŞ bi vallā hatırlādım yok. soñra işde geliniñ avcına para ğoyuyoruz. gelin avcinu aşmıyor, ğınayı yağıdırmıyor. altın ğoyuyoruz he

15 altın ğoymayınca gelin avcını aşmaS. altını ğoyuyoruz, ğınayı yağıyoruz. ğırmızı şeyleri ğidiriyoruz. ğayri işde şeyi yağıyollar. işde ğıza āt yağıyollar. işde

ğız_anası hani bunuñ öz_anası

nérde bunuñ babası, emmisi, dayısı.

kesi bālarından gelsin geçilsin

20 herkeş yārini alsın seçilsin

bu ğuzu da anasınıñ yanından seçilsin.

filan işde bi şiler yapıyollar, sōlüyollar yāni. ondan soñra işde tamam çalınıyor, oynanıyor. işde gelini salondan çıkarıyoñ, alıP geliyoñ. (başlık parası var mı?) yok yok bu bizim burda başlık parası yok. bu törede yok, yāni başlık şeyi yok.

XXXVI

Adı Soyadı : İsmail Bozkurt

Doğum Yeri : Hüyükburun

Doğum Tarihi : 1941

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Köyün Kuruluşu

ismâyıl bozgurt biñ doquzzüS ğırğ bir doumluyum. saray köyü'nde dödüm. saray'ın ğuruluşu dedem memeT bozgurt'la hacüseyin berāber ikisi burayı yerleşim şeyi olarak oturmuşlar. buralar hep şeyden divle'den oba olaraK gelmiş, ordan divle'den geliller harmannarını hasıllarını ğaldırılıllar, develere efendim o ğünüñ 5 tābiriyle eşeklere, ğāniya yüklerini yükler. gide gele gide gele bundan osanmışlar, yavaş yavaş burada işde biraz tol gibi bi şeyler yaPmaya başlayınca buraya yerleşim şeyi yapmışlar. tabi bir_iki üç beş dērken, burada beş_on hāne olunca köy olmuş. bura ulu mahalle'yle berāber bu ğüñkü ulu mahalle ayrıncı'ya bālı esgi hāliyle ulu köy ikisi bir muhtarlīmış. soñra ulu köy muhtarlı ayrılıP ayrıncı'ya mahalle olunca 10 saray büyüdü. bu ğün yetmiş segsen belki yūsāne ğadar bir şeyi var. ē saray ismini de esgi ğocabā var bizim bildimiz hañğı tārihde dikilmiş kim yaPmış biz onu bilmiyoruz, o ğocabāñ yanında bir virāne yıķıklık bayā bi hayli yüksek var. işde orda iki ğatlı mıydı üç ğatlı mıydı esgiden bōle villalara, yalılara dēllerimiş. kim oturduysa orayı kim daha evel saray ğurulmadan evel. arada ismini ordan aldını biliyoruz biz. 15 saray ismini ben ordan aldını biliyorum. işde benim bu duyduklarım. altı yaşından soñra biz saray'dan hüyükburun'a geldik. hüyükburun da aynı saray gibi divle'den geliP oba halinde şey yapıP orda ismini de köyüñ üzerinde bir depe hüyükburun. ōle tek bir depe olunca hüyükburun alınmış. orda da ilk ğuruculardan bizim bildimiz havuz ahmet, berçik ahmet diye esas bu şahıslar ğeniş ayıleye sahiPler. onnar 20 oturmuşlar. yıl biñ doquzzüz üşlerde beşlerde filan benim bildim ğadarıyla ōle. biñ doquzzüz on dōrTde birinci cihan savaşında ē dedem filan hüyükburun'dalarımış onnar şeye ğitmişler. ev yapılmış bugün ordaķı, hüyükburun'dakı bizim evimiz yapılmış, yapılmış. biñ doquzzüz_on dōrTde ki ondan evel yāni biñ doquzzüzlerde, biñ doquzzüz üşlerde belki üş beş sene evel üş beş sene soñra ilk 25 olarak orda bizim orta māsarı dī bir buğüñkü ismiyle sarnıç esgiden māsandı ora yapılmış. e tabi köy büyüdüķçe çōaldıkça büyüdüķçe çōaldıkça sarnışlar māsannar çōaldı. dōrt tāne şimdi hālihazır mevcut çalışır vaziyette hüyükburun'da māsarı var. işde biñ doquzzüz ğırğ_altıda oķul yapılmaya başladı. ğırğ_altıda ğırğ beşde ğırğ yedide oķul tamam oldu. ğırğ yedide ilkoķul açıldı. haTdā ben ilk olarak ilkokula

30 ğırķ yedide ordan başladığ. ğırķ_altıda köy odasında c miniň yanında köy odasında
oķudular. tabi biz ufadıķ. amma yaşlılar da varıdı. on_ c_on dört yaşında ilkoķula
gidenner varıdı. onnar bir_iki sene dah  ziy de ğız  ocuķları bir_iki sene gittigden
soňra  retmen zorladıysa da efendim ayrıncı n hiyeydi nahiye m d rl  zorladıysa da
ġafa v ren olmadı. kimisi bi sene giTdi kimisi iki sene giTdi bıraġdılar. işde
35 oķudular. en  oķ t sil  den köylerden bi t nesi hüyükburun köyü. hani ortoķul, lise
 retmenile efendim daha b raġratlıķ yapannarıla hani onarıň isimlerini s lememize
řimdi gerek yoķ. esas mesl  çifçilik, b  e, adadepe çiftli varıdı. biň doķuzz z
ġırķ_altıda kirtiş'den, zühdü'den bu çiftlik alındı. dört köyünü arasındaydı. o  iftlig
de alınınca biraz daha řeyi, sahası geniřledi, on sekiz biň dönüm y ni daķar olarak. o
40 Çiftlik doķuz biň daķarı, yarısını aġ ařehir'le ġaraa   köyü aldı, yarısını da
hüyükburun köyü, bizim köy aldı. iřde onu egdi ġaldırdı. bu řeyiň hududu olarak bir
atlasanı var orda ġuyu var, atlasanı var. bunuň t rihi bilinmiyor, kimse bilmiyor.
yalıňız ġayıtlarda atlasan di ġe iyor. adadepe  iftliiniň d su atlasanı'dır.  oķ esgi
t rihi bir atlasanı. yanından ġuyusu ama bu ipek yoluydı ama böyle hanlar kervanı
45 varımış böyle  ranırımış. hayvannarımı b lallarımış, gendileri su ihdiyaşlarını
g r llerimiş. o adadepe çiftli ilk olarak  oķ esgi divle ġaydı, v rgi ġaydı divle'de.
ondan soňra doķuz yol köyü buġunk  ismiyle esgi ismiyle orzala buġunk  ismiyle
doķuz yol köyü ġurulmuř. bizim köyden, hüyükburun'dan evel ama ben t rihini
bilmiyorum, mutlak   ř beş sene eveldir. orzala ġayıtlıydı. hüyükburun ġurulduġdan
50 soňra tabi ġadosrası geldi, tapulaması geldi. řimdi her řeyi hüyükburun'a  yit. iřde
b  e, elmacılıķ, ġaysı, elma, giraz aynı ayrıncı gibi bunnarıyla  oķ şeydi.
hayvancılıķ, çifçilik gelir düzeyi de bundan ib ret benim bildiklerim bu ġadar.
(köyün adı nereden geliyor?) adı işde orda köyün depeini önünde hüyükburun şurda
hemen ayrıncı'ya dört kilometre depeini önünde oraya gelmişler. o depe olunca
55 h y k, h y k y ni bu bir burun d mişler. ş le depe geliyor. depesinde de h y k
varımıř, heralda onuň depelerinde h y k ġayalar varımıř, hüyükburun d miřler. o
gün bugün hüyükburun ġalmıř. ismi ġuruluřundan bu tarafa hüyükburun olarak
geçer. benim bildim bu ġadar.

XXXVII

Adı Soyadı : İsmail Bozkurt
Konu : Çocukluk hatırası

hüyükburun'un güzey tarafında ambar yolu üzerinde gayalar var. böyle bizim bildimiz orda avcılar haceli toggöz, mustafa toggöz, efendim e ismet tas avcılık yaparın davşanı oraya geçirmişler. o gayanın şöyle gaya önünde daş filan gayılmış. burayı gurdaların gurdaların hani davşanı çıkaracaz di bağmışlar ileriye gidiyor. 5 şimdi bunnar ileriye gidince, ileriye gittigce genişlemiş, gittigce genişlemiş. geniş de gerçek, biz de girdik sonra. sonra bunnar orada pek hazineye meraklılarıdı biliyon mu? hani böyle bir yer altında şey olunca odalar var, su gıyusu var. essahdan adam hiç yokarıya çıgmadan orada oturmuş su gıyusunu böyle e bekçi yerleri hani böyle giriş, burada bir gözetleme şeyi gibi yer yapmış ki gayri geleni bi dışdan geleni 10 gözetlemek için mi? neyin neşise? haTdā ışık gıydukları yerler daha oyudu yani. bunnar üş beş gün şe yapdıgdan sonra gidiP geliP bir hazıne bulamadıgdan sonra bunu açıkladılar. bunu açıklayınca biz de birkaç arkadaş amet tora, amet gökpınar, iPraim çeñgel birkaç gişi bir olduk gittik. biz de sürünü sürünü o gıyuya gadar vardık. bi kısmını da yürüdük. (kuyunun olduğu yer kaya değil mi?) şey gayanın altı 15 böyle yüzü gaya altı mārā hālinde ordan gızmışlar. yalnız gıyunun tabi körelmiş daşları filan sarğmış biz de oraya girdik çıgdık bayākı sıkıntılı oldu. böyle dışarıda souk gar filan da serpinti yapıP duruyor. üsdümüz başımız böyle gıPgırmızı bir çilemsi bir boyayla olunca canımız sıkıldı. köyün üzerinde deposesitelik di bi yer var orda daşlarda bi māden şeyi var ne ışık. ordan birkaç tāne gopardık. duruñ dedim 20 ben bunnarı bir atladayın bu bizi buraya gönderenleri. ordan girdik iPraim gāsa var, e bağğallık yapar, köyün gōparatif şeyi var. e gāfeye geldik daşı aTdık. bunu dedik biz mārānıñ soñuna gadar vardık. ordan ileriye geçdik efendim, işde ilerde bi oda var, odanın içinde masa var yokarda heyelcikler filan var amma havasızlıgdan biz oraya ulaşamadık, döndük geldik. bu masadan da bu daşı gopardık filan dedik. bu evel ki 25 gidiP burada hazıne arayannardan musdafa toggöz vardı. o hemen acele ordan gaybolur. öbür arkadaşlarını bulur. gece bi ışık, bi fener, bi düzen. o gış gününde seninkinner oraya varıllar. varsalarķı ordan öbür tarafa geçilecek bir şey yok. üç ay bize darıldılar. yani gonusduruncaya gadar, gendimizi affēTdirinceye gadar işde. bizim hem hocalık yapardı hoca olmadı zaman hem de bağğal şeyi yapardı. iPraim 30 gāsa ya be müslüman, neye gırmışlar o masayı ney etmişler halbüse masa da yok bi

şey de yok. yāni bōle biz gōmiklik olsun diye. canımız sıkıldı aslında oraya om beş metre falan sürünerek gidiyoñ aklı başındağı adam gidiP girmez de yāni o soñuna vardıñ zaman da ordan da bōle geniş filan değıl, bōle ilanıñ gıvrıldı gibi dōne dōne. ben şimdi girecēm oraya orda ben buñalır ölürüm yāni. bu şeyden soñra ama o zaman tabı biraz heral deleannıymışşıS, gencimişşıS. ordan çıgdık geldik. bōle bir de yerler var yāni bōle birkaç tāne var. zāten orda ğuzeyinde yarımca varımış, o ziyāfendi var, ziyāfendi görpüsü var, ziyāfendi mezarlı var. orada ağıl yıkıntıları, ev yıkıntıları e dışdan bōle ayan beyan su ğuyuları hepsi mevcut. haTdā mevkü olarak şimdi o taraf istasyonla köye ğadar yarımca bütün tapularımızda mevkü olarak yarımca dı geçer. benim başğa diyecek bir şeyim yok, bu ğadar.

XXXVIII

Adı Soyadı : Mustafa Bozkurt

Doğum Yeri : Saray

Doğum Tarihi : 1950

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

kōyümüz aslen divle kōyünden yazları buraya geliP çitlik olarağ gullanmalarından dolayı bu şekilde ğurulmuş. daha soñra bu divle'den ayrıldığdan soñra burayı kōy olarak devamlı isğan hālinde gullanmaya başlamışlar. arğadaşñ dediğı gibi işde biñ doğuzüz üç yılında muhdarlık olmuş. buraya ilk gelen ğabilelerden hassōyünnü, buzğurtlu, şafırlı üç hāne nesil buraya gelmiş, burayı ğurmuşlar. bunuñ üzerine kōyümüz devam etmiş gitmiş. gelir ğaynā egseriyeTde çifçilik, hayvancılık. hayvancılık daha çoğ ğurağ oldūçin hayvancılā şu senelerde biraz daha ağırlık verilmektedir. çūñkü māsulda verim alamamağdayız. yāni barajda yeterli su olmadığçin māsül alamıyoruz yāni. köyümüzüñ içerisinde büyük bir mağara var. bu mağaradan girilir. öz dı yāni esgiden baraj yōğa orada su geçermişmiş barajdan gelen su. oradan geçerke üzerlerine damlarımış yāni onu geçen arğadaşlar biliyor, yāni esgi insannar biliyor. hüyükburun dānıñ arğasından çıgdını biliyollar yāni. buradan saray'dan giriliP oraya giTdini biliyollar o ğadar büyük. haTdā biz çocuğlümüzda bu mağaraya inerdik, mağaranıñ içiniñ bir ğismını

15 çok iyi ben de biliyorum. yāni arkadaşlar da bilir. çocuklūmuzda inerdik. Őimdi bu mađaranıñ içine girdiñ zaman iki tarafında oyma Őeyler var, odalar var. geniŐ tabi böyle ue drt, drde beŐ daha geniŐ olan oyma odalar var. bi de kenarlarında heralda Őeyde olsa gerek yāni böyle barınağ mı diyeyim veyāhuT da bi Őeyden mi grunmağıci mi derin derin gyular var. bizim bildiimiz de su ydu. yāni yok ama
20 suyu nerden alıyollar bilmiyoruz yāni. içerisinde böyle hayvan beslenmiŐ hayvan barınağları varıdı. haTdā yāni bu esgi saman bildiimiz saman var ya hayvanlara verilen saman onlar. bizim çocuklūmuzda elimize alıyorduk onları. saman daha duruyordu yāni ble sararmıŐ saman hālā da duruyordu yāni. böyle yuvarlağ drmen daŐları varıdı byk. onlarla ayrı Őey mi yapallardı, un mu ũdllerdi veyaut da baŐga
25 bi Şey mi yapallardı. yāni biz bu ğadarını biliyoruz. daha fazlasını da bilmiyoruz yāni. (burası sizin ilk gelenlerden mi yoksa rumlar ya da romalılardan mı?) yok yok daha nceden ğalma. bizim gelenlerden değil daha nceden gelenler tarafından ğalmış. işde buranıñ ismini de ordan almış. hem yksegde guruldndan hem de işde bu mağara Şeyinden filan adı saray ğalmış yle devam tmiŐ gitmiş yāni. evet Şimdi
30 dğnnerimizde yāni iki geniş birbirini isdiyorsa nce dñr gidilir yāni. bi sefer de tā bu olmas. Şimdi ğız ğolayınan birdembire hemen adama vrivrmezler yāni biliyn mu?. onuñ_ için ikinci sefer, unc sefer gidilir. yāni allah yazdıysa olur. bi ağız datlılı ynir. aradan bi epey bi zaman geŐdiden soñra Şerbet içilir. Şerbet işi de Şimdi pek fazla ğalmadı yāni. masrafları çok olduğuin millet yavaş yavaş ğolay ynne
35 ğaıyor yāni onnarı bırağıyor. bi ağız datlılı ydigden soñra dğn hazırlığı yapılıyor. gendi aralarında ğonuŐuyollar tabi. Şu sene Şu tārih de yapacāz di ona gre hazırlık ğız_evi de olan_evi de hazırlını yapıyor. ondan soñra dğn merāsimi başlıyor. dğn merāsimi başladı zaman da iş de ğız tarafı lan tarafından hediyesini, altınını ne ğoparabilirse onu alıyor. maddi durumuna gre yāni. (bu başlık gibi değil değil
40 mi?) y y başlık gibi değil canım. yāni ğıza hediye, altın bilmem giyecek eşya, mobilya yāni. bizim bullarda başlık işi kesinlikle yok yāni. onu kimse ğabul tmez yāni. ondan soñra dğn hazırlıkları başlıyor. egseriyeTde dğnner cumartesi pazar gnneri olur yāni. genelde byledir. dğn evinde erkek tarafı kylye ğonuya ğoñŐuya tanıdına dāvet der, yemek verilir. (yemek ne zaman verilir?) yemek mesele
45 cumāğn aŐŐam verilir. cumarten aŐŐam verilir. yāni Şeyine gre yeme verilir. herkeş yemni yr. soñ gunde çalđı dzeni olur yāni. oğnde de alđıcılar gelir. alđı dzeni olur. yem bāzen o sāTda da o sāTdan nce de vren yerler olur yāni. uzā

gidecek olur, yakından gelecek olur yāni ben şeylere annatıyorum yāni. çalgı düzeni olur. şimdi kóy yerinde olunca işgi kaçınılmaz oluyor yani. yāni bunu biz de yaPdık. 50 şimdi yāni saqlamaya etmeye gerek yok. biz de yaPdık. kóy yerinde olunca adam mejbur. adam işde masa guruluyor, öte yanda içiP geliyor birisi ğafa dutuyor filan işde. mejbūriyet ğarşısında oluyor, içiliyor yāni. aslında iyi bi şey de deĝil yāni. biz de yaPdık bunu da yāni. kerahaTdan kerāmet gelmez yāni bu da. amma işde oluyor. genç nesil amma işde gine esgiki ğadar şeyi ğalmadı yāni. düĝünnerde yāni işgi olayı 55 esgiki ğadar yok yani. esgi bizim bildimizde, zamanımızda ğadın getiriller oynadılarını sabahlara ğadar, raķıçellerdi, ğoyun kesellerdi. yāni biz şimdiki nesil o ğadar deĝil. sāt on_om bir oluyor meselā. dālıyor herkeS, çekiP gidiyor, iş bitiyor. ondan soñra ertesūnde gelini alıyoñ herkeS işi bitiriyor yañ geliP yatıyor.

XXXIX

Adı Soyadı : Selim Saray

Doĝum Yeri : Saray

Doĝum Tarihi : 1961

Tahsil Durumu : Orta Tahsil

Konu : Karışık

bizim kóyümüz üçerman'dan yāni divle'den saray'a yerleşmişlerdir. biñ doĝuzzüz_altı yılında kóy sītātüsünü almış yāni resmi olarak önce oba olarak divle'den. yazın geliller, ğışın divle'ye gidellermiş. ondan soñra işde yazlık gitmemişler, burda ğalmışlar, kóy olaraĝ ğurmuşlar. ismini de işde ğocabā mevķinde 5 bulunan esgi saray ğalıntılarından dolayı oldū sōleniyor. ondan dolayı saray kóyü. (şu an o sarayın kalıntıları var mı?) var esgi bi yerleşim şeyi var. (kimden kaldıĝı belli mi?) vallā romalılardan olabilir, yāni bir kesin bilgi yok. kóyümüzde yer_altı māraları var. esgi tabi roma'dan mı daha esgi mi bilmeyoruz tabi. daha önce çağ mı roma mı orasını bilmeyorum yāni şe olarak. geçimi tarım, hayvancılık genelde başĝa 10 ğuraķlıĝdan dolayı yüzde doĝsan, yüzde yüz oranında bu yıl ğuraķlık oldūndan dolayı herkeS ekonomik sıkıntı içinde. sulama suyu barajdan arāzimiziñ yüzde onu sulanır, yüzde doĝsanı ĝıraç yer_altı suyundan içme suyunu tēmin ēdiyoruz. ādetlerimiz normal işde bu yöredeki yapılan şeyleriñ aynısı ĝına yapılır. dūnlerimizde çalgı ekibi olur işde. (çalgı her düĝünde olur mu?) olur, yāni şimdi her dūnde olur da

15 şimdi genelde salona gelindiçin salon şeyi oluyor. kóyde yapılanlarda normal çalgı
düzeni, esgi düzen bu şekilde yapılır. esgiden biz asgere gidecēmizde, esgere
gidecekler veyā aynı yaşda olannar toplanıP ēlenceler düzennenirdi. arabaş partisi
yapılır, işde yāni müzükli ēlenceler yapardık. içgi ālemi hePsi olurdu yāni. şimdi
20 tabi esgi ğadar bu şeyler yapılmaz oldu. ne bilim teknolojinin gelişdinden mi, müzük
şeyleriniñ ne bilim televizyon şidi bu tür şeylere ğaymasından dolayı mı esgi çalgı
düzeni ğalmadı yāni. evet biz de çalan arğadaşlarımız var şeylerimizi. (şu an köyde
çalan var mı?) kóyde var da kóyde dāldılar yāni de çevrede toplanırız ayda yılda bir
geşmişi yād_ederiz yāni.

XL

Adı Soyadı : Yaşar Özergin

Doğum Yeri : Dokuzyol(Orzala)

Doğum Tarihi : 1958

Tahsil Durumu : Orta Tahsil

Konu : Karışık

şimdi orzala esgiden divle'den dağılma önce çitlik olaraK geliP gidiyollarımız
halkı, soñra yerleşilmiş. en esgi ayrıncı'niñ, divle'niñ yerleşim merkezlerinden geliri
çifçilik, malcılık. ğuraqlık, yer_altı suyu yok barajın suyu geliyor. barajda su yok
yetersiz. topraklar iki sefer zor ekinner, içiyor içmiyor. yoğsullūnan mūcādele. bařğa
5 üretecek yāni ğüç yok, sermāye yok, hele hele iki senedir de ğurağ. köyün nüfusu da
tahminen altı yedi yüz var, yüz_otuz hāne. yāni fākirleşdi köy yāni. yer_altı ğaynā
da olmayınca. mal para etmēyor şimdi hele hele bu sene malını satamıyoñ yēdirgisi
bahalı. çifçilik kendinden ğalğmayınca yēdirgi de malcılık da bitiyor. bundan iki sene
üs sene eveli yüz_elli yüz kırğa saTdīmız ğuzuyu şimdi yetmiş seksen doğsan
10 millonniraya ğuzu satılıyor. bi çuval yem on sekiz yirmi millonnira üç çuval yemise.
yā zarar külli zarar yāni gelir yok. köylü şu anda bitmiş durumda. hişbir gelir yok.
hazır yiyor, o da ne ğadar dayanabilir bilmem yāni. devlet desdē de yok ne bileyim
tohuma vermediler iki senedir, mazut desdēni de kimi vatandaş aldı kimi almadı
yetersiz yāni yapabileceği hişbir şey yok köyün. evel toprak parası filan alınıyordu
15 biraz işde onu da bi ğısmı verildi bi ğısmı dā durur. mazut parası dekara üç
millonnira vērdiler. adam beş yüz evlek yer ekecek ğüç yok yāni tohumu yok,
ğüpresini yok, ekemez ekecek durumda değil. zāte ekmesini de istemēyor heral devlet.

arāzisi geniş ayrıncı civārınıñ en fazla toprā orzola'da. hem merā hem şe alarağdan
arāzisi geniş verimli de arāzisi var ama yer_altı suyu yoq. hiş sulama imkanı yoq.
20 ulu dere barajı var ben bildim bileli yapıldı yapılalı dolmadı.

XLI

Adı Soyadı : Mehmet Türkoğlu

Doğum Yeri : Ağızboğaz

Doğum Tarihi : 1947

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

ağızboğaz divle'niñ çitliyimiş. çitligden işde tarlaları sürmeye gelillerken
gidellerken oraya yayla ğurmuşlar. soñra sālīm erel tarafından sālīm erel biliñ
babaları tarafından oraya rāsīm erel esgi milletvekillerinden o atatürk'ün zamānında
milletvekillerinden oraya su getirmiş. biñ doquzzüz on dörTde, om birde. om birde
5 siziñ ğozlu'dan suyu gelince köye, köyü ğurmuşlar. köy su gelince oturmuş oraya
ğayri. ondan önce çitligdi, divle'niñ çitliyidi. divle, divle'den dālma yāni ağızboğaz,
saray, ambar, ayrıncı oldū gibi. o zaman divle vilāyetlik yaPmiş, yāni o zaman
kādılıkla yönetilirmiş, işde eyāletler hālinde. ondan soñra hasiP hoca işde o esgi
milletvekili sālīm erel'iñ babası onnar suyu getirince oraya oturmuşlar, köy olmuşlar.
10 ondan soñra da köylülük devam eTdi, öyle devam ediP geliyor. köyde iki yüz hāne
var. iki yüz hāne oturuyor. çifçilik, ğoyunculuq, sığırıcılık başga da pek, pek bi geliri
yoq. sulama yüzde on, baraç dolarsa, ayrıncı baracı dolarsa. esgiden yüzde doqsan
sulanıyordu ayrıncı baracı ğurulunca ādişar'a işde o zamannar at başına ğöre baracı
şey étmişler, bölmüşler. ağızboğaz'a misal diyelim yirmi çit at varısa ona ğöre
15 baraçdan haq vemişler. bögeciğ'de şuadar çit at var demişler, o ğadar haq vemişler.
ādişar da büyük oldūndan beşşüS çit at varımış, su ādişar'a gidiyor. baraç dolarsa bi
sefer ekinimiz sulanır. esgiden baraç yōқан yüzde doqsanı sulādı. bu sene ğurudu
ekinner, sulaq yēller ğurudu, baraç ğurudu. şāsıma benim e üş biñ evlek ekinim
varıdı, ğurudu. geçen sene de aynıydı, bu sene de aynı. devleT de vallā hiç_İlgilendi
20 bile de yoq. düğünneri zeñginner yapıyor. köy yēllerinde ğaçmaq ādet oldu. şimdi
zeñginneriñ düğününde bağıyoruz biz de yaPdīmızı zannediyoruz. esgiki düğünner
birafda olurdu benim çocuklūmda. cumāğün ekmek verilirdi, çarşambağün düğün
başlardı. çalgıcılar geliyordu, oyunçular geliyordu, köylüler dāvet oluyordu. tabi o

zamannar mütüş oynamalar varıdı. şimdi şerāfet_ā erkekler, dansöz yoğdu o zaman
25 biliyorsuñ, şimdi dansöz her tarafda var. o zaman erkekler oynardı. şimdi biz onnari
gayri unuTduk. o zaman olurdu şimdi öyle değıl, şimdi gaçma olayı var. e gidiyollar
bi salon dutuyollar orda bi nikāh yapıyollar ordan çıkıP gidiyollar. düğün olayı şimdi
şerle fark_olmadı, köylülerin yā aynı. añkara nasılsa burada aynı gara gözlüm.

XLII

Adı Soyadı : Mehmet Türkoğlu

Konu : Askerlik Hatırası

asgere ben gidecēm de baba yoğdu, ana da yoğdu. beni bindirdiler gayseri'ye
vardım, gayseri'de birliñe teslim oldum. oraya varır varmaz iki dene tokat_aTdılar
sıraya geş. sırayı ne biliyoruz biz de sıraya geşmesini. neyise geşdik, gafamızı sıfıra
vėrdiler. göca pantulları vėrdiler. elimize göca göca tüfek vėrdiler. işdimāya dərken
5 acemi birlik geşdi. acemi birlik geşince beni diyarbakır'a saldılar, tāyinimiz oraya
çığdı. diyarbakır'a vardık, diyarbakır'da gara çavuşu var. o bazarda zePze satarımış,
adamı gara çavuşu yaPmışlar. araba ārıza yapıyor, üstēmen her gün veriyor zopayı.
zabahleyin bakımda arabalar çalışması lāzım. çalışdırmıyor, çalışmıyor, bilmeyor.
gara çavuşu dedin adam usda olması lāzım. neyse çocu döverken dayanamadım
10 üstēmene, neyise dōdü. tabi birlik elliye vaziyetine geşdi, üçcüz gişi seyrediyor o
zopayı. neyse üstēmen dōdü, sōdü, giTdi. ben gaş sefer dedim ona saPri'ydi adı,
saPri gel dedim bak buna sen bu gidiye sōlemesseñ ben bu arabaları yaparım. dedi
yalnız bi arañı ney yaparım. pazarteün bu arabaları çalışır görecēn dedi. çocā bi de
zopa aTdiğdañ kiri öle sōledi. neyise geş len saPri dedim ben o arabaları çalışdıracam
15 yalnız benim yaPdimi üstēmene sōleme dedim. dā yeni ben oraya şey oldum, yeni
başladım göreve. acem birliñden oraya şey_iTdik yāni, intikal iTdik. ondan soñra
bir_iki saa t filan oıraşmadan arabalarını tıxır tıxır çalışTırdık. sayıt tabi yerinde
hoPluyor keyfinden tabi. zabahleyin neyise pazartesi oldu bakıma geşdi işdimāya
birlik ondan soñra sayıt bindi arabaları çalışTırdı. üstēmen dedi bak zopayı yediñ mi
20 nasıl böyle çalışır arabalar işde dedi. iki dā çağdı buna. üstēmenim dedi bi dağga dedi
her gün yiyecek belli gayri. hani gademe yaPmıyordu dedi. gademe yaPmadı dedi,
burda acemilerden birisi yaPdı dedi. gendisi usda ya ona güvendi gayri biz hani

acemi olunca. çıksın bağam o yapan kimise dèdi. ben çıkmak istemedim amma
duTdu sayıt bizi çıkdı. ölüm sen nesiñ, ben asgerim, nesiñ ölüm, asgerim, ölüm sen
25 ğara çavuşusuñ dèdi, aklıma gelen başıma geldi orda. diyecèni bildim zāti de
dayanamadım yèdđ zopaya. yaPdık bu sefer ğayri şeleri, arabalarını. bizi bi ombaşı
ğursuna tabđ duTdular. ombaşı pırpırını dağdık. sırt'e tälimgèha giTdim, çavuşluğa.
orada ğalırsañız dèdi uçāla varır alır gelirim, mutlaķā geleceñ memet sen dèdi baña.
varır heligoPterle alır gelirim seni dèdi. neyse bizi orda bırakmağ da istediler orda
30 birinci yāni birincilikle ğazandım. bizim zāten sülāle tüm doğdur, veteriner şey yāni
beyinni yāni duydūnu mutlaķā not_èder. neyse geldik geriye ondan soñra ğaracı
devriTdi. bize ondan soñra depoyu devriTdi. şimdi bi hemşerimiz var burda, bayram
çelik, hiç_elbisesini yıķamaz. baña gömlek vèr, atlet vèr, ayağğabı vèr, vèr, vèr.
benden isdiyor şey var ya ğademedè her şey var. ğayri onnarla òle bir_iki sefer
35 vèrdik. ondan soñra tabđ vèrebiliñ mi? sayılı vèriyoñ kirlisini almadan vèremeSsiñ
zāten. òlelikle de biTdi asgerliimiz. işde ğarajda òraştık, tārih atmış doķuzdu, atmış
doķuz.

XLIII

Adı Soyadı : Faik Saçlı

Doğum Yeri : Bõgecik

Doğum Tarihi : 1937

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Kõyün Kuruluşu ve Su Sorunu

vallā ğuruldūnuñ başda ibili diye bir adam onnar orda çitçilik yapıyor. evel
divle'ye geliller gidellerimiş divle'den. oraya ekim yaPmāçin divle'den gelillerimiş.
ordan soñra da tabđ haTdā bir de ğadın vefāt_èdiyor saman çekerkene. haTdā onuñ
yuvabeli māsanı'nıñ orda dereniñ kenerinde o ğadınıñ mezeri var. o da şu
5 hoyuķburnu'nda oturullar, ali torālđ ebeleri yāni babasınıñ anasıydı. ondan soñra bu
bõle olmayacaķ zıniyetiynen yèrden ğaz orda binā filan yoğmuş yāni. yèrden ğazma
yaPmişlar orda ğalmış ondan soñra ertesūn burda adam yaşar nasıl olsa dèmişler sem
baña ben saña baķa baķa oraya yèrleşmişler. vallā o yılı bilemiyecem. cāminiñ
yapılışı var biñ üçcüz om bir mi ne. soñra o kerpiç cāmi yıķıldı, şimdi yenisi yapıldı
10 da. kõyüñ ismi o dõlek dèriz bir mevki var. o mevkide kõk boyası ondan şeyler, iP

miP boyayollar. òlelikle boyalı, boyacığ soñ tāmı dönmüş böğecik olarak geçmiş.
onu òle laf_édeller. o dölek dedimiz yerde var gine. yāni şimdi motur çıkalı biraz
seyreldi de. çüñkü devamlı kökleriñ şē olunca gine de çıkar. pempe bi reng de o
köküñ gendisi, iP boyayollar, halıda gullanıyollar tabi. işde o isim ordan gelir dēller.
15 geçim gıyanağları devamlı çifçilik, malcılık. gıyın var, ineg de var. inek şimdi evel
sürünen saza gider gelirdi òle piç_inekler. şimdi herkes o verimli ineklerden şēdince
salmaz oldular, güdü işi gıyboldu. saza yakın, sazda bişē galmadı ki neden
yararlanacak. saz gurudu. yeni gurudu işde iküs sene oluyor, üş dört sene oluyor
guruyalı. su çekildi haTdā düden dērdik oraniñ çekildi vākı değılidi. haTdā bundan
20 dört bes sene eveli devlet su işleri oraya motopoP gurdu üş tāne. o düden'iñ suyunu
şēye ağıdardı, saza. soñu tāmı bitiremediler. dabana inince gelir varıdı. geliri üçcüz
litre olarak hesāb_éTdiler, ondan soñra bırağıdılar. yer_altı suları çekilince, deriñe
inince o düden'e ağan su, dādan geliP ağan su gıyboldu şimdi. üs senedir bir damla
ne su var ne bişē o dabanıñ mili yarılmış, òlelikle boş duruyor. ondan önce tabi mal
25 meşegğat sulanıyordu bu ambar'iñ sürüleri ordan sulanırdı, böğeci'ñ sürüleri ordan
sulanırdı. haTdā saray o uluköy'üñ sürüleri de gelir sulanırdı ordan çıkar giderdi.
amma şimdi òle bi şē galmadı. sazlıklar evel su varıkana gullanıyollardı dama
mama atmağ_ için deriyollardı. haTdā şimdi az bi yer galdı. bu ganallarıñ ayāndan
varan yerde bitiyor. haTdā orda guş bilene yaşamaz oldu. o şehiriñ pisli giriyor oraya
30 ya. işde onuñ kenerindeki biten sazlıgdan adabā'nan datlıguyu'nuñ adamları
deriyollar yāni. şimdi orasını sit_alanı ilān éTdiler, şimdi sit_alanı aslında guş
cenneti olacak. susuS melmekeT de guş cenneti olur mu? işde oña kef gıy
vuracağlarımıñ sazi tekrar yēniden sulandıracaklarımıñ filan dē laf gelecı var da aslı
yoğ. bundan yirmi sene evel belki dā fazla bi proce uygulayacaklar dēniliyordu.
35 göksu'yuñ suyunu bu yana aşıracağlar ganal vāsıtasıynan bütün buraları sulandıрмаğ
için ora devletiñ heralda gücü mü yoğ ne yoğ lafda. procesi varımıñ proceyi gören bir
arğadaş laf_éTdi baña da ben de bu kelimeyi onuçun sarfēdiyom yāni. köyüñ içme
suyu evelce yoğdu. evel işde buydaylı özünden divle'den gelen suyunan māsan
gıyıyordu, ordan sulanıyordu. işde o iş biTdı çoğ zaman susuS galandı zaman oldu. o
40 saziñ kenerinde gıyın sulamāçin gıyular varıdı. o gıyulardaney çoğ su geldi.

içiyorduñ da işde ğullanıyorduñ da. soñ tāmı atmış ihtilalında asgeriyeye geşdi. igdidar ona murācāt_édildi. fāki öz fāki diye bir mühendisiñ ğanalıyan murācāt_édildi. evel bu ivriz barajı'nıñ ğanalı dōru direk bögeciğ'in dibinden giriş yolunuñ ordan şeye geçecēdi, düden'e geçecēdi. o proceyi de o adam yaPdıydı, biñ 45 doğuzüz ğırķ bir senesinde. ğayri o adamıñ vasıtasıyan asgeriyeye murācāt_édilince asgeriye geldi. arazozunan marazozunan ğuyuları doldurdular, māsannarı. onnardan ğullanım yapıldı. soñra artazıyan vurdular. artazıyan da su çığdı. çıkınca tabi elekdirinen melekdirinen değil de motur ğoşuP moturunan çıkartıldı. soñra ondan da bi netice alınmadı aslında su ta sālām içilecek su değilimiş. 50 sālıklı bi su değilimiş. ondan soñra tekrar ikinci bi ğuyu vurdular gine o vurduķları yeriñ ğarşı bāçalarıñ arķa tarafına haTdā şimdi binā filan da var vurduķları yerde. o su da randumannı değildi. haTdā raforda içilmez diye gelmiş. şimdiki bu ğaraman milletvekiliydi haTdā şu ayrancı'nıñ ğıraman köyü'ne ney sīpor sahası ney yaPdı adamıñ adı aklıma gelmedi. (fikret ünlü mü?) he fikret ünlü köye geliyor. köyde biz 55 siziñ hiş bişniñizi istemēyoruz biz sādence susuzuz bize su. adam o gidişinen dōru direk iki ğün soñra mı yalan söylemeyeyim üş ğün soñra mı köy hizmetleriniñ makinesi geliyor. o dōlek dedimiz tarafa köyüñ arķasına düşer orası oraya dutuyollar sayıñ üsdüne vuruyollar. topraķ da yok vurduķları yerde. yüz_om bir metre vuruyollar bir avıç topraķ harfiyat çıķmamış, heP mermer. (köylü yönlendirmemiş mi?) o ğünüñ 60 berrinde o mühendis ğonuşması, mühendis demiş burda su var, buruya vurulacaķ. eğer burdan randuman alamassaķ köyüñ çıkışında ağızboğaz tarafında benim bāçe var, benim bāçeniñ üsdüne bi de buraya vurulacaķ. ya ordan çıkacaķ ya burdan başğa türlü yok. oraya vuruyollar ordan da beş litre su, su aslında içme suyu adı altında su fazla diyollar. ölelikle işde bu altı yedi senedir şēTdiler. zāten de haT dōşelidi, depu 65 mepu varıdı. depuya da şē ğoymuşlar işde ēsilince motur gendi gendine çalışıP dolduruyomuş. şimdi ğüzel suyu var içiliyor. sulamada ğullanacak şe de yok sādence içme suyunda ğullanmaķ için. sulama tarla sularında o ivriz barajı'nıñ suyu gelir. ğaraman'dan da alırız biz erēli'den de. bidāyetinde erēli'ye bālıydı ya. ivriz'in suyu oraya geçmez.

XLIV

Adı Soyadı : Fatma Erden

Doğum Yeri : Üçarman(Divle)

Doğum Tarihi : 1937

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

om beş yaşında getirdi. üç dene çocu var. çocu büyütdük. dört dene çocu m oldu. ondan sonra da duTdu adam benim üsdüme bi evlenmesin mi? he bir hanım dā almasın mı? ondan geri bir sene durduk. bacısını olanın birine aldı, gızını da olanın birine aldı, gendi de gendine aldı adamcāz güzelce. ondan sonra da gayri avraTlan 5 yedi sene oturduk, kıumaylan yedi sene oturduk. yedi seneden geri bunnan araları açıldı, bayā bi araları açıldı. araya adam göyduk, gerisiñ geri barışdırdık. yarın dedim gızı, olanı ayırır. çocuklar ortada galır di ikisini barışdırdık. bayā bi daha oturduk. ondan sonra gine araları açıldı. olan onuñ gızıylan dövüşdüler çekişdiler, oluylan dövüşdüler çekişdi dediñ gibi. hapise düşdüler ikisi de dokuz_ay olan yaTdı, beş_ay 10 bu yaTdı. ondan geri işde neler oldu neler guzum çok. üç dene göcaya vardı. ondan geri de altında öldü giTdi dediñ gibi. işde hālā gelinner filan da oturuyor olannarda. (düğün gibi bir merasim olmadı mı?) düğün olur mu dul_avradıñ kırk yaşında avradı düğün olur mu? olmadı. işde olunu aldık gız bacısını aldık, gızını aldı, dediñ gibi bunnarlan işde. (hacca nasıl gittiniz?) hacıya giTdımız işde doğsam beşde giTdik 15 hacıya. ben elli sekiz yaşındaydım heral o zaman. işde giTdik, geldik, gezdik, tezdik. işde her yılleri yoğladık. her yılleri de bilirdim. o adam birkaç kere yolu şaşdırdılar geliñ uşak ordan gidilmēcek şurdan gidilecek adamları alırdım ben yola getirirdim. işde bu adam nası daldırdıysa bizi daldırdı, vurdu giTdi. bilmem gelecek bilmem gelmēcek gayri hayırlısı allah'dan. (düğün yemekleriniz neler?) kōtüsünü yapallar, 20 çorbasını yapallar, sarmasını yapallar. ondan sonra bamyasını yapallar. dediñ gibi ordan işde helvası, pilavı bunnar güzel oluyor. (yoğurtlu köfte nasıl yapılır?) yoğurtlu kōtü işde topalağ dēriz bōle dökeriz etile, etilen topalağ dēriz dökeriz. ondan geri de güzel yoğurdulan bişirriz. işde kekikli ney yēniyor. işde düğünneriñ yēmē bu. boyalık di yerimiz var. işde kırk sene orda oturduk. güzel bahcamız vardı. güzel bosdan 25 ēderdik, zePze ēderdik, götürür bazarda satardık, para ēderdik. böyle böyle gendimizi aylā bāladık. onu da keleş keleş gaPdırıyoruz şindi yankesicilere. (bu boyalık nerede?) boyalık dediğimiz güzel bahca hurdan üç küle metre aşşāda. aşşāda bi beyaz çeşme var ya yoluñ üzerinde üsdü yazılı, bağ orda bizim adımız var. o çeşmeyi biz yapırdık. yoluñ üzerindeki o beyaz çeşmeyi, gızınıñ adı da var. gızlarım gazādan

30 öldi ye, gelinim ğızım. onnarıñ ismi de yazılı orada. işde orda zePze ederdik, böyle böyle çalışdık çabaladık işde gendimizi aylā bāladıdık. o da keleş oldu işde. (orda yazın mı kalıyordunuz?) baharın giderdik güzün gelirdik devamlı. hē beş_altı ay. bizim ēñüñü tüm bahcaydı. güzel evimiz var, ağılımız var ollarda işde oturduk. şindi de gitmez olduk. varırız geliriz. işde birez ceviz varıdı onnarı çırPdık geldik. (bağ var mı?) kenerlerinde var da ortasında ğalmadı hindi. (bağ bozumu var mı?) bā bozumu hindi elma yolacāz. elma var, armut var. güzel yolacāz. işde birezini yolduk, duruyor, birezini yolacāz. işde öyle.

özledim arkadaşlar
kölgelendim ğabāğaşlar
40 ğondum ğöşdüm arkadaşlar
hekkāñızı helal ediñ

buñar başı başdan başa
keklik seker, daşdan daşa
45 gelin mi olduñ gelin ayşam
ğız anam ğınañ ğutlu olsun.

XLV

Adı Soyadı : Halil Erden
Doğum Yeri : Üçarman(Divle)
Doğum Tarihi : 1927
Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var
Konu : Karışık

şimdi ē bunnarıñ bu bi sülāle olarak o göprünüñ yanındā hall_efendi mağ llesinde esas çok asıl nesil o āyileniñ çok temiz oldündan bahsedeller orda. bağ dedemiñ babası hallālarıñ ğızıl memeT o hallālardan tataliyilden. bağ dedemiñ anası bağ ayşe ebem babamıñ nenesi hā şeyden vahTefendi'niñ halasınıñ_ölu bağ. 5 vahTefendi dedemiñ dayısınıñ_ölu. veli başoğlu, hacı memeT dayısınıñ_ölu. onu hacı memiş filan dayısınıñ_ölu. bunnar böyle bir sülāle. orada ānadiñ göprü sülāle esgiden beri ānadiñ mı? işde bu şekilde gelmiş gitmişler nihayet bize geldi. nihayet mālum o ollardaki inner, ğaleler, odalar hi şimdi o divle'niñ üsdündeki in var ya oraya biz çıkardık. heralda bir om metre bir delik var. sürüne sürüne giderdik ğayanıñ

10 altından o görüya çığıdığdan soñra bağ şimdi ordan sürme delik var. ordan bir ğuyu
gibi yere çıkardı onuñ_āzı o ğayaniñ altından. netiçe ordan bağ e orda basamağlar
var. o basamağlardan yoğarı çıkardığ. odalar var ānadiñ mı bu şekilde odalarda neler
var. o meselā ermeniler’iñ dükđānı, gevurlarıñ tarlaları, oraniñ bađđalı, nalbantı,
dērmencisi, o ğünüñ gevuruñ dükđānı, gevuruñ yeri, gevuruñ filanı ānadiñ mı? bu
15 ğünner heP ollarda o muhalleler meselā bugün ē divle sancağlı bütün ālimleriñ
yetişdi medereseler, ilim yuvası, müdürü, ğadı, ğarōlu ānadiñ mı? bu om beş köy
tüm oradan orası böyle bir yer. bugün ğabir dedeiñ mi ayak basacağ yer yoğ. evden
eve devamlı gidellerimiş, ayrı ev yoğ birbirine heP ulalı böyle. onuñ_uçu şimdi işte
o helimōlu gelmiş gitmiş onnar da bir ayrı şey ānadiñ mı? o dönemde onnar o ceviz
20 ğanı ceviz didiñ gibi merkeP asmişlar filan olmuş ondan soñra aralarında iñilal
çıkmiş öldürmüşler. asger şöyle olmuş böyle olmuş bi şey ānadiñ mı? nihayet orda
bir esgi mekteP vardı esgi türkce oğurlardı. nihayet o ğapandı işte biz buraya geldik.
yeni mekteP açıldı ānadiñ mı? işte böyle yāni. o saraycık mālum ya bilirsiniñiz
buñarıyla, yeriyle felan orada gelir divle’niñ bi başlamışlı mevkı var şimdi orda bir
25 ballık buñarı var ğayāka’dan çıkar ora köyüdü. soñra dālmış ānadiñ mı? şimdi orası
ta ğayabeyli’ye yođarı de silifge’ye ğadar gider o yol. şimdi gel būdaylı’ya, būdaylı
mevkine orada o inner bugün yüz_evlek mezer var o būdaylı’da. bađ o yüz_evlek
mezer oluncaya ğadar orda na ğadar ēlenmiş ondan soñra verān olmuş kimse
ğalmamış. bađ bugün ayrıncı yüz kūsür sene olmuş ğurulalı ellevek mezeri yođ.
30 oralarda o būdaylı’da o inner, kiliseler, o odalar, o mezerler. şimdi şöyle diyeyim
benim babam arđadaş da çok_ıyi bilir, dedem divle’niñ en zengin ālarındandı.
divle’de hij ölçü olmasa on tāne hissesi vardı. en_az biñ_evlek yeri vardı. ve
ondan soñra da devam_ēTdi. selvisi, söğüdü, bāçası, ğoyunu ānadañ mı? nihayet
aTmiş dōrTde babam dūñyāyı terk _ēTdi. ondan soñra tađsime ōradık. işte fasülle
35 ekeridik, būday eker ğoyunudu ğuzuyudu ōraşırdık bunnan. nihayet aTmiş yedide
ben ayrıncı’ya ğöşdüm geldim. şimdi ayrıncı’danım, ayrıncı’dayım. şimdi bu
adamlar çok gelir giderdi babamıñ yanına. hā saralı filan bunnar būday götürür,
saman götürür şu bu vardı. bitiyordu tarla suyuñ başıydı ānadiñ mı? bir ğün e misāfir
yatıyor yalıñız babam gece yarısından soñra yatmazdı. namaz ğılar çok ibādet_ēder
40 erken de işine gider ānadiñ mı? şimdi gece külāh giyerdi. hani o esgi külāhlar var ya
ğuzu külāhları onu giyerdi. gece ağ doncağ ğömlekcek filan. şimdi o nasılısa oraya e
niye girdiše ānadiñ mı girmiş o da böyle uyđu semesi o vaziyeT ğörünce hani ğuzu

kulah, iri, guvvetli ağ doncağ filan deyinca fatmā dabanca filan. böyle bi şeyler olmuş ğayri ğorgmuş.

XLVI

Adı Soyadı : Makbule Bilgiç

Doğum Yeri : Kıraman

Doğum Tarihi : 1925

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Yok

Konu : Kız İsteme ve Kına Türküleri

önden ğızı isdeller, ğızı bitiriller, geliller. ondan soñra ğayri dñn ğayıtna gideller. ordan birikir köylü, ahāli birikir. dñnü yapallar, bitiriller, oldu biTdi işde. dñnüñ aşı bişer, köylü birikir, yer içer. gelini getiriller, el birliñen ğınayı edeller, o iş biter. gelini evel ata bindirillerdi. geline höyük dikellerdi. hindikiñbi şē ney etmezlerdi

5 ya. hindikiñbi ney bir o duvağ muvağ giydirmezlerdi ya, gelinnik ney. höyük dikellerdi, onu ğıdirillerdi. işde ata bindirillerdi. bir adam atñ başını çeker getirillerdi. hindikiñbi değilidi o zamanđı dñn böyleydi yeñenim. (düğünlerde hangi yemekler yapılırdı?) yemekler ğazannarıñan bişerdi işde. köylü, ahāli, her taraf, meheli münāsibi toPlanırdı yeñler içellerdi işde. bir ğişi bayrānı çekerdi. işde pata

10 bişerdi, fasulla bişerdi, keşgek dölürdü, keşgek bişerdi, yört çorbası bişerdi, toparlağ dökülürdü. etler kesilirdi, toparlağ dökülürdü o bişerdi, horşaf bişerdi üzüm horşafı. işde bunnar bişerdi. bunnarı ahāli yerdi, dñn de ederdi. hindikiñbi dışdan çalgıcı ney gelmezdi. gendileri çalardı gendileri çarırdı. olurdu dñn böyle olurdu işde. (başlık parası isterler miydi?) zeñgin olan, varlıklı olandan isdellerdi, helbet alıllardı da.

15 fağır olan, gendi hāline olandan olmazdı öyle. şindi yoğ yeñenim, hindi olmaz. hindiki dñn gibi olmazdı. o değişdi, hindiki dñnner helbet. o zamanđı dñn böyleydi işde. (kına gecesi yaparlar mıydı?) yapallardı, ğına gecesi yapallardı. çalallar, çarıllar gendileri oynallar gülellerdi. ondan soñra da ğınayı bitirdiler miydi ya bir de gelini ortaya oturdullardı ileğeniñ üsdüne. ğına türküsü söllelerdi avratlar. (nelerdi o

20 türküler?)

çaTdılar ocağ daşını

ğurdular dñn aşını

çegdiler atñ başını

25 ğız eřim ğınañ ğutlu olsun
söyle dilleriñ datlı olsun.

atımı getirdiler binek daşına
eller utaşmas eğer ğaşına
çıĝırınıñ gelsin büyük ğardaşına
30 ğız eřim ğınañ ğutlu olsun
söyle dilleriñ datlı olsun

aTladı çıĝdı eřřiĝi
sufra da ğaldı ğařřıĝı
böyü eviñ yaķıřřıĝı
35 ğız eřim ğınañ ğutlu olsun
söyle dilleriñ datlı olsun

biner atını iyisine
gider yoluñ ğıyısına
çıĝırınıñ gelsin dayısına
40 ğız eřim ğınañ ğutlu olsun
söyle dilleriñ datlı olsun

evleriniñ öñü ğavaķ
ğavaĝdan dökülür yapraķ
eli ğına yüzü duvaķ
45 ğız eřim ğınañ ğutlu olsun
söyle dilleriñ datlı olsun

XLVII

Adı Soyadı : Mustafa Üstünel
Doğum Yeri : Kıraman
Doğum Tarihi : 1921
Tahsil Durumu : Okuma Yazması Yok
Konu : Karışık

gırk beş_ay asgerlik yaPdım ben. ismet inönü'nüñ zamānında, kemal paşa'niñ zamānında, ıstambul'da yaPdık. e o zaman alman harbi'niñ şeyindēdi, şiddetli zamānındādı. alman geldi bizlerden buğaz istedi, buğazları geçitleri vèrmedik bizler. buğazına bağdıq, ğendi ğahrini çegdik, baharı çığardık. harPde de
5 ilerleyemedi. üş devlet üsdüne bindi bunuñ ondan soñra zafarı ğaybēTdi. nihayet biz de ğağdıq siyāsete ğarşılık almañya'ya biz de şeyēTdik. e taā rruzda ğörünmüş olduk yāni siyāsete uyduq. nihayet alman'ı paylaşdılar üş devlet. inğiliz, amariqa, rusya depesine bindiler adamıñ, mafiTdiler göturdüler giTdiler. bunnarı biliyoruz biz o zaman asgeridik yēyenim. şimdi de bullardan da ne diyem saña ben bullar, hē ben
10 segsen dört yaşına vardım. dērmen yaPdık, su dērmeni iki yere burda yuğarıya yaPdık aşā yaPdık, iki yere ğale'ye. ollarda yaPdık şey yōdu dērmen yōdu. dervedüzü'ne gitmişler. bizim berendili ğoñşularımız dervedüzü'nde ondan soñra kepāze olmuşlar gelmişler. babam, emmim varıdı rahmetlik ali emmim acıma hissiyle iki tāne dērmen yaPdı. fazlaca fazlaca berendi şēTdi ğullandı o
15 dērmennerimizi biz gendimiz begledik. onnar geliller orda ūdüller gideller. işde bullar böylēdi. soñra işde ğendimiz meselā bullara yerleşdik, sōla'ya geldik, erēli'ye ğoşdüm giTdim erēli'den tekrar geldim. allah dolandırdı işde bullarda şimdi de burdayız. şimdi şōle oldu. burda benim dayım varıdı. dayım baña çok iyinnik yaPdı. nihayet ğızını vērdi. ondan soñra burda ona bağayın dē ğendi vatanımı bırağdım
20 geldim. sōla dē bi yer var, çitlimiz varıdı orda, ağılıımız, evimiz varıdı. bırağdım geldim burda bağayın bunnara dē. geldik onnar da dūñyayı dēşdiler, defnēTdik giTdi. şindi burda dōrTdüz evlek arāsisi varıdı adamıñ. bütün vārisler saTdılar heP. heP saTdılar bi ben ğaldım burda. burda öreninde biz ğaldık. işde buraları ihā iTdik. şimdi dolaniyoruz bullarda vağıt geçiriyorun yāni ğoyun ğuTdüm ney deyil de. işde
25 burda bunnarınan öraşiyorun. ğıraman köyü'ne varsañ ne yapacām ben orda da. iki dagidik dikidik. aleyinde şunuñ bunuñ ğıybetindeler. allah'ıñ evi'ni bilen ğişi yoq. diyecēm de işde bu zamannarı bullarda geçirdik yēyenim de allah'ıñ vērdine şükür. yalıñız dēdik ya o zaman ōlēdi dērmen yōdu, bişi yōdu vay efendim. (seferberlik zamanında sıkıntı, açlık oldu mu?) aşıq mı oldu yā. bağ benim dedem varımış
30 rahmetlik eseli hoca dēlleridi. mersin'e aşmış gitmiş. acığmışlar bütün şeyler toPlanmış başına e tarafları çok büyük bi şey varıdı, bölkesi varıdı. haTdā seniñ dedeñ e yañyatan dēlleridi. bağ ōle değil miđi lābı musdafamız. ora gelirdi on_om

beş gün bizim orda ğalırdı. ğocā binālar varıdı. yetim babası olmuş bu eseli hoca.
ordan omuzuna üç havay buyday yüklenmiş, mersin'den almış gelmiş. tohum
35 uyandırmış da ekelge ekmiş. bunnarı sōlelleridi hani geçennerde o zamannar ōlēdi.
yāni şimdi de burdan başğa geçenimiz meçenimiz işde bōle dūñyāniñ işi yēyeni.
bildimiz bu ğadar başğa ne diyeyim ben saā. allah allah iki sefer belim ğırıldı ğuzum
benim. cenāb-ı allah ihā ēTdi tekrar yek vücut vērđi. çok ālardım ben. burda ğoñşular
gelillerdi yā bu adam gidecek mi yoğsa nē ālar. fağat benim ağıdım başğaydı. şimdi
40 eyüP peyğamber hatırıma gelirdi, yūnus peyğamber hatırıma gelirdi. bunnarıñ çeğđi
cefāyı hatırlardım ben birez. oğumuşlūm yoğ ya duyardım hani hocalardan filan. e
dērdim ya raPbĵ beni bunnara vāris ğıl dērdim. beni vāris ğıl dūñyaya yaşayayın biraz
dērdim. bōle ōle cenāb-ı allah ihā ēTdi. yūreyemezdim hiç, dōrt beş_ay yaTdım
ğomada burda. (niye kırılmıştı?) dūşdüm, hayvandan dūşdüm. elāsılı da bu cefāları
45 çeğdik, yalıñız çok şükūr raPbıma ki şimdi iy_oldum. hā üş dōrt ğündür birez bir
çille dā çeğdim. bunnar imtān. ğoç arğamdan vurdu, bu çatımdan vurdu, yuvarlandım
dūşdüm. şimdi ārızalıyım birez ya. şükūr üş dōrt ğün oldu bayā iyim bōn de bunnarı
çekiyoruz işde çeğdik. ya ğurban oldüm yēyennerim işde ōle. allah allah selevat
getiririn, bildim āyetleri oğurun. ğoyunuñ tasında gece mece vağıt geçirin. başğa bi
50 işim yoğ benim hiç ğalmadı. (bu koyunları gece ğüdüyor musun?) ğüderin, ğüderin.
ihi aleTdirim de var gece çıkarıyom, sahurı yēdim mi çıkarıyom hullarda ğüdüyom.
orucun, ikūn_oldu işde allah izin vērirse bōn niyetlendik.

XLVIII

Adı Soyadı : İbrahim Kıraman

Doğum Yeri : Kıraman

Doğum Tarihi : 1927

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Askerlik Hatırası

şimdi önceden ben burda hasdalandım. ordan babam rāmetli beni ğötürdü
erēli'ye. üstēmene dēdi ki üstēmenim dēdi bağ bu çocuğ hasda dēdi. bu çocu dēdi
birez geri ğoysañ felan dēdi. üstēmende dēdi ki babama yā dēdi bağdññ çocuğdan

haberiñ yok bi de göruyoñ. bu çocuk gitsin asgerde ölsün dedi ordan asgere giTdik.
5 ordan şırT'e, şırT'e varmadan gurtalan'a vardık, orda yaTdık. zabaTdan gamyona
bindik şırT'e vardık. ordan şırT'e vardığıdan soñra zabaTdan bölüklere ayrıldı. beni
yedinci bõle vèrdiler. benim inne ilacım var hasdayım. o anda ben ya bir rızā
başçavuş var samsunnu çarşamba gazāsi'ndan. bu beni çok seviyor hani hasda birez
de tipim ufağ oldūçin. ordan arçasına zabaTdan tālimde saklıyor beni. tālimde hani
10 cıPladıyollar goşdurallar falan. bõle bõle biz ileşdik. ileşdigden soñra ordan derse
başladık. tabi candarma yüz_on yüz_on sekiz candarma alayındaydık. ordan şimdi
derse başlayınca dersleri ben genellikle iyi bilirdim. şimdi om beş yirmi gişi
ğaldırılırdı bilemezdi. işde asgeriye dersi şimdi yirmi otuz gişi sıralayollardı. yā
bir_uşdan gir bir_uşdan çık toğat aTdırıyollardı bize. ya hemşeriler de çoğdu
15 ğarabuñarlı, erēlili. yā onnara gelince ben birez yavaş vuruyordum toğadı. bi sefer o
başımızda başçavuş diyordu ki çavuşlar yā sen bi dön vur da ona ordan soñra o
vurmasını õrensın diyordu. şimdi o adam ben duruyordum tabi bi toğat_atıyordu
bizim gözlerimizden yıldız çıkıyordu. şimdi bõle bõle biz dēdiler seni çavuş yapacāz.
şimdi çavuş ğursuna ayırdılar. bizim ağşehirli bir astēmenim vardı kāzım duman
20 isminde. bu astēmen şırT'de içme suyu felan yoğdu o anda. burda ğalma dedi dersleri
bilme dedi. burdan seni gurtarayın dedi. biz derslere hiç bildimiz dersleri sōlemedik.
ondan gurtulduğ. tekrar bi diş muānesi yaPdılar. diş muānesi yapınca üç gişi
çıkardılar bizi dişleri sıkı olanı. o üstēmen gine dedi yüzbaşınıñ arçasına durdu ölüm
sen fitiğ var dedi baña dedi. neyse fitiğ var dēdik. ulan yüzbaşı geç eşşōleşsek dedi
25 bize geri geşdik. sıraya başğasını çıkardı. ordan altay orda bitirdik. altay bitirince
ğura çegdik, bize ğayseri çığdı. yirmi yedi gişi acemi ğayseri'ye cezēvine vèrdiler.
cezēvinde birafda falan ğaldık. ordan olay çıkardılar orda cezēvinde. ordan olay
biTdi. sāmī türüt isminde bi yüzbaşımız vardı. o yüzbaşı geldi. acemiler sıraya
geşsin dedi. sıraya geşdik. sıraya geşdigden soñra birer kāğıt ğalem vèrdi. şunu şunu
30 yazıñ dedi. yazdık ē başçavuşa dedi ki cezēvi başçavuşuna. bu asgeriñ silānı, tūfēni
teslim al dedi. o da teslim aldı. beni dedi ki yüzbaşı atla arabaya. piğaba bindik.
ğayseri'niñ atliyenin altında santral şeyi vardı, odası vardı. bi izmitli āmeT di bi
arkadaş vardı. o tesgeresine üç_ay vardı. ordan ben üç_ayādar onu õrendim.

santraliñ şēni orda iki sene ğaldım. iki sene zarfında meselā ğayseri'niñ şimdi o
35 zaman sekiz ğazāsı varıdı, hePsini biliyordum, hePsine giTdim. ğayserileriñ ismini
de söylem mi ğazālarınıñ. ğayseri punarbaşı, būñyan, sarız, yahyalı, incesu,
yeşilhisar, develi heralda biTdi. bunnar ğazāsıydı. (bir de kayseri de sizin teğmenle
bir olayınız olmuş)hē hē şimdi o şēde oldu, şırT'de oldu. dēdi ki orda ğura
çegdımızde beyaz keseye ğoydular şırT'de. ğura çekince biz ğayseri'ye çıkınca dēdi
40 ki yüzbaşı eşşōleşşek dēdi erēli yakın oldūndan dēdi eşşek basdırmasına dēdi yēdiñ
dēdi gine oraya gidiyoñ dēdi. bize ōle dēdi. neyse oraya geldik şimdi. ordan o
santrala geldigden soñra bir ğün tā acemiyim ben bi telefon geldi baā. āmet bi yere
giTdiydi. yanında usda asger. telefon gelince ben ilk acemilimde işde birafdalık felan
şaşırdım biliyoñ mu? cevaP vėrmegde birez aciz ğaldım. ordan o adam dēdi ki baā.
45 vāliydi tabı o āmet gelince dēdi benim yanına çık dēdi baā. bizim üzerimizdeydi
onuñ bināsı da zāten. biz alT ğaddaydıķ onnar ūsdeydi vāli bey. ordan şimdi ben
ğorķarak yanına vardım o vāliniñ āmet geldigden soñra. şimdi vardığdan soñra ğapıyı
çaldım odacı bağdı asger geldi dēdi. gel dēdi baā. yer gösderdi. otur dēdi oturdum
ben oraya. ordan nērelisiñ dēdi baā. ben dēdim ğoñya erēli'denim dēdim vāliye. ben
50 bilmiyorum tabı vāliniñ kim oldūnu. dēdi ğoñya erēli'den öğsüzleri tanıñ mı dēdi,
öğsüz musdafa'yı felan. e dēdim aķrabāmız olur o bizim. ordan sen erēli'niñ
nēresindensiñ dēdi. ben de ğıraman köyü'ndenim dēdim. o zaman dēdi kázım özel
siziñ dēdi muhdarıñız ğıraman köyü'nüñ dēdi. ğaymaķam olunca olları adam ben
dēdi divle'ynen siziñ oraya keşve geldim dēdi. ovacığ'da yer varıdı mahgemelik
55 keşve geldim ben oraya dēdi. izine gitmek isteñ mi dēdi baā. ben de vāli bey'e
sāyeñizde dēdim. ordan soñra baā. izin çıkarTdı ğayri izine geldim, giTdim. şimdi
geliP giTdigden soñra tabı ona birez o ğünüñ şēnde bi hedāye felan götürdük. ğayri
evine çārırdı ōlum baā. şunu getir bunu getir vāli bey. e bi hemşerisi bi beni
seviyordu. ordan ben şimdi asgerde göz de bi er_ oldum. başarı şeyi vėrdiler baā.
60 tesgeremde soñra. yalıñız e ben tesgereme yakın oldū zaman bi köye geldim buraya
māķum getirdim ğoñya'ya, ğoñya'ya māķum getirince ben de öğsüz böyüdük ya.

babama dđdim ki rāmetliĝe ben dđdim baba asgerde ĝalacan bōle bōle dđdim. ālavērdi bu sefer biz ordan vazĝeřdik. yalnız baā. sekiz sene geĝerli borservisi vērdiler orda. yāni başarı gōsteren asgerlere borservisi vēriyollarıdı. istediņ postāneye
65 girebiliyorduņ. ordan devlet demir yolarından istediler girmedik. ordan santraliņ emeklisi olacādı ĝamber_ā dđ bi fen mēmuru varıdı bizim santral da sivaslıydı. orda da ĝalmadıĝ. diyecēm tesgereyi aldıĝ geldik. bi řē de yandı ĝiTdi borservisde. gendimiz de kōyde ĝaldıĝ ĝiTdik.

XLIX

Adı Soyadı : Mustafa Yıldırım

Doĝum Yeri : Berendi

Doĝum Tarihi : 1926

Tahsil Durumu : Orta Tahsil

Konu : Kōyün Kuruluşu

berendi kōyü'nüñ ilk gelişini saņa añladayın. orta asya'dan tūrklar ııkığığdan sōra azerbeycan üsdünden gelmişler. berendi aşireti olarak bir ĝısmı orda ĝalmıř bir ĝısmı da şimdiki bizim kōyüñ oldū yere gelmiş, bir ĝısmı da antalya'nıñ serik ilĝesi'nde kenarında řētmıř, iķāme ēTdiler. onnar da kōyleri şimdi berendi aynen
5 dilleri, lisannarı da bize uyĝun. yalnız bizim kōyüñ şimdi esgiden bi de řē var. kōyüñ yoķarısında ören řēri varımış. ĝalıntıları var. bugún ĝazılarda şunnarda bunnarda ııkıyıyor. ordan beriye indi, ĝıtlıĝlarda aĝ ĝalmadı barındı, bir de kilise varımış, berķant kilisesi, berant kilisesi varımış. bi de o kiliseden ĝōyā alınmış isim olarak řēdiyollar. faĝat esası da bu azerbeycan'dan gelen ařiretleriņ ismi. berendi kōyü
10 esgiden ĝoņya vilāyetine bālyķan erēli ĝazāsı'na, ĝaraman'ıñ vilāyet_olmasıynan ĝaraman'a bālandı. ĝaraman ayrıncı ilĝesi'ne bugún oraya bālı bir kōy olarak sürdürüP gidiyor işde.

L

Adı Soyadı : Mustafa Yıldırım

Konu : Yörük Metli Hikayesi

ünal sen baña geçmişde ne gördümü, ne duydumu, kiminen sohbet_êTdimi soruyorsuñ. ben saña ğarağoyunnu yörüklerinden metli isminde onuñ adı mēmeT de mēmet, mēmet dērken met olmuş, metli dēmişler. bir yörük beyiniñ añlaTdıkları saña ben añladivēreyin. biz ğarağoyunnu yörükleriyiz. babama mulla mēmeT 5 dēllerdi, mulla veli dēllerdi. iyi bir, adamdı da çok igdidarı yoğudu. gendinden aşālara filan namaz ğıldırırdı. benim de gendi gibi olmamı istēyordu. ğoyun güdümü, develeriñ güdümü de varıdı. yazın aladā, üçğapı, niğde'niñ yaylalarına, bāzı da toraslara antalya'ya dōru yaylalara çıkardık. ğışın mersin'iñ, çukurova'nıñ, adana'nıñ, mersin'iñ yaķınlarına çadırlarda malımızinan, canımızinan olurduķ. ğışı 10 orada geçirirdik. babam yörük beyi, ağası tabi māhiyeti de varıdı. taraf etraf yüz_ellī iki yüz çadır varıdıķ. babam adana'ya, mersin'e atınan giderdi. atı pusatlıydı yāni soñ derece süslü osmanlı eğeri, gümüş ğōslük, sim işlemeli ēr keçesi, üzeñgiler gümüş yaldızlı, zahma ğayışlarıniñ toķaları gümüş haTdā ğusgununuñ üstlerindeki dūmē dūmē gümüşler de süslüydü. bindi at ğır bir araP_atıydı. arķada atıñ yem 15 torbasını bālamağ_ıçin eğeriñ terki bāları bulunurdu. geçi ğılından örülmüş aķ ğara renkli iPler, aķ ğara geçi ğılından boğum boğum püsgüller, bu püsgüllü iPlerle atıñ torbası terkisine yāni eğeriñ arķasına bālanırdı. o püsgüllü iPler de terkiye bālardık, onuñ_ıçin terki bağı denirdi. yēyān babamıñ elinde gümüş ğırbaç, sırtında yamçısı olurdu. yamçı siyah ğuzu yūñünden, kepenegden ince, genişce tepelikli olurdu. ata 20 binen her ağanıñ yamçısı olurdu. babam dindar olduğu için şaķ şaķı ğullanmazdı. şaķ şaķı iri tāneli tesbıh otuz_üç adet olurdu. kehribarı ğıymatliydi. yalıñız babam tesbıh doğsan doķuz çekerdi. adana'ya, mersin'e şehirlere sık sık giderdi. hem bāzen bazar görür hem de şehiriñ ağalarıyla, eşraflarıyla sohbet_ēdermiş. bir gün bōle olmaz seni oķudayım ōlum dēdi. yeşil müftü'nüñ ğardaşına götürdü. şimdiki eli yeşiller'iñ 25 dedeleri. sen mehmet hoca efendi'de oķuyacañ. elif bē'den başladıķ. biraz bir şeyler ōrendik. meğer hocam avcıymış. bir gün benim elime de dolma bir tüfek vērdi. haydi avādecez memeT dēdi. tabi mecburudum. o ğüne ğadar hişbir ğuşa tüfek sıkmadıydım. gezdik, dolaşdıķ. ōñüme bir keklik çığdı. iyi nişan aldım, sığdım kekliği de vurdum. ondan sōra oķumayı ara sıra yaPdık avı her ğüne çevirdik. meğer 30 hocam av hasdasıymış. ondan sōra o hasdalık baña da yerleşdi. seneleri aldı. hem av hem de sohbet_ēdilir, ediverirdi. hocam bir gün ğavalalı memed_ali paşa'nıñ

isyanından bahsētdi. dēdi ki yēyán osmanlı'yı; iñgiliz, fıransızlar çekemediklerinden memed_ali paşa'ya silah vērmişler, para vērmişler, yardım yaPmışlar isyan ētdirmişler. memed_ali paşa'nıñ ölu iPrām paşa tā bozantı'ya ğadar gelmiş oradan,
35 orada ğarerğáh ğurmuş, ileri birlikleri ğoñya'ya ğadar ilerlemiş dēdi. ğünnerden, hafdalardan yakınınıdaki bēlerden ahāli hağğında bilgi alırmış. bir ğün yakınınıdaki bēlerden tekelōlu ve menemencōlu'nu huzura çārmış. bu çāriya bēleriñ ikisi de huzurda dıvan durmuşlar. sohbet ahval suāl olunırķan menemencōlu bir āyāra doķunacaķ sözde bulunmuş ve bir suķut başlamış. çērek sāt ğadar sürmüş. sōra iPrām
40 paşa, tekelōlu'na ğonuş saña dēmiş. o da:

yörüğüñ gezdiği siñirli sırt
giydiği sırnını sırt
yēdiği yōrt, sūt

ğonuşduğu vırt zırt dēmiş. iPrām paşa bir daha sōle dēmiş. tekelōlu da aynıyi
45 tekrarlamış ve sen ğonuş paşam dēmiş. ben ğonuşacāsam menemencōlu'nu asdırayım mī asdırmayayım mı diye düşünüyordum. seniñ bu sözün üzerine affētdim, gidiñ! dēmiş ve huzurdan ayrılmışlar. atlarına binmişler bēliklerine giderken tekelōlu, menemencōlu'na beyōlu seniñ canıñı da ben ğurtardım biliyoñ ya baciñ hātime hātun'u baña vēr dēmiş. o da üç ğün sōra gel götür dēmiş. söz de yerine yıķılmış.

LI

Adı Soyadı : Mustafa Yıldırım

Konu : Kendi Sülalelerinin Nereden Geldiği

ünal ben saā şindi gendimiziñ neslimiz, sülālemiz nērden geldiğini añlıdayım.
hacı yūnus efendi isminde dedemiz ālim, tağvā, tasavvuf ehli bir zat. tarsus'dan gelmiş. berendi de ikāmet_ētmış. berendi'ye gelmiş, berendi'niñ ilk kıyūdatını filan yazan da oyumuş. ondan sōra onuñ neslinden biz devām_ētmış gelmişşiz ve çok
5 müderrisler, müderrisler gelmiş. şimdi köydeki ğaPrisdanda o müderrisleriñ ğabirleri yazılı. dedelerimiziñ bir ğısmını da ben yazdırdım. tārih filan belli. baba tarafımız bōle geliyor. ondan sōra dedeme gelincē. dedem evlenecēnde bir yörüK ğızıyan evlenmiş. ğarağoyuncu yörüklerinden dört ğardaşlarımış. biz yāni şimdi annanne diyollar babanne diyollar. fağat biz esgiden ebe nē dērdik. ebemgiliñ o dilinen
10 ğonuşayın ben. ebemgiliñ babasıl dört ğardaşlarımış. eñ bōyükleri mallı kerim'imiş,

onuñ güÇcũ göcaliymiş, onuñ güÇcũ ebemiñ babası ğır imam mulla memeT
dellerimiş, onuñ güÇcũne de hacı halil dellerimiş dört ğardaşlarımış bunnar. efenimi
sevdim mallı kerim çok zeñginimiş ölüm. o göşdü, kırk sürüsü varımış. o göşdü gün
hişbir yörük göçemezimiş. iki sürü sığır öre varımış, bir sürü de at öre varımış. ebem
15 dërdi bir ğır_ıdışi var ona azılı ğısıraqları terk_êTdirir, arķasından ğölaTdırır.
yörükler dërdi bön mallı kerim göçecemiş di hişbir yörük ğıpırdanamazdı, o göçünü
tamamlardı. öle zeñginidi. babama da çok bir mal vèrmemişler. babam da efenimisün
onnardan ayrılmış ermenēñ güÇcük ğarabuñar köyü'nden resmî derebeyi olan hacı
musdafa bey'in bacısı hanife'yi almış anamı. ebem bunnarı böyle habarivèrirdi.
20 onnarınan düşmüşler ğakmışlar aydın tarafına gitmişler. resmî derebeyi pâdişāñ. bu
hacı musdafa bey dayım öldüğden sōra derebeyliñi ali bey dayım, ölu o aldı. hapıs
çadırı varıdı. ğır serdarısı varıdı atmış ğişilik. hapıs çadırında ayā buķālı, elleri şēli
efenimi sevdim kelePçeli devrik devrik. hapılda yatır duTduķları. aşğıyalarıñ
tākibindeydi. adam öldürenneri, ırz düşmannarını, onu onnarıñ tākibindeydi. mal
25 soyannar, ğacıranar. günnerden böyle şēTdi haTdā halil di bir de ağabeyim varıdı,
ağam varıdı. onu da anama dèdi; hala bu çocuklarıñ gözü açılıñ şēssin bunu benim
şeye ğır serdarıñ içine vèr, orda şēdelim. onnarınan ğalsın dèdi. anam pek rāzı da
olmadı ya gine de aldı. benim büyük bacım varıdı mazlum di ona da nişannılıydı.
günnerden bir gün aşğıya tākibindeyken gece aşğıya ğaçar arķasından o bunnar
30 ğoşallar, sırdiller. orda meşe çalılarınıñ yanī şē isketi böyle şē olur. ona gece
basdımydı. o arnavut çarıymış ayāndaķı. üzeñgiden gitmiş yoķarısından çıķmış.
ondan sōra ām evde şē oldu, yörüyemedi, basamadı, ğaņğiren oldu ām öldü. ölünce
anam ali bey dayıma düşman oldu. ğayri ğonuşma, onnarınan işi ayırdıķ. böyle
çadırlarımız ayırdı ya böyle işde e işde şōle bir ğurşun atımı yèrdi. işde beş_altı yüz
35 metre aralıydı. anam buna kinigdi. bundan nēbi, nasıl intiķam alırım di. o abam
mazlum abamı orda şēmiz varıdı çitçimiz varıdı ona. ülen şē halil saña vèrecēn bunu
şēt. abam nādar ablam nādar abam yāni abla diyoruz, aba diyoruz nādar direndiyse de

anam aır basdı. ona hemen āni nikāh_ēTdi, ona vērđi. ona vērđini duyunca ali bey dayım bize dūşman oldu. ordan babamıñ da üş dört sürü malı varıdı. bir sürüsü
40 geçıyđi. anam, anam tabı şē bunnarınan dūşman oldu ğayri anaminan onnar birbirine.
anam çadıırıñ şēnde ğaraltısında durdu geçıye ben dutuP gelir sārın. ali bey dayım
tek atarınan bizim çadırımızı ğurşuna duTdu. ğurşun bāzı üsdümüzden vızzıt geçer.
bāzı toprā saPlanıyor bāzı da mala dēyor. ölse de ğene anam aldırılmıyor, sāyordu.
ben ğaçıyorun bāzı filan. bōle bōle dutunamadık. ordan aydın'dan çığdımızda ben
45 doğuz yaşındaymışşın. ordan antalya'ya dōru işde o ğıyı şeritlerinden ōle ora dōru
çığdıķ. ğayri onnarınan ayrıldıķ. ora antalya'ya dōru çığdımızda ğene diğer bir
ğarağoyuncular tūfekcilerinen şēTdik, ğoñşu olduķ. onnar da ğarağoyuncular,
onnarınan da neyse yaķın ğoñşuluğlarımız varıdı, ey ğoñşuluğlarımız. onnarıñ bir
ğambırı varıdı. uzun çibīçerdi. ben onuñ içđi çibā huylanırdım. çibīni alır ğaçardım.
50 iledin āÇına orda iledin āÇında hollu çalardım bōle ū dı bōle elimi āzıma dutar. o biş
şē ēdemedi. iledin āÇı çok uzun yūsēdi. ordan babama şēder mulla memēt ğene yere
batası çibīmi aldı ğaşdı dērdi. babam rāmetlik e işde ğızım, ğadın ğızım, keleş ğızım,
ğözel ğızım atıvēr çibīni. çibīni atardım. amma ğambır gideceg dı beklerdim. ğambır
ğitmesse dutarsa döverdi beni. ordan ğambır uzaķlaşdıymıydı iner ğaçardım, dutarsa
55 da bāzı döverdi, beni. o tūfekci yörükleriniñ bir resmı yāni asger elbiseli birisini,
ben zaPdiye sanırdım. meğerimse onnardan birisi yüzbaşıymış. onu sōradan hani
duydum, bildim. neyse ğene onnardan biz ayrıldıķ. ebem bōle annadırdı. ayrıldıķ
antalya'nıñ o şēlerden işde yoķarı dōru çığdıķ. berendi köyü'nüñ yazılıdaş
yaylalarına ğonduķ. ğondümüz yer köye bir sāt filan mesāfedeydi. daha ıÇcık dā
60 belki ıÇcık dā şēdi. babam hocaydı, tabı namazını ğılardı. bizim āyile tüm namazını
ğılardı heP. ordan ben, babam cumāya ğiTdi. cumā namazına ğiTdi. orda cumāya
gidince köyde köyüñ hatibi, imamı, vāzı havuz hoca varımış. hacı havuz hoca onnan
sohbet_ēdeller. evine varır. o hacı havuz hoca da işde sōradan ebemiñ ğaynatası
oluyor. ebem bōle annadır tabi işde bōle birbirine bōle yaķınnıķlar olmuş. ordan
65 sohbet_ēdeller, birbirini çok seveller şēdeller. ondan sōra babam bu şeyi hindi
ğaynatam olacaķ hocayı dāvet_ēder eve bizim o yazılıdaş diye o yaylaya, oraya

geldi hoca. babam mal kesdi, yemekler şeldi, gāFe bişirildi. sohbetler gene oldu. fağat ğaynatam baña ara sıra baqarımış, dikizlerimiş beni. ben büyük ğızın o zaman. tam yirmiki yaşına gelmişşin. ordan yendi içildi. babam ūrladı. neyse atını şēTdik,
70 şēni ēTdik hocanıñ, hoca giTdi. ben el suyu ney dögdūdüm hocaya. aPdeslin ney şēTdik bōle giTdi, gidince hoca demiş şindiki dedeme işde ebemi alacōlan dedeme, dedem de oqumuş gene o da oqumuş ūlen mullahmet ūlen ğin ğuşan ata da bin de yörük hocasınıñ i bir ğızını gördüm git sen de gör gel de dūñür olalım, saña bitireyin onu demiş. dedem i ata binerimiş, yaqışıklıymışımış da dal fes dedem gitmiş, ata
75 binmiş gitmiş. atını bālamışlar, şēdmişler. āmıñ avradı varıdı diyor, gelin diyor. emiş gelin dērdik adı emine’ydi de emiş gelin dērdik diyor. emiş gelin baña dēdi ki diyor. assē nişannıyı bēndiñ mi? ben de dēdim yaqışālmış dēdim dēr. eh yaqışır mı yaqışmaz mı ben saña sōra dērin demiş. ordan elhāsılı velkelam yēdirdik içirdik işde sōra alacām işde şeye bi şētmēyoruz ya biz ğayri ben de bağdım hindi tabi o ūle
80 dēyince ben de bağdım. ey boyu bosu şē iy yaqışi ney idi, fağat gine de oralı olmadım. sōra hoca geldi dūñür oldu, babam vērđi. burda ğaldıq. ondan sōra işde ondan üç ūlum bir ğızım oldu. ūlumuñ birisi asgerde şehit oldu seferbirligde, ūtekinnnerden de işde birisi hocaydı, ilim sāhibi, hāfızıdı. ūteki de işde şindiki bizim babamız olan. bōle neslimiz, bōle sūrdü giTdi işde ūlum.

LII

Adı Soyadı : Mustafa Yıldırım

Konu : Yörük Metli Hikayesi

şimdi saā metli dayı’nıñ efenim añlaTdıklarından gene añladayın. osmanlınıñ tam bozuldü zaman şē seferbirligde e işde soñ efenim şēñ iñgiliz’iñ, firsansız’iñ efenim italya’nıñ son eñ soñunda da efenim yonan’ı şētmışler teşvik_ediP çığdığdan sōra türkiye’niñ tam ğarğaşalī sıra aşğiyalar, çeteler vuran vurana harāmiler,
5 soyğuncular, ırz dūşmannarı efenim şēdiyor. ve o zaman bu şēde otuz kırk ğişilik mi, otuz ikişilik aşğıya, hırsız, asger ğaçā, ırz hāini onnar varıdı. evleri basar, yol keser,

adam soyallardı. biz hāriç zavallı yörükleriñ çoĝunu şēTdi evlerini basdılar, ırzlarınan, nāmuslarınan oynadılar. her türlü melānetli yaPdılar yān dēdi di ōle. biz otuz ĝadar çadırıdık. bize de haber gönderdiler faĝat biz tebbirimizi aldıydık. her zaman pir silahıdık. bir gün ĝene haber göndermişler babama. biz gelecēz müsāfir olacāz bir ĝāFeñi içecēz demişler. babam da yarın dēl obür gün geliñ demiş. yāni arada birikūn hani şēdelim di ĝendimiz hazırlanalım di cevaPlamış. bizim oba ĝorumumuz yuvarlādı diyor bēle şē yāni şindi dāire diyollar ya. bōle meselā bir kilometrelik diyelim yāni biñ metrelik yerde bōle yuvarlak şekilde ĝonardıĝ ĝı 15 çadırıñ bir tarafından efenim ikisine basĝın oldū zaman bir yūh çegdi uy çegdimidi ya hemen silahlar tabi hepimizde mavzer varıdı diyor. fişşekler doluydu diyor. efendim hemen pir silah olalım di bizi basamadılar diyor o. neyse ĝene bir gün de gün gelecēz di şētmişler. onnara babam geliñ, siz geliñ demiş. bizi de babam bütün şēTdi. üş dört ĝişi o şēnen yāni bōle i silah ĝullanamayandan hizmetĝar ĝoydu. üş 20 dört erkek. tabi ĝadınlarıñ yemek çadırı ayrı. iki ĝısır kesdirTdi. yemekler şēdiyor. bunnar pir silah geldiler. efenim biz şē siperdeyiz. şōle ellatmış metre öte yandayız. çadırlarıñ iki tarafında. bōle onnarıñ gelecē yerden dēl de öte tarafında. ordan babam bunnarı yemeklēyor içiriyor. o geldikleri yerde ĝondūmuz yer düzlūdū. ordan efenim beş_altı yüz metre öte yannıda şōle eñgebeli şē sırtlı, dālı daşlı ĝayalık filan iniyordu 25 bōle. neyse onnar ĝeldi ĝavurmalar ĝavruluyor. yemekler hazır yemekler yēniyor, ortaya geliyor. ĝonuşmalar yapıyor filan dērken içinde ĝayri şēden birisi ĝayri işde başlarımı neyse yēmegde ĝıl var demiş. ĝavurmanıñ içinde ĝıl var. babam yēmegde ĝıl filan yok ĝözünde çeper var demiş, dēyince hī bu serT davranıyor yumuşak davranmāyor bunda bir iş var demiş yāni içinden. ondan sōra efenim yemek 30 biTdigden sōra ĝāFe gelmiş, ĝāFe geliP içilirken ĝāFeniñ dadı yok demiş ĝene o adam, o başı. ĝāFenin dadı yerinde ya seniñ āzıyıñ dadı yok demiş babam. babama da velā dēlleridi, mulla veli dēlleridi diyor. e bunda da bir iş var, birbirine göz ĝaş şētmişler ve üç dört ĝişi su dōkme mahanasına çadırlarıñ edrafına şēTdiler, üzerimize

geli gelivèrdiler diyor. gelivèrdiler bizi orda pir silahlı gördüler, üsdümüze
35 dikilivèrdiler. hēmen gèri döndüler. o tüfekleri çatılıydı. zāten nōbetciler filan vardı
diyor. ordan hemen pir silah, velā alacāñız, alacāñ olsun. eh e biş şē vērdišeñiz
alırñız, tabi vērmedišeñiz biş şē yapamaSsıñız, biş şe alamaSsıñız dēdi babam. tabi
biş şē de yapamadılar. ondan sōra şōle çadırlardan yüz metre filan aralayınca
emmime tüfekci dēlleridi, emmim çok onnardan aşşā dēlidi, onnardan da bēteridi.
40 emmim gözü ğara efenimi sevdiğim o işleriñ erbabıydı. adam öldürmede möldürmede
çekinmezdi. ülen ataş ēdiñ len dēdi diyor. biz gencoldūmuz_uçün emmi yāhu şindi
ıÇcık duralım bē filan dēdik diyor. ülen ēdiñ diyorun size biz gēne emmime efenimi
sevdiğim şētmedik. sōra o öteye yaklaşdı, o şē tam aşacak yere dōru yaklaşınca emmi
vuralım haydūñlen gidiñ len eşşek herifler, enāyiler şindi onuñ bir_ikisini
45 öldürürsüñüz gèrisi gēne düşman olur. evel hepisini temizlēcēdik hiç olmaSsa
efenimüsün milleT de ğurtulacādı dē bōle bir işde şēTdi. ondan sōra onnar da şēTdi,
atatürk şēTdi, türkiye şey_oldu, düşmandan sıyrıldı. atatürk'ün devrimi başladı.
onnar da dāldı ğayboldu giTdi. bizde efenimüsün yörük milleti de rahata ērdi. bōle
bunu da bōle añladivèrdi.

LIII

Adı Soyadı : Mustafa Yıldırım

Konu : Kız Kaçırma Hikayesi

yine o yayladaydık. ē işde mahallemizde o oymāmızda bir dul_avrat varıdı.
adı da keziban'dı. bāşışli yörükleri varıdı, onnarınan āgrabā dēlidik ya onnarınan da
uzagdan ğonuşur, birbirimizi tanırđık. yalñız onnar o bizim dul keziban'ı
bilillerimiş. birkaş defa dēdiler midileri di ya rāzı olmadık, onnar bāşış biz
5 ğarağoyuncuyduğ. onnara, bāşışlere vērmeyi de isdemedik yāni ōle içimizde
şēdiyorduk. bir gün bir gece ūy uy uy dē bir uyultu çögdü. keziban'ı ğaçırdılar,
keziban'ı ğaçırdılar dē. hēmen pir silah atlara bindik sekiz_on gişi gençler sūr dolu
dizgin bunnarıñ arkaşından giTdik. bir sāt filan giTdik canım dā fazla belki de atınan
bir sāt da giTdik ya onnara ulaşđık, yetişdik. ōñlerini çevirdik, ğıvraTdık. ondan sōra

10 efenim bunnarı şēTdik derdeste yaķaladıķ. beş_on mariz aTdıķ. atlarıyan
şēleriynen efenimüsün tā obayādar getirdik. orda kimisiniñ bıyınıñ yarısını kesdik,
kimisiniñ bıyınıñ tümünü ğazıdıķ, çönuñ ğafasınıñ ortasından bōle bir ğazdıķ,
kimisiniñ yarısını bōle dikine kesdik. atlarınıñ ğuyrūnu ğırgdıķ yēlesini ğırgdıķ.
beş_on da mariz salladıķ bunnar onnarı da ğaldırdıķ ğōvėrdik. sōra ondan sōra da
15 zāten yōrūklē de şēTdik ben şēleriñ ğarağoyuncularınıñ öñüne düşdüm. efenimi sevdiğim
erēli'niñ esgi adı ğávur köyü dü şindi yēni adı beyköyü oraya iskán olduķ. yōrūklū
de boşladıķ. eh şindi işde biraz biraz ekin, çiFt, ğoyunculuk ğene bā bāçe işde
yōrūklē de soñ vėrdik dēdi bōle añlaTdı.

LIV

Adı Soyadı : Mustafa Yıldırım

Konu : Helimoğlu Beyliği'nin Hikayesi

saā ben şindi berendi'yle alaķa, ilgili olan divle esgi adı divle yēni adı
üçharman olan bir tārihi bir köyü añladayın. köyümüzüñ hemen yöresi şē bir olan
bura tārihi bir köy. burda da aynen efenimisün oyma ğayalar ğayrı hañgi zamana
āitise. etilere mi, hititlere mi? daha esgi mi bilmēyoruz. tārihi belli dēl. soñradan işde
5 bizim köyün şēne uygun şēleri. burda soñ devirde eveliyatını da bilemēyoruz beylik
yaşamış, beylik yaşamış. soñ bey soñ beyiñ ismi helimōlu. helimōlu çoķ ğaddar bir
beyimiş. burda beyliñi sürdürürken halka zulüm yaPmış. tabi köyün öşürünü o alır, şē
alır civar köyleriñ efenimi sevdiğim bayā ğasabaymış. o zaman divle'de medrese de
varımış, medrese de varımış. civar köyleriñ muhdarını heP o atarımış, atarımış.
10 haTdā bizim köyüñ muhdarı deyişmiş deyişince çebiç toPlallarımış, ona her hānedan
bir çebiç toPlallarımış, haraç götürüllerimış. ordan çebici muhdar olacālon gendi
götürmüş ğiTmiş, gendi götürmüş. orda sufra düzölmüş şētmiş. ordan neyse şē dēmiş
yemek ortaya yemek ortaya ğelmiş. muhdar tabi dāvet_ēdilmiş fağat muhdarını o
oldūnu biliyor da şē de çarıñ yāv dēmiş. o çebici getiren çobanı da çarıñ o da ekmek
15 yēsın. ben getirdim dēmiş, gendim getirdim dēmiş muhdar olan. hā i öleyse filan

demiş. yemek yendikten sora neyse çay, gāFe. gāFe o zaman tabi gāFe içildigden sora, sen giT de gene süleyman kehya gelsin demiş, mühürünü vermemiş ona. esgi muhdar hani esgi muhdar biraz şemiş ā tabiatlīmışımış. sen demiş yāni çoban gendi olā, çebici gendi getiren muhdar olamaz demiş. sen giT de süleyman kehya gelsin

20 demiş. gene süleyman kehya'ya vermiş. gene esgi muhdara verivermiş mühürü. bōle yāni sora asgerlik şelerine gendi şēderimiş, bütün neyse can infazdan sora, adamı gızdī adamı asdırırmış. haTdā birinde de bir şē eşşek añırıP geziyormuş başıboş. añırıyor dī o da ceviz hālā duruyor. gannı ceviz o köyde, o ceviz hālā gür bōle o cevize asdırırmış. bōle eşşē milletin gözünü gorķutmāçün da. şēde de erēli'niñ ivriz'de

25 de o tārihi ivriz'de de bayburtlōlu varımış, derebeyi. sıdırva'da sıdırva beyi varımış, erdemli'de tekerlek beyi varımış burda şēde. ordan bayburtlōlu buna çoĶ gızgınımış bayburtlōlu. bundan şemiş guvvetliymiş. birçaş defa bayburtlōlu buna hüçüma geşmiş, tekerlek bey'den, sıdırva beyi'nden yardım almış bayburtlōlu buna şēdememiş. yāni saltanata soñ verememiş, verememiş ve bayburtlōlu öldügdēn sora

30 bayburtlōlu ölmüş erēli'de gaymaķam varımış erēli'deki gaymaķam bir gün izine gitmiş bunu vekil_ētmış. vekil gidince bu civar köylerdeki erēli'deki bōle ğasabalardaķı ālarıñan bütün ayaklaşır bōle şē onnarı ezmeyi düşünürmüş. onnarı o erēli'deki āniñ birisiniñ, o gızdī āniñ birisine o şē olunca gaymaķam vekili olunca yaz günüyümüş, sinegdēn yatamāyorun demiş çipindirik ğuracān demiş. āniñ gonāniñ

35 üsdüne çipindirik ğurmuş ora, ora çipindirik ğurmuş orda şēdince ā nüzül getirmiş kederinden ölmüş. orda ōle sora gelem şeye köylü tabi bizer, bizer, bizer ğalmış bundan bōle. para toPlamışlar ne yapacaklar? paşaya şē padişā gidecekler, ğarayoluñan gidecekler. sıdırva'dan efenim geçiP ğaraman ğoñya'dan padişā ulaşacaklar. para toPlallarımış fağat bunuñ hafiyeleri varımış hafileri işde beyim köy

40 para toPlāyor elebaşı filan filan. o elebaşlarını zāten şēderimiş bir finnını buldumu öldürdürümüş. kiminiñ başına gızargın tas ğorumuş, kiminiñ göbēne gızarmış yā

dökermiş ve eñ nihāyet eğer onnar hirniki zār şēTdilerse yola goyuldularsa bu da sıdırva'dan gidecēlursa ğaradan sıdırva beyi'ne soydururmuş. birkaç defā sıdırva beyi soymuş. ondan sōra eñ nihāyet ordan gidememişler. vapurunan silifge'den 45 daşucu'ndan gidelim demişler. o zaman daşucu isgelesi var. ora onnan gidellerimiş istambul'a daşucu'ndan binellerimiş. antalya yok o zaman ya. ordan ğene haberi olmuş hafiyelerinden. tekerlek beyi'ne haber göndermiş. o erdemli tekerlek beyi soymuş. ondan sōra da adamlar soyulmuşlar, gidemēceklerini añlamışlar ğayri neyse fağat bōle şēdiyollarımış ve bu o yanda da ğonağ yaPdırıyormuş bē ğonā. ordan 50 yörūñ birisi bōle saracığ dēnen bir yer var divle'ye üç sāt filan. orda da bir şē yaşamış. yāni bir şehir yaşamış orda da, fağat ora şē olmuş unğarız olmuş, iPdal olmuş, ölmüş, gitmiş, dālmış, fağat ordağı yapı daşları duruyormuş. orda haTdā ermeniler yaşamış, ermeniler. o şē soñu alınca ordan yörük ordan tabi o daşları görmüş. deveynen gidecēmiş ve divle'yi geçiP güneye dōru erdemli antalya'ya dōru 55 gidecēmişimiş yörük, yörük zāten ora gidecek bir de geğerken bōle bir āniñ şēni alayın bir ādan āferim alayın gibicesine yāhuT da iy filan diğ gibicesine. ğonağ yaparğan ām hayırlı olsun ğonāñ demiş. i saol. yalnız ām köşe daşları hiç_oñ dēlimiş, i dēlimiş. saracığ da ōle köşe daşları var kı demiş. hā demiş tamam git o daşları al gel demiş. develerinin yörük hani geçdiği ya bir sāt evel ğeri dönmüş, 60 ğeri gidiyor. o ğörenner ğeri geğerke ülen işde ē filan adı neyse āmet mēmet ne oldu, nē ğeri döndüñ? ülen nē şēTdidiñ? sorma divle'de beyiñ yanında bir biş şēler yēdiğ de saracığ'da āzımı yığayı gidiyorun demiş. dörT devesi varımış. deveye daşları sarmış, getirmiş. haTdā daşıñ biri ārımışımış deveniñ biri çatlamış ölmüş de ondan sōra neyse bey bōle zulumkār, zālim, zālimlik yapıyormuş. soñ ğene asger toPlanacāmiş. 65 asger isdenmiş. o zaman şūbe de ğaraman. ğaraman'a bey asger işde asger gönderecek amma bey ikūn sōra bir ğün sōra gönderir filan ēder. ülen millete zulumundan arafēn heralda ramazan arafesi olsa gerek demişler, gelmişler. beğim yarın işde şē bayram ētsinner eh işde neyse şēssinner bayramdan sōra işde ūrlayalım gitsin. olmaz bōn arafēn gidecek demiş. bēğim ētme gitme. milleT dolmuş, yalvarmış

70 filan  tmiŐ ıh. ęalabalık ŐTdik sıra ęalabalıkŝa millet ęaleyana geldik sıra ondan s ra
efenimüsün millet buna h c m_eder. bu ęaar, ęaınca birisi ordan bir tek tüfek
varımış salladımydı ya ęuluncunuĖ ortasına bunu hemen geberdir. ordan  lu
varımış bir çok  lu sussuz ok_efendi, tahsilli birisiymiŐ o ęaŐmıŐ böle ŐTmiŐ
g pr n n altına. o vurulac lunca da Ő le gözüne ŐT başına ŐT aPdesliği çekmiş, onu
75 da vurmuŐlar. onu ağlaTdı adam cemil osman isminde bir adam varıdı yaşlı adam.
bundan kırk_elli sene evvel ağladıv rdi. hiç suçu y muŐumuŐ onuğ. s ra o hafiyeleri
 gs zler d llermiŐ Şindi h l  ŐTler er l'deler de onnar hafiyelerimiŐ. onnar da hemen
ŐŐelerinen ęaz dökmüŐler ki ŐTney binayı yaŐacaŐlar. millet onnara v rmiŐ onnara da
zopayı. sizi bilmez sanmağ siz hafiyelik yaPdığız yaPdığız Şindi biz efenimi sevdim
80 ŐT yapıyorsunuz ĩ y ni gözümüzü boyamaya ŐTm yorsunuz filan d yince böle b li
de böle soğa  rdirmiŐler  lum

LV

Adı Soyadı : Mustafa Yıldırım

Konu : Kızillar (Taşkale) Kasabası'nın Tarihi

ęızillar daŐĖale ęasabası'nığ bugünkü yerleşim durumunu sağa ağladayın ben.
azerbeycan'da ik met_edellerke ęızillar aŐireti olarak yaŐamlarını sürdürürken
moğollar'ıĖ isdil sına  ramıŐlar ve oradan ęızıl hafız  met baŐĖanlında bugünkü
türkiye'ye giriş yaPmışlar. doğu anadolu, iç anadolu d rken berendi köyü üzerinden
5 beş_altı süT daha batı güneye giderek bu günkü ęızillar taŐ Ėale sarP, ęayalık, deriğ
bir dere ęov na yerleşmişler. daşdan oyulmuş manazan m ralarıyla buluŐmuŐlar. o
m raları ev_olaraŐ ęullanmıŐlar s ra da ęayalarıĖ yontulmasını denemiŐler ve
yumuŐaŐlından yararlanıP evler, z hire ambarları yaPmışlar. h len de yontup
yapannar var işde fot rafını egdiğ ęayalarda altı ęata ęadar oymalar var. gelelim
10 buradan g e. f tih sultan'ıĖ p tiŐahlında biğ dörTdüz atmış_altı yılında balkanlara
ęızillardan g _edilmiŐ. bu g enlerin içinde atatürk'ün dedesi ęızıl h fiz  met
s l lesiniğ de bu günkü makedonya'ya g Őd  belgelerle ispatlanmıŐdır. Şu anda
genelĖurmaylıĖ'da, orman baŐanl , içiŐleri baŐanl  daŐĖale ęasabası'nığ im rı için
alıŐmalara başladılar ve bir büyük orman dikiyollar. t rihimiz atamıza dayanıyor.

LVI

Adı Soyadı : Mustafa Karaevli

Doğum Yeri : Berendi

Doğum Tarihi : 1338(hicri)

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

şimdi yeyen daşêşşig'i, daşêşşik dedigimiz bir odaydı. yalınız oda bayākı bir işde bir bayā bir gişi gelmiş gitmiş oraya. (bu oda türbe falan mı?) dñi bir türbē hitāP_ēderdik biz. orda bir esgi ev varıdı, esgi evde bu davarı sağan ğadın, ğarı ğece evinde otururķan bir aĝ saķallı ğapısını açıvėrmış ğarınıñ. ğarı az hēle tabı biş şēden

5 şōle irkilir gibi olmuş. ğarınıñ ōle azcıķ irkildñi hissėtmış ğoca, ihdiyar dede diyelim ğayrı evliyaymış gelen. ordan ğarınıñ iķerisine girmiş un çuvalına bir şōle el gibi bir daş biraĝmış ğarınıñ un çuvalına. ğarı biş şēden haberi yok ya. orda ihdiyar dede çıĝmış ğeri, ğarı ğorĝmamış boyul ğarınıñ, ğocanıñ arkasından baĝmış. o ihdiyar dede odaya varmış. o odada bir müTdet odanıñ iķerisinde ğalmış. o ihdiyar dede

10 ğayrı dede evliyaymış. baĝmış orda bayā bir müTdet belki bir sāt filan odada ğalmış. ordan çıķmış, o ihdiyar dede dōru cāmiye gitmiş, ğarı ōle tākiP_ėtmış. ğece ayıñ_aydıyıymış ortalıķ da adamı tākiP_ėtmış, adam dōru cāmiye varmış. ondan sōna tabı ğarı, ğarıyı şē ihdiyar dedeyi ğörmemiş de yāni o yōnden ötürü işde o odanıñ bir özelliĝiniñ olduĝu (ondan dolayı mı oraya daşêşşik diyorlar?) ondan

15 dolayı daşêşşik dēniliyor. (bu kadının bir geyik saĝma olayı varmış o nedir?) ğadınıñ geyik sayma, sāma olayı ğarı geyiyi saĝardı. o ince yolaķ dēriz orada saĝarmışımış ğarı davarı. her gün saĝarmış. (oraya ne kadar uzaklıktaymış bura, kaç adım falan?) on metreñ anca canım. esas ğarınıñ davarı sādıĝı yer on metre filan anca. de ondan sōna davarlar ğarı süT davarı sādıĝdan sōna ocā ğoymuş bişirmeye ğarınıñ

20 buharisinden südüñ, süde bir üs yandan bir idrar aķıdan olmuş. hayırsız tükenir mi? ondan sōna davarlar gelmėvėrmış. davarlar gelmemiş, ğarı ararımış davarları. beklemiş gelmemiş. ikún hiç gelmemiş hiç ğörüşememiş. üçüncüsün çıķrıķlıķ dēriz babañ annaTdı işde ya oraya gelmiş davarlar. ikún de orda sāmış ğarı ōle ōle ikún gelmiş ikún gelmemiş. ōle ōle davarlar bi dā ğayboldu ğiTdi. de yāni daşêşşin

25 özelliği bōle yēyen. (sonra) daşēşig'de sōna ben bir rūyamda gördüm daşēşin
olayımı dabı sōkük hāli ya odanın ōñünde oturuyom ben. rūyamda gece otururķan
yanıma üşler dēriz ya üç tāne şōle ġaradonnu beytullah dēriz ya ġaradonnu üç tāne
uşaķ geldi yanıma. çocuklar nērden geldiñiz, ne hayır dēdim eh işte geldik dēdiler. ġ
olmuş geldiñiz. burda meşagġat yok dēdim çocuklara. ōle bi ōşadım çocukları
30 ġiTdiler. aradan birkaç gün geşdi belki, belki ōñ gün yirmūn bōle bi dā gördüm boyul
yedi tāne geldiler. onnarı da ōşadım. onnar ġiTdigden sōna bayā bir zeman geşdi tabı.
bōle ġēne odanın yanı başında, ġıPlasında otururķan yāni esgiden biliñ mi arkadaş
neydi yāv bir adamıdı ya neyse bir atlı geliverdi ġarşıma bōle bir ġır atıñ üsdünde.
atıñ ġōsünde ġōslük mōslük tam teşgil şōle amma ġafası bildimiz mevlāna sarıġından
35 ġafası hiş kimse yok yanımda yāhu bu adam neyimiş, kimimiş dēdim. ses geldi
kimse yok yanımda şit_aleyhissemmiş dēdiler. şit_aleyhisselam bōle aġlıma
yēr_ oldu. (şit peygamber mi?) peygamber aġlıma yēr oldu. ikūn sōna bunu hacā'niñ
musdafa'ya sordum. yā şit_aleyhisselam, şit isminde ne var dēdim musdafa'ya. ūlen
dēdi ne bildiñ, neden, nē soruyoñ? dēdi. yā ha bir ōle aġlıma geliverdi de dēdim. yāv
40 dēdi, ikinci velimiz o dēdi. yāni peygamber efendimizden sōna gelen ikinci velimiz
dēdi. yā dēdim ġayri o da bir başġa bi dā tekrarlamadı. bōle aġlımda dutuyom zeman
zeman rūyama, rūyama gelmez oldu da yāni bōlece zeman zeman hatırıma gelir dūā
ēderin. (sonra bu oda ne oldu, kim söktü?) bu odayı cāmi yapan usdalardan sögdüler
odayı. keresdesini bu hindiki burdā cāmi var ya bu cāmiye harcadıķ keresdesini.
45 keresdesi de aġaç yāni. az çok lāzım gelen etrafındā köşe daşlarından ney de o
zamannar ollara arabaney yanaşmazdı ya hayvānatınan yāni sözüm yabana eşşēnen
lāzım gelen köşe daşlarından götürdük. yalnız odayı işde ōle sögdük. bir ġişi sögdü
dēdim ya o ġişi de cumā bir günüdü aşşāķı cāmiye toPlanınca adam orda bir ġiziy,
ġiriz geçirdi. yāni adam comāñ içindeyke ġüreden ġōşdü adam. de ben içinden bir
50 ġişi, bir_ikişi namazı bıraġdı adamı dışarı çıkardıķ adamı, elini yüzünü yıķadıķ
adamı ōle ayıġdırdıķ. ġayri ōn mü bir_ikūn sōna mı adam aġaç yonardı paltaynan
ayāna palta ġaçırdı. onu da yāni boşlayıP ġitmedi de adam. adamıñ o yarası tedāvi

édildi adam işine devam_éTdi. de yāni odanın keresdesini bu cāmiye harcadık.
daşından da harcadık. üsdünüñ ağaç keresdesinden de cāmiye harcadık. (bu taşlarını
55 sonra birisi yıkmış eli kurumuş) evet o evel, evel olmuş. onu ğayri hañğı nēreye,
yıkıldıysa yıkılacādı sahar ğolu ğurumuş. ondan sōna bōle bir yıkmaya teşebbüs ney
ēden olmadı ğayri. aşşāķı keşir köyü'nüñ oraya bir mekdeP yapıldıydı, ona mı
sōkecek oldularıdı sahar. tabi cāmiye bir müTdet bir yōnden belki olabilir yalnız
mekdeP dēyince, mekdeP dēyince oraya sōkülecek olunca ondan mı ğurudu adamıñ
60 ğolu, bilmem orayı çōzemem. (berendi'nin kuruluşu hakkında ne biliyorsunuz?)
berendi'niñ ğuruluşu haĝında, berendi'niñ tabi aşiretimiş. iki ğardaşımış daha kimse
yoķ. berendi adında bişē yoķ. iki ğardaşımış bunnar. bunnar aşiretimiş. aşiretiñ,
ĝardaşın birisi burdan mersin'e aşmış veyāhut antalya'ya gitmiş. ĝardaşın biri burda
ĝalmış. defā ğayri ĝaş ğün sōna, ĝas sene sōna öbür ĝardaşı dönmüş gelmiş. burda
65 ĝardaşı yoķlamaya ĝardaş nērdüñ? hal hatır sōna; ĝardaş ben burda ĝaldım, ben
barındım dēmiş. ben burda ĝaldım, yāni ĝalmada sözü yoķ. ben burda barındım bōle
dört sözüñ baş harfleri bē oluyor. ben burda barındım, ben burda işde barındım
diyor. dört kelimeniñ başı da bē harfi oluyor. (beri indim) ben beri indim diyor soñ
beş soruda. ben beri indim diyor. beri indi de ğayri yoķarlarda barıñāh varımış
70 bildimiz ören var ya örene bayā bir halk toPlanmış ğayri sādā soldan ōle aşiretleden
gelen olmuş, toPlanmışlar. ben beri indim dēmesiniñ sebebi örene toPlanmış, örene
köy ğurmuşlar. örende olmuşlar. ğayri daha sōna o ğayri orayı bilemeyiz. oraniñ
mevzisi başĝa yoķ bildim. örennen goyā, ĝoca köye toparlanmışlar ğayri o zamannar
işde. ğayri köyüñ bullarda ermeniler varımış. (şu an ki oturduğumuz köyde mi?) hē
75 şimdiki ĝoca köy dēriz ya. burda şimdi tek cāmi var ya oraya edrafda biraz ermeniler
varımış. ermeniler ĝoca köye toparlanmışlar. içinde tabi sünnüler varımış cāmi
yapıvemişler. bu cāmi deĝil amma cāmi yapmışlar amma lālettain bir cāmi. (sünniler
için mi yapmış?) sünnüler için yapılmış cāmi. cāmi lālettain şōle alelusulumuş yapısı.
yalnız devlet tarafından vaķıflanmış cāmi alınmış da. cāmi sōnadān işde biraz
80 müslūman çoĝaldık sıra cāmi yeñilemişler. bu hindiki ĝördüñüz cāmi dēl. bu üçüncü
yapılışımış cāminiñ. cāmiyi bir ĝat taha bir tāmīr étmişler, şōle biraz bir cāmiye
benzetmişler. üçüncüye gelince daha müslūman daha comā t çoĝaldık sıra bu

cāmiyi şindiki gördüğümüz cāmiyi dedğim gibi ermenilerden becerikli usdalar varımış ki bu cāmi temelden sökmüşler yoğarı ğısımında yāni babañ bilir ya orda
85 tīlemmi'niñ havlısı varıdı ya. babañ yoğ mu? (burda) o tīlemmi'niñ havlısınıñ içinde
orda şōle ğōrū'ye giderken yoluñ altıynan ordan bir itbunnu çalısı var ya o çalıñıñ
orda kilise varımış. (berant, berkant kilisesi) evet berçant ermeni kilisesiymiş. o
kiliseyi tabı yıķılmış da. o kiliseniñ daşını cāmiye daşımışlar. yalıñız usdalar
ermeniyemiş, usdalar becerekliymiş. cāmiyi temelinden yığmışlar. o kiliseniñ daşını
90 cāmiye daşımışlar. onuynan yaPmışlar. tabı cāminiñ duvar yúseldik sıra edrafını şēni
yúseldillerimiş merdivenini. usdanıñ biri ğüşlüymüş o köşe daşları var ya köşe
daşlarını şōle dalına aldımıydı ıķılamadan çıkar giderimiş, duvarıñ başına. yāni onu
bilenner, ğörenner var da ōle annaTdılar. eh işde yēyen ne bileyin işde cāminiñ,
köyüñ ğuruluşu öteden beri biraz annadım böyle.

LVII

Adı Soyadı : Halil Aydın

Doğum Yeri : Berendi

Doğum Tarihi : 1334(hicri)

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Hayat Hikayesi

yaşadım hātırayı bir annadayın yavrum. ğüÇçüklümde biz öğsüzüdüğ ya
hacelemmi'niñ yanına vardıķ. şindi oña dört sene hiç ücretsiz iş ğör, durdum
yanında. işte dört seneden sōra abdullah rāmetlik ğünah dēmiş yıllim on sekiz liraya,
on sekiz liraya oñun devamlı toķlusuna, malına, çobana azzıķ ğötürmeye baķarın ōle.
5 ğış çok, çok olur. duman ğış ğırğ ğün, ğırğ ğün dumandan ğoyun dūñyayı ğörmedi,
şavķlık ğörmedi. ğırğ ğün sōra bēle duman açılınca ğoyun çırışdı. altına bēle ğoyun
bēle ğar çırı şēddiñ mi ya bēle ğöprübü oña ney diyollar canım bēle oñun altından
geçiriyoruz ğoyunu biliyoñ mu? hēle çır, çır, çır, bēle ordan yēme içme yavrum
alañda hani alañ, alañ dam. ğapısı yoğ, zobası yoğ, çayı yoğ bir pilav yavrum.
10 yēdimiz pilav. bāzı ekmeñ, azzīñ da tükenivēiyor, aş da ğalyoñ duyduñ mu? bēle

günner yaşadık yavrum. şindi ne var şükür hamdolsun her ş̄̄ var şindi baç rahatlık.
çobannar çok rahatlık şindi. güdümde rahatlık her ş̄̄ rahatlık. o zaman bêle malda da
bir gene dî bişş̄̄ oluyordu. ilaç yok o zaman hani ğırılır toçlu, malda ğırılıyor. malıñ
da yāni baçanı olmayıncal çoğunuñ malı ğırılır. o dereler malı bütün bêle ğırımınan
15 ğırılır, ğırılır, ğırılır, ğırılır. alışdı millet hiş ş̄̄tmez, aldırılmaz yāni bêle ondan sōra
işde dūnya fennileşdik sıra, iyileşdik sıra baç oluğ ādet oldu, mala baçmaç ādet oldu
şindi. o zamañkı devir gibi dēl. o devir, o devirde keven sīra keven vēriliyordu
yavrum keven, aç sīrlar aç, keven o da dādan dikenni getirioñ duyduñ mu? şu bizim
yāldere'niñ oraya gidiliyor. o sarPlardan ğarıñ içinden keveni buluP getiriyollar
20 dikenni keveni burda ütüP sīra vēriyollardı. o yaylalardan yavşan, yavşan biçip
getiriliyor yazdan ğonuyor içeriye onu yēdiriliyor. neler yavrum neler, yoçluçlar,
neler yoçluçlar, neler yoçluçlar. şindi ne var şükür hamdolsun her ş̄̄ var, şindi her ş̄̄
var, işde bêle yavrum.

LVIII

Adı Soyadı : Rafettin Büyüksoylu
Doğum Yeri : Berendi
Doğum Tarihi : 1927
Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var
Konu : İlâhi

ayağının izlerine
yüzüm sürsem tozlarına
sürme diye gözlerime
çeksem ağlayu ağlayu
5 essapları erenleri
mahcemalıñ görenleri
basdığı sıcak çumları
gezsem ağlayu ağlayu

muhammet ümmetim dēse

- 10 lutfeylese cem eylese
kelamuyla el eylese
varsam ağlayu ağlayu
varsam ağlayu ağlayu
- yalnız yoldaşım yoğdur
- 15 aḳrap, yılan çayan çoğdur.
münkür gelir suval yoğdur
nice derman ola ya raP
münkür gelir suvāl yoğdur
nice derman ola ya raP
- 20 götürüller beni ḳapre
ḡoyallar bir ḳara yere
ḡavim ḡardaş ḡeri gele
kimi ağlar kimi güle
nice derman olā yā rāb

LIX

Adı Soyadı : Rafettin Büyüksoylu

Konu : Hayat Hikayesi

- gençliğim, hayatımdan anlatıyorum saña. ben biñ doḳuzzüz_elli birde asgerden geldim, asgerden geldim. perişan bir halde babam bir çit ḡatırınan dumlu'da, āzıböyüḡ'de yer sökerdi. evleḡi bir liraya. yüz ḡuruş bir liraydı. yüz ḡuruşa çit sürerdi. geldim ki perişan bir halde, ḡardeşim burhan varıdı ölmüş, büyük
- 5 ḡardeşim varıdı, bacım varıdı o ölmüş perişān, peşmur'da om beş hāne biz nüfus. yiyecek içecek, çoḡunuñ ayaḡḡabı yoḡ ayaklarında. ve ḡaḡdım, giTdim. ḡoyun güTdüm, ḡuzu güTdük. neyse perişan bir yirmi ḡoyun var babamıñ elinde. onu da tarla satmış yirmi ḡoyuna dēşmiş. bir tarlamız varıdı ḡarāş dī. yirmi ḡoyuna dēşmiş. ondan başḡa hiş bişşē yōdu. bir çiT de ḡatırımız var. yaşadık birkaç sene. dedem
- 10 varıdı çoḡ zeñgin, sarali dēlleridi. hacıya da giTdi, hacı sarali dēllerdi. onuñ yanına evlatlık gibi girdik. kölēbi çalışdık. amcam varıdı, çoḡ zeñgin ikisi, babam da içe faḳır velhāsıl az beş yedi sekiS sene güTdük. ondan sōra elli dōrTde sekiz de

güTmedik ya işde. elli birinen elli dörT üs süne güTdügden kiri o irkdİM azıcık toğlu,
ölağ neyse onu saTdık dūn ēTdik. üçcüz liraynan dūn ēTdik. üçcüz lirayı babam o
15 asgeriye ğapudu varıdı ğapuduñ cēbine şōle soğmuş. cüzden meşin cüzdeniñ içine
ğoymuş. varmış şuayb'ıñ hani'na bazertesūn gidilirdi. bazertesūn bizim bacımı
birisine vėrdik. katiP emmi dėrdik, onuñ ōluna vėrdik, onuñ ğızını da ben aldım. dēş
yaPdık. o dēmiş ki o göz_açırādı. bōn bazar sāli girmeden biraz beyaz ğaput maput
alalım dēmiş. ğaput alıllardı birer toP dūn ğayıt görülecek ya. pırtı alınacak. hemen
20 varmışlar birer toP ğaput almışlar. bir çalışdırmış babam cüzden yōğ. aĝam varıdı
ĝarazor dēlleridi ya üseyin'idi çok canım ciĝerimidi. aĝam bir yaman adamıdı. dēmiş
o da tabi başında ben ğoyun güderin, o da cavralarımış, nere ğoyduñ baba, şura mı
ğoyduñ, bura mı ğoyduñ? amma māmüt_usda, māmüt_usdā da atları torbalarĝan
ĝatır şēle ĝafasını soğar bir ĝavralardı. o deli ĝatır varıdı. adamı şēle bir serdi torbayı
25 dağarĝa. dağarĝan hana düşürmüş, şē cüzdanı. üçcüz lira içinde. ömür dūn onuynan
görülecek. hindi aĝam cavralarımış, hurda mı, burda mı, nere ğoydūduñ? filan
kağalarımış. māmüt_usda da arĝadan torbalamış varmışımış dēmiş. māmüt_usda'ya
ĝocayı sıkışdırma cüzden bende dēyince hemen aĝam ĝucağlamış māmüt_usda'yı.
yaha māmüt_aĝam saña ĝurban olayın, māmüt_aĝam saña ĝurban olayın, parayı
30 almışlar. ĝayıtı gördüler, geldiler. işde dēdiğim gibi ondan sōra bir hafda dūn ēTdik. üş
dört gün ēTdik. bir hafda durdum. om birincisūn giTdik şēye. bir ĝar yādı, bir ĝar
yādı. yurTbuñarı'nıñ buğaza üş gün ğoyunu hiş çıkaramadım dördüncüsūn geldiler.
şindi hePsi vāris. aĝam vāris, babam vāris hacelā'nıñ malına sekizzüz malına. sēçen
giTdi, sēçen giTdi, sēçen giTdi ğoyunu. bize dēdiler seniñ ğoyun basırı'ya inecek
35 alibālı yanık, basırı'ya inecek ğoyun dēdiler. dedeyiñ selamı var basırı'ya indireceñ
ğoyunu. yalıñız nasıl indireyin. remzi ā varıdı o da vāris, ğoyunuñ tüm vārisi onnar
götürdü giTdi. dedem öldüğden sōra geliP ğoyunu sürüP indirivėrmediler ora. aĝam
indirmedi. babam indirmedi, ĝoñşular indirmedi ora. bir çegdik edemedik, bunnariñ
çırına düşürdüm, arĝasından geldim. hebiP çardān da yaTdım bir gün yine buraya
40 gelmeniñ imĝanı yok, yedİnnüK gelin amma gelmeñe imĝan mı. zabah çegdim
dedem rāmetlik geldi. dedem rāmetlik eşşē binmiş, saman çekelleridi basırı'dan.
saman yolından geldi oraya da. i kötü güneyėr'den saman yolından indirivėrdi. hasan
da yardım ēTdi, hasan özenōlu. ora indirdik ğoyunu. dedem öñüne düşdü geldik.

şindi basırı'ya indirdik. basırı'da hıdır āmet, rahım şē dedem ilerden giTdi di
45 topal_ali üçü ğarşılıdı beni. indirdik vardık. şindi topal_ali'niñ dambaşısında bir ala
dikenni, sarı dikenni şē yımış öbek, eviniñ dambaşısına onu getirdi. dırmaşlanıyor
ğarıñ içinde şēne getiriyor bi saçıyor şindi ğoyunuñ öñüne yiğiñ hacelā'nıñ malı siziñ
beringáhiñızı yıkanıñ gözü kör olsun, āzlılar yığdı beringáhını. dāvāt etse gelmezdim
ğoyunu otu tüm çegdi. ğoyunu orda tüm doyurdu. orda bir_ay ğaldık. döl düşdü
50 ğoyun ğuzulamaya başladı. hıdır āmet'iñ bir şēle bũdar evi var bir yanda çocuklar
yatır, bir yanda da ben aÇcık yemek pilā milā yediriller giderin ğoyunuñ içine yatırın.
bağdık ğoyunuñ dölü düşdü. minevver'iñ anasını aldılar geldiler. o baña baķacaķ ben
ğoyunu şēdecēn, döl düşdü. zabahādar sekiz tāne ğuzu oldu. vē deviriyor çardāñ
içinde alıyorun kepenēñ altına, alıyorun kepenēñ altına. zabaTdan şēle kepenē iki dal
55 ğöverdim oraya. kemire memire üsdüne ğuzuları ora şēTdim kepenēñ altına
basdırdım. vardım nērdün dedı minevver'iñ anası. nēreyin ebe işde oldu yēdi sekiz
var. var mı anası tanası? ne bileyin anası tanası. şavķardı, vardık. olmañ burda dedı
rahım_ā dedı geldi burda olamazsınız siz sōlā'ya göçüreyin dedı. ordan bir_iki oluķ
moluķ var o ğuzuları aldı giTdi ya dipi cuzulāyor. varmış āzaçıñ_altı, āzaçıñ içinde
60 deliPrām'iñ pin var oraya da dipi sürmüş sürmüş piniñ içi adamaķıllı ğar dolmuş.
ğarıyı orada, cadoluz ğarıydı. şindiki bu bizim itēatsiziñ ebesiydi. amma ben de o
öleney olur mu dedim ya. ğurban olsun, olmadı. ondan sōra ordan ğayri rahım_ā
yıķıvērmiş. hıdır āmed'inen rahım_ā oraya göçü. dönmüşler gelmişler. ğarı eşşek
torbasına, inmiş ğarı ğatarımış üsdüne çıkar doldurmuş ğeri çekermiş. ēle ēle pini
65 ayıtlamış. çardāñ bucāndan da küñü ğazmış, aÇcık ataş yaķıvērmiş, ataş da ğızdırmış
ben varanādar, āşam varanādar onu pinide ğurulamış, onu da dögmüş vardık aTdik
ğuzuları. o ğuzular hēbede ğuzularıñ sekiziniñ de ğulā hēbeniñ şēnden çıkınca bēle
ğulāni souķ vurmuş. oraya da direk başına asıvērmişlerimiş sekiziniñ de ğulā düşdü.
sekiz_on ğuzunuñ ğulā düşdü. doñ_almış ondan sōra ha vur di sūr bir ğün ğayri
70 havalar iy_oldu. iPrām_ā amma her ğün geliyor. saman getiriyollar basırı'dan.
babam, tosğa musdafa var goñşumuz o. getiriyollar samanı şē hıdır āmet şēli ordan

basırı'dan noda açılıP geliyor. deliPrām'ın nodası var onu açdık yediriyoruz. çulunan o zamat yalağ ney yoğ. yedirdiler bir gün ğayrı ğar ğağdı havalar iy_ oldu. ekin deliPrām şēle şē bir_iki hıra mıra ekine varmış deliPrām eteden gelmiş. deliPrām

75 babamın adamı, dedemin adamıydı. o geliyorğan da ğarı hēle ğuzuyu toPlayacōlmuş, hıraları filan sürecek. gelmiş ğuzuluñ āzını ğōvērmiş, nērde ne hıra varsa ekiniñ içine sürmüş. yēsın hacelā'nın malı. ğayri dēdi adam āşam geldi tembih_ētmiş burda hacelemmi sen olmaz, seniñ ğoyun çekiniyor, bura olmaz dēmiş. burda ot buraya seniñ ğoyun ammā ğoyunu o yana, bayırdan yanna ğiTdi mi gelmez, meleşir, çırışır.

80 ğoyunu o yanna süreriz ora ot şēle yēmez, ēle gidecek, ālibālī'na gidecek eteyūze gidecek āla gidecek ğayri ora ğōşdük. segsen ğuzuynan ğōşdük vardık oraya āla, ām rāmetlik filan. dedemin yaşı işde segsen beş, segsen yedi yaşında öldü yā. iki sene evelidi. hiş görmedi alibālī'nın yıķıntısını görmedi bir tā. orda āçlarınınan ğōprü yaPmışlar, su boşanmış kı hō yurTbuñarı'ndan, ğızılbuñar'dan şēñ eşşēni ney almış.

85 mısırlı'nın bir ğırmızı eşşek varıdı onu almış sācabükū'nde. elāsılı ordan ğōprüynen geçirdik de segsen ğuzu, segsen ğuzu, sēşdik segsen ğuzu. ōdar maldan segsen ğuzu. ğayri ğaTdık, yığdık o sene de dedem rāmetlik arķacı yaPdı. arķaç daş dōkülüydü. ğışın ıÇcık dā daş dōgdürdüydü āma bir gün bağdımdı üseyinnen āma çardı dēdi üseyin atları, bir çit ğulunnu ğısırā var kötū şētan arabası varıdı at_ arabası. arabañı al

90 gel de daş toPlāvēr hurdan ıÇcık baña, āl yaPtıracān dēdi. minevver'in anası sordu şindi ebe. nedir ō ōlan, ne dēr ō? kertiōlan dērdi baña nedir rāfeTdin nedir o? dēdi ne diyecek dēdim āl yaPdırıyor dēdim. nērecēmiş ōlmēcek mi? dēdi segsen beş yaşında, doğsan yüz yaşında dērdi o. ōlmēcekmiş de. baña, hī ōlecēn, ōlecēn dēdi ğuzgunnar āla üssün dēdi. nērece işde ğıran dahana yazda ğaldı dēdi, ğuzgunnar āla

95 üssün dēdi. ben yēmēñ bişirmem, bişirmem kel haccaynan pasdır, anama pasdır dērdi, haccalebama da kel hacca. onnar yaşı görür dēdi. yēmē bişirir dēdi. ğiTdi ēmin usda'yı, köse'yi, köse'nin orda ıÇcık ğoyunu varıdı onu ğāTdı ğiTdi ordan toPladı geldi zabaTdan āmın arabasını. o arķacı yaPdı. bir tā arķacı da görmedi. şindi orayı emmiñ de ğör işde āl oldu. sōlā da burdan ayrılma, gelinden ayrılmamınan sōlā'ya

100 varmamın, geliniñ benim yanıma gelmesi tam yetmiş gün geşdi. yetmiş gün sōra getirmişler gelini oraya indirivērmişler. babam rāmetlinen şē neyse biz aşşādan

yoğardan allēdiç dēller ordan göyünü gapaTdim. şindiki o erikli, deliPrām'ıñ
musdafa'nıñ bahçasınıñ üsdüne suya dōru. bağdım hanım da suya geliyor. benim
gelin suya geliyor. ordan geline biz yaklaşdık. öteden gelirken çökeriverdi. ayām da
105 cizme, göcuğ bōv ğaşdı. can_aTdı. beni govaladılar. çoban govaladı dı vardı.
minevver'ıñ anası fadime ebe hemen çıgdı geldi. mā yavrum seniñ gocañ, efendiñ
hoyunu. ō efendi de efendilik mi ğalmış. saşal dizde, sırTda göcuğ boyandı erik.
ondan sōra ğayri i kötū buluşduğ. işde yetmiş gün sōra bēle buluşduğ. bu ğadından
altı ğızım, iki ōlum oldu, sekiz dēseg de olurdu ğızı ya tamam ondan sōra ōlanıñ biri
110 eceliyen öldü, biri de vurdu dayısı, dabanca boşandırdı, ğazā vuruldu. ondan sōra
yēñiden bir tā evlendik iki ōlan da ondan oldu. allah ōmür vērsin. onuñ da birini şindi
everdim, biri de nişanni everecen. gendimiñ de birisi tezdi ōlannarıñ anası sōradan
aldım avrat beni boşladığıTdı. eteki de öldü. şindi delōyun gibi tekin, tek bir
gocayın. yaşım yetmiş beş, hacıya giTdim geldim bir hanım tā bulubilirsem berāber
115 bir hacıya tā gidecēn bulamazsam bēle allah saPrēdiP durrun, işde bu.

LX

Adı Soyadı : Meryemana Aydın

Doğum Yeri : Berendi

Doğum Tarihi : 1341(hicri)

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Yok

Konu : Kız İsteme ve Düğün Adetleri

yavrum ğız isdeyi ilk_öñce varıllar ğızı, ğızı isdeller. ğız biter ondan soñra
merāsimini yapallar. her bir tedmimat işde, işde giyim alıllar. eşşālar, yēme eşşālarını
alıllar. onnarı yapallar. öñce ondan soñra ğız biTdimiğdi ondan kiri ğayri başlallar.
şēye dūñ ğayıtına başlāyollar yavrum. gideller ğızı da götürüller orda giyimini alıllar
5 ğidiriller. oña göre işlerini her bir işlerini yapallar. ondan soñra ğayri yēme eşşālarına
başlallar. dūñ ğayıtı işde bişecekleri alıllar yavrum. ğız biTdi oldumuydu, iş sālama
binincel boyul bişeecklere başlallar ğayri yēme eşşālarına. başdan yavrum hoşşafi
ğaynadırın ben, ğomposdayı yaparın onu sōsun dı, öñce onu yaparın. ondan soñra
mallar kesilir, kesilir yavrum onnarı bütūn güzel ğıyarın, ğazannara doldururun. suyu
10 souğ dōkerin et souğ dōküldümüdü beyaz düşer, ğavrılır oldumüdu siyahlaşır suyu.
onuñ içine de üş dōrt pata dilimler atarın suyu beyazlassın dı onu atarın. o öñce işde

haşlamayı yaparın, haşlamadan kiri yavrım şē ondan soñra bamyayı bişiririn,
haşlamayı bişiririn, bamyayı bişiririn ondan soñra çorbayı yört çorbası, güzēl dūn
çorbası dēnir ya, yört çorbasını yaparın, ondan sōra ğayri pilāsını, hoşşaf işde önce
15 dēdim ya hah šē gomposda eñ başdan gomposda bişiririn, ondan soñra haşlamayı
bişiririn yavrım, ondan kiri şeyi bamyayı bişiririn, sarma, dolma bunnarı güzēl
yaparız, hazırlarız yavrım ondan soñra ğayri her bir yemekleri yaPdığdan kiri bişirir
hazırlarız mevlidimize. sabah oldumuydu bütün ahāliyi getiririz. (bu yemekler gece
mi pişiyor?) bu yemekleri sabahdan bişiririn yavrım, gece bişirmem sabaha aurlaşır
20 yemeg de. geçeden ğağarın bunnarı heP bişirir, bişiririn. mevlit zamanına bitiririn.
mevliTden dālıP gelenner yiyor. mevlit zamanına yemekleri heP hazırların yavrım,
güzēl pilāsını da bişiririn. ordan gomposdaynan pilā eñ arğaya ğalıyor. işde etē bir
yemekleri tastasına vērir, vēririn. eñ soñ gomposdaynan pilā vēririn. helvasını da
vēririz. tabi onnar belli yavrım. o yemekler tabi işde bēle ğuzum, tahā ne diyeyin
25 yavrım. yemekleri güzēl güzel yaparın yavrım bēle diyeyin, güzel yemekleri yaparın.
mevlit oğunur yavrım, cāmide mevliT oğunur. ben yemekleri hēP yapar hazırların
cāmici gelenādar. mevlitciler onnar geldimiydi yirmi otuz sufra vēririz yavrım.
onnarı vēririz. bütün yemekler yēdiririr içiririz ondan soñra gideller ğayri yavrım
işde. ğınacı, ğınacı gideller önce sēmen varır. sēmeni tekrar bir de ğız_evi
30 yemekleller. ondan soñra yavrım ğadınnar varır. o ērkekler dālır. yēñgesi varır. yēñge
dēnirdi ğadınnara, ğadınnara. varıllardı yavrım ğadınnar da onnarı da yēdiriller
içiriller. ondan soñra tekrar ğınacıyı isdeller. olan_evinde ğınacınıñ tā yanacak
zamanı geldimidi onnar ğınayı getirmeye beş_altı ğadın ordan ğınayı getirir yavrım.
o ğınayı da yağdığ işde tūm yavrım ğızınıñ sādıcıynan gelin ğınacıları bütün gelin ğız
35 sādıcınan tūm dolanır eviñ içini. bütün ellerini öper. ondan soñra yavrım, ğayri ğızı
ğıdiriller ğuşadıllar, aPdesdini aldırıllar oturacā ilēni getiriller yavrım ğızın sādıcı
ğıza elbise sādıc ğıza. (sağdıç kimler olur?) yavrım o ğız_evinden, ğız_evinden
olur. ğız_evinden, arğadaşlarından, yakın emmisi, dayısı kimiñ ğızı varısa onnardan
sādıc olur yavrım. onnarı yavrım o sādışlar geliñ ğızınıñ başında dönüşür ğayri güzēl
40 şarkısını da sōleller, ilāsini sōleller, ilhāye sōledigden kiri yavrım işde ilēni
ğapadıllar. altına sādıcıñ elbiseğini gollar oturdullar güzēl. ğız da demir gibi olsun di
demir ilēniñ üsdüne oturdullar yavrım. ondan soñra ğayri işde bēle sōleller.

ğız ğınañ ğutlu olsun

söyle dilleriñ datlı olsun deller yavrım. bēle diyē diyē güzēl yaḡallar ḡınayı.
45 sādıc ḡız ḡayrı başında bēle durur yavrım. ḡızıñ başında durur sādıc ḡız. ēr ṣē uzāsa
hani erēli'ye, ayrancı'ya dēdibi gütürecek olullarsa uzālur da zorsunur gütürmēcek
olursa bēle oturumlarında zabā ēdeller. sādıcınan gelin oturullar yavrım o düzülüsü
bozulmasın di. ondan soñra yavrım. ḡayri sabah oldumūdu gelin alıcı gelir ḡayrı
ḡuşluḡ soñu geliller gelir gelin alıcı gelin düzülü duruyor hazır. gözelim gelir
50 arabalar. e işde eveli yavrım işde ata binerdi ya hindi araba çoḡaldı. ata bindiriller
gözēl bir yandan ḡayrınıñ birisi sarılır oñünden de birisi çeker gütürüllē gideller
yavrım. olan_evine gütürdüler miği orda işde gelini gözēl indiriller yavrım alıllar
içeriye. dambaşidan atallar parayı. hindi ēle deḡil dambaşidan para atılmaz. e ḡapınıñ
āzına durūvērir cēbinden çıkarır atıvērir ḡüye. o hindi o ṣē ḡolaylıḡ dambaşidan
55 atardı parayı. ḡüye dambaşidan inmeden gelini içeri alıvērillerdi ēle dururdu yavrım.
başḡa ne diyecēdim. (atlılar varmış) hā yavrım atlılar gözēl atlılar. şarkı sōle sōle
gideller yavrım. yirmi otuz atlı giderdi. ondan gelinden oñce gelirdi o sādışlar atlılar
gelirdi yavrım. gelirdi o atlılar inerdi hePsiniñ birer adam gelirdi. o gözēl onnarı
yemeklellerdi. gelini indirillerdi yavrım. gelini hiç durutmazlardı. evel içeriye
60 alıvērillerdi gelini. daḡḡı yōdu ādet daḡḡı, gelini içeriye alıllardı yavrım. ordan gelin
içerde ḡayri herkes geliniñ yüzünü açallar baḡallar. ḡüyeyi ērkekler alır gider, gelini
de içeriye ḡadınnar alır. o orda o orda olurdu. yalnız ḡüye gelini içeriye aldımıdı
hemen ḡüyeyi dışarı çıkarıllardı. gelin içerde ḡalır. olannarıñ içine ērkekleriñ,
emsalleriniñ içine ḡüyeyi gütürüller yavrım. orada ḡayri işde ekmekleller, çalallar,
65 çārıllar, oynallar ērkekler, ḡadınnar da beride oynallar çārıllar türkülerini. ordan
yavrım işde her bişşēlerini ḡaldırıllar ḡayri. o gelenneri ekmekler olan_evi, gelenneri
ekmekler. dālıP gidiyollar o atlılar ēñōñünde gine çārıllar şarkılarını, türkülerini her
bir vazifelerini yapallar. ondan kiri onnar da dālır, gider yavrım.(damadın saḡdıcı
olur mu?) dāmadiñ sādıcı olur yavrım. dāmada da sādıc gütürür tabi onu da bir ṣēni
70 sahab_olacaḡ ya. ayaḡḡabısını alıllar ya çekedini alıllar ya tesbını alıllar. bēle
bişşēleri ḡüye ḡıpırdanamaz. o sādıc sahab_olur. ondan soñra ev ḡarışacaḡ zaman
geldimıdı yavrım ondan ḡayri ḡüyeyi isdeyi varıllar. bir dorum yitirdim bulmadıñız
mı, görmediñiz mi? deller ḡüyeyi isdeller. onnar da görmedik deller o isdeyene
dıklıvēriller, biz görmedik deve de görmedik dorum da görmedik defol şurdan

75 deller. o geri hökmüder burda gördüdüm, ben gördüdüm, durumu gördüdüm di o da hökmüder. ordan kiri gayri yavrim güyeyi tabi onu çıkarıllar gayri çıkarıllar. eviñ iki yanni şarkı söleyi söleyi dolandırıllar güyeyi. dolandırı dolandırı, çarı çarı getiriller yavrim. evine işde gelinnen güyeyi gativëriller göyüP varıP gidiyollar.

LXI

Adı Soyadı : Ruhittin Balcılar

Doğum Yeri : Berendi

Doğum Tarihi : 1938

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Çocukluk Hatırası

ben ruhiTdin balcılar, biñ doquzzüz kırk yedi yıllarında idi. babamınan kış odunu ihdiyâcını görmek_üzere çal ormanına oduna giTdik. odun da tabi müsâdeyle orman dâiresinden alırdık. ě yedi eşşemizle berâber biri de ğatır olmak_üzere giTdik. babam çok çalışganıdı. iki sâTda yaPdı odunu, tēmin_ēTdik. yükletmeye 5 başladık tabi, birkaçını yükletdik eşşekleriñ kendi hayvanımız varıdı. biraz da ğuvvetli İdi. ona biraz odunuñ cannısını, ağırını yükletmeye ũraşdıq. ben de o sıralar tabi çocuğdum. yedi yaşında olsam gerek. ě hayvan biraz huylandı, ğıpırdamaya başladı. ben de çocuğluk tabi biraz geri mi durdum, ĩ şey demedim herhalde ě yardım edemedim. o üzere babam da yorulsa gerek heralda. o anda hayvana sen durmadıñ 10 diye bir ufağ bir daş, ceviz ğadar büyüklündeydi fazla da değılidi ama olacağ gayri ona haFifçe doğandı. o da ğafaya dēdi, tabi hemen feldiredi hayvan o sırada. tabi yükletmē bırağdıq ondan sōra ilk yardım acabā bir su damlatsağ hayvana dēdik āzına. su da yōmuş, ğabımızda, su da tūkenmiş belli. orada azzīmız varıdı. bir ğavun varıdı, hemen onu kesdik, içiniñ ala sulu şeyini āzına ağıTdık acabā fayda olur mu filan. 15 daha sōra olmadı tabi. çevremizde de diyer ě köylülerimiz varıdı. onnara filan şōle bir çarı yaPdık geliñ durum bēle bēle filan geldiler. hülāsā onnardan da bir şey olmadı tabi. şimdi o ölünce onuñ palanını soyduq tabi odun ğaldı, onuñ odunu orda. altı yük sürdük, aşā indik biraz, köye gelmedik daha ya ormanı çıkmak üzereyiz bu tarafa. orada o hayvanımızıñ biri ğatırıdı tabi, ğatır ğatırını yaPdı. orada tamāmen 20 odun palanıyan birlik düşürdü ğaşdı, dutamadık. biraz bārdık çārdık diyer

arķadařlara salmañ ha dutalım ha dedikse de fayda vermedi. eñ nihāyet ikinci palanı
yüklemeğe bařladıķ diğer hayvanlarıñ üsdüne tabı. odun ğalsa da olur da palanı dā
da ğoymaķ işimize gelmedi. hülāsā şurası burası aķřam oldu. hemen köye de
yaķlařdıķ amma i kötü yassı ezeni oķunmaķ üzere veyāhut oķundaydu herhalde eve
25 geldik. tabı şindikibi elekdirik yoķ ışık yoķ. ğarannığda eviñ öñüne odunları
yıķıyoruz. anam çığdı. ne hayır, nē ğecigdiñiz bu ğadar? filan dedi. o sırada palanıñ
birini gördü. ne hayır bu palañ, neci hayvanıñ palanı filan? sorma avrat sen hele yükü
bir yıķalım, ağlımız başımıza gelsin ben annadırın, ekmēmizi bir yiyelim filan dedi.
ondan sōra bağdı ikinci palanı gördü, bu sef afarladı. e bu ney? onu da sorma sen. o
30 da durum bōle bōle oldu. ğatır yüküynen berāber o da şeyiTdi aTdı. o da onuñ palanı
dedi. bōle bir oduna vardıķ geldik. e işde tabı ōlanlarıñ içinde benim bōyük olmam
hesebiyle bizi götürdü. bōle bir anımız oldu babamınan berāber. çocukluk hiç
hatırımndan çıķmāyor.

LXII

Adı Soyadı : Ruhittin Balçılar

Konu : Koca Köy'ün Eşkiyalarca Basılması

yēyen saña esgi geçmiş olaylardan bir şey söyleyeyim. köyümüz esgi köyde
olurken osmanı döneminin de duraķlama zamānı, bozğun zamānı olsa gerek.
köyümüzden bir ğişi ğörü yaylası diye yerde hayvanını aramaķ için gitmiş. zāten
köyümüzde ē merāda yayılır hayvannar da. onu ararken bağmış ki otuz ğırķ atlı
5 görmüş. hemen paniye ğapılmış bunnar hayrına deyil, bunnar köyümüze varır,
köyümüze bir zarar verir diye hayvanını bırağmış, aradı hayvanı. kendi binek
hayvanıyanan bir an önce dört nala köye yetişmiş. durum bundan ibāreT demiş, köye
annatmış. ben hayvan aramağda iken otuz ğırķ atlı gördüm, bunnar aşgiya olsa gerek
köyümüzü basallar, bir evde tebbir alalım demiş köylüyü ayaķlandırmış. köyümüzün
10 de ğarşısında deliklāya meşur ğaya işde bu ğayaya ğaşmışlar, ama köyde de meşur
bir ala tūfek dı bir meşur tūfek varımış. bunu da berāberlerinde götürmüşler. ğaya
yüksegde tabı. ordan beklemişler dedi gibi bu otuz ğırķ atlı aşgiya gelmişler işde
köye hemen köyde kim varısa çıķıñ baķalım! onnara bir tehdit işde mallarıñızı,
parañızı getiriñ keseriz, biçeriz. o esnāda tabı aşgiya başı da gezelēyormuş, emir

15 vèrmiş çevresindē adamlarına onnar aramağdayқан bu da holta atıP dururumuş o sırada tabı. köyde o ğayaya çıkannarda kesgin nişancı varımış demeggi ē ğurşunu indirmiş o tūfē. şimdiki bi i ğırma filan deyil ya gine de tabı ğurşun dolma tūfēmiş. fağat atıcı çok meşurumuş. ordan tam aşgiyaya duTdurmuş. aTdı mı yapışdırmış. aşgiya ölmüş, aşgiya ölünce tabı bunnar ne yaPsın? paniye ğapılmış o basğını filan
20 bıraқıvèrmişler aşgiyanıñ ölüsünü alıP ordan şavuşmaya bağımışlar, ğarar vèrmişler. eñ nihāyet yāni köyü terkètmışler köyü. işdē bu şekilde bir olay olmuş, ē o tūfeg de hālā duruyor. ğünay āilesinde olsa gerek heralda duruyor. bu şekilde hani gendilerini müdāfā ètme şēleri de varımış önüñ halkı önüñ o adamları.

LXIII

Adı Soyadı : Şahabettin Yıldırım
Doğum Yeri : Berendi
Doğum Tarihi : 1340(hicri)
Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var
Konu : Fıkralar

ē boyū inceliniiñ biri evlenecēmiş. muhdar hüsnü hal kádı doldurmuş ğadın dul imiş. ē evlenme mēmuru varınca, alacāñ seyyibe mi bākire mi? yāni dul mu ğız mı demek ya. yok efendim ne seyide ne bekire gendim için alıyom. hā burda dul yazıyor. vay nesini ney èTdimiñ muhdarı üş güncēz obanıñ öluynan ğiTdidi. baña
5 ğızdīndan dul yazağoymuş.

LXIV

Adı Soyadı : Şahabettin Yıldırım
Konu : Fıkra

ğadı devrinde biriniñ tarla şeyi varımış davası. ğadı efendi bu tarla babamdan ğaldına ğırķ şāhidi bir celsede getiririm. i pekālā bazartesūn getir. bazartesūn büyük bir tepsiye ğırķ dilim bağlava kesdirir, ğızarTdırır güzel getirir. iletince tabı ğızargın. mubāşir üçünü sallar. canı çeker tabı hemen okunuvèrince o varır. ğadı şāhidiñ üçü
5 nerde? efendim onnar rahatsızdı da ben ifādelerini orda alıvèrdim, tamam oldu.

LXV

Adı Soyadı : Şahabettin Yıldırım
Konu : Fıkra

üçgayı yaylasında aşiretler göş döneminde yeni muhdar olmuş köy muhdarı. osman_ā'yı ben bir atladayın demiş. orda bir köpek ölüsü varmış affedersin. yav nedeceñ osman_ā'yı yaşlı başlı adam saña bir büyük söz söyler, olmaz ne o atladacān. bekciye emir vermiş. köpēñ ölüsünüñ üzerine hasır örTdürmüş. osman_ā
5 sizden biri şuraya ölmüş ben üsdünü örTdürüverdim. osman_ā varır açar baçar tabi köpek ölüsü.

aşdım bağıdım ağılı ğaralı
sol bōründen yaralı
bizim el de buraya aralı
10 ğuyruğ ğıvrışına baķarsañ köy muhdarına benzer

LXVI

Adı Soyadı : Şahabettin Yıldırım

Konu : Fıkra

şimdi dabaķhāneye gelin gelmiş. dabaķhāne ķoķar ya tabi gelin bir_iki sene geçince ķoķuya burnu alışmış. orada ufaķ defek döğüş çekiş olunca sālām ķoķmuşlar ben geldimde ķoķuñuzdan yiñizden geçilmezdi ben ķoķuñuzu yiñizi sildim süpürdüm. burnu alışmış haberi yok.

LXVII

Adı Soyadı : Şahabettin Yıldırım

Konu : Fıkra

şimdi adam ğüzün işde eylulda olanı everecek. tabi harman fasullā harman ğaķıyor. işde samannar duruyor. gelin evermiş tabi. iküç ğünnük gelin. tabi adamlar, olannara demiş. ölüm hava yāşlı māşlı ole demek isdemiş yāni ben bu havanıñ vaziyetinden şüpeleniyorun, yācaķ yāni yācaķ. havālin dönüvermiş. üç ğünnük
5 havālin'iñ bilmem nem nesini yiyeP durmañ dōru işiñize ğücüñuze baķıñ.

LXVIII

Adı Soyadı : Şahabettin Yıldırım

Konu : Fıkra

yaşlınıñ biri yaşlı bir ğarıyla evlenmiş. tabi yaz günü damıñ başında yatıyollarımıñ. sormuş tabi geline. başıñdan ğaş nikah geşdi. ali veli on da ondan eveli eTdi on_iki, bir de ğüyē on_üç on dördüncüye gelini kaçıvērmiş, bağmış bişşē yarar bişşē deyil. zabah ğadıya gider dāva ēder gelin. beni dammaşıdan aTdı dı. ğayri
5 o da dēr efendim ben atmadım dam on_üç gişilidi. ali veli on_iki bir de ben on_üç, on dördüncüye bu gelince gendi düşdü dēmiş. ğolu budu ğırılmış.

LXIX

Adı Soyadı : Şahabettin Yıldırım

Konu : Fıkra

eh işde köyçü veyā ğöçebeniñ biri ğarayı çoK ğonuşuñ dı sandā ğatmışlar. işde aqşama yakın işde topal ğoyunu getirdiñ mi, geçiyi getirdiñ mi, işde filanı getirdiñ mi? canavardan ğorqusundan tabi. atları unutmuşlar. ğarı sandığdan kişnemiş. hī ülēn atları unuTduK ğarayı çıkarmışlar.

LXX

Adı Soyadı : Şahabettin Yıldırım

Konu : Helimoğlu Hikayesi

helimōlu’nuñ zamānında divle’de beyike. arçaşar’da zeñgin bir adam, doKuz ōlu varımıñ. helimōlu da zeñginiñ bōle arKalı olanıñ hasmıymıñ. bu adama işde şōle bōle dēyince arçaşar’dan ğöşmüş gitmiş. ğaraman’ıñ orcalı diye köye. ordan adam ğoymuş getirtmiş adamı. yoK yā benim bi şeyim yoK haTdā ben onūnan aKrabā
5 olmaK istēyorun, getirdir. ğızı varımışımıñ. o adamıñ_ōluna ğızı nişannılar. nişannıladığdan sōra iki adamını ğönderir, ēnişdeyi, dāmādı dāvet_ēder. onnarı ōredir. şindiki baraj olan yerde orda vahdi’niñ dērmeni var orda adam namaza durur. ōlan namaza durunca hançerlemişler, öldürmüşler ōlanı. tabi ğarısı saraydan gelen ğadın, ğızıymıñ. olur mu yāv bu ğadar merhemetsiz insan olur mu, insan dāmādını
10 öldürdür mü? dēyince yō hanım sen bilmeñ atıñ işi ğısrānan dutulur dēmiş.

LXXI

Adı Soyadı : Kazım Büyüksoylu

Doğum Yeri : Berendi

Doğum Tarihi : 1933

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Düğün Hatırası

dedeköy dı bir köye dune giTdik. yirmi otuz atlı ve alatdinā. bir gıvrım geçi götürdük. efendim ē gedigden çıkınca biz köye yaklaşırak silahları sıgđık. ne diyecez başğa ne bileyin? işde ondan sōra köye vardık, müsāfir, efendim yēndi, içildi. devlikesi gün efendim atlara binildi. қошу yapıldı. işde diğer bir gün sonra tekrar e işde işgiler içildi efendim gelin alındı, silah atıldı, avrat oynadıldı. bir ālem geşdik, güzel bir dún işde oldu.

LXXII

Adı Soyadı : Kezban Akgün

Doğum Yeri : Berendi

Doğum Tarihi : 1940

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Emmioğlu ile Emmi kızı'nın Hikayesi

esgi zaman bir emmōluna bir emmi kızı vurulmuş. emmimōlu dēmiş.
segsen altınınan doru atı aldım çığdım biñ gidelim emmiōlu dēmiş. emmisiniñ kızına da ōlan dēmiş.

al öküzüümü çifte goşdum
5 mıhdanıımı yere saşdım
ben gidemem emmim kızı dēmiş.
āl_öküzüñü kırtlar yēsın
mıhdanıña kışlar sıçsın dēmiş
çiftiñi dürzü babañ sürsün
10 biñ gidelim emmimōlu dēmiş
biz gideriz anañ duyar, babañ duyar dēmiş
arqamızdan atlı uyar
iki canı birden kıyar dēmiş
ben gidemem emmim kızı dēmiş

- 15 emmimōlu eşşek soyu
biñ gidelim arabōlu dēmiş.

LXXIII

Adı Soyadı : Münevver Yıldırım
Doğum Yeri : Berendi
Doğum Tarihi : 1935
Tahsil Durumu : Okuma Yazması Yok
Konu : Köy ve Yayla Yaşantıları

- goyunumuz ikiç_ay önce gider, biz de marTda göçeriz, gideriz oraya. orda
goyunumuz gūzular. gūnnük beş_on gūzulāyor. çobannar dādan bāzı hēbeynen,
hayvannan getiriller eşşēnen. goyunumuz gūzuladı biTdi miđi göçer geliriz, arayurt
dēriz. orda goyunumuzu sārız. gūnnük sārız işde uÇcīnı mandırıya vėrriz aÇcīnı
5 gendimiz gullanırız. yōrt, peynir ēderiz. ordan yaylaya göçeriz. yaylada sārız peynir
ēderiz. makinede çekeriz yānı çıkarırız. pēnirleri basarız, orbuğa goruz. yōrt çalarız.
yānı bularız, tenēkelere goruz, derilere basarız. goyunumuzu goşarız, sārız, ordan
orbuğa ney goyduğ pēnirimizi, yāmızı aldık mı gēri köye göçeriz. (koşan nasıl
oluyor?) goşan da işde goyunnarı birbirine çatarız ipinen bēle öreriz, uzadırız onnarı.
10 otururuz sārız. birimiz bir tarafa birimiz bir tarafa sārız. (peynirleri nasıl yaparsınız?
) peynirleri süzeriz, maya dōkeriz, keselere süzeriz, tulumlara basarız, orbuğa goruz.
(obrukta ne kadar kalır?) orbuğda ikiç_ay durdumuydu çıkarırız. işde gūz mevsimi
yōrtlarımızı tenēkelere çalarız. gēri alır geliriz köye göçer geliriz. işde gēri çobannara
teslim ēderiz. goyunnarımız yaylada galır, biz köye geliriz. tamam bu gadar.

LXXIV

Adı Soyadı : M.Ali Yıldırım
Doğum Yeri : Berendi
Doğum Tarihi : 1917
Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var
Konu : Muhittin-i Arabi'nin Kıssası

şām-ı şerif'de ē muhıTdīn-i arabī hazretleri varımış. hamama girmiş.
hamamdan çıkınca para isdemiş hamamcı. evlādım biz de para olmaz sana allah'ıñ
gur'ān'ından gur'ān okuyayın. olmaz parā. peygamberin sözlerinden hadīs-i şerif'den

annadayın. olmaz parā dēyince mübārek ayānı yere vuruyor, “dinüküm dināriküm”
5 bu öle yāni dinar para mālum ya “dinüküm dināriküm” yāni türkçesi sizin taPdīnız
ayāmiñ altında ama benim buna ihdiyacım yōdu. o zamanıñ k̄anūnu ē hōkūmet-i
şūrāni ise ifadesini alıP ölūme mahkūm, idamına ē muhiTdin ölūmūne ferman
vērildi, var mıydı vasiyetiñ, söylēcēñ biş şē işde sehbā dikildi. var birkaç kelime.
essin veşşin murād-ı muhiTdīn. buyruñ vazifeñizi yapıñ. sin asırlar soñra selim
10 isminde bir sultān gelecek. veşşin şam insanları, şam ahālisi. bizi o zaman onnar da
bilecek. şin üş noğdalı sin bir noğdalı. sin selime, yavuz sultan selim’imiş. sin şam’a
işāret ve ordağı yaşayannara şin. muhiTdin murādına o zaman érer. yavuz sultan
dēmēyor da selim isminde bir adāletli sultan gelir. bunu o bilēcek, çıkaracāğ ve
yavuz sultan’ıñ fetinde bunu tabi ortadan başladık. bir bunuñ bidāyeti varıdı ya çok
15 uzun gider. diyor şu muhiTdin’iñ yavuz sultan bu yazı gözüne çalıyor yavuz sultan
selim’iñ. muhiTdin-i arabı’niñ ayānı vurdū yer nereydi işde yaşlıları toPlāyollar. işde
bi tahmin édiyollar. orda sekiz güP altın çığmış oluyor. yāni bizim_uçun paraya
ihdiyacımız yok biz ē sabırla şükür bize yētiyor. evet beşeriyeTde yiyiP içiyoruz
amma k̄aneatlı bir insannar. hāsılı bunu bi de onuñ yambaşında pambık baba, ayak
20 dizinden aşşānnı ğabir açık, parmağları dāhi sayılabiliyor bēle. yalıñız el
vurdurmazlar. ē gözünñenen görüñ. ē kürTden evliyā olur mu dēyince yüz sene evel ki
ölū ayānı ğaldırılmış oluyor. pambık baba da onuñ yanı başında muhiTdin-i arabı’nin.
cāfer-i sādık hazretleri yetiştirmiş bu ğişileri ve imām-ı āzam’ı da ē beyazıd-ı
besTāmi’yi de. işde yıllarca hizmeti ō dergāh diyelim. şimdi esgi dēyişle orda
25 hizmeti varımış. ölum rafımızdaki kitābı getir diyor üstāzı hocası. hangi rafımız
efendi hazretleri diyor. evlādım hālā rafımızı bilmeyor musuñ? bilmeyorum. peki ne
bildiñ ne bellediñ? birincisi vērđiñ vazıfeyi yerine getirebildim mi ona
diğğat_éTdim, ikincisi boş vağdimi buldumusa siziñ şahzıñızı tanıdım. hizmet
hizmet şahsımdan ne aradıñ evladım? siziñ şahsıñız aynayı cebellā. siz bendiñ āzını
30 açmassañız bize ileri geçit yok dēr. yā evlādım! vazifeñ bize tekemmül_étmiş.
memlekeT de kimiñ var? annem var. anneñden müsāde isde daha üstāza ğit, bul
gidebilirsñ. bādad’ın besTāmi isminde bir köyüymüş. mahallesi, köyü. omuzunda bir
kese ağırlık beyazıd-ı besTāmi’niñ annesiniñ. bir adama deggeliyor diyor şu şu
benim omuzumdānı al da beni biraz istirāt_ettiriñ mi? dēyince. o adam, o yolcu
35 ğayri ehl-i mānevitçimiş. elini şēle bir boşlā sallāyor gel gel dēyince bir aslan geliyor.

çoban köpeği gibi yaltaqlıyor şöle yāni hizmeti isdēyor. bu hātunuñ yükünü al isdedi
yere ğadar götür diyor. yükünü vėrmiyor kadın şimdi, beyazıd-ı besTāmi'niñ annesi.
bu aslanı ben biliyordum zirā o aslanı allah yük_üçün halğ_étmedi. sen gendi
vucütunu istirāt_ettiñ, qoruduñ o aslanı, aslanı ben biliyordum çārmadım. bu sırrımı
40 ifşā étme diyor o, o adam yoq ifşā ésseg de senüñ_üçün dā çok hizmet var dēyince
çok nādim oluyor. adam ō aslanı çāran adam niyetini hicaza dönüyor. megge'ye
gendini dövüle döve, dōştüre dōştüre megge'ye gidiyor. ğayri megge'ye girmiyor
içine, kenārına yatıyor. şöle bir tefekkür hāli düşünüyor. çārillarsa gideceğim. yāni
bizim rü'yā gibi tefekkür gibi. bir sene beklēyor. gōya çārılmış, varmış megge'ye
45 beytullah'ıñ etrafını bi dolanınca bir vetandaş beytullah'ıñ ğara bir güyüyü şöle
dutamlamış duruyor. bir gün böyle, ikün böyle üç gün böyle, beş gün böyle. allah
allah bu adam oturmaz mı, durmaz mı, yorulmaz mı, uyumaz mı, acığmaz mı şaşıyor
o adama. bir rābitayı tefekküre gidiyor. o adamdan bir söz almak ğardeşim sen
uyumañ mı, ekmek yemeñ mi, sen beşeriyeT değil misiñ? ben çok suçluyum uyurum
50 da yerim de. amma ben evimde yatırdım gece beni geldi iki ğişi alıvėrdi. bir deniziñ
ortasına bırakıvėrdi. adamlar ğayboldu diyor. deniziñ ortasında ğaldım diyor şimdi.
iki gemi çığdı. biri güÇcük biri büyük yañyaña geliyor. büyük gemi güÇcük gemiye
çarpacak. tam benim hizāma gelince büyük gemiyi çarPmağ_ichün elimi şöle
yapıvėrdim, çarPdırmadım. o beni ora bırağan iki ğişi geldi bizi alıvėrdi. ğene gendi
55 yatāma çırpıvėrdiler, bırakıvėrdiler. niçün böyle oldum dēmiş o adam. o büyük gemi
güÇcük gemiye çarpacādı içinde şehitlik ünvanını alacaklar varıdı. māni oldüçin seni
deniz āmiri yapacādıq. acele yaPdıñ lāyık olamadıñ. onüçu getirdiler beni
bırakıvėrdiler. onüçu allah'a ilticā ēdiyorum ben şimdi. yā rāP beni affēt. hani
beytullah'a tanım affımı dilēyorum diyor. orda büyük suç işlemişim, ben diyor. af
60 dilēyorum allah'ımdan diyor. yāni bu da bu ğadar.

LXXV

Adı Soyadı : M.Ali Yıldırım

Konu : Abdulkadir Geylani Kıssası

o da bādad'ıñ geylān isminde bir köyüymüş. geylāni köyü'nüñ ismi geylāni
zāti. gendi ismi aPdulkādir. çiFt esgiden öküz zamanı çiFt sürerimiş. çiFt sürerimiş ē

öküz lisāna gelmiş. yā aPdulkādir bu mesleki başkası yaPsın. seniñ māneviyetiñ
yüksek ē sen bādat_iline git, ilmi tahsil senden insanlar yararlanacağ. seniñ
5 māneviyetiñ çok yüksek. ökü z gine ökü z aynı, lisāna gelmiş oluyor işde. akşam,
ikindin eve gelince ana bōle bōle ökü z ğonuşdu. bōn yav. yā aPdulkādir seniñ
māneviyetiñ yüksek sen bādat_iline git orda ilmi tahsil_ēt senden insanlar
yararlanacağ diyor. evlādım bana kim bağacağ demiş. ama ē o gece düşünmüş
göndermeyi niyet hani olanı zabah hazırlayıP göndermek. ğalğ bağalım evlādım seni
10 hazırlāyorum çamaşırını her şēni. babañdan ğalma ğırğ altınım var. şu yağañın iç
yüzüne dıkeceğim şuraya, yana. sana vasiyetim aslā beyaz ğafıda yalan yazma.
ümūñ ipe, kendire gelsin yalan ğonuşma dōruyu ğonuş, dōru ol dēyiP ūrlāyor. bi
kevrana deggeliyor. kevrannan yola düşüyor. esgiden kevrana yolculū deve ğatarları
ya. kevranda ğırğ ğişiymiş. bir belde aşkıya didimiz bizim aşkıya yāni. dur bahalım.
15 duruyor herkezi soyyor soyyor. çocuğ şurda dikeliP ğalıyor. seniñ neñ var çocuğ?
benim ğırğ altınım var diyor. nerede? diyor. şuramda diyor, sōküyollar. evlādım belki
burayı yoğlāmācādığ nē yerini gösterdiñ? anam beni bēyle ūrladı. beyaz ğafıda yalan
yazma, dōru ol dōru allah'ın lafzıdır. ciTdi ol, ipe gıdeceğiseñ de dōruyu ğonuş
dēyince o aşkıyanıñ başğanı ey arğadaşlar! biz canavarlar ğibi insanları soyalım şu
20 çocuğa bağ. hiç bādad'a varmadan ğırğ aşkıya islāh_olmuş. aPdulkādir geylāni'ye
teslim_oluyor. yāni o ğadar māneviyeti yūksēmiş mübārēñ. ve o ğırğ aşkıyayı da
islāh_ediP gendine mensūbu bir sebeP oluyor. yāni dā çoğ da evet.

LXXVI

Adı Soyadı : Süleyman Pekel

Doğum Yeri : Buğdaylı

Doğum Tarihi : 1932

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Yok

Konu : Karışık

bizimkiner gelmiş burda. bobamina halamıñ_ōlu ğaralı diye bi adam
varımış buraya köy ğurmuşlar. ilk onnar gelmişler. ondan soñra ğayri çolmış bizim
sarēçili mahallesi var şura sarēçili dēller yarığğuyu'dan onnar da yoğarda oturuyordu.
buraya ğeşmişler, gelmişler. burda ğayri dedemler ölmüş, dayımlar da burdan göçüP
5 gedi yollar te erēli'n köylüklerine. bobamgil burda ğalıyo, ğaralı'nen ikisi. buna

hebiPler dēniyor ğayri hebiPler dēller sarēçililere. onnar bura bi köy ğurmuşlar. burda ğalmışlar işde biz de burda dōduķ böyüdük. işde bōle geldik geşdik işde elli birāda ellikiyādaķ işde ben asgere gidesādaķ çocūduķ ben ōsüz de ğaldım ben, babam öldü, kırT dōrTde ölmüş, on_iki yaşında. ondan soñra biz ōsüz yaşadık. işde ām

10 öldü, enişdem var o öldü, işde biraz ōsüz ğaldıķ. ondan soñra çōaldı burası ellikilerde ağaş dikmeye başladıķ buraya. hiç bişşimiz yōdu yāni bi ğoyun varıdı. ondan soñra ben asgere gitmeden ğoñşular digdi ben de gelince elli beşlerde biz de bu ağaşları digdik buraya. işde çōaldı, gelen de oldu etraftan işde bayā köy olunca hani onūçi buraya çōaldıķ ğiTdik bu ğadar biliyom. (köyün ismi neden buğdaylı?) efem bura

15 buyday çoğ_ekellerimiş. esas aslı zātinde bura divle köyü'nden ilK gelen divle'niniñmiş. bu oldü topraķ divle'niniñmiş yāni. bunnar esas bādāli diyollar tārīhi baķarsan buranıñ buydaylı deyil, yāni bādālimiş, soñradan buydaylı olmuş. buyday çoğ_ekmişler, buyday ismi vermişler. divleliden ağdarıldı bullara yāni gelen topraķ. şu bizim bāçemiziñ oldü yēller ğaraāş'dan bu meselā musdafa varıdı onnar

20 usdalardan filan alındı. bobamgil almış bulları işde dedemgil almış. bullar bōle ağdarılmış ğalmış yāni. burası işde elli beş elliden beri bāçe bā oldu burası yēşleşdi ğaldık. geçimimiz ğoyunculuk. işde ğoyun evel yōrükler ğoyunumuş bura ğoyunla yerleşmişlerimiş onu unuTduķ. sarēçi olsun bobam horzumlar dēller bobamgile. o horzumlular buraya ğoyunna dedemiñ biñ ğoyunu varımış, on_iki devesi varımış

25 dedem bayā bi zeñginimiş. burda ölmüş, ölüsü burda, ölüsü burda mezerligde şeyi. (biraz dededen bahseder misiniz?) dedeyi bilmeyem bilsem bahsedecem. hani ben anamdan duydūma ğöre diyom. dedemiñ bi çuval sarılası varımış burda. bizim ebemmilen işde bobam hapise düşmüş. o zamannarı bilmiyoz. bobam yatmış o paralar bitmiş. dedemiñ biñ ğoyunu şurda ğırmış, ğar olmuş. ondan on_iki devesi

30 varımış. bi kürt çekermiş deveyi, götürür o zaman hani şey yōmuş şē vāsita. dedem deveynen kirāya salarımış. kürT de o deveniñ parasını altay bi sene çalışdırmış gelmiş burda yatmış gece ğaşmış, parayı almış ğaşmış, gitmiş. deve de o sene bi tārīhini bilmēyom çok bi fenā ğar olmuş. ğoyun, deve aşlından ğırılmış burda. ondan soñra dedem de ölüyo ğayri bobam hapise düşüyor. çok mevzileleri geşmiş biz ğaldıķ

35 burda işde. hindi üredik kırķāne olduķ yāni. kırķāne burası hindi mıħdarlık olduķ.

atmış yedide yarığguyu'dan ayrıldık. yarığguyu'nuñ mahellesiydik biz burda atmış yediye ğadar. yarığguyu'dan ayrıldık bura bi köy ğurduk. Şindi gendi mıhdarlımız, gendi köy olarak yaşıyoz. bobamgil ğıtlık olmuş anam meselā dērdi baña meselā hindiki hızar tozu dēriz bıçğı tozu var ya onu yēdiklerini annatırdı anacāzım. bobam

40 bir ğız çocū bulmuş dāda çobanımuş ğoyun ğüderkene çocuk bōle ot yayılmış diyyo anam āzı diyyo gömgöğ_olmuş diyyo. acıdına getirmiş bi hamam eTdirmiş, suya ğatmış, bi çorba bişirmiş. içirince çocuk yatmışımıŐ, ölmüş ğalmış çorbayı içince. onu da bōle dēdi anacazım aŐlığdan yāni. işde ondan soñra pek bōle ğıtlık olmadı ellilerden soñra hafif hafif bōle ğıtlık oldu yāni ekelgemiz bitmedi. işde biz de

45 öküzlerimiz varıdı ben ğendim haTdā dādan ağçaşehir'den saman getirdim, öküzlerle ğıTdim. mesele samanı yetiremedim dādan keFen ğazdık. keFen dēller Şindi Őōle bi tikenni bi Şey var aPlamıla ikimiz ğiderdik hemi ğoyun ğüderdim hemi keFen ğazar öküzleri beslerdik. o sene işde ellilerden soñra elli kaçdı onu içe Şey_ēdemiyom bōle bi aşlık çegdik yāni. malımız filan ğırıldı birez. işde bu sene de

50 bōle ğurağla geTdik yāni bu sene. bu sene köyüñ durumunda iş yok yēnim, elmamız hiç para ēTdı yok, sıfır oldu. yüz liraya alan yok elmayı aslan yēnim. dā gediñ hindi bāçeleri geziñ. ondan hiç geliP giden yok. ekelgemiz bitmedi. yāni ğıraç bizim işde ihi sulu yerler bāçe bizim. ğıraçda bizim ekinnerimiz yēnim. Şurdan tanıñ ekinner Şeyi ğörünüyor, meselā añızları ğörünür. ollardan da ekin olmadı. üçevay bi Şey oldu.

55 egdğı moturcu daha Şeyini ödeyemedi. bōlelikle ben yüz_elli evlē ekinim varıdı. daha arpa nasılıdı ğörmedim inan yāni. bōle geTdı hepisi. egdğımız telef oldu geTdı yāni alamadık bi Őēler. çifçiler işde dērdi biçere verdi iküçevay ne olacağ da anca çitçiniñ Şeyini ödemedi. ekin sahaPları aç bu sene burda. ihi elmayı gediñ soruñ köye, hiç alan yok. tonnan elma var. bi ğaraman'a ğötürüyollar ğaraman'da atmış liraya mı

60 elliraya mı ğamyonu olan. bi ğamyon ben salacōldum yüz liraya gidecōluyor. e ben içine dökecēm üş ton beş ton elma burda toPlaTdım elma onu ödemiyor. onüçu salamadık bōle kōlüler toPlayollar yēyollar. nāl_ēderiz bilmem yāni orasını allah bilir ğayri. öküz arabasıyna iki_üş ğünde onu paltayna odun ēderdik yāni o zaman da odun çoğudu hullarda ardıc odunu. ğoraŐlılar bizi döverdi yāni orda vērmezlerdi

65 odunu. onnariñ hüdündeydik. ordan biz gece gaçardık yāni görkumuzdan bizi dövellerdi onnar. ormancı da vardı. yaçaladılar ormancılar, paltamızı aldılar elimizden bizi dövdüler. o mevziler çok yāni işde çok. hindi oraniñ da odunu biTdi. oraniñ da allah vërmedi. bi şey oldu heyelan gibi, odunu sökmüş atımiş. bitirdiler odunu goraşlılar. ağaşlar biTdi adric ācı. orda yakında garağuyu diye bi yer var orda.

70 vardım da bōle sürüler altında yatarıdı. büyük āçlar varıdı. hindi bi tāne galmamış. gurumuş bitmiş āç. bi garağuyu dedim bi elli metre filan goyun sulallar. üç beş köy durur guyunuñ başında orda yāni bi guyu galmış. guPguru gurumuş yēnim. orda işde bi sefer şeye giTdim, sarādın'a giTdim. ordan bir_iki topal, deli mal getirdim. satardım bullarda bōle gördüm orayı da. (şimdi köyün kışın yakacak ihtiyacı neyle

75 karşılanıyor?) anca bāçeden ediyoruz. ben kömür yaqıyom. hindi ben kömür getirdim. işde gücü yeten kömür getirdiyo, bāçesinden budāyor, gendi odununu gendi burda çıkarıyor, yaqıyor. sığır tezē dëriz biz, sığır var. hindi sığırıcılık yapıyor benim ölüm. işde sığır tezē yaqıyoz, işde bōle geçiniyoz yāni burda. burda bayā bi gar olur yēnim. hindi ayrancı'yna gāzā olduq. onuñ_üçün bura gene ulaşımımız yetişiyor.

80 evel ulaşım olmazdı. yāni birkaç gün kapan galırdık burda gardan. hindi iküssenedir gar da yāmayor allāñ hikmeti yāmur da yāmadı. bu sene acız yāni ne hikmet-i ilāhi bilmem. yarıgguyu'dan bura ben dūn yaPdım gendi ölümü everdim. mesele yarıgguyu'dan beş_on at_arabası goraş'dan at_arabāna gelillerdi, mesele goşdurullardı, sērdillerdi. çalgı mulgı çalardık oynaşılırdı. bōle oyun muyun

85 yapallardı mesele bu yanda çok zevkli olurdu yāni o dūnner. şindi o dūnneri galdırdılar. atınan geliyollardı. at, araba işde òle gelillerdi. vāsita yōduki yāni hindi vāsitamız oluP da seniñ bura gelivërdiñe bakma. berendi'ye benim orda aqrabam varıdı gidemezdik bile yāni. dūn işi bōledi yēnim işde. biz bōle geldik geşdik gayri. şindi eyiyiz. vāsitamız var yāni köyümüze dolmuş geliyō, araba geliyō mesele her

90 şey gelebiliyō. hindi iy_öldük gene de allah rāzı olsun. hükümeT de yardım ediyo. çocuklarımız burda oqulda oquyo. oqul yōdu bizim köyümüzde. atmış yedide şeyden ayrıldık, atmış dörTde filen biz buraya oqulu yaPdırdık. burda oqul devam_ëTdi. gendimiz yaPdırdıydık imece usulu. soñra hükümet yardım_ëTdi, oqulu da yaPdırdık. sālı evi de yapıldı. sālı evi gāpalı ona gelmiyollar. oqulumuzda hindi

95 օretmenimiz filan var yāni օretmenimiz iyi selvili'den bi değerli hocamız var,
çocuklarımızı oğuduyor. siziñ köye ben vardım. bi giTdim otobusuna, ora vardım.
birez mal aldık, yāni işde ben beriden sığır filen da aldım keşir'den. ora köye vardım.
o köyde bi ihtiyar bobamı filen bi arķadaş varımış beni salmadı. gel dēdi yav şu
adama sen müsāfir ol benim evim burda yoķ dēdi. ben sütlügde yatıyom dēdi. sen de
100 memedali'niñ yanına git orda sen müsāfir ol dēdi. ğayri giTdik. orda ğāliP geldi. ben
ğālib'e para vērđidim. baña yüz ğadaķ geçi alıvıdı. parayı ona ğodum geldim. orda
memedali'niñ yanında müsāfir olduķ. ğayri āşam bōle çoķ geliP giden arķadaş
olduysa da hepisiniñ ismini de bilemiyom tabı. ğālib'ile çoķ ğonuşduķ. ona parayı
teslim_éTdim. keşir'de yāsir varıdı. ona sığır aldık. onuyna epi ollarda gezdik. bi
105 gün ğaldım orda. ertesün beni otobusa bindirdiler, saldılar. geçiyi de ğāliP başğa bi
arķadaşla saldı buraya. o memedali'yi de çoķ sevdim siziñ köyüñüzden. yāni beni
çoķ raa t_éTdirdi orda arķadaş. çoķ değerli bi arķadaşıdı. işde orada bi ekelgeñiz
yoķ siziñ heralda, bizim bura bi yaylaya gediollarımış, iki evlilik yapıollarımış.
memedali dēdi ben tek evliyim diye baña bahs_éTdi.

LXXVII

Adı Soyadı : Ayşe Kılıçel

Doğum Yeri : Buğdaylı

Doğum Tarihi : 1959

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Kız İsteme ve Düğün

öñce ğızı isderiz. ondan soñra vermezler o ayrı mesele. verillerse iküç gün
soñra tekrar gideriz. datlımızı götürürüz, bağlavasını. (vermezlerse ne diyorlar?)
gelmeyiñ vermeyiz dēller. düşünelim dēllerse olumlu cevaP_olur, o düşünmek.
ordan tekrar haber gönderirler, tamam geliñ dēller. geldik mi vardık mı veriller.
5 (giderken neler götürürsünüz?) bağlava götürüller, loķum püsğüvi, şeker onnar gider.
şerbet_olur soñra verdigden soñra şerbet yaparız. gene tekrar loķum, püsğüvi, şeker
onnar gider. sinilere ğollar, yēller içeller. oyun oynayan oyun oynar, ilāhi söylemek
isdeyen ilāhi söyler şeyle ilgili yāni dıñı olannar. böyle geçer. dūn hazırlıkları başlar.
bayraķ dikilir olan_evine. (düğünle nişan arasında ne kadar süre oluyor?) onu işde
10 iküç_ay üş dörd_ay olur. ordan soñra dūn hazırlıkları olan_evi olursa ekmek

yaparlar iküç gün. (bayrak direğine neler koyarlar?) perşembe gün bayrak dikeller. bi tâne bayrak var, elma var üsdünde. sâdece elmaynan bayrak olur, burda elma gollar. ordan soñra işde perşembe gün şē olur. cuma gün köfte dökeriz. bōle yuvarlağ yaparız. simit, dūrcük dēller onuynan eti ğaraşdırırız soğan içiniñ şeyleri māzemeleri var işde ğarabüber, kimyon, nāne, kekik onnarnan yōruruz, güzelce hamur yōrur gibi 15 çıköfte yapar gibi. onu tekrar toparlağ yaparız küçük küçük. ordan soñra cumartesü gün yemek bişer. (cuma günü mevlit okutuluyor mu?) oğunmaz, oğutmazlar. perşembe gün sâdece olan_evinde yemek veriller, bayrak dikildi gün yemek veriller, gelen arzu eden giden dāvet_édeller yemek veriller. ordan soñra cumartesi gün de 20 çok çeşitli yemek bişiriller. ğuru fasülya, pilav, köfte, çorba, ğomposdö, bamya her türlü yemek yaparlar. et yemekleri olur. her yemēñ içinde et olur. (buraya ait bir yemek var mı?) eñ meşur yemēmiz köfte. ordan soñra cumartesü gün ağşam ğınaya gidilir. uzağsa otobüslerinen gidilir, yağınsa gene yürüyerek ğız_evine gelinir. ordan ğına gecesinde varılır. çalgı ğurulur isdeyen ğızlar için. olanlar geliller hepisi ğarışık 25 oynayabililler. geliller oynallar. ğınayı yağallar evine gider. (peki kına yakarken neler söylersiniz?) eñ çok yüksek yüksek tepelere ev ğurmasınnar onu söylleler. e çeşitli söylleler işde. ben bilmem, söyleyemem ki. ğınayı ğızı oturdullar bi sandalyaniñ üsdüne arğadaşları tePsiynen ğınayı dolandırır, ğızıñ eTrafında oynallar. soñra eline para ğollar ğızıñ. altın, bozuğ para ğız avcını açmaz. ordan soñra parayı ğoyduğlar 30 soñra açallar ğınayı yağallar. ordan soñra tekrar bālallar ğınalık gidiriller eline. oynallar biraz daha oynadılar mı herkes dālır. (kızın sağdııcı oluyor mu?) olur. sādıcı da olur, yanında oynallar. sâdece yanında arğadaşlık yapıyor eşi gelince eşiniñ yanında oturur. sādıç ğız arğadaşından olur. hepisinden olur. olanıñ da olur ğızıñ da olur. ertesı gün gelin almaya geliller. gelini alıllar gideller işde. orda da oyun 35 ğurallar, yemek veriller. tekrar olan_evi ğızı götürdüğden soñra öğlen yemek verir millete. ordan dādırlar. dālır gider. dağı olur. şey varır pazar günü gelin ora vardı mı dağı dağıılır. herkesiñ ismi söylenir. dağılanı söylleler. altın dakılır, para, altın. eñ çok bunnar dağıılır. çeyrek çok dağıılır, bilezzik dağıılır. çok yağın ağrabālar bilezzik, çeyrek dağar. (köylüyü düğüne davet ederken neler gönderirsiniz?) ğarT da gider 40 havlu gider. eñ yağınnara gömlek gider, şalvarlık deriz o gider. yāni gidişine göre de gelişi olur. ne ğadar ār giderse o ğadar. hediye de götürürüz ayriyeten tabağdır, sinidir, çaydanniğ. gücü yeten herkes bi şeyler alır ğız_evine götürür olan_evine de götürür öyle yāni. (evlenenler için yeni bir ev mi döşenir yoksa babasının evine mi

yerleşirler?) hayır ayrı şimdi heP ayrı yapallar. herkes isdediğine göre yāni herkesiñ
45 şeyin göre. genelde ayrı oturullar burda.

LXXVIII

Adı Soyadı : Ümmügülsüm Aydınhoğlu

Doğum Yeri : Buğdaylı

Doğum Tarihi : 1920

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Yok

Konu : Kız İsteme ve Düğün

allāñ emri deller peygamberiñ gavli dūñ edecēz. saña ğız da dūñür geldik
allāñ emriylen deller. o da sōler veremem filan dēr. soñra da göñlü olur verecōlur.
geliñ verēn dēr. vardı mīdı verir. ğızıñ göñlü de olursa olaniñ göñlü de veriller. anası
babası gider ğız olaniñ. soñra işde altın isdeller nādar isdellerse. beşli sarı lira,
5 bilezzik isdeller. onnar da gücü yeterse edecek, gücü yetmeSse yeTdî ğadar edecek.
burda başlık yok, başlık yok. ğına gecesinde ğız_ana diye anasını oşallar. ğına gecesi
işde çalallar çārıllar ondañ kiri ğızı oşallar. ğağallar gideller ğınayı yağallar. hindi
dūñner uymaz esgi ki dūñnere. esgiden gelin fisTan giyerdi entāri. duvağ_édellerdi
ikīrāna. ayna sallardı. duvağ ğırmızı duvağ yüzde. etrāna başga şē ulallarıdı. işde
10 altın dağallarıdı. yüzüne hōle altını çekellerdi. eteki beşli sarı lirayı imanına
dağallarıdı gōsüne. atına gelirdi, at_arabası, at. eveli hele eveli atınāmış. sēmenner
ikīrāndan dutar. biri başını çeker atıñ. diğeri dutallar. getirillerdi. (kimlerden
seğmen oluyor?) işde ğonudan ğoñşudan, ğoñşularından. atıñ sābı başını çeker.
sēmenner biner atı ğoşdurullar. tüvek sıkallar, yarışıllar, at oynadıllar, sēmenner
15 oynar çalar çārır. eve gelince, eviñōñüne geldimīdi indirmeli isdeller. gelin öle
yağlaşdı mīdı öñüne ğoç çekellerdi, buğa çekellerdi. gelin ğaldıracağ mı
ğaldıramācağ mı dî. ğoç_oldu mu alıvırıllar arğadan ıÇcığ iteklēvērillerdi. gelin şē
olurdu ğāri rüşvet ğazanıllardı. buğa olursa ğaldıramāyı nēden ğaldıracağ. az māsūs
öñüne çeviriller başlık vērir ğāri o adam, dūñ sābı kimise. o yatani ğurtarıllar.
20 yemekci olur getiriller yemekciyi pişirdiller. fasülle, topalağ, işde patetis, mercimek
bunnardan bişirillerdi. dağı merāsimi, işde sırtı başını düzgün_édeller, kıdiriller
kušadıllar alıllar gideller.

LXXIX

Adı Soyadı : D. Hasan Kılıçel

Doğum Yeri : Buğdaylı

Doğum Tarihi : 1945

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Köyün Tarihi ve İsminin Nereden Geldiği

ben bũdaylı muhdarı. bizim köyümüz biñ yedi yüzlü yıllarda üçarman'dan ayrılmış burası bir beylik olarak geçmiş. bura beylik olarak burda çevrilmiş sur içerisinde bizim köyümüz. duruyor surlar hālā duruyor daha. iki metre genişliğinde bir surla çevrilmiş. (kimler çevirmiş?) o zaman ğırallar çevirmiş buranın haTdā 5 kıralçömlek depe diye bir de yeri var. ora şimdi sit_alanı. adam her şeyini orada diyorlar müze müdürleri filan sōlediler. burası biñ yedi yüzlü yıllardan soñra bura beylik olmuş ğuraqlık nedeniyle işde o sene buradan dālmışlar gitmişler soñra zamannarda. ğayri kimlerden ğaldıysa orasını bilmiyoruz öbür taraflarını. burası iki aşireTden meydana gelmiştir. sarı geçili yörü ve horzum yörü. horzum yörü 10 ortasya'dan gelmişler, sarı geçililer alañya tarafından gelmişler buraya. bura yerleşmişler iki boydan ibāreTdir bura. başğa da bir şileri daha gelenekleri görenekleri dũn işlerini ğadınnar bilir, orasını ben bilmem de. işde burası bōle bāçelik bālık zamanında ğuraqlık olmuş. saraycık beyi, buranın beyi altını yüklemiş almış gelmiş ğuraqlık nedenine buraya. atına doldurmuş altını getirmiş. burada bũday 15 ekermiş zamānında, bũday ekellerimş. o nedenle şimdi buraya getirmiş adam parayı. dök ata demiş at yēcek mi seniñ parañı. ata dögdüm at yemedi demiş, ite dögdüm it yemedi geçmes seniñ parañ demiş. ğalmasın saña bũdaylı beyi o zaman bũday beyi demiş. bũdaylı olarak o zamandan beri köyün ismi bũdaylı ğalmış.

LXXX

Adı Soyadı : Hüseyin İnal

Doğum Yeri : Yarikkuyu

Doğum Tarihi : 1912

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

dedemgil zebir'den gelmiş çeşmeliğuyu'dan. çeşmeliğuyu varımış zebir'de.
de goñya'nın öte yanda bu yanda. ordan gelmişler buraya. dedem buraya
geldiklerinde burda horda bi ğuyu varımış hõle bi delik, daşı aTdılar mı cummadağ
ora giderimiş daş. ondan soñra ğuyu filan yõmuş. orda da bi yerde mezerlik varımış,
5 mezer varımış. ondan soñra dedemgil ordan gelincek buraya bu oruyu ğazmışlar
ğuyu etmişler. yıl çok ayrancı mayrancı, orzala, hoyuğburun ollarda kimse yõmuş,
buranıñ şeyisi bu muhiTiñ şeyisi divle varımış, divle köyü varımış oralıymış. soñu o
divle'den o köyler dālmış. bizimkiner de burda dedemgil gelmiş dedem burda ıÇcuğ
duruncağ gitmiş ölmüş, burda ğardaşı ğalmış köse ğoca. o köse ğoca da dedikleri
10 adam da gine babamıñ emmisi ya onnar ğalmış. soñra ora gidincek o dedemgil orda
ölüncek emmim uşakları toPlamış bura gine geri gelmiş emmisiniñ yanına. işde
ordan bõle amma yıl çok ayrancı mayrancı bullarda yõmuş. bu sālīm efendi varımış
divle'de o geliñ sizi ben buraya oturduyun ayrancı'ya demiş oraya. bizi sinek yer
demişler oraya oturmamışlar. buraya gelmiş oturmuşlar. buranın bi i bi suyu var
15 ğuyudu işde. o suyu da aldılar, hindi çeşmeye, çeşmeden de evlere vërdiler. bõle
yavrum. (bu köye neden yarikkuyu demişler?) ğuyuyu yardılar o usda getirdiler
barıdıla delik deldiler bõle yardılar mardılar suyu çıkaramadılar. ondan yarığğuyu
dediler işde. değışdirelim dedim ben bi muhdar oldum bi zaman bi değışdirmedik,
õle ğaldı. ğariP köyü ğoycādım ben buruyu. hani ğariP köyü yapacādım. (niye ğarip
20 köyü koyacaktınız?) çüñkü eTrafda heP köylü biz yörüz, sarıgeçili yörüyüz biz. bu
köy tüm sarıgeçili yörü. elāsılı õle ğaldı. rezillik çegdik, yokluğ, gıTlığ bi yandan
sardı o zamannarda bi şı yõdu yavrum. bõle bi iküç ğişi bi orada geçinirimiş,
ayrılmazlarımış onnar üş ğardaş dört ğardaş. bõle bi arada bõle çadır, çadırda
durullarımış adamlar. (ilk zamanlar evleri yok muymuş?) evleri ğurulmamış soñra
25 soñra ğurulmuş bu evler. (seferberlikte çok sıkıntı çektiniz mi?) ben seferberlik
çocüyumuşum ben. ben asgere ğiTdim bağ iki sene diye ğiTdik üş sene oldu. üş
seneyi de yaPdık geldik ondan soñra alman harbi çığdı. ondan soñra işde o zaman
kaç ğalem asgere aldılar ğayri unuTdum ğiTdi oruyu bē. ondan soñra biz de
asgerdeydik silah altındaydık. bağ yirmi sekiz, yirmi doğuz, otuz, otuz bir, otuz_iki
30 beş ğalem asgere aldılar. asgere oraya alman harbi patlayıncağ beş ğalem ihTiyat

asgeri aldı. biz de muataPlık orduyduq. orda üş seniyi bitirdik geldik. ondan soñra
bura om bir_ay durduq ondan soñra hadi bizi gine istediler otuz_ikilileri oraya.
izmir'de ihTiyatlık yaPdık om bir_ay. o om bir_ayı orda yetirdik, geri geldik. kırık
yedi ay asgerlik yaPdım. toPlam kırık yedi ay asgerlik yaPdım. hindi ne var gidiyollar
35 ğarnılarında bulğur pilavı erimeden geri geliyollar. hindi ne var da yaşancaq zaman
gelmiş amma bizim yaş geşdi yavrum. yaşancaq zaman gelik her şey rahatlık, motur
çift sürmek filan. esgiden öküzüle sürerdik. bir_uruq būday alır giderdik ikūruq
būday tarlaya saçardık. o ikūruq būdayı ekiP gelesiya bayā zaman geçerdi. zaban,
zaban olurdu bizim. (o büyük tarlalar nasıl yetişirdi böyle sabanla?) az ekerdik
40 yavrum, elimizile dererdik işde yicemiz de o dediñ gibi bişi olmazdı. evlēne bir uruq
būday atıyoz tarlanıñ. onu ik_öküzüle ekiP geliyoruz işde öleydi. elimizile
ğavramıyla dererdik. ondan soñra araba, arabıyla çekiyorduk evel. oraqla biçiyoduk
öle ekini. o harmanı ğaldırasıya ğadar da yāmur yağardı. tınaslarıñ diPleri gömgök
göğeriirdi. onu da ğaldıramazdıq. hindi golaylık. dambaşını kürürdük bambaşını öte
45 yaqada damımız varıdı kürürdük, kürürdük o ğar bōle dolar dam görünmez olurdu
ğardan leov. ondan soñra hōle yörür çıkardık. bi dā kürürdük damıñbaşını ğarı.
esgiden ğar öle yağardı. şimdi o ğarlar yok. yāmiyo hindi yok. hindi baq saña
ğaç_aydır rāmeT düşmedi bura. (köyde su sıkıntısı var mı?) suyumuz işde o yedi
metrü derede bi su geçiyö bu ğayadan geliyo. onu işde ora çıkardılar. onu ceryan ora
50 çekiyo. evlere veriyo. o çok şükür i şindilik. yoqlūñ başında aman ğayfa ne arasın
burda. ğayfa mayfa yok bişşi. burda ğayfa da yok düğgan da yok burda ölüdü. hindi
bi ğayfa var orda. oraya toPlanıyolar ğayfada āşam. āşam oldu mu toPlanıyolar hindi
i hindi gençleriñ rātı i. vur patlasın çek uzasın yapıyollar onnar orda, ēleniyollar orda.
asgerden geldim ondan soñra burda bi emmim varıdı bir de dayım var cāhil. ondan
55 soñra birine dūñür yolladım git filan yere emmi bene dūñür oluvur dedim giTdi
kendi öluna dūñür_olmuş emmim. ülēn başğa kimse yok burda, burda bir_iki ğadın
var. ondan soñra onnarı da ben beğenmedim. elāsılı giTdim bizim kişrecik var şey
ğaraman'ıñ öte yanda kişrecik köyü var orda bizim yörükler orda birezi de. ora
vardım ordan soñra ora vardımıdı orda bi bizim dēzōlu varıdı onuñ evinde oturduq
60 nişe. sabāla ğalğdım bağdım bizim bunuñ anası beygir suluyo hōle ēminece diyorlar
oraya vardım. ondan soñra ēminece ne o beygir mi suluyon dedim. beygir suluyom

dedi. üsün ne zaman geldiñ dedi ben de dün geldim. hoşgeldiñ, òlüse dedi bene. nassıñ imisiñ dedi, i değilim dedim. ne ya dedi. ğızıñı verirsen iyin dedim. ğızıñı vermesseñ bene köy mü yok dedim. giderim arı köyüne, cāmilē, sodur'a gezerin
65 ollarda bulurun ben dedim. o da dedi üsün dedi gez gel de dedi geçerke bi ūra bura dedi. ondan soñra ordan giTdim gezdim geldim olları. ollarda da ğız arıyom. tek başına kendim gidiyom. arı köyü'nde bacım var, cāmili'de de ğızım var. ondan soñra ordan şey_éTdim geldim gene kişrecē geldim. geldiğim kişrecē orda gine yaTdım bizim dēzōlu dediğimiz yerde. sabāla ğağdımdı. ğaş dedim hePbemmigile varıyın
70 dedim. bunuñ babalī ya varıyın dedim. vardım mı orda üş gişi oturuyo adamlar var. bu ekemek ediyο. öteki bi herifiñ ğızı var o da bişiriyo. ondan soñra girdim oturdum ora hoş beş eTdiler, nişe sordular. āşamdan ğalma bulğur varımış onu yellerimiş orda. ben de iki de ben yedim. ondan soñra cebimde elyālīm varıdı elyālīmı çıkardım elimi siliyodum bunuñ babası elyālīmı elimden ğapıvıdı. aldı ucunu dūledi. dūmlerini
75 içine aTdı. üsdüme atıvıdı herif. aldım cebime soğdum. òlen oldu. hadiñ cāmiye gidelim dediler, giTdik vardık. geri geldim gine o bizim dēzōlugile geldik òlen ekmēni yemeye. ora geldik orda yaTdık, sabah oldu. e bu dūm nē dūlendi acabağı. ondan soñra şey_éTdim. sabah oldu ğağdımdı vardım. ğaş dedim bu hePbemmi'niñ yanına bi varıyın dedim. dūmüñ hikmetini soracam adama. ondan soñra vardım. o da
80 eviñ öñündüydü, orda gezeliyodu. hōle bi āç var o ācıñ üsdüne oturduğ. selāmi aleyküm aleyküm selam hoş beş nişe. hePbemmi dedim sen benim bu işimi nası görüverceñ na zaman görüvercen dedim. ūlen òlum dedi ben dedi evi yükletcem burdan dedi. mandasın isdasyonu'na yükledecen dedi. o sarı süllü'yü de yañına verecen dedi. ev dedi köye vardı mı dedi allāñ emri sene ben verdim ğızımı dedi herif
85 òle dedi. ordan göçüP gelecek. ben dedi bu çocūñ dörT dene bacısı var dedi, bi de ğardaşı var dedi. mandasın'dan indirmezlerse dedi ğaraman'da indiriller dedi. bu çocū dedi ben ğaradan arabayla alıP varacan dedi. allāñ emri sene verdim ben bunu dedi. sen dedi yalnız bizim ev isdasyona çığdı mı sen arabıyı al gel dedi. bizim çiTde beygirimiz var, burda at_arabası. ğāri giTdik burdan duyduğ evi getirdik köye ondan
90 soñra buraya būdaylı'ya. buraya bir sāt būdaylı. evi getirdik ondan soñra ğāri biz bi dūñür yolladığ ğāri birini. iki gişi süllü dayīle üselek midi bilmiyom ğāri yolladığ. elli lira başlık alırım demiş. başlık parası isdemiş. bu òsüz ya bu anasınıñ arğasında

tay geldi bu herife. kişrecig'den tay geldi. ora giTdı di orda da bacana dövuşdü.
bura geri geldi adam. ordan ğari verdik ne yaPcañ o elli lirayı verdik, yolladıķ. allāñ
95 emri ğün aldıķ. burdan giTdiler, köylü ürgdü giTdi yayan ora. gelin getirecekler
bizim arabıyı da götürdülerdi. araba da yoķuşda çekmemiş bi buncāz ğalmış arabaniñ
üsdünde. ondan soñra getirdiler ordan işde gelin getirivédiler bunu bize. osman_ā
cura çalıyo, ğoca müse tef çalıyo, şıh da oyuncu iki ğişi. vallā bunnariñ ikisi ěmine
elāsılı. (şimdi de var mı amca çalanlar, söyleyenler?) hindi var, hindi güzel çalğı
100 getirTdiriyo dambüdü dümbüdü çalıyollar. burada kaç gere dūn oldu. görmüyoñ mu
nası dūn eTdiler. çalğı bol, oyuncu bol. esgiden yōdu, iki ğişi üç ğişi.

su gelir güldür güldür
gel gülüm beni güldür
bir damlacık ğanım aķmaz
105 öldürürseñ sen öldür.

LXXXI

Adı Soyadı : Emine Duloğlu

Doğum Yeri : Yarıkkuyu

Doğum Tarihi : 1946

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Erişdeki ve Topalak Yemeğinin Yapılışı

buraniñ meşur yēmē erişdeki yapıyoruz işde. onu da südüle yumurtayla
yōruruz. bişirmeden saca hemen atar ğaldırırız. onu ğuruTduķ muydu ğıyarız ğıyarız
soñra ğuzine zobada ğavırı ğavırını yeriz. pilav bişirir gibi yapıyoız işde. ondan meşur
yēmēmiziñ biri de topalaķ dökeriz, mal keseriz. topalā işde yōruruz pirincile. simitle
5 yaparız da pirinç mi dedim ben. simidile yaparız, ğıymayla soğanna işde şeyiñ bōle
ğardıķ mīdı elimizle onu yuvarlarız, dökeriz. ondan soñra etini bişiriz, haşladırız
topalaķ yēmē de ōle yapıyoız. bizim köyüñ yēmē bu. bunu çok yaparız.

LXXXII

Adı Soyadı : İbrahim İncedal

Doğum Yeri : Kavaközü

Doğum Tarihi : 1945

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Köyün Kuruluşu ve Muhtarın Yaptığı Çalışmalar

şindi ben ğavōzü köyü muhdarı olarak şu ğavōzü köyü'nün ilk ğurulma tarzlarını, şartlarını sizlere tek tek annatayın. şindi ğavōzü köyü büyüğgoraş köyü'nden buraya tabi āfat olarak alındı. āfatzāde köyü olarak bura fāruḡ sūḡan'ın gününde alındı. ğaya göçümü āfat nedeni vardı orda onuñ nedeniyle buraya āfatzāde köyü olarak buraya daşınıldı. şindi ilk pūrojesi buranıñ biñ doḡuzzüS atmış sekizde başladı. yetmiş_iki yetmiş beşe ğadar buralar tamāmen ğuruldu. āfāt nedeni olarak fāruḡ sūḡan'ın gününde buraya bu āfāt köyleri yapıldı. ilk zamannar ilk başlarda işde yedi hāne oldu ondan soñra on dört hāneye çığdı. tüm köyü şeye aldılar. tabi bu köyüñ yarısı gine gelmedi orda ğaldı. burayı beğenmedi. burayı şeye isdediler efendim ereyli'ye, fāruḡ sūḡan'ın oraya çıkardı bunnarı kürtbuñarı'nıñ oraya. çođu beğenmedi bizim gendi köyümüzde gendi bahcelerimize baḡacāS di burda ğaldılar. buranıñ yerleşip ğalma nedeni bu yāni. şindi burası yüz hāne, dörTdüz nüfuslu merkez köyü. buranıñ sālīḡ_ocā dört ğatlı sālīḡ_ocā var, yapılmış. oḡulu var iki tāne, ortoḡul, ilḡoḡul. sekiz yıllık oḡulu var. merkez köy bütün daşımalar bura gelir. şindi küçüğgoraş, ğayaönü, büyüğgoraş, pınarḡaya, melikli, ğavōzü buraya daşımali olur. hePsi burda, yerleşim alanı burda. buranıñ geçim ğaynaḡları, yeğane ğoyunculuk, halıcılık, esgi yün halıcılıḡlardan halıcılık. bir de burda şey var çitçilik. (halıcılık hala devam ediyor mu?) halıcılık devam ediyor. şindi şirket halıları var bi de köylü otantik halıları var. köylüyü yün halı arı yün halılar otantik halılar var. onnarı da doḡuyabiliyollar. ceyizlik olarak. satımları da elverişli yāni. doḡuyup satıyollar yāni. şu anda bulunabilir yāni. şindi bu köyüñ bir de burda şindi kiraz işine çok dönüşdük. geçen sene biñ_altı yüz kiraz aldım köy muhdarı olarak ben ğavōzü köyü iPrāim incedal olarak. beyaz veya ğırmızı kiraz aldım. onnar dikildi. dünden buraya gine tarım il müdürlünden şeyler geldi onnara da yirmi biñ fidan yazıldım yine, yirmi biñ fidanı bu köye. bütün köyü kiraz bahcesi olarak yetiştirici eñ ileri köylerden biri yapacam yāni burayı, bu halde yapacam yāni. (su var mı burda?) var, her tarafda su var. buranıñ sulama alanı i. su şartlarımız i. bir de üş biñ ḡonutluk bir alan gösderdim. köyleri önnemek_için göşden. bütün köyleri önnemek_için buraya üş biñ ḡonutluk bi alan beleş de bir arāzi yāni ev, köye her şāsa birer ev yeri

30 verebilecem yani, beleş olarak o da. pŭrojeyi yaPdırıyom yāni ona da ōraşıyom. bir
de elli çarpı elli ğoyun pŭrojesi yaPdırdık. şindi ağıllarımızı yaPdırdık. elli ağıl
tamāmen yapıldı. kŭlgelikleri yapıldı. şindi buraya busāne, sovuķava deposu
ğuruyoruz. aynı zamanda soğutma tañķı ğurduķ onnardan, şeyden yararlanıyorus. ũş
biñ dolarlık bi de şey yardımından ŝē isdiyoruz. şindi ğoyunnarımız da aŝamaya geldi
35 hemen toPlanıyor. ğarabuñar ğırma ğoyunu, merunus ğırması isdiyorus. bi de onda
iki yŭz_atmış binnirayla şeyleri yapıldı, yāni ihāleleri yapıldı ğoyunnar toPlanıyor,
toPlanmaya başladı. o ğaraman ğoyunu onnarı şindi satıyorus ōle de satmayan da var
da yalıñız bir ırķ yetiŝdirmek teŝebbŭsŭndeyiS bu yedi kŭyŭñ şeyinde. ğavŕzŭ kŭyŭ
muhdarı olarak burda iki dŕnemdir muhdarlık yapıyom kŭyler bıraķmıyor tabı bizi.
40 hā şindi bizim burda yuķarda bi māralar var. bu māralar tārihleri aŝā yuķarı biñ iki
biñ seneye dayanıyor. içinde şeyler māralar, içinde hiş bişi yok. geniş, ğayalar oyma
elli metre yŭz metre ğayalarıñ yŭzŭne oymuşlar. Çok tārihler yaşamış. bizanslar,
finikeliler orda yaŝamıŝlar. yāni bura otantik bi kŭy. soñra bi de bizim burada
mersin'e yŭz_on kilometre çok yaķın bi yolumuz var. yolumuzu da yaPdırıyorus.
45 şindi başladı yollar yapılmaya ğumlanıyor. burayı da ilerde inŝallah çok bir merkez
kŭy olarak burayı ğavŕzŭ'nŭ yerleşim alanı olarak çok ğŭzel bi ŝē yaPdıracaS, ona
da ōraşıyorus. şindi ikinci etaP benim esas ŕzel hayatım bŭyŭĝoraŝ'dan gelme
ereyli'ye ğoŝdŭm ben. ereyli'de sekis sene loķantacılık yaPdım. orda seyyar satıcılık
yaPdım. işde babamıñ hasda olma nedeniyle bu ğavŕzŭ'ne geldim. buraya bi Tŭkkān
50 aşdım. ilk Tŭkkānı buraya ben aşdım. altı yedi sene Tŭkkāncılık yaPdım. ondan
soñra çevirdik arāziler aldık bi sŭrŭ çok arāzim var, taŝınmaz malım ğāyet çok.
arāziden soñra ğoyuncŭla başladık, ğoyunculuĝdan soñra hālā devam_ėdiyorus.
şindi ondan soñra da tekrar muhdarlā başladık, muhdarlık devam_ėdiyor. dŕrt
ocŭm var hayatımda. iki ŕlan iki ğız. ğızıñ birisini aydın'a vėrdim, birisini ğoñya'ya
55 vėrdim. ŕlanıñ birisi oķudu işde sakarya ũniversitesi'ni bitirdi şindi ŕretmen oldu,
biri de ereyli'de gine ũniversitede oķuyor. kışmet_olursa işde o da bi ŝē ıķarsa
ıķacaķ. yāni bu işler bŕle gidiyor.

LXXXIII

Adı Soyadı : Ümmü İncedal

Doğum Yeri : Kavaközü

Doğum Tarihi : 1949

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Tarhana ve Topalak'ın yapılışı

dün yēmē būdayı yıkarıS, döveriS. ondan soñra savırırıS, ayranıla bişiriris. tahrana yēmē oluyor o. eñ meşur yemek o. bişdigden soñra seriyoruS ğuruduyoruS, ğışlık ğalıyor. dūnde de yēniyor. ondan soñra gendimiz de yēriS. ondan soñra topalak, topalā da döveriS ondan soñra ğarabüberini, yumurtasını, nānesini, soğanını
5 her şışini hazırlarıS, yuñururuS. elimizile ilēnde yuñuruyoruS şēle simidile. un atılır, yumurta ğırılır. her şēsi yapılır. ondan soñra iki ğadın yuñurur. elimizile aynı. hamır yuñurur gibi yuñuruyoruS. ondan soñra da on yirmi ğişi dökeriS. ondan kerı sinilere ğoruS ilāzım gelenini bişiriller.

LXXXIV

Adı Soyadı : Mehmet Abat

Doğum Yeri : Büyükkoraş

Doğum Tarihi : 1929

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Köyün Tarihi ve İsmının Nereden Geldiği

adım mēmet_abat. burası zamanla bi ğoraş-ı kebir dēnmiş. divle'yle bu köy birimiş. yāni birli bunuñ ikisi varımış. başğa köy yōmuş bu arada. ondan soñra öte yandan gelen beri yandan gelen yerleşmiş. burası işde büyüğğoraş. ğoyunculūla aÇcık reçbercilile, beş_on bāça varıdı. işde ğavağ bāçası ğörüyorsuñuS başğa da bi
5 şē yōdu. (buranın ismi küreyş'den mi gelmiş?) evet ğureyş, ğureyş-i kebir denmiş, ğureyş'den gelmiş. amma ğaş ğişi gelmiş, ne ğadar gelmiş, nōrmüş gelmiş. āfat geldi bi yıldırım düşmüş ğaya biraz bōle yarıldı. ondan soñra cemāt o ğorquylan ğavagözü'ne ğoşdüler. fāruğ sūkan burayı ğavagözü'ne ğoçürdü. om beş sene soñra da bu ğaya gendilinden ğoşdü. āfat aşşā yoğarı otuz senelik, otuz otuz beş senelik.

LXXXV

Adı Soyadı : Osman Şahin

Doğum Yeri : Büyükkoraş

Doğum Tarihi : 1942

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

ğoraş-ı kebir'den gelmiş. ordan soñra buraya birğaş köy bālanmış. pınarķaya buraya bālıydı, yazır buraya bālıydı. ondan soñra bu āfat nedeniyle ğavagözü'ne daşındı, bölündü bu köy. bölündüğden soñra pınarķaya'nıñ muhdarlı ayrıldı, yazır da ğavagözü'ne daşındı. orası tabı merkezi köy olma şeyi var şimdi. bu ğayeniñ sebebi 5 meselā bu köyü oraya daşdı. küçüğğoraş esgiden ayrıldı. pınarķaya bura bālıydı. pınarķaya ayrıldı. muhdarlı buraya bālıydı esgiden. büyük olması sebebiyle buraya bālıydı. ondan soñra da pınarķaya ayrıldı. pınarķaya ayrıldığdan soñra da işde bura bölündü, az bir hāne ğaldı. burada da yetmiş segsen o aralarda hāne ğaldı, başga da bi şey yok. malcılıla geçiniyor, ekin ekiyoruz ekincilile, elma bāçesi, ğavaķ bāçesi az 10 buçuķ bulunuyor. (karşı kayaların oraya elektrik alınmış orası nedir?) orası buSāne. ğarşı buSāne de var. yalıñız begcisi yok. isdeyen diledi bi ğor ordan gider alır gelir. oraniñ yapılması yetmiş sekiS yetmiş doķuzda yapıldı. içi yok bi iki göz yer bōle ğayeniñ öñünü yaPdık oraya buSāne. güzel deri besliyor canım, orbuk. peynirimizi, yağımızı, yoğurdumuzu oraya ğoruS aynen şeyde buzdolabı gibi besler orası. oraniñ 15 şeyi de bu özelli. şo görünen ğayeler birisi sivri ğaye öte yanda topaķ ğaye. işde o ğayeler da bōle tārihden ğalma bōle bi ğaye. şurada esgiden şē dökellerimiş zahra dökellerimiş. zahra ambarları var şu daşlarıñ ğoşdü yeriñ öñünde hemen şurada boşluķ var. (şimdi yine kullanılıyor mu?) ğullanılır tabı canım. oyma, bōle daşdan oyma. daşı oymuşlar içine būday, arpa şu bu döküyollar. hemen şu şeylerde dá baķ 20 ucu görünüyor hālā. biz buraya daşgale āyin'den ğoşduk geldik elli beşde. bizim burda ekelgelimiz varıdı, arāzimiz varıdı o sebePden buraya ğoşduk geldik. burda işde geçiniyoruS geldik gidiyoruS. (orda aileden kalan oldu mu?) var, ğardaşlarım var orda, ābim var. şimdi ābimiñ bir ğısmı ğaraman'a ğoşdü, ğardaşlarım ğaraman'a ğoşdü, çocuklarım ğaraman'da işde biri burda.

LXXXVI

Adı Soyadı : M.Ali Küçükkıratlı

Doğum Yeri : Büyükkoraş

Doğum Tarihi : 1933

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Hayat Hikayesi

ben dört yaşında ğuzu, ğoyun ğütmeye başladım. babamın yanında çeltek giderdim. ayāma babam çarık şēpururdu. çarıĝdan da keven dēller bizde keven basdıñ mı ayāna oldūbi geçer. babam çarī gözerdi. gece basdım mı oldūbi kevenner ayāma girerdi. sürtüverirdim ayāmı ondan soñra gine devam_ēderdik. bōle bōle yāni

5 o ğarlarda filan yalıñ_ayağ, ayağĝabı yok, bir anamın ğoca ğundurasi olurdu, gelinniK ğundurasi. başĝa birimiziñ ayağĝabı filan yok. çoluğ çocuğ ğonuya ğomşuya ğiDimizde ayā patır patır basar giderdik yāni. benim yaşıım yetmiş iki şimdi. işde beş yaşında dört yaşında bunnara aqlımız ērdinde bōle şe yapıyorduk. ondan soñra biraz şe yaPdık. oğul bizim köyde ta evelden beri varıdı. bizim köyden

10 şe yapannar da bütün çavuş ombaşı oluyollardı. muallim varıdı esgi köy bizim köy bi de siziñ köy berendi, orda muallim varıdı. bütün asgere gidenner çavuş ombaşı oluyollarıdı yāni oğur yazarları oldūçin. biz de ĝayri yeñi gine ōretmen geldi. oğula başladık. bi sene oğula ğiDdim, sınıfı geşdim. ikinci seneye çoK ğüreşirdik, biz ğüreş dutardık birbirimizlen çocuğlar, ayām ĝırıldı. benden beş_altı yaş böyūlen

15 ğüreşdirdiler genşler, delānnılar, ayām ĝırıldı. ĝayri o sene sınıfda ĝaldım. oğula gidemedik, yaşıımızda doğuz_ona geldi filan. ordan ĝayri buraya ğošduk geldik. babam burdan ğoyun ğüTdü. ĝayri burada ramazan hoca dī bi hoca varıdı topal ramazan hoca tatar, o da çoğ yāni şēdi adam o ĝadar disiplinni o ĝadar iyi hoca, ōretmenidi. oğudurdu da his sınıfda ĝalmadım ĝayri ondan soñra beşinci sınıfı felan

20 bitirdim. babam ğüderdi ben ğuzu ğüdüyordum filan. ondan soñra da asgere ğiDdik. asgere gitmeden evel arğadaşlar dēdiler ya asgere gidiyoñ sen bi ālem yapalım. bi şişe rağı al içelim. aldık rağı. otus sekiz lira para getirdim divle'de ğoyun ğüTdüm. on sekiz lira babam haşlī ğoydu cebime. asgere gidecen dēlikesūn. ondan soñra ben arğadaşlarlan işdim, ĝafam şe yaPmış. ondan soñra benim ĝafamı yıkarğan dışarda

25 çeket varıdı arğadaşın biri çekeTden parayı almış cūzdannan berāber. sāt om birde

filan gitmiş, çalmış. ulen bi bağdım para yok. ne yapalım asgere gidecēz dēlikesūn
de. hemen sāt om birde on_ikide giTdik vardık o arķadaşın evine. yemin şart_ēTdi,
ben dēdi görmedim. geldik babama dēdim ğayri, babam soñradan gönderecēdi ya o
ġalan parayı da, babam o haşlı da vērdi. babama annaTdık ğayri. asgere giTdik orda
30 otuz_ay asgerlik yaPdık. gümrük asgeriydik. başda şeye giTdik, izmit'e. izmiT'de
dörd_ay yaPdık acemi eğitimi. ordan hatay'a geşdik. hatay'da da bi sene ġaldık.
gümrük candarmaya döndü. ondan soñra iki buçuķ_ay da candarma eğitimi gördük.
ordan da antalya'ya geldik üçcüz ġişi. antalya'da alay ġomutanı bütün yazıları şe
yaPdı. dēdi yazıcı ayıracam içinizden filan dēdi. ondan soñra yazıları ġontürol ēTdi.
35 yazı yazdırdı. biz de yazdıķ vērdir eline. ğayri bizi yazıcı olarak ayırdı orda. ordan
antalya'nın gündömuş ġazāsı'na giTdik. ora vardım orda da bölük ġomutanı bizim
buranınķibi başçavuş baķıyor bölük ġomutanına. orada o ġadar şē yer ki eñ geri
ġalmış melmeket yāni. ġazā ya bir ġazāya da benzemez yāni öle. bizim bura gibi
aynı. orda da ğayri bölük ġomutanı ölüm seni dēdi ġaraġola mı vēreyin yoksa dā üç
40 ay da şimdi gideceñ yazıcı ġursuna gireceñ dēdi. ġaraġola mı vēreyin yoksa ġursa mı
gideceñ dēdi dēdim beni ġomutanım ġaraġola vēr dēdim. şimdiden soñra ne yapacam
dēdim zāten bir senem ġalmış dēdim. ordan da ġaraġola giTdim. ġaraġolda da bir
çavuş baķıyor. neyse çavuş izne gidecek başġa da oķur yazar yok benden başġa orda
gerisi bütün ete beri şu. yāni dēdi ġomutanım kime teslim ēdiP geleyin ġaraġolu dēdi.
45 ğayri biz ġaraġol ġomutanı olarak ġaldık. iküş gün geşdi aradan tabi köylerden bi
tene arķadaş geldi, tātacılar varıdı orda. tātacıların çocunu şeye almamışlar ölmüş
çocuk, sekiz_on yaşında. hoca dēmiş ben bunuñ cenāzesini ġıldırımam dēmiş. ondan
soñra köy muhdarına varıyor söylüyor köy muhdarı da diyor ki git ġaraġola diyor.
çavuş vardır orda çavuşa söyle sen hālini, arz_ēT diyor. geldi adamlar ālamsı ālamsı.
50 dēdiler yā mesele böyle böyle. hemen ğayri bir ġaş dene candarma gönderdim hocayı
getirTdim. dēdim herkes müslüman olarak doğar müslüman olarak şe yapar. bu
çocuk dēdim daha ġaş yaşında çocuk meselā nē şe yaPmadıñ dēdik ğayri biraz da şe
yaPdık. giTdi hoca ġıldırđı. ondan soñra velāsılı ğayri çavuş geldi, teslim_ēTdik.
bize izin çıķmadıdı, bir yazı yazdım ğayri alay ġomutanına. ġomutanım baā izin
55 çıķmadı yirmi doķuz aydır asgerliimi yapıyom hāla da yaPmaġdayım. izin çıķmadı dđ
yazı yazdım. hemen ğayri ordan başçavuşa bu çocun ifādesini al. hemen ifādemizi

aldı. bize bir_ay mēzuniyet geldi. ordan geldik ğayri, tezkere aldık geldik. geldik burda gine ğoyun güTdük bilmem ne yaPdık filan, giTdik erēli'de pancarda çalışdık. durgut sevimli var, geçen belediye başkanıydı o, sarı sāmī üçümüz de ğayri divle'den
60 elma alıyoruS, ğoraş'dan elma alıyoruS, yazlık elma. ondan soñra yaylı arabasıylan getiriyoruS erēli'de satıyoruS. sabādar varıyoruS erēli'ye, tekrar dönüyoruS filan. bōle bōle dērken ondan soñra da haniñ orda şurda han var, haniñ ğapısınıñ āzında satıyordum. sePse getiriP satıyordum. ğayri hāfızılan da, hāfızıñ da dügganı var, şurda ğara hāfızıñ , hoca hāfızıñ o da sePse getiriP satıyor. onūlan ğayri çekişdik, sen
65 işde ucuz vēriyon da hōle yapıyoñ da bōle yapıyoñ da falan dēdi, çekişdik. reşid_ā ğayri dēdi sana şo dügganı vireyim de şurda ğarşıda dügganı vērdi bize ğayri. orda sePsecilik yaparķan aÇcık gine mal getiriP satarķan, çalışırķan allah vērdi. velāsılı şü şeye geldik yāni. (peki o arada evlilik oldu mu?) evlilig de oldu, yāni evliliğimiz de şimdi. bi şē yok bizde. divle'niñ hocasını biliyor emmim halloca'yı bilir, babañ bilir
70 halloca'yı. halloca benim dayım olur. dayıma dūñür giTdi anam asgerden geldik. dayım dēdi deve de deñgi deñgine çalar çañı dēdi. anam ālayarağdan geldi, ğızı vērmedi. ālayarağdan geldi anam. hoca, bunu söyleyen divle'niñ hocası. ana dēdim sen hiç ālama. ondan soñra anam dēzemiñ ğızına giTdi. divle'den dēzemiñ ğızını bitirdi. e biş şē yok yāni güveyi duracam bir çeket, ayağğabıyı boyaTdım, esgi
75 ayağğabıyı, bi pantul gömlēlen güveyi durdum. ceyiz sandī yok, ğaynataniñ bir şey sandī varıdı e esgiden bir sandık e ona ne diyollardı? hācemmi bilir ya, ğas sandī mı dēller onu boyadıķ onu ceyiz sandī yaPdık filan oraya gönderdik. neler neler bōle. çok şükür allah da şimdi vērdi. o hoca dayım da hacıya gidecek yēn dēdi. ona da şey yaPmadılar. şimdi alman harbi'nde ğaşmış biliyoñ mu harPden, ğaşdūçün hiç
80 çıkmamış, mayışa bālanmadı. duTdu o da burda kerim_ā varıdı, kerim ğalķan, o da ğayımıydı. o da halk parti ğazanıncayan berāber ecevit o torpillen onu orda mayışa bālaTdı. ulan dayım hacıya gidecek geldi bizim düggána, buraya da düggán aşdıķ. bende de allah bayā vērdi. çalışıyorum boyna gece gündüz. allah çalışana vērir. ondan soñra geldi dayım oturdu dēdi yēn şü ğadar para da olsa dēdi, yetmiş lira da
85 olsa dēdi hacıya gidecem dēdi. tamam dayı dēdim, saā yetmiş lira ben vēreyim. benim ğavaķlarım var orda dēdi. ben ölür ğalırsam satsın çocuķlara tembih_ēdeyim. ondan soñra ödesin eğer ölür ğalırsan dēdi. dayı dēdim ölürseñ de helal olsun allah

baña vèriyor sen şe yaPma. olmaz dèdi ben tembih_èder giderim. dayım hacıya giTdi
geldi. dā hiç başına da kaçmadım, söylemedim. dayıma çay ısmarladım oturdu şöyle
90 gârşıya. çayı işdi dayım. dayı anamı ālaTdıñı biliyoñ mu dèdim. yēn dèdi onu da çok
ayıb_èTdim dèdi. ğızardı geşdi dayım. dayı dèdim sen hem hoca olacañ hem de
dèdim bağ fakir dı bize ğızı vèrmediñ, anamı da ālaTdıñ. de o da òle oldu. ondan
soñra da allah yörü ğulum dèdi, giTdik. ben dā senet nedir bilmem, nasıl yapılır
bilmem. işde burdan hafızōlu dèdiler ki seni goñya'ya alışdıralım. hafızōlu, bilal_ā
95 dèdiler ki onnar da esnaf ya seni götürelin goñya'ya alışdıralım dèdiler. giTdik
goñya'ya adamlar malı yükledik sıra yüklüyollar ğayri. orda siziñ bi şē var,
milletvekilliñe adaylını da ğoydüdu, celal ayğın, onnarıñ akrabāsı benim mal aldım
yèrde. velāsıl ğayri alışdırdık gendimizi.

LXXXVII

Adı Soyadı : M.Ali Küçükkıratlı

Konu : Türkü

çok verdi felek bu derdi
dert veriP dermanı serdi
duruP duruP ağlarım da
geşmez derdim, geşmez bu dert vay

5 aman_aman_aman
ben bu derde dayanamam vay

ğoyun ğuzu meleşiyor
herkes gülüP oynaşiyor
benim bahdım ne ğaraymış
10 dilden dile dolaşiyor vay

aman_aman_aman
ben bu derde dayanamam vay

ezrayil'de geldi baña

15 buna nasıl can dayana
 ğuşlar döndü yuvasına
 ağlasam da gelmez geri, dönmez geri vay

 aman_aman_aman
 pek güzelsin güvenemem vay

LXXXVIII

Adı Soyadı : M.Ali Küçükkıratlı

Konu : Türkü

ğaradır ğaşlarıñ benzer kömüre
yardan ayrılması zarar ömüre
ğollarımı bağlasınlar demire
ğırarım demiri giderim yāre.

5 ormannardan_aşarım, aşar gezerim
 yitirdim nazlı yāri arar gezerim
 ormannarıñ gümbürtüsü başıma vurdu
 yazlı yarıñ hayalı ğarşıma durdu

 ğaradır ğaşlarıñ ferman yazdırır
10 bu aşğ beni diyar diyar gezdirir
 hekim doğdur gelse yaram azdırır
 yaramı sarmaya yar kendi gelsin

 ormannardan_aşarım, aşar gezerim
 yitirdim nazlı yāri arar gezerim
15 ormannarıñ gümbürtüsü başıma vurdu
 yazlı yarıñ hayalı ğarşıma durdu

 uzaqlara giTdim gelirim diye
 dabanca doldurdum vururum diye
 hiç aklıma gelmez ölürüm diye

20 ölüm ver allah'ım ayrılık verme.

ormannardan aşarım, aşar gezerim
yitirdim nazlı yâri arar gezerim
ormannarıñ gümbürtüsü başıma vurdu
yazlı yarıñ hayalî garşıma durdu

LXXXIX

Adı Soyadı : M.Ali Küçükkıratlı

Konu : Tekerleme

saya saya saydım saya
saya geldi duyduñuz mu
selam vèrdim aldıñız mı
bu ne sayası elli gün sayası
5 elli günü geçelim
goyun ğuzu seçelim
goyunuñuzun yüzü yeTdi
ğuzuñuzun tüyü biTdi
doĝu goyun domuş goyun
10 memeleri gümüş goyun
yaz geldi güz geldi
ağ bilekli ğız geldi
yeryüzüne gidelim
yedi yüz goyun güdelim
15 veriñ âlar bāşımızı
biz evimize gidelim.

XC

Adı Soyadı : Ali Osman Dölek

Doğum Yeri : Küçükkoraş

Doğum Tarihi : 1930

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

benim dedemiñ bubası paşa hoca, paşa asgeriye paşası. dedem segsen yaşında taķavüd_olmuş, buraya gelmiş. helimölular arķadaşlarıymış. hanımları buraya gezmeye gelmiş paşammi nē evlenmeñ sen diye sormuşlar. o da işde geldim gidiyorum, Ően olasıñ haleP Şehri dēmiş filan sıkıŐdırmıŐlar Şu ğızıñızı vērirseñiz

5 evlenirin dēmiş. ordan bi ğız vērmiş helimöluları dedeme, gelin getirmişler, divle'deki helimöluları. dedeme gelin getirmişler kendileri. dedem segsen_iki yaşında o ğızdan bi ölu olmuş. segsen_iki yaşında paşa diri olmuş ya. ölanıñ adı iPrām olmuş. burda otuz yedi sene muhdarlık yaPmış paşa ölu olunca. bu topraĝ da ona āyit. buranıñ esas yēli temellisi biziz diĝeri dışdan toPluluķ. onuñ_ölu iPrām

10 kehya olmuş, onuñ_ölu topal mūsa olmuş dedem, onuñ_ölu receb_ā dēller çok burda muhdarlık yaPmış, üñ salmış. deŐet bi bubam varıdı, çok deĝerliydi köylüler de bilir. onuñ_ölu da ben receb_osman'ın benim öllar da bunnar. baķ ĝaçıncı dedemi saydım saña bunu sayamaz baŐĝaları çüñkü asıllarını bilmezler ki. Őu ĝarŐıdā ören bu köyüñ ilĶ ĝuruluŐumuŐumuŐ. burayı güney su burda olunca bu yakada aTladılmış.

15 dimeg gi tārih iki üÇcüz sene var bu yanna aTlanalı. dedemgiller anlatıllardı ordan, o örenden yeşil sarıķlı adamlar gelir burda namaz ĝılar giderlerimiŐimiŐ. onnar ölünce tekrar o ĝavim de buraya taŐınmış. burası devam_ēdiP gider. bu köyüñ ĝuruluŐu çok esgi yavrum da ĝuraķlık memleket oldıçin zenginiyen burdan ĝöçüyor, bi de oķuyannar gidiyor. köy ölelikle büyüyemiyor. (geçim kaynaklarınız neler?)

20 ĝoyunculukla, az çifT de ekeriz reŐberlig de var da, reŐberlik bi Şey getirici deĝil yāni. yaylaya ĝöçeriz yazları hazıranda yaylaya ĝöçeriz yoķarı düden diye yaylamız var, ĝaraĝuyu diye yaylalarımız var, yaylaya ĝöçeriz. orda bir_iki ay ĝalırız. ondan sōra ekinimiz olur, buraya ineriz. ĝıŐlımız bura, o da ĝoyun_için çıkarız. burası zāten hem yayla olaraĶ ĝullanılır hem de ĝıŐ olaraĶ ĝullanılır. velākin ĝoyun yaylası,

25 merāya ĝoyun çıĝdıçin onuñ_içi ĝöçeriz, yāni hayatımız_için deĝil burada aynı yayla Şeyini vērir, havasını, zevkini vērir. güÇçüĝĝoraŐ köyü, ĝayaöñü, melikli üçü bir muhdarlıdı burda. buraya bālı idiler. bunnar burda özel haķları yaylada ortaķ diye bir haķ tanınmış o zaman_için. üç köy bu köyüñ başına āyor yazın yaylaya gidiyor. bu sene de temelli köyü ĝayaöñü'ne burdan bir ayrıncı'da ĝaymaķamlıķ vāsıtasıyla

30 bu köy çinnendi. bu sene yoĝ_oldu. haTdā biz bu köyü ortaķ pazar deĝil de neyidi o dıŐ devleTde açılan yeriñ ismi yā. insan haķlarına mahgemeye gidecöldüķ. hesaPla bunu insan haķlarına mahgemeye vēcöldüķ. hayla da ūraŐıyorz bu köyü hemen

hemen üleşmiş duruma aldirdılar. gidiP bir çocuk muhdar oldu bi şey annamaz ağlı
érmez, ağlı érene sormaz. ben olsam bunu anlatabilirim. giderim arķadaş durum şu
35 şekilde şu şekilde bunu da annatamayollar. bu köy bu sene ğayaöñü, melikli gibi dā
ayrancı'dan bu ğaç ğişiler ğoyun filan çıķardılar. bu köyüñ ne hüdüdü ğaldı ne insanı
ğaldı arķadaş.

XCI

Adı Soyadı : Ali Osman Dölek

Konu : İlâhi

gönül hağğa eyle nazar
baķ bu çarķıñ ferî başğa.
ğaç günahdan eyle hezar
cehennemiñ narı başğa.

5 kelāmullah ğuran hağdır
başğa şeyden fayda yoğdur
yeryüzünde binā çoğdur
beytullah'ıñ yeri başğa.

10 düñya fāni vefā umma
aç gözün gafletle yumma
cümle ğuşlar öter amma
bülbüleriñ zarı bağğa
ķargalar da öter amma
15 bülbüleriñ zarı başğa.

alesman hikmetle söyler
başğa şunu bunu neyler
haç_ile bazarlık_eyler
bu çarşınıñ çarı başğa

20 yeni ilaç bulduķ diyor tabiPler
loķman ķadar devā bilseñ ne fayda

son nefesde söylemese bu diller
blbl gibi dilin olsa ne fayda

25 milyarın olsa da rızgını yersin
ecel Őerbetini bir gn iĀersin
ayaĀ yalın baŐın aĀık gidersin
dnya dolu malın olsa ne fayda

30 ilmin rubben ĀoĀ olsa da ĀardeŐim
imanin yoĀ heP gnah ise iŐin
sejdeye hiĀ goymadın ise baŐın
dnyaya digdter olsan ne fayda

35 sur frlP yıldızlar dklnce
denizler ĀuruyuP sular Āekilince
dlar pamuĀ Āibin atılınca
haramdan mal toPladıysan ne fayda

40 cehennem uzaĀdan gsterilince
ateŐin mahŐer yerine srlnce
halk sırat gPlsne yrynce
aslan gibi gcnn olsa ne fayda

40 bir gn olur gtrrler evinden
ĀurtuluŐ yoĀ azril'in elinden
sen bıraĀma allah adın dilinden
bin yıl Āadar mrnn olsa ne fayda.

45 zahmetlin _işler yoĀ islmiyeT'de
Āalbini rhunu beslen ibdetlerde
ney _iĀin mslman olmuyon sen de
kfir ĀoĀ iyilik etse ne fayda

XCII

Adı Soyadı : Ali Küçükunal

Doğum Yeri : Pınarkaya(Divaz)

Doğum Tarihi : 1927

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Köyün İsmi Veriliş Hikayesi

köyümüzün karşısında gaPrisdannık. bu gaPrisdannık tarihi, o gaPrisdannın içerisinde bir daşda yazıyor yetmiş biñ şehidin ruhuna fâtiha diyor. ve o gaPrisdannın hemen yakınında yüz, yüz_elli, iki yüz metre yakınında üç dâne daş var. böyle ikisi dikik biri de üsünde gerik daşın. o daşın gerik daşın üzerinde iki

5 göğeçin böyle karşı karşıya bunnar, gabartmalı yapılmış. orda onnar öle. ondan sonra işde yine bir daş böyle yüksek depenin başında. o da tarihi, o yüksek daş. ikişer metre bu daşların yüksekli. böyle bütün heç bir şey değil böyle düzölmüş gabartma yapılmış ikişer metre yüksekli. (bunlar mezarlıkta mı?) ha yö onnar dışarda. mezarlık da yine var da esas o daşlar dışarda. göğeçin olan bi de daha köyün yokesinde olan

10 daş aynı o da öle. netice bu köyün hemen gaPrisdannın biraz ilerisinde biz ev yaPmak_üçün daş çıkarmak oraya vardık. daş çıkardımız yerden bu hamam teşgilati yerin altından bir buçuk iki metre derininde mermer daşlar mermer döşenmiş, mermer daşlar çıkardık. öle döşenmiş hususi. yani biz hamam diye şey_étdik orayı. ondan sonra o öle. bi de köyümüzün galesi var. gale edirafi bizim om beş on_altı

15 yaşındaykan ben yetmiş sekiz yaşındayım, om beş on_altı yaşındaykan sur içerisindeydi gale. bir gapısı vardı, demir gapı. başga tarafından girilmezdi. o gapıdan girilirdi. (kaya mı oyulmuş, yoksa yapılmış mı?) gale heralda allah şeyi yani böyle insannar tarafından değil. yalınız galenin üzerinde ingin yılleri insannar yaPmış. bazı ingin yıller var oraları o zamanın şeyleriyle harçılan gumulan yaPmışlar. bugün

20 kü betundan salamıdı. (şimdi duruyor mu?) söküldü giTdi, hindi galmadı. tariP_édildi biliyöñ mu? o zaman millet aşşaya köy yaPdı, işde o daşları, güzel dört köşe daşları biliyöñ mu? köşe daşları diyerek millet onnarı hususi götürdü. halbuki oraya sahiP_olunsaydı yani çok güzel bi tarihi bi şeydi. yani netice bu galenin içinde bi de şey vardı, su masanı. oraya gayri o zamanın insannarı bir aşgiyadan mı

25 gendilerini gorumak_üçün yapılmış niye yapılmış öle o ğapıyı ğapallarımış
gendilerini orda muhafaza edellerimış. soñra orası büyük bi şehirimış, kıaza. bağ yāni
neden dī, köyüñ edirafında bütün örenner var yağınında bir kilometre iki kilometre
edirafında büyük büyük örenner yāni Şı olmuş gitmiş, tārīP_olmuş gitmiş. birinde
haTdā cāmi varıdı, cāmi yıķī. köyüñ birinde bir kilometre iki kilometre yağınındağı
30 cāminiñ şeyinde, örenneriñ içinde cāmi varıdı. cāmi şeyi, işāreti amma kilise amma
cāmi bilmiyorum. işde bunnar varıdı yāni benim bildim. bu köyüñ tārīhi eserlerini,
bunnarı biliyorum ben. soñra bi de köyüñ şeyi var, köyüñ girişinde e o şeyler var,
ğayalar. ğayalar heP oyma, bōle ambar şeklinde. o zamāniñ evleri miydi neydi tabī o
heP oymayıdı. nası çıķallarımış oraya bilmiyorum yāni. bōle yüksek yüksek
35 ğayalarıñ şeyinde ambar şeklinde daşğale'ye gitmissiñ sen dē mi? onnarıñ aynı şeyi
bi bōle varıdı orda yāni öle ambarlar. yāni o zaman insannar orada mı barınırdı
nasıl_olurdu tabī onu bilmiyoruz yāni. (onlarla ilgili bir efsane var mı, anlatılır mı?)
bişī ğalıķ değil. hindi bi işāret ğalıķ değil. amma daha bi zamanla varımışımışdır
muhağğaķ. yāni zamanla varımışımışdır. bunnar öle yāni o zaman. (köye ilk gelenler
40 nereden gelmişler?) bu oraya gelenner bizim bildimiz ortasya'dan gelmiş. meselā
ğaramanoğulları e şeyden gelmişler ğaraman'a yerleşmişler. ondan soñra heralda
ollara dālmışlar. diran ğazası dēyincek bi de selçüklüler şeyi var yāni selçüklülerin
zamānında o şeyler imarlar, o işāretler onnarıñ şeyinden diyorum. selçüklüler
zamānından gelmiş yāni. kesme ğaya dēriz bōle e om metre om beş metre
45 yüksekliğinde, diyelim ki yüz metre yüz_elli metre uzunnuğda bōle kesilmiş ğaya. o
daş devrinden ğalma benim tahminim. hani daş devri, tunç devri, bilmem cilalı ne
devri dī şeyler geçiyor, devirler. o zamanı yāni o daşlara bağınca, daşlar dēmek ki
pambıķ gibi yumuşaķmıymış, āletler mi öle kesmiş. neyiñ nesi ben oraya ağıl
ilişdiremiyorum. yāni bağ om metre yüksek aynı kesilmiş aynı pancar keser gibi
50 veyaut şey keser gibi bōle düPdüz kesilmiş. bōle ğadameli ğadameli hemen bizim
köyüñ yağınında o da. (bu kesilen kayaların da içi oyulmuş mu?) orda oyma yok düz
kesilmiş bōle. meselā ilerli gerili Şöle ilerli gerili dört beş dāne şey var bōle beşer
metre genişliğinde altışar metre genişliğinde bōle kesilmiş. Şimdi bizim köyüñ geçimi

tarımcılık, hayvancılık iki şey var orda yāni bu iki var. bi de bāçe var ya bāçe körledi,
55 vatandaş pek şey_étmedi, faa l. esgiden çoK güzeldi, bizim zamānımızda bāçe
varıdı. yāni şimdi bāçe yeniden heralda şey_édecek, inşā étmeye başladılar. işde
devlet su ğanalları filan yapıdırıvermiş betundan. betun ğanallar yaPdırımış allah rāzı
olsun. yāni yeñiden hōkümetimiz heralda milleti uyaracağ hayvancılā. ondan soñra
tarımcılā güzel randuman olmağ_üçün şey_édecekler yāni bizim ğanaa tımıza göre.
60 (köyün merası geniş mi?) geniş, şimdi bizim köyüñ hüdudu güÇçügğoraş ondan
soñra ağın diyelim ağın daşğale ondan soñra bir ucu mersin hüdudu, mersin'e hüdut
bizim hüdudumuz.

XCIII

Adı Soyadı : Hasan Altınsoy

Doğum Yeri : Kayaönü

Doğum Tarihi : 1925

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

güÇçügğoraş'dan elli beşde ayrıldık. ben muhdar oldum. altı sene muhdarlık
étDim. ondan soñra devamlı okuma teşebbüsüne geçdik. çocuğla buraya göşdüim
geldim yetmiş sekizde. çocuğlarım oğudu. iki tāne doğdor var, üş tāne öretmen var,
bir hemşire var, işde bi zirāt odasında var. o da zirāTda mēmur. işde bunnarı geliP
5 geçdik. yalnız iki evliyin onu da diyeyim. ikisinden om bir çocūm var. om bir çocūñ
beşi altısı oğudu, yüksek tāsıl yaPdı. ğoraşlılarıñ gelenekleri işde malcılık, bāçacılık.
sıfır orman içinde ğalıyor, meşe ormanı, ardiç ormanı. ormannarını ğoruyollar. çoK
güzel bir hareketleri var, orman_üçün sayđıları var. bu yönde malcılığla, bāçacılıđla
geliP geçiyollar. ayrıncı'ya gelen suyuñ çığdı yerde ğuruluşu. çeşniyer dēller
10 çeşniyer suyuñ çığdı yerde ğuruluşu. su öñünden geçer. bu ayrıncı'ya gelen su tam
ordan çıkar. su ğaynā ordan gelir. köyüñ öñünden gelir. bu ayrıncı baracı'na gelen su
o bizim köyden çıkar. suyuñ çığdı yer ora. tam köyüñ dibinden çıkar o su. buraya
gelir. işde o suyuñ altındaki şēler tüm arāzilere sulama ğanal yapılıyor haTdā. şimdi
ğanal yapıyor şu günner. işde sePcecilik, ağaÇcılık. güzel fidannar digdiler çoğ.
15 şeftāli ağaçları çoğ önem vėrdiler. her bir ferdiñ belki biñ tāne şeftāli dikenner oldu.
bōle önem vėriyollar ağaca. malcılığları çoK güzel. eñ iyi hayvancılık şimdi

berendi'yi geçince hemen hemen ora var göyunculüğüda. şimdi berendi'yi geçince
esgiden berendi'ydi göyuncu şimdi ora oldu. heral yimbeş otuS biñ göyünü vardır
irili ufağlı. yeni yeni sīrcılık yapıyollar gōparatifleri yok. dā gōparatif ğurmadılar. bu
20 yanda malcılıkla hayvancılıkla geliP geçiyollar. yalnız en sevdiğim özelli ormannarını
ğoruyollar. sıfır orman içinde bir köy. meşe ormanı, ardıç ormanı, başğa yok, çam
yok. (kışın yakmak için felan kesmiyorlar mı?) yok yok kesmezler kesdirmezler.
yalnız ardıç içindeki şēler bāzı aňgarını temizliyor devlet tarafından. hani sıfır
orman içinde oldūndan orman mükellefiyiz ya, orman mükellefi oldūmuz_üçün
25 ardıcın aňgarlarını temizleler, tāzesini ellemezler aňgarını temizleler. meşeyi hiç
ellemezler, elletmezler. ğ görurlar meşeyi. çok güzel meşe ormanı var. haTdā gitseñiz
ğorseñiz değer görmeye de. erzurum neban'da asgerlīmi yaPdım. kısa çavuşuyduğ,
işde çavuşuduğ asgerde. asgerlīmizi yaPdık, bitirdik, geldik. iki sene yirmi dörd_ay
yaPdım. cumhuriyet asgeri izmir, afiyon, sandıklı, bolvadın, bursa orhaniye'sinden
30 ordan ğarapınar māfız alayından permanı var babamın haTdā o yaqınādar duruyordu.
madalyasını büyük_öluna verdiler, ben de ğazā sırasında ölece ğaldı giTdi. (istiklal
madalyası mı?) hē işde o zaman şē madalyası babamın bu hātirası var. hani dēdim ya
izmir, afiyon, sandıklı burda çarpışmış haTdā şu ğaş kemile şu kemig de yōdu, ğırıdı
bōle balon gibidi, ğāziydi. gendim de asgerlī erzurum'da yaPdım. çocuklarımda tüm
35 şarğda yaPdı asgerlī. olannarım subay olarak yaPdı. biri ğāzenteP'de biri İdır'da
yedek subay olarak yaPdı çocuklarıım asgerliklerini. yüksek tahsilli, altı tānesi yüksek
tāsilli om bir çocūmuñ. iki dene doğdor var, üş dene öğretmen var, hemşire var, zirātçı
var. ben buna önem vēriyom tāsile. haTdā şimdi torunnarıma da tāsile yükleniyorum.
yapacām diye yedi sekiS çocūm var ortayla lisede oğur.

40 Tuma nehri aqmam diyor
eTrafımı yıgmam diyor
ünü büyük_osman paşa
pilevne'den çıgmam diyor

zahide ğurbanım oy nolacak halim
45 zahide bu hafda gidiyor gelin

ey deli deli gönül ey deli
güz gelir de bālar döker gāzeli

dünyayı galbıra vurdum çalğadım
zahidemden başğa bulamadım güzeli.

XCIV

Adı Soyadı : Ali Altınsoy

Doğum Yeri : Kayaönü

Doğum Tarihi : 1947

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Şiirler

ben kıaraman ayrancı kıayaönü köyü'nde dünyā geldim. ilkoğul beşinci sınıfta oğurken bir kıazā netiçesinde gözlerimi kıaybetdim. fağat hiçbir zaman_ için ümidimi ve mānevi cesāretimi kıaybetmedim. duygularımı, düşüncelerimi şiirlere ağıdararak köyümüñ gelenē neyise onu yaparak veyā yaPdırarak huzur bulmaya çalışdım. 5 yaşamağ istedim, görmek istedim, birçok olayları yaşayamadım. ancak mānevi cesāretimi hiçbir zaman_ için kıaybetmedim. yaşama sıkı sıkı sarıldım, böyle de hayaTdan zevk alınabilecēni ispatlamış oldum. şimdi şiirlerime geçelim. ilk_ önce yirmi temmuS biñ doğuzüz yetmiş dört kıPrıs barış harekātı için yazdım bi şiirimi tağıdim edecem.

10 şahlanır kıPrıs'da türk'ün bayrağı
dalğa dalğa inen asger bizimdir.
yetmiş dörTde yirmi temmuS sabahı
kıPrıs'da doğacağ günler bizimdir.

15 bir_ anda ulaşdı türk'ün askeri
göklerden iniyor bütün neferi
beş parmā basdı subayı eri
önümüze gelen dālar bizimdir

tārihde arayın türk'ün şanını
vatan için verir tatlı canını

20 bir daha kıPrıs'a dögdü şanı
haşş için dökülen şanlar bizimdir.

dik durur türkleriñ başı eğilmez
hañgi kuvvet gelse ondan çekinmez
sālamdır bileyi onun bükülmez
25 çeligden yapılmış şollar bizimdir.

şahpe yunan aşdı bize savaşı
kıPrıs'a götürdü türkler barışı
sonun da şazandıķ büyük başarı
yarın ki doğacaķ günler bizimdir

30 kimseniñ hağğında yoğdur gözümüz
vatan sevgisiyle dolu özümüz
her yerde haşlıdır bizim sözümüz
gerçeği konuşan diller bizimdir.

35 dinle yunan dinle türk'ün sözünü
bir daha kıPrıs'a dönme yüzünü
esgi tārihlere çevir gözünü
içinde yazılı şanlar bizimdir.

XCV

Adı Soyadı : Ali Altınsoy

Konu : Şiir

şimdi de tabi her devletiñ, her ülkeniñ bir sembolu var. bizim de sembolumuz
türk bayrā. bāzı şāyirlerimiz bayrāmız hağğında şiirler yazdı. bir de ben yazdım

göklerde şahlanan ey yüce bayraķ
bu yurdun sembolu sen değil misin
5 seninle iftihar duyarız ancaķ
türklü yücelten sen değil misin

10 seninle oruruz trk'n anını
 bu millet runa oydu canını
 yurt iin arpıan ehit anını
 sdnde taıyan sen değil misin

 savada barida her yerde varsın
 dalęa dalęa vurur anat ırparsın
 nerde bir trk grsen ucağ aarsın
 trkln erefi sen değil misin

15 arada, denizde, gklerde cismin
 asırlar boyunca dillerde ismin
 ggsmde taırım o gzel resmin
 bu yurdun sembolu sen değil misin

20 nazlı nazlı tırmanırınsın gndere
 btn hametini gster gklere
 de ki kinata selam trklere
 trk'e anat geren sen değil misin

25 sınır boylarında vardır eserin
 ehitler anıyla boyandı rengin
 bizler var olduğa yksegede yerin
 trkln uuru sen değil misin

XCVI

Adı Soyadı : Ali Altınsoy

Konu : iir

seksen yıldır cumhriyet nrunda
gerekirse leceğiz runda
biz de varız anlı ordum ardında
atamızdan emneTdir bize hey

5 bol bereket toprāmda ürünüm
pevrāsızca yazar sōler özgürüm
büyük atam heP izinde yürürüm
yan baqanı getirriz dize hey

10 cumhūriyet hükümetim yasam var
ne qorqum var ne qaygum var tasam var
ahmet gider mehmet gelir hasan var
biz çıqmısz virāneden düze hey

15 aynı qandan şerefli bir ordum var
oqşayacaq bayrām var yurdum var
ben ölürsem yetmiş milyon ardım var
duman çöker yan baqacaq göze hey

20 yüz_elli yıl biñ_elli yıl gesse de
dünyā dönüP bizi düşman sesse de
yer yarılıP gök üsdüme çökse de
ulu allah sāhiP çıkar bize hey

alp_aslanız, yıldırımız, fātihiz
üç kıtada atımızdan vardır iz
namıq kemal soñra mehmet akifiz
vatan aşkı gereklidir bize hey.

XCVII

Adı Soyadı : Ali Altınsoy

Konu : Şiir

dinle insanōlu benim sözümü

saqın bir gönölü yıqıcı olma

her türlü haramdan saqın gözünü

elin nāmusuna baqıcı olma

- 5 kimseniñ haqqına tamah eyleme
sağın iftirādan, yalan söyleme
kişiniñ ardından ğıybet eyleme
mevlānıñ yolundan çıkıcı olma
- 10 karşındaki kulu küçük görmeyin
kötü söz söyleyiP gönül kırmayın
fakir zengin diye bir şey yermeyin
haqqın pazarından geçici olma
- 15 şöle bir dünyāya göz_aT da düşün
bir gün oluP elbet kesilir yaşın
sonunda toprağa girecek başın
sağ_iken ahretin yıkıcı olma
- 20 insanlar dājma dürüst olmalı
bir günde beş vakit namaz kılmalı
kişi ahretine temiz varmalı
borcunu unutuP kaçıcı olma
- ali derki artık dōrudan söz_et
gerçek bir kul isen haqqını göz_et
her zaman mevlāna elini uzat
allah'dan ümīdini kesici olma

XCVIII

Adı Soyadı : Ali Altınsoy

Konu : Şiir

kış ayları biTdi bahar geliyor
çiçekler açıyor benim köyümde
tabiyat uyandı dālar yeşerdi
būlbūller ötüyor benim köyümde

- 5 derelerde lâle sümbül bitiyor
yel esTikçe bürcü bürcü çoşuyor
gökyüzü bulandı şimşek çaşıyor
bereket yağıyor benim köyümde
- 10 bütün tarlaları suya şanmışdır
seven gönül birbirine yanmışdır
sonbaharda giden kuşlar dönmüşdür
hibibikler öter benim köyümde
- 15 salşım salşım ağaşların dalları
yeşillerle bezenmişdir her yanı
ardıç ile meşedendir ormanı
mantarlar bitiyor benim köyümde
- 20 lâle sümbül mor menekşe açıyor
göçebeler yaylasına göçüyor
ğater ğater olmuş gögde uçuyor
turnalar ötüyor benim köyümde
- 25 ali derki serin_olur yazımız
halı doşur gelinimiz kızımız
insanlık adına çalar sazımız
bir sevgi tütüyor benim köyümde

XCIX

Adı Soyadı : Ali Altınsoy

Konu : Şiir

- 5 bir bahar mevsimi seher vağTinde
elvan elvan çoşan güllerin hani
o sıcak tebessüm hâlâ şalbimde
o aşk_ile mehtáP sevdiğim hani

10 baharı andırır güllerin açsa
mehtáb'ım yüzüme aşk_ile baksa
unutup sözünden çaydın mı yoksa
o bana verdiği sözlerin hani

gönül kapısını seninle aşdık
muhabbet bağından birliğe geçdik
aşkın pınarından bir bāde içdik
gönül defderine yazdığın hani

15 ilkbahar mevsimi mayıs ayında
yeni varmış idin om beş çağında
ikimiz birliğe gönül bağında
o bana yapDığın şakalar hani

20 her sabah tarardın zülfün telini
yeni boylamışdın sevdā yolunu
gögsünde açılan kınca gülünü
getiriP burnuma sürdüğün hani

25 görmezdi gözlerim senin cemālin
meğer ayrılmış benden emelin
durmayıP okşardı o nāzik elin
sarılıP boynuma sevdiğin hani

30 mayısta bāladın aşkını bana
austos ayında ne oldu sana
önce seviP düşürdün sonra kama
ben senden ayrılmam dediğin hani

ali der ki artık yeter söyleme
vefāsız güzele gönül bālama
aşkın ateşiyle kalbin dālama
sevdiğim güzelin vefāsı hani

C

Adı Soyadı : Muzaffer Altın

Doğum Yeri : Kayaönü

Doğum Tarihi : 1939

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

şimdi köyün m̄azisi çok uzak, uzun yāni. yedūz_elli senelik mesele bu köyün t̄arihi. yedūz_elli senelik mesele. dört kab̄ileye ayrılmışdır bu köy. birincisi biri faķıoğulları ikincisi sarıolanlar üçüncüsü araPhasannı dördüsü çopuroğulları. faķıoğulları böyüggoraş'ın çürüñören'den gelmiş buraya yerleşmiş hoca olarağdan. 5 bizim aslımız hocadır. bütün sülāemiz neslimiz hocadır. ğayseri'de oğumuş āmed_efendi müderris. efendim şeyde talebe yetiştirmiş, divle'de. divle'de medrese oğudurmuş ve buraya ilk_önce bizim neslimiz hoca olarağdan ğayseri'den oğuyarağdan buraya gelmiş, burda yerleşmiş. araPhasannı da şeyden geliyor, şu neydi o şeyin adı ağılma gelmedi köseli, köseli'deymiş araPhasannı onnar da buraya 10 yerleşmiş. çopuroğulları da esebeyli buraya iki kilometre olan bir yerden gelmişler buraya yerleşmişler. sarıolannar da goçak köyü deris orda oturullarımız onnar da buraya gelmiş yerleşmiş. dört kab̄ile buraya toPlanmışdır ve ondan soñra bir de ğalimōlu yörükleri varımız ya onnarı pek bilmiyoruS, bir sülāle de onnar varımız içimizde. (şu an onlardan var mı?) var, onnardan da var tabi. ğalimōlu yörükleri di. 15 amma onnar sarıolannar'a mensuP_oluyor. bundan soñra tabi buraya yerleşmişler. burda ğalmışlar. ğoraş-ı sagir olarağdan geçerdı ilk zamannarda. şimdi kayaaönü köyü oldu. şimdi efendim güÇçüggoraş köyleri üç köyüdü bu köy melikli, güÇçüggoraş, kayaaönü. burayı kayaaönü goydular ismini, melikli'ye de melikli üş köy muhdarlı biridi önceleri. güÇçüggoraş di de öbür köye de güÇçüggoraş gonda o şekilde 20 isimleri ayrıldı. aslında güÇçüggoraş burasıdır. ğoraş-i sagir ma hüve divle, divle'ye bālhymiş, divle kazāyımış esgiden. işde bu şekilde. köyde yüz yirmi yüz_otuz hāne vardır. birçoğu atmıs sekiS hānesi isTambul'da. belki her_evde beş nüfus var. bu şekilde birazımız da isTambul'a göşdük yāni birçoğu. bu köyün geçim ğaynağları goyunculuk, biraz da çifçilik. esgiden çok ğışlı geçerdı amma şimdi pek ğış yok o 25 ğadar, ğışlar pek az geçiyor. şimdi esgi kibi değıl, esgiden ben burda, bu cāmide görev yaPdım. cāmimiziñ t̄arihi de bilmiyoruS, dedelerimiz de bilmiyor. yetmiş_ikide ķadro aldım, buraya geldim ben. burda on doķuS sene görev yaPdım,

bu cāmide, kıayaönü cāmisi'nde. bir gün öle bir ğar yādı ki bir ğarı ölmüş, kıuşlā ğadar ğarınıñ evine ulaşamadık. bu ğadar çoK ğar yāmış. ğarı aşdıK öle geldik ve
30 ondan soñra tipi durdu ortalık açıldı. ğarını öle defn_éTdik. ya dēlise evden eve varamadık. o zamannar da oldu bōle zamannar da gördük yāni burda biz. ama şimdi de esgi kıbi ğar yāmiyor. meselā cemlerde esgiden bir buçuK metre bir metre ğar yādını bilirdik. ama şimdi ğar yok, yāmiyor. haTdā bu sene ğuraK susuzuS daha görmedim ben. ğaraköy dēriz bura dört kilometre bir benim bāçem var. oranın
35 suyunuñ hiç ğurudunu görmedim. dere yoKardan çeşniyēr deresi'nden su gelir haTdā ayrıncı barajı'na bu su ayrıncı barajı'na dökülür. ayrıncı barajı'nı besleyen bu ğayaönü'nün suyudur. eñ fazla su bu sudur. bu sene iki sefer nerdeyse bāçeyi sulayamācādım. motura yetmedi su. bu sene çoK sular az. bu seneyadar bōle bi şey görmedimidi yāni. biñ doKuzzüS_atmış_altı senelerinde ğörev aldım. imtāna girdik.
40 ilK ğörevim kıarayüsülü köyü'nde geşdi. iküs sene orda ğaldım. iki sene de çayhan kasabası'nda ğaldım. bir_iki sene de taşāl köyü'nde ğaldım. ondan soñra köyüme geldim, kıadro aldım, köyüme geldim. burda on doKuS sene ğörev yaPdım. hiş de bir şikāt kıonusu olmadı. vazıfeme çoK diğğatlıydım.

CI

Adı Soyadı : Fadime Özyiğit

Doğum Yeri : Kıayaönü

Doğum Tarihi : 1950

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Kıız İsteme ve Düğün

ğızınıñ sābına allah'ın emriyle peyğamberiñ ğavliyle seniñ ğızı isdemeye geldik dēriz. adam da vērir. vērmesse döner geliriz eve. ikün soñra gine varrıS, üç gün soñra adam vērmesse tamam nasibiñizi başğa yērde arañ dēr. vērirse tamam vērdim dēr. şerbet içeris, datlılık yēris. loKum getirris, piskōet getirris ortaya yēris. ondan yünşük
5 daKarıS ondan soñra dūn yaparıS. (nişandan sonra düğün hemen olur mu?) arada bir sene olur, altay olur, bir_ay olur na zaman ēdilirse. dūne hazırlık yaparıS. e geline altın daKarıS. üç gün evel bayrak dikilir. ğoyun keseris, yēmek bişirris. kıofdü, maKarna, pirinç çorbası, dōme pilavı döveris, bişirris. dāvet ēderis milleti. yēller

içeller. eñ meşur yemē toparlağ ıofdü. ğına gecesinde de toplanır millet. ğızı
10 durudurus oraya süzeldiris. ğına türküsü çırillar. esgiden duvağ yapardığ
yazmalardan hindi gelinnik ğidirris beyaz gelinnik. gelini süzeldiris oraya. ondan
soñra oynallar, òlanıla gelin de orda. ne bilillerse sòleller. değeri daylağ, seveler
oynağ dèller ğına türküsü sòleller. ondan soñra da gelin òn sabah gelini bindiriller.
evel deveye bindirillerdi, ata bindirillerdi. ata bindiklerini biliyorus. at_arabasına
15 binellerdi. hindi tağsiye bineller.

CII

Adı Soyadı : Nebi Sağdıç

Doğum Yeri : Akpınar

Doğum Tarihi : 1932

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

deredeki esgi köy, ğarşıdağı çat köyü, burası üçü bir köyümüş. orda
oturullarımış. ordan buralar çitlik ekelgeyimiş. burdan deneyi, harmanı oraya çekeller
òle òle osanmışlar. herkeş tarlasınıñ başına ev yaPmış. ondan soñra o demiş yā ben
bu sene gitmēcen demiş. òteki demiş ben de gitmēcen. bòle bòle bi sene iki sene üç
5 beş hāne ğaldığdan soñra o tarafda tarlası olan o yanna göşmüş, bu tarafda tarlası
olan bu yanna göşmüş. aşşā yoğarı hemen hemen bi asır filan yoğ yāni bi asır da pek
yoğ. buraya gelişleri bi asırdı. geri zamanı o esgi köyde giderke de görürsüñüz
dereniñ içinde yıķıķları ğayanıñ òñünde. ordan dālmış gelmiş. esgi köy dèller oraya,
çat köyü aslında işde çat köyü'müş. çat köyü olarak çat isimliler bu köyde de orası
10 yasTören. şo mahalle şeyi gözeller burası yasTören'idi mahalle olarak. çat dèdiñ mi
bi muhdarlıdı şimdi muhdarlık ayrıldı, ora çat ğaldı, bura ağbuñar oldu, ağbuñar köyü
oldu. esgi isim bura yasTören ora gözeller köy olarak. gendimize yētecek ğadar bi
reçberli var. işde az bi ğoyunculū var, geliri de bu. başğa bi geliri de yoğ. ğurağlık
var, su yoğ. şurda işde bizim bi ağbuñar varıdı, baharlan bulları bi ğat bi sulardığ bi
15 pulluğ cızısıylan onu da çeşmeye aldığ evlere yētmiyor o da yētmiyor. ihi ğapaTdılar
da şimdi açıyollar acığ bi geliyor ğaP ğacağ dolduruyollar. ondan soñra bi dā
ğapadıllar. (akpınar köyü'nün ismi oradan mı geliyor?) buñarın ismini vèrdiler yāni

ağbuñar köyü olarak. burada ğırķ hāne filan anca var, çok dāldı. ısdambul'a ğıTdi, ğoñya'da var, erēli'de var, ğaraman'da var, her tarafa dāldı, çok dāldı. buranıñ beş
20 misli dāldı dışda. burda işde bi otuz ğırķ hāne filan bi řē ğaldı. lodusu çok fenā yıldırıcı olur yāni. acızlandırır bayā lodus çok eser, ğaba yel yāni. ğışın işde, yazın o ğadar olmaz da ğışın çok eser. hoyraz dipisi yapar biraz hoyrazdan fırtına yapar. ğışın yāni duracaķ yēr deyil, ğaçacañ. amma yērleşilmiř ğaçılmaz işde burda. ğışı da bōle. yaķācamız odun vēriyollardı, bu sene de daha vērmediler. (devlet mi veriyor?)
25 devleT dādan getirriS. ordan bi mağda vēriller bi migdar para alır köylerden. ordan bi araba neyse işde becerebilen ikeraba moturula getirir. devletiñ ormanından yāni bir düzi bi para yāni onu alır bizden bize müsāde ēder mağda vērir. biz alır geliriS. bu sene heralda vērmēceklerimiř onu da. ğoyunnarıñ kemiresini yaķarıS, biliñ sen kemireyi. e işde bu sene bāzı kōmür alannar da oldu. heralda kōmüre dōner ilerde.
30 durum bōle.

CIII

Adı Soyadı : Fahri Küçüktülü

Doğum Yeri : Akpınar

Doğum Tarihi : 1933

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

buranıñ geliri çifçilik efendim bi yarım çifçili o da ğıraç sulu deyil, ğırsal bölge. ğışın āllarda baķarıS yaz geldi mi yaylaya ğöçer gideriS. (yayla nerede?) yayla çavdar'da, toruslarıñ, üş depeleriñ arķasında. orada iki üç_ay eyleniriS, orda ğoyunnar ğuzular yayılır. ondan soñra ekin mevsimi geldi mi ya geri ğöçer geliriS
5 buraya. burda herkez evinde ğoyunna, ğuzusuna baķar. dūn gelenē işde dūn başlamadan iki ğün evel ařcı gider bütün yemekleri hazırlar. efendim hañğı yemekler nası ğaç çeřit yemek yapılacāsa toparlānı bilmem filanıni ayarlar bunnarı bayraķ dikilmeden evvelce. cūmertesūn bayraķ dikilir, pazar ğün gelin iner. cūmertesūn bayraķ yemē vēriller. halk toPlanır yemē vēriller. efendim ondan soñra dūn
10 devam_eder, gelin iner. geline hani sizde de usuldur bir usūlen taķı taķılır. bunnar her yañada řey az buçuķ herkez üsdüne dūřen ğörevi yapar. yāni köyleriñ gelenē bu. köyüñ cāmisi yōdu, oķulu yōdu. biñ doķuzzüz atmiřda oķulu yaPdırdıķ. efendim biñ

doğuzzüS segsen sekizlerde cāmisini yaPdırdık. işde yollarını da yaPdırdık, asvaT daha yeni geldi. bunnar da bizleriñ döneminde yapıldı. efendim buranıñ diyecēm bi 15 şē var buranıñ geliri toprak pek çok. çoğu burda on dağar arāzisi olmayan pek çok. buranıñ eñ fazla İtiyacı toprağdır. yāni bunu da merā dī dağıtmıyorlar. onuñ_ için bu köyde hiç ilerleme yok. tek gelir yāni sāde göyun üzerinde başğa geliri yok. (büyükbaş hayvan yok mu?) yok, büyükbaş hayvan yok. tek bi gişi de var burda. o arkadaş da göyunnu ğuzusunu saTdı üş beş inē aldı, o bakıyor. başğa bi şē yok.

CIV

Adı Soyadı : Fahri Küçüktülü

Konu : Sen Piyer Kilisesi'nin Bulunması

altmış dörTde izzeTdin gedik diye bir adam bir heykel bulmuş burda. efendim ālında çalışırkana heykel çıkmış, heykel bulmuş. bu da gitmiş ğarağola şikāt_édilmiş. ğarağol götürdü heykeli ve tahlil édilmiş sembiyer kilisesi civarında bulunmuşdur diye fotufcı erēli'de nazif varıdı siz bilmessiñiz ya babañ bilir, onuñ 5 vitrininde bi zaman durdu. belli kilise var burda. hani ğoca daşlar var, düzük daşlar var. her şeyi belli, meydanda. ne zaman oldūnu bilmiyorus.

CV

Adı Soyadı : Mustafa Güzeller

Doğum Yeri : Çat

Doğum Tarihi : 1937

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

ebemizden dedemizden duydūmuz burayı çitli olaraq ğullanıllarımış esgi köy varıdı, ordan gelmişler buraya. doğsan da çok bi ğitli olmuş, çeşmeler filan ğurumuş, susuz ğalmışlar, bu üç köy dālmış. böyle gelmişler bura çitli olarak. soñra işde bura yerleşmişler. burası beş_ altı hāne bir yerimiş, on hāne yōmuşumuş. yasTören ora 5 girmiş hō ğarşı maa lle. andara aşşā gitmiş. nenem öle annaTdı. köyüñ geçimi ekseriyet hayvancılık zirāÇçılığ da var amma işde mālum ekseriyet hayvancılığ göyun.

CVI

Adı Soyadı : Mustafa Güzeller

Konu : Kıtık zamanında Yaşananlar

bi tâne ğız çocū varımış, on_üç yaşında felanımışımış orda esgi köyde oturuğa ğız çocū ölen esnāsı aşlığdan şeyimiş, yaylaya gitmiş çocuk yāni tarlalara. o ğuraqlığda doĝsanda olmuş. bulamamış ğomşular aradık diyor bulamadık diyor. sabah ğiTdik aradık diyor ğonu ğomşu heP diyor. on_üç yaşında ğız çocū bōle aynı 5 ğoyunuñ çelerdi gibi tarlada āzından yemyeşil su aķmış diyor aç yāni zehirli ot yemiş ölmüş. bu annadırdı yāni nenem. evet bu olmuş yāni aşlığdan tabi esgi köydeyke. durumları ölemişimiş yāni. o aşlı görmüş onnar. şimdi işde nispeten esgikine nazaran çok çok i şükür. yāni yoķluk varıdı burda. işde hepimiz biliyoruS esgiler dā bilir. erēli'ye gidecōlan adam şaPğayı emānet giyer giderdi, çekedi emānet giyerdi bunu 10 hepimiz biliyoruS. dāmat onuñ da emānet ğidini biliyoruS. birisiniñ elbisesini bulabilirse bi daķımı emānet giyiP dāmaT durdūnu biliyoruS. benim gendim burda ellüç de burda sīr ğüTdüm, köyüñ hergelesini ğüTdüm. ellüç senesinde ayāmda hiç biş şe yōdu, öle bir ğar yādi harmannarıñ üzerine biliyoñ mu, soñ harmannarıñ. ellüç senesinde ayāmda filanda biş şe yōdu. öle giyecek filan biş şe yōdu, çarıķ devriydi. 15 çarığ da yōdu. yāni bunnar yaşandı. fırtına yaPdı da ón mallar filan buy du öldü. başğa görmedim de yāni. harmanıñ soñunda yaz ömrümde onu gördüm yāni. fırtına yaPdı, ğuzular filan öldü. şu ğadar ğar yādi. o zamannar çok yağardı, ğar o zamannar bu damlarıñ boyuna çıkardı ğarlar. ğomşu ğomşunuñ ğapısını açıverirdi. benim dedem bura yerleşmiş fitaş dedem deveyle. dayım annatırdı. şurda şeye deveyi 20 çekellerimiş ğoyun bir hafda on ğün gitmiş gelmiş oraya yayılıma yāni başğa yerden gidemez yāni. o şekildeymişimiş evelki köyüñ durumu. geçen sene böyük bi sel oldu. biranda bi saTda filan köyüñ ambarlarına girdi, evlere girdi. çok zayıyat aşdı. bu evleri götürecēdi nērdeyse. benim burda müsāfir varıdı. bizim ğoyun geçiliydi bildiñden ğoyun yatāni ğoyun gendi eve geldi, ğurtuldu.

CVII

Adı Soyadı : Emine Güzeller

Doğum Yeri : Çat

Doğum Tarihi : 1940

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Köftenin Yapılışı

soğkuda dōme dōlüyor, daş dōmesi daşda oluyor. onuñ da üsdüne biş şē vuruyollar. ondan soñra yıkanıyor ince güzel piriç gibi olur. bişiriller ğazanda. üsdüne pilē, yā, un dökeller, güzel şē olur. ondan soñra da topalağ dökeller kōtü dēnir siziñ de var kōtūden. başğa da işde yēmekler heP bu çeşit.

CVIII

Adı Soyadı : Mustafa Işık

Doğum Yeri : Melikli

Doğum Tarihi : 1930

Tahsil Durumu : Okuma Yazması Var

Konu : Karışık

buranın geliş tārini annatacāz dēl mi? zilifge'de zilifge'ymiş buranın vilāyeti, yanğıdan soñra dedemgil ordan bi ğız götürmüşler. ğardaşları evlenememiş moluzumuş biriniñ ğızını götürmüşler. dutuqlanmışlar ğızın yaşı güÇçük çıkmış. bir gecede deveniñ göçebe ya deveyi sarmışlar buraya gelmişler, divaz'a gelmişler. orda bi şey var, in var, aġsuvaT deyi orda bir sene ğalmışlar. inde ğalmışlar, ev yok, iniñ bucānda ğalmışlar. birazınıñ ğoyunu varımış, birazınıñ geçisi varımış, geçiylen ğaşmışlar ğayri şeyleriyle berāber. orda bi sene ğalmışlar. ordan çıkmışlar bi yurT bulmaya ğayri. o yüzün dāvası bu yüzde görölmezimiş, söz haġğı ğalmazımış yāni. dāvā ölmüş, ğız da bu yanna gelincēlen. geliş sebebi bi ğız şeyinen. köyü ğaradeli. ğayri bura gelmişler, gezmişler mezmişler bulları hurda divle var, divle beylmiş, ğadı otururumuş, beylmiş divle de. bir gün tüfeñ birini almışlar, aġsuvaT'dan ordan haydi āyı bi gezelim. gelmişler şurda üseyn_ā görpüsü var, burda davar varımış deke, dā davarı varımış burda, ormannımış bura. orda bi deke vürmüşler, bi geçi vürmüşler, āşam veli başölu'nuñ evine müsēvir olmuşlar, divle'de āniñ evine. veli başölu dī ā varımış onuñ evine müsēvir olmuşlar. yemişler işmişler sabu olmuş. ā niye geldiñ deyi bize neye sormañ demişler. o demiş derdiñizi annadiñ ben de sizöre bi şey diyeyim. bize yurT demişler. zilifge'de zāten duyulmuş, çoban_ali bayā namli adamımış, namlılarımış ordan ayrı duyulurumuş bullarda şeyleri. durumu annatmışlar tamam. öñlerine düşmüş şurda ğayabēli var, divle'niñ bere yanında bi ğayabēli var. şura siziñ, şurdan yoķarı siziñ demiş. bi in, ğocaman bi in orda da ğışlamışlar ordan gelmişler. hurda yaylayı ğurardıķ. hurda yaylamışlar. ğışın oraya inmişler, ğışı da orda çıkarmışlar ğayri. orayı üş dörTdüz, beş_altı yüz deveyi de alır ğoyunu da alır, sīrı da alır böyük in var. iki āle, biri hıdır_aPdilla biri çoban_ali. biri ğızın çocū biri ölanın çocū. çoban_ali dedeleriniñ anaları ölmüş, dedeleriniñ yanında böyümüş. dedelerimiñ içinde aPdilla dedemle ikisi bir böyümüş. berāber düşmüşler ğaġmışlar ğızın çocū. ğayri burda gelmişler bizim āl yataklarımız var. allı dēller ğaleçili dēller orda daralmışlar. döllüġe çıkmışlar yāni yaz bahar gelmiş ğayri dölē çıkmışlar. amma sīrları develeri orda ğalmış, o inde ğalmış. ordan gedeller gedeller baķallar gelillermiş. bir gün hıdır aPdilla dedem bubamın bubası bem bir hayvana baķayın geleyin demiş. getmiş sabāla varmış, hayvana baķmış, āşam da baķmış. ora eve gideyin demiş. ora ğoyun ālına gelecek ğayri ğoyun buradaymış, allı'da, allı dī bi mıntıķada böyük in orada. ğayri ordan çıkıvėrmış beri çıkarķan barabar bi dipi bi ğar dutmuş. sırtında kepenek varımış amma. gelivėrmış gelivėrmış şaşırımış bir bayā bi mıntıķaya gelincēlen kepenēñ altından dipi girmiş, üşümüş. kepenēle barabar bir yere dürtülüvėrmiş ğalmış orda, işde ğalmış orda. ālda ğaldı demişler, ğar yānca ālda ğaldı demişler. sabāla çıkmışlar. ortalıķ bir açılmış varmışlarımış sīr aç, aPdilla yok. çoban_ali dēdim ğardaşı

halasının_ölu gelmiş öteden beri gelmiş yok. āla gelmiş ām yok. nērētmiş āşam mala bakmış çıkmışımış. bu köylere çavrı ētmişler. çat esgi çat köyü varımış hurda, yazır var, divle var haber ētmişler, aramā çıkmışlar dedemi. āla biñ metre iki biñ metre nē gelirken orda dürtülüvērmiş ören daññ orda dürtülüvērmiş ğalmış. düşmüş de ğalmış ğayri. yusufendi diye bir adam varımış şēde yazır'da kópē götürüñ kópē dēmiş. ordan gelmişler ğayri heP aramā çıkmışlar ta şōle ğar. ğayri ordan kópē götürmüşler, kópek oldū yēre gelmiş başlamış ulumaya. deşmişler orayı millet kürēnen. kópek başlamış ürmeye ulumaya. orda bulmuşlar getirmişler āla dişgisiş ölük dēlimiş, dişgisiş. ğaşı soğmuşlar hōle āzına bulamaç dōkmüşler. bulamacı biliñ mi? çiğik bulamaç dēller, esgiden yapıırdı. dōkmüşler, yirmi dört sāt soñra ayıkmış. orayı da beğenmemişler, dar melmeket ora yāni boaz_ıçi dar melmeket bunnar malcı ğoyuncuya. ordan tüfeñ birini almışlar. hādi gediñ nereyi beğenirseñiz orayı size isgān yapacan dēmiş, divle'niñ āsı. ordan çıkmışlar bunnar olları gezmişler burayı beğenmişler. hura ğaşılk dēller, şu güneye ğaşıklık dēller. oraya gelmişler ki ot aha bādaşdan bullar tabı ğar yādı mı ot fazla olur. burayı beğenmişler, ā biz filan yēri beğendik dēmişler. peki gelmişler hullar ğayañü var ya ğayañü'ne varmissiñiz. ğayañü, güÇçüğgoraş var hurda onnariñ tallaları burda varımış. getmişler üş sarı liraya şu bizim hora dedemiñ mıntıķası öte yaķa bura çoban_ali'niñ mıntıķası. burayı satın almışlar üş sarı liraya tallaları. o adam da, o veli başölu da getmiş atımış varda ğoñya'ya varmış. bi de ğızları gelmiş ğayri tekrar iki sene soñra üş sene soñra bacıları gelmiş. şu mahalleye de onu oturtmüşlar. ğayri üç hāneyi otuz hāne olarak divle mühürlemiş, otuz hāne olarak üç hāneyi. çat köyü olarak, çat köyü muhdarı orada mühürlemiş, ğayañü'ne o da mühürlemiş, büyüğgoraş'a orada mühürletmiş üç hāne otuz hāne olarak ğādeTdirmiş ğoñya'ya atıla getmiş. binek atımış. (tarih kaç o zamanlar?) tārih om beşde gelmiş on yedi bu köyüñ ğuruluşu, üçcüz_on yedi de hicri. ğayri buraya orda açmışlar dōşemeye ğaterken bir melik beyi gelmiş buraya. bir melik beyi oturmuş tārihiñ birinde bura yanmış. açmışlar ğaydiderken melik bey hariteden çekmişler, melikli olarak ismini ğoymuşlar. o zaman heP ermenilerdeymiş usdalar yavrum, türğ'den usda yōmuş. mādenciler getirmişler buraya, hu ğarşıda şu yönü beli ev dedemiñ evi hıdır_aPdilla dedemiñ_evi şo ğarşidā ev hıdır_aPdilla'niñ_evi, şu da hacı musdava'niñ_evi, bacılarınıñ_evi. ğayri buraya gelmişler, usdalara vērmişler ğabal bazara. ğaça yapañ bunu üçe beşe neyse şurda da ılıķ oturmuş köseli'de asgeriye. bir ğün asgeriye yüzbaşısı gelmiş temeli de bayā ğaldırmışlar, onu yıķıvērmiş. asgeriye varımış, hurda asgeriye oturmuş, köseli diye bir yēre asgeriye oturmuş. asgeriye fırsat vermēcek yāni. hura beygirleri hurda yatırmış. hura beygir yatā,

bullarda yayılıP asgeriyeniñ şeyi yayılır içer yatırımış. ğayri getmişler veli başölu'nuñ yanına gene. ānın yanına varmışlar, selamü aleyküm yav böle böle. o da binmiş ata sür gene ğoñya'ya. ğoñya'ya varmış böle böle ordan ğoñya'nın ğayri vālisi de kimise de bir mēmur tāyin_étmiş. get o yüzbaşıya söyle oturursa oturur ora isgán, oturursa gendi de otursun, oturmassa çeksin arabasını dī ğoñya vālisi hindi ki şeyi. ğayri bi ufağ mēmur gelmiş demiş buraniñ emri var, buraniñ isgán emri var, sen ğarışamañ. gitmiş ğayri köseli'dē yüzbaşı. sen nē yıgdıñ onu işde isgán emri var buraniñ. tabi ondan soñra da yapılmış on yēdide tārihi buraniñ çocūm. şimdi şöle bi durum olmuş yavrum ğayri. çoban_ali dayı orda aqrabāları ğayri dayı e baña bir yer yatā vēr yav, ev yatā vēr. gel şē de çoğalacak ya nüfus çoğalacak ya, hāne de çoğalacak üç hāne. gel sen huraya, sen gelmişsiñ sen huraya. böle öle sene ğayri aşşā yoğarı harP da yonan harbi'niñ çıkıldında bubamgil asgere gitmiş. harPden geldigden soñra heP çārmışlar, çārmışlar çoban_ali'niñ tarafı hıdır_aPdilla'niñ tarafı dayı diyen gelmiş, emmi diyen gelmiş. dedemiñ biri bir avraT_almış, ordan ğısır avraT_almış. çocū, olan çocū heP harPde ğalmış. bir olan çocūm olsun diye bir avraT_almış. o avradıñ arkasına dayısı yelmiş, emmisi yelmiş. velhāsili hindi üç hāneden dört hāneden bura çoğalma. bütün köy aşā yoğarı aqrabā, hala dayı uşā. (dayı, babanız yunan harbi'ne mi gitti?) bubam gitmiş, emmim gitmiş, iki emmimnen bi bubam gitmiş. bubam doğuS sene ğalmış ya. bir_ikisi beşer senede gelmiş emmimiñ ikisi, bubam doğuS senede gelmiş yedi senede izinni gelmiş. alıksan paşa'yla şeyde esir olmuş kütardı'nda şeyde bu iñgiliz'e esir olmuş, alıksan paşa'niñ zamanında. bu yanda bir harP_olmuş çocūm iñgiliz esir almış, bizim alıksan paşa deyi paşamız varımışımış. bubamgil onuñ yanında bes sene ğalmış. (peki nasıl kurtulmuşlar?) işde bubam orda ğurtulmuş. evelallah sāb_olursa ğurtulur. paşamızı alıksan paşa'yı iñgiliz esir götürmüşler. o arada atatürk allah ğani ğani rāmet_etsin, o da sivrelmeye başlamış ğayri. isdambul atatürk'ü çekememiş, pāTişahlar daha dōrusu, dindarlar diyelim ğayri. ğaşmış, doğuya ğaşmış orayı da olları da bilirsiniñ sen tabi. fēzi çağmağ da doğuda cepedeymiş ikinci ordu ğumandanı onuñ yanınādar ğaşmış atatürk. varmış tabi melmeketi ğurtarmāçin ğonuşmuş tamam sen ordunuñ başına sen geş dī emir vērmiş ğara kázım değıl de fēzi çağmağ. hem maraşalımış orda başğa yerde maraşallık yōmuşumuş ondaymışımış maraşallık, bizdeymişimiş. ondan soñra ğayri gelmişler milleti toPlamışlar. o arada ğayseri şeyini ğurmuşlar, meşlise gitmişler. orada iñgiliz'den bir müslüman uyruqlu vatandaş deggelmiş alıksan paşa'ya. ğonuşmasına baksañ bi asger ya, ğonuşmasına baksañ bir ağıllı ğişi. yonan da ğayseri'yi alacāmış ğayri. bayrā şeye dikecēn demiş, ğayseri'ye dikecēn demiş, alacak yāni.

ordan o paşa da iñgiliz paşası lâkin burdan bir aslan geTdi ya, aslan ğaçırdım baçalım ne olacak demiş. alıksan paşa'yı şeyiñ içinde ğaçırırvermiş. mazut ğutusunun içine ğatmış, mazut dı türkeye. isdambul'a ğaçırmış adam. dindar bi paşaymış oranın paşası da ğayri. bõle olacak çocūm o. cenāb_allah'ın emri o da. ondan soñra da gelmişler yonan harbi'na. bubam daha hiç izinni gelmemiş, yedi sene de gelmiş. afūn'e gelmiş, afūn'de tefTişe gelmiş paşalar, alıksan paşa da duyuluyor ya gelmiş ğayri paşanın ikisi birlenmiş. atatürk'ünen alıksan paşa birlenmiş. tefTişe gelmişler ğüz mevsimimiş. bubamı o sāt tanımış o paşa. alıksan paşa hemen ğucānı açmış ğucaqlamış, sevişmişler. memed_alı çavuş melmekete geTdiñ geldiñ mi demiş. nārasın paşam demiş. bi de al_ombaşı varımış, ikisini hemen izininni yazmış, paşaya imzalatmış haydiñ gidiñ. ğüz ğünü gelmişler, kimse bilememiş bubamı yedi sene. ama silānıñ şekliyle gelmiş. asma bombalar, cizme haTdā benim aqlım erdiñde dolā varıdı bubamın o ta asgeriye dolā varıdı soñra hāki pontili ğayri gelmişler. cenāb_allah müsāde etmişler paşanın ikisi de birlenmişler yonan'ı dögdüler şeye izmir'e. o iki paşamızdan, asgeriyemizden allah ğāni ğāni rāmet etsin, yaTdıkları yer nur_olsun. bubamızıñ da hepiziniñ de. biz ali çavuşun_öluyuz. baña ali çavuşun_õlu musdava ışık deller.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
(SÖZLÜK)

SÖZLÜK

-A-

afün	: Afyon ili(CVIII-113).
ağmak	: Toplanmak (XC-28).
alelusul	: Kurallara uygun bir biçimde (LVI-78).
aleTdirik	: El feneri (XLVII-51).
aňgar	: Angarya, gönülsüz, istemeyerek, zorla yapılan iş (IV-39).
apağay	: Eş, kadın (XVII-5).
arefên	: Arefe günü (LIV-67).
artezyen	: Burgu ile delinerek açılan ve suyu yükseğe fişkırtan kuyu (VI-104).
aşmak	: Başını alıp gitmek, tezmek (XLVII-30).

-B-

bazar görmek	: Alış verişe gitmek (L-22).
behrinde	: Zamanında(VII-31).
bidāyet	: Başlama, başlangıç (XLIII-68).
bilāre	: Bilahare, sonradan, daha sonra (XXIII-28).
binaley	: Binaenaleyh, bundan dolayı, bunun için (XII-107).
boyul	: Bu sefer (LVI-8).
buhari	: Baca (LVI-20).
buķā	: Bukağı, pranga, eskiden mahkumların ayaklarına takılan, ucunda ağır zincir bağılı halka (LI-22).
bulamaç	: Un, şeker ve yağ ile yapılan bir çeşit hamur yemeğı (CVIII-45).
bu sef	: Bu sefer (LXI-29).
bu sör	: Bu sefer (III-63).
buymaķ	: Donarak ölmek, donacak kadar çok üşümek (CVI-15).

-C-

cavralamak : Kavralamak (LIX-22).

-Ç-

çalkamak : Çalkalamak (XCIII- 48).

çebiç : Bir yaşındaki keçi yavrusu (LIV-10).

çekişmek : Ağız kavgası etmek (XLIV-8).

çelemek : Koyunların fazla yemekten ve hazımsızlık sebebiyle ölmesi (CVI-5).

çelttek : Çoban yardımcısı (LXXXVI- 1).

çökelek : Yağı alınmış süt ya da yoğurdun kaynatılmasıyla elde edilen bir çeşit peynir (XXIX-11).

çufa : Çuha, tüysüz, ince, sık dokunmuş yün kumaş (XXXIV-4).

çul : Genellikle kıldan yapılmış kaba dokuma (XI-67).

-D-

dahana : Deha (LIX-94).

dağğı : Düğün takısı (LX-60).

dağar : Dekar, bin metrekare değerinde yüzey ölçü birimi (XXXVI-39).

dam : Üzeri toprak kaplı ev, küçük ev, yayla evi (VII-31).

derbent : İki dağ arasındaki geçit yeri, boğaz (VI-8).

devlikesi gün : Bir gün sonra (LXXI-4).

dırlıvermek : Topluca hücum edip dövmek (LX-74).

dırmaşlanmak : Tırmalanmak (LIX-46).

doğu göyun : Kulakları çok küçük koyun (LXXXIX-10).

dola : Ayak bileğinden diz altına kadar dolanan ensiz, kalın kumaş (CVIII-120).

dorum : Deve yavrusu (LX-72).

döl düşmesi : Koyunların kuzulamaya başlaması (LIX-49).

dönüm : Bin metrekarelik alan ölçüsü (XXXVI-39).

dün ğayıtı :Düğün için yapılan alış veriş (LX-4).

-E-

ekelge : Tarla (XLVII-35).

ekmeklemek : Yemek yedirmek (LX-64).

elyālī : Yemeklerden sonra el ve ağzın silindiği mendil (LXXX-73).

entegre : Bir bütünü, bir grubu oluşturan (XII-102).

emmi : Amca (XII-125).

evlek : Dönümün dörtte biri kadar olan alan ölçüsü (XL-16).

-F-

feldiremek : Titremek (LXI-11).

finnını bulmağ : Yapılması düşünülen işin fırsatının doğması (LIV-40).

filer : Fular, genellikle boyna bağlanan bir tür ince, ipek kumaş (XI-77).

fotufcı : Fotoğrafçı (CIV-4).

fresk : Fresk, yaş duvar sıvası üzerine kireç suyundan eritilmiş madeni boyalarla yapılmış duvar resmi (XXXII-13).

-G-

ğabal bazara : Toptan, tümünü pazarlama (CVIII-69).

gadağ : Kadar (LXXVI-101).

ğır serdarı : Derebeylerin askerleri (LI-27).

ğıran : Hastalık, bela (LVII-14).

ğırılmağ : Çok sayıda ölmek, yok olmak (LVII-13).

ğoşan : Sağma işleminin daha rahat yapılabilmesi için koyunların birbirine karşılıklı bağlanması (LXXIII-9).

ğoyaq : Koyak, iki dağın arasında kalan büyük çukur (XXXIII-6).

ğüdüm : Hayvanları otlatma (L-7).

ğusğun : Kuskun, hayvanın kuyruğu altından geçirilerek eyere bağlanan kayış (L-13).

-H-

hafiye	: Olaylar hakkında gizli bilgi toplayan, dedektif (LIV-39).
havay	: Genelde tahıl ölçmede kullanılan kap, ölçek (XLVII-34).
havlı	: Avlu, tarla (LVI-85).
havuz	: Hafız (XXXVI-19).
helki	: Helke, bakraç, kova (VI-39).
hergele	: Büyükbaş hayvan sürüsü (CVI-12).
hıra	: Zayıf ve hasta hayvanlar (LIX-74).
hirkmek	: Karşı koymak (LIV-42).

-İ-

ilan	: Yılan (XXXVII-33).
iledin	: Ladin ağacı (LI-50).
ilhāye	: İlahi (LX-40).
imece	: Birçok kimsenin toplanıp elbirliğiyle bir kimsenin veya bir topluluğun işini görmesi (XI-28).
itbunnu	: İt burnu, yabangülü ağacı (LVI-86).

-K-

kapın galmak	: Bir yerde mahsur kalmak (LXXVI-80).
keçe	: Yapağı veya keçi kılının dokunmasından yalnızca dövülmesiyle elde edilen kaba kumaş (XI-9).
kef	: Gah (XLIII-32).
kehribar	: Baltı sahillerinde ve başka birtakım yerlerde çıkan, ufak tefek süs eşyalarında kullanılan, açık sarıdan kıızıla her türlü renklerde kıymetli bir taş (L-21)
keleş	: Çok güzel (XLIV-26).
kemire	: Kemre, hayvan gübresi, tesek (LIX-55).
kendir	: Uzun sağlam ip (LXXV-12)
kerpiş	: Kerpiç, duvar örmekte kullanmak için kalıplara dökülüp güneşte kurutulmuş saman ve balçık karışımı, pişirilmemiş

	bir cins tuğla (XI-9).
kethüda	: Zengin kimselerin veya devlet büyüklerinin buyruğunda çalışan, onların bazı işlerini gören kimse, kahya (V-6).
keven	: Dikenli küçük bir çalı (LVII-17).
köçer	: Teker (XVI-2).
kōtü	: Köfte (XLIV-19).
қыудат	: Resmi defterlerdeki kayıtlar (LI-3).
kün	: Hayvanların kuru gübresi (LIX-65).

-L-

laf geleci	: Doğruluğuna inanılmayan, ortalıkta gezen duyum (XLIII-33).
láht	: Taş veya mermerden oyma mezar (XXIII-11).
lälettain	: Lalettayin, gelişi güzel, rastgele (LVI-77).

-M-

mağda	: Bir şeyin kesildiği yer, kesit (CII-25).
mahanasına	: Bahanesiyle (LII-33).
mariz atmaq	: Dövmek, dayak atmak (LIII-10).
masen	: Sarnıç, yağmur suyu biriktirmeye yarayan yer altı su deposu (VI-105).
mavzer	: Bir çeşit tüfek (III-12)
mıhdan	: Mintan (LXXII-5).
motur	: Traktör (LXXX-36).
mögürdek arabası	: At arabası (XV-34).
münāfık	: Arabozan, dini kurallara inanmadığı halde inanmış gibi görünen (IX-7).
mütevellit	: Doğmuş, dünyaya gelmiş, meydana gelmiş, ileri gelmiş (VI-98).

-N-

- nādim olmak** : Pişman olmak (LXXIV-41).
noda : Üstü toprakla örtülü saman yığını (XXIX-7).
nüzül getirmek : Felç geçirmek (LIV-35).

-O-

- oluğ** : Hayvanların yem yediği tekne (LIX-58).
oñ : Sağlam (LIV-57).
ondan kiri : Ondan sonra (LX-16).

-Ö-

- ōrek** : At sürüsü (LI-14).

-P-

- palan** : Genellikle eşeklere bazen de atlara vurulan, kaşsız, enli, yayvan ve yumuşak bir çeşit eyer (LXI-17).
pata : Patates (XLVI-9).
peşkir : Yemek yerken kullanılan, el kurulan, büyük mendil biçiminde pamuk veya keten bez (XIX-2).
pırtı : Basma ve ketenden yatak yüzü, yorgan yüzü, elbiselik kumaş (LIX-19).
pin : Yeni doğan kuzuları soğuktan korumak için yere kazılan çukur (LIX-64).
pisköet : Bisküvi (CI-4).
pusatlı : Zırh giymiş, zırhlı, silahlı (L-11).

-S-

sahar	: Şair ((LVI-56).
sancağ	: Osmanlı yönetim teşkilatında illerle ilçeler arasında yer alan yönetim bölümü (VI-47).
sele	: Yayvan, genişçe sepet (XXXIV-12).
sıdırva	: Sudurağı (Karaman'ın kasabası) (LIV-25).
sini	: Üzerinde yemek de yenilebilen yuvarlak, bakır veya pirinçten tepsisi (XI-84).
soğu taşı	: Tahıl dövmeye yarayan, içerisi oyulmuş taş, taş dibek (VI-40).
soñ tamı	: En sonu (XLIII-11).

-Ş-

şak şakı	: İri taneli, otuz üç adetlik tespih (L-20).
şavk	: Işık (LVII-6).
şavkarmak	: Aydınlanmak, ortalığın aydınlanması (LIX-57).
şeyfetlim	: Şevketlim (VI-27).
şirk koşmak	: Allah'ın birden fazla olduğuna inanmak, eş koşmak(VIII-3).

-T-

tası	: Arkasından, peşi sıra (XLVII-49).
tekerrür	: Tekrarlanma, yinelenme (VIII-8).
toğlu	: Bir yaşındaki kuzu (LVII-4).
tol	: Küçük köy, yayla veya bahçe (XXIII-17).

-U-

uñgarız olmak	: terk edilmek, iptal olmak (LIV-51).
uruğ	: Tahıl ölçmede kullanılan kap (LXXX-37).

-Ü-

üzeñgi : Eđerin iki tarafına birer kayışla asılan ve ayakla üzerine basılan, altı düz madeni halka (L-12).

-V-

velhasıl kelam : sözün kıyası (XI-73).

-Y-

yalak : Hayvanların su içtikleri taştan oyma kap (XXXIV-16).

yamçı : Bir yüzü uzun tüylü, kalın yünden dokunarak yapılmış yağmurluk (L-19).

yavşan : Mavi ve beyaz renkte çiçekler açan bir bitki (LVII-20).

yazma : Bohça, yemeni, başörtü, yorgan vb. şeyler yapmakta kullanılan, üstüne boya ve fırça ile veya tahta kalıplarla desen yapılmış bez (XI-77).

yedirgi : Hayvanların yemi ve samanı (XL-7).

yuñurmak : Yoğurmak (LXXXIII-5).

yüñsük : Yüzük (CI-4).

-Z-

zabit dutmak : Tutanak düzenlemek (III-69).

zahma : Üzengilerin asıldığı kayış (L-13).

SONUÇ

Yaptığımız bu çalışmanın Ayrancı ve yöresi ağızlarıyla ilgili gerekli bilgileri verdiği kanaatindeyiz. Yörenin ağız özellikleri birbiriyle çok farklılık arz etmemekle birlikte bazı fonetik ve morfolojik değişiklikler de görülmektedir. Esas itibari ile bu farklılıkların pek fazla olmamasının sebebi, yöre halkının aynı merkezden çıkıp, yörenin çeşitli yerlerine dağılmış olmalarıdır.

İncelememizi yaptığımız yirmi iki köyün yaklaşık on beş tanesi eskiden kasaba olan Divle Köyü'nden dağılmıştır. Bu durum, yöreler arasındaki ağız farklılığını en aza indirmiştir.

Ayrancı yöresi ağız ile ilgili dikkat çeken farklılıklar daha çok şehri kuran Kırım-Tatar Türkmenlerinde görülmektedir. İlk zamanlar Tatar Türkçesinin etkisiyle yöre ağızından uzak kalan Kırım-Tatar Türkmenleri, zamanla halkla kaynaşarak bu ağız farklılıklarını en aza indirmiştir. Hatta bu farklılıklar zamanla neredeyse ortadan kalkmıştır.

Yaptığımız inceleme sonucunda yöre ağızının genel özelliklerini özetle şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Yöre ağızında en dikkat çeken ses kapalı e (è)'nin çokça kullanılmasıdır. Bu ses yörenin bütün köylerinde dokuzuncu ünlü gibi çok yaygın kullanılmasına rağmen Tatar Türkmenlerinde pek benimsenmemiş, fazlaca da kullanılmamıştır. (etmişler, dedim, deyince, veriyollar vs.).

2. Yöre de dikkat çeken bir başka husus daha arka damak  ve   ünsüzlerinin çok fazla kullanılmasıdır. Hemen hemen bütün kalın ünlü seslerle kullanılan bu sessizler, bazen fonetik değişmelerle birbirinin yerine de kullanılmışlardır. ( alırsañız,  uzine,  ıPlasında, am “gam”, onca “gonca”). Ayrıca kelime başlarındaki  ünsüzü yöre ağızında daha çok  'li şekliyle kullanılırken, Kırım Tatar Türkmenlerinde genelde 'li şekliyle kullanılmış,   sessizi ise daha çok iç seslerde kullanılmıştır. (onaqlama, almıyor, adar, baş a).

3. Yöre ağızının en belirgin hususiyetlerinden bir diğeri de damak n'sidir. Nazal n olarak da adlandırılan bu damak n'si yörede özellikle ikinci tekil ve çoğul şahıslarla ve bazı kelimelerle çokça kullanılmaktadır. (biñ, yuñurur, önüñü, arkadaşıñ).

4. Ayrancı yöresi ağızının başka bir dil hususiyeti de ünsüz ikizleşmesinin bolca görülmesidir. Bu ses hadisesi daha çok “ş” ve “z” seslerinde görülür ve yörede kalıplaşmış bir şekilde karşımıza çıkar. (eşşek,  aşşı, eşşiği, fişşek, azzı, bilezzik).

5. Yöre ağızında bazen sebebi açıklanamayan yuvarlaklaşmalar görülmektedir. (buruya, oruya, oturduyun, aluvurur).

6. Yöre ağızında iki ünsüz arası yarı tonlu ünsüzler bolca kullanılmaktadır. Bunlar T, P, Ç, F, K, S, Ş sesleridir. (haTda, guPguru, güÇçük, keFen, sePse, herkeŞ, buSâne).

7. Ünlü uyumlarının genelde sağlam olduğu yörede, özellikle düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayan bazı yuvarlak ünlüler, düzleştirilerek uyuma sokulmuştur. (hamır, ğalbır, ğambır).

8. Yöre ağızında en çok görülen ses hadiselerinden biri de uzun ünlülerin fazlaca kullanılmasıdır. Aslî olmayan bu uzunluklar birtakım ses olayları ile ortaya çıkmıştır. (bāçecilik, ōlen, yō, hō, māralar, görmēcem).

9. Yöre ağzının öne çıkan bir diğer dil hususiyeti de ünlü daralmasına aykırı kullanımların olmasıdır. (bilmeyorum, çalışdırmıyor, etmēyor, davranmāyor).

10. Ayrancı yöresi ağız özelliklerinin en önemlilerinden biri de ünsüz benzeşmesi ses hadisesinin çokça görülmesidir. Çok fazla görülen bu benzeşmeler hem ilerleyici hem de gerileyici şekilleriyle kullanılmaktadır. (nişannıyı, şennik, tallaları, yassı).

11. “ile” edatının ekleşmiş biçimi “+la, +le”nin kullanımının yanında, yöre ağızında “-nan, -nen” şekliyle de kullanıldığı görülmektedir. (şişelerinen, hayvanatınan, haccaynan).

12. Ön, iç ve son seslerde ünlü türemesi bolca görülmektedir. Ön seste “l” sesiyle başlayan kelimelerin önünde ünlü türetilmektedir. (ileniñ “leğen”, iledin “ladin ağacı”, ilāzım). Ayrıca şu örneklerde iç ve son seslerde ünlü türetilmektedir. (hemi, artıķı, ediraf, afiyon, medereseler, keziban).

13. Yöre ağızında genelde bir kurala bağlanamayan ünlü ve ünsüz değişmelerine oldukça çok rastlamaktayız. (hüdüt, küle metre, ataş tesbıh, eylul, bobamgil, sahaPları, meşlis, perman, holta, çavrı, asger, zopa, davşan, meşacı).

14. Dilimize değişik dönemlerde farklı dillerden giren bazı kelimelerde uyumsuzluk görülse de, bu alıntılar genelde yöre ağızında ya benzeşme yoluyla ya da izah edilemeyen yollarla uyumuna sokulmaktadır. (mezeri, kenerinde, zulüm, rahım, hesebiyle, daķar, barabar, merhemetsiz).

15. Yöre ağızında cümle yapısı pek sağlam değildir. Kurallı cümlelerin yanında bolca devrik cümleler kullanılmaktadır. (oraya yurt tutmuş dedelerimiz, hiç suçu yōmuşumuş onuñ, çoęunuñ ayağğabı yoğ ayaklarında).

16. Yörede şimdiki zaman eki “-yor”dur fakat fiil çekiminde birtakım farklılıklar görülür. (yapıyoz, görmüyoñ, dutuyom, oturuyom, biliyorun).

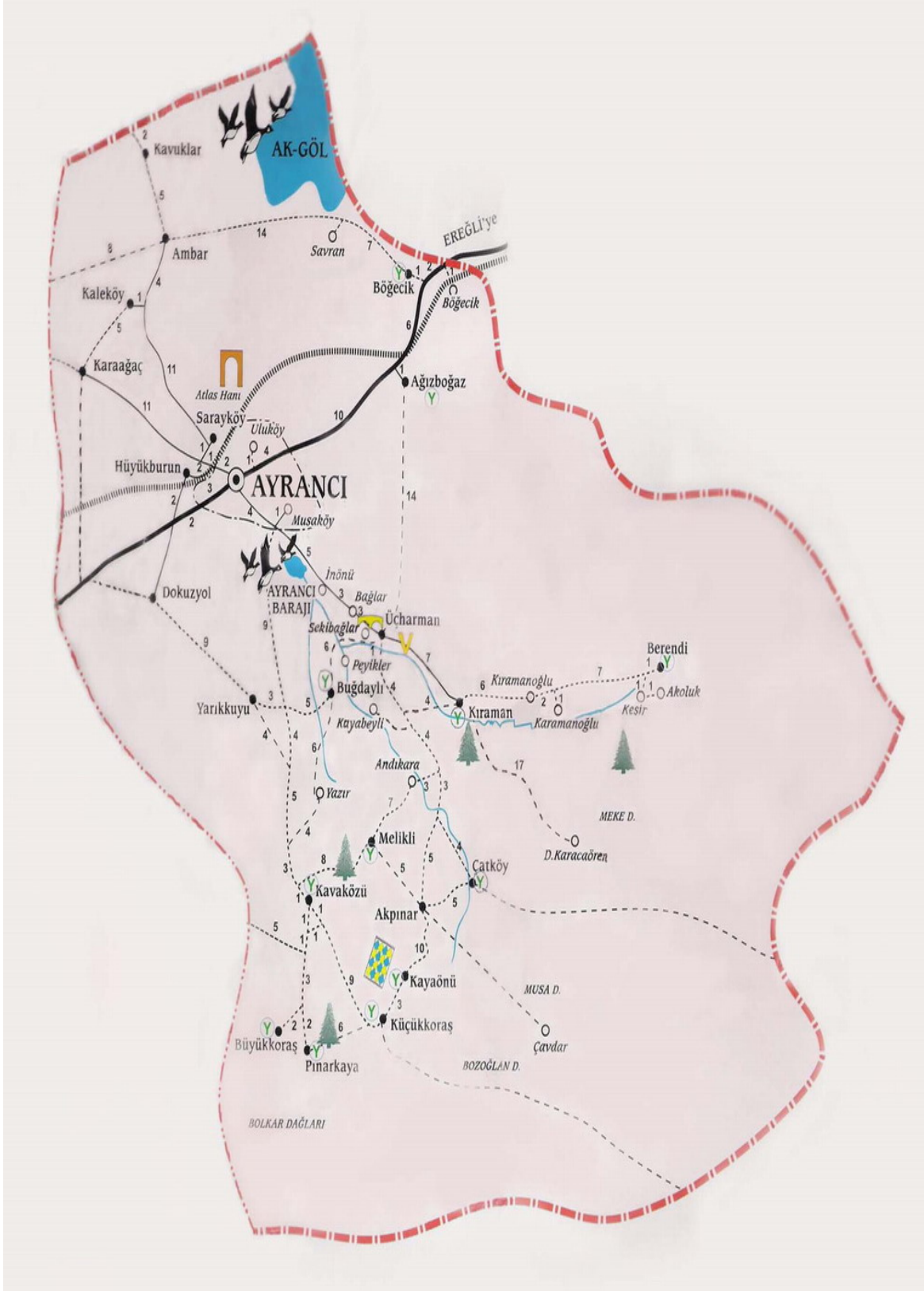
İnceleme yaptığımız yöre ağızında ilk bakışta göze çarpan bu hususiyetleri belirttikten sonra şunu söyleyebiliriz ki yöre ağızındaki bu fonetik ve morfolojik farklılıklar yöre ağzının

karakteristik özelliğidir. Yazı dilinden çok da farklı olmayan, milli kültürümüzün zengin örneklerinin görüldüğü yöre ağzı, birçok Anadolu ağzıyla benzerlik göstermektedir.

KAYNAKLAR

- Akalın, Mehmet, (1979), **Tarihi Türk Şiveleri**, Atatürk Ü. Yay., Ankara.
- Buran, Ahmet, (1996), **Anadolu Ağzlarında İsim Çekim Ekleri**, TDK Yay., Ankara.
- Buran, Ahmet-Alkaya, Ercan,(2001), **Çağdaş Türk Lehçeleri**, Akçağ Yay. An,kara.
- Devellioğlu, Ferit, (1997), **Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Aydın Kitabevi, Ankara.
- Ercilasun, Ahmet Bican, (1999), “Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Transkripsiyon İşaretleri”, Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997), TDK Yay., s.43-48,Ankara.
- Ergin, Muharrem, (1999), **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Yay., İstanbul.
- Gemalmaz, Efrasiyap, (1999), “Ağız Bilimi Araştırmaları Üzerine Genellemeler”, Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997), TDK Yay., s.4-13, Ankara.
- Goldstein, Kenneth, (1983), **Sahada Folklor Derleme Metotları**,(Çev. A. Edip Uysal), Kültür Bak. Yay. , Ankara.
- Gülensoy,Tuncer, (2000), **Türkçe El Kitabı**, Akçağ Yay., Ankara.
- _____,_____, (1988), **Kütahya ve Yöresi Ağzları**, TDK Yay., Ankara.
- Gülensoy,Tuncer - Buran, Ahmet, (1994), **Elazığ Yöresi Ağzlarından Derlemeler**, TDK Yay., Ankara.
- Gülensoy,Tuncer – Aklaya, Ercan,(2003), **Türkiye Türkçesi Ağzları Bibliyografyası**, Akçağ Yay., Ankara.
- Hengirmen, Mehmet, (2002), **Türkçe Temel Dilbilgisi**, Engin Yay., Ankara.
- İlçemiz Ayrancı'nın Yıllığı**, 1990-1991.
- İlhan, Nadir, (2005), “Türkçe’de Olumsuzluk”, Karaman Dil Kültür ve Sanat Dergisi, TBMM Basımevi, s.271-279, Ankara.
- Karahan, Leyla, (1996), **Anadolu Ağzlarının Sınıflandırılması**, TDK Yay., Ankara.
- _____,_____, (1999), “Ağız Araştırmaları Alanında Yapılması Gereken Çalışmalar”, Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni (9 Mayıs 1997), TDK Yay., s.24-28, Ankara.
- Korkmaz-vd., Zeynep,(2005), **Türk Dili ve Kompozisyon**, Ekin Yay., Ankara.
- Meydan Larousse**, C. I,
- Örnekleriyle Türkçe Sözlük**, (2002), MEB Yay., IV C., İstanbul.
- Türkçe Sözlük**, (2005), TDK Yay., Ankara.
- Yıldız, Hakkı Dursun (1989), **Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi (Selçuklular)**, Kombassan Yay., C. 1, İstanbul.
- www.ayranci.org**.

AĞIZ BÖLGESİ HARİTASI

EKLER
GENEL GÖRÜNTÜLER
Ayrancı

Ayran Dede Türbesi

KÖYLERDEN GÖRÜNTÜLER

(Ambar, Berendi, Böğecik, Dokuzyol, Kayaönü, Kıraman, Üçharman)

Ambar

Berendi

Böğecik

Dokuzyol (Orzala)

Kayaönü

Kıraman

Üçarman (Divle)

Uludere - Karagöl (Berendi)

Soku Taşı

Ereğli İvriz Kaya Kabartması